

Lillin Knudtzon og Trond Tjerbo

De unge stemmene

**Innflytelsesorgan for barn og unge
i kommuner og fylker**

NIBR

Norsk institutt for by- og regionforskning

De unge stemmene

Lillin Knudtzon og Trond Tjerbo

De unge stemmene

Innflytelsesorgan for barn og unge
i kommuner og fylker

NIBR-rapport 2009:34

Tittel: **De unge stemmene.**
Innflytelsesorgan for barn og unge i kommuner og fylker

Forfatter: Lillin Knudtzon og Trond Tjerbo

NIBR-rapport: 2009:34

ISSN: 1502-9794
ISBN: 978-82-7071-826-9
Prosjektnummer: O-2727
Prosjektnavn: Innflytelsesorgan og representasjonsordninger for barn og unge

Oppdragsgiver: Barne- og likestillingsdepartementet
Prosjektleder: Lillin Knudtzon

Referat: Rapporten gir ny og bred kunnskap om barn og ungdoms deltakelse og innflytelse i kommunene i Norge, hovedsakelig knyttet til formaliserte medvirkningsorganer. De fleste kommuner har slike, og disse gir større barn og ungdommer under 18 år en innflytelseskanal. Hvor stor innflytelse de faktisk har varierer imidlertid.

Sammendrag: Norsk og engelsk

Dato: Januar 2010

Antall sider:

Pris: Kr 350,-

Utgiver: Norsk institutt for by- og regionforskning
Gaustadalléen 21,
0349 OSLO

Vår hjemmeside: Telefon: (+47) 22 95 88 00
Telefaks: (+47) 22 60 77 74
E-post: nibr@nibr.no
<http://www.nibr.no>

Trykk: Nordberg A.S.
Org. nr. NO 970205284 MVA
© NIBR 2009

Forord

Denne rapporten, finansiert av Barne- og likestillingsdepartementet, belyser barn og ungdoms deltakelse og innflytelse i kommunale beslutningsprosesser. Vi presenterer og diskuterer funn fra tre undersøkelser om barn og unges medvirkningsorganer i Norge. Den ene undersøkelsen er en kvantitativ kartlegging av omfang og innhold av innflytelsesorganer i kommunene sendt til alle landets kommuner. Den andre undersøkelsen er en kvalitativ dybdeundersøkelse av hvordan det jobbes med medvirkningsorganer for barn og unge i seks norske kommuner. Den tredje er en kartlegging av hvilke innflytelsesorganer som finnes for barn og unge på fylkesnivå.

Rapporten er i hovedsak skrevet av forsker Lillin Knudtzon som også er prosjektleder. Forskerne Siri Nørve og Katja Johannessen har vært medarbeidere og gitt skriftlige bidrag i tilknytning til Ål, Vefsn og Horten kommune, i tillegg til innspill og kommentarer i forbindelse med analysene. Forsker Trond Tjerbo har hatt ansvar for analysen på fylkesnivå og skrevet appendikset. Han har også bistått ved gjennomføringen av den kvantitative undersøkelsen. Forsker Guri Mette Vestby har bidratt i undersøkelsen og gitt verdifulle kommentarer gjennom løpet. Masterstudent Egil Sandgren har vært med på intervjuene og deltatt med innspill underveis.

Vi vil takke alle våre informanter i de seks kommunene, i fylkene og andre informanter for tid, samarbeidsvilje og god informasjon. En spesiell takk til kontaktpersonene/sekretærene for medvirkningsorganene i de ulike kommunene, som gjorde avtaler for oss i sine kommuner.

Oslo, desember 2009
Berit Nordahl, Forskningssjef

Innhold

Forord	1
Innhold.....	2
Tabelloversikt.....	8
Figuroversikt	11
Sammendrag.....	12
Summary	21
1 Tema og perspektiver	31
1.1 Bred støtte for medvirkning for barn og unge i Norge	31
1.2 Hvorfor medvirkningsorganer for barn og unge?	34
1.2.1 Medvirkningsorganer er en av flere politiske påvirkningskanaler for ungdom	34
1.2.2 Ulike forventninger til medvirkning fra barn og unge.....	36
1.3 Innflytelse i kommunenes beslutningsprosess – hvor kommer barn og unge inn?	38
1.4 Problemstillinger og oppbygging av rapporten	41
2 Metode	44
2.1 Både kvalitative og kvantitative metoder.....	44
2.2 Spørreundersøkelsen	45
2.2.1 Utsendelse og bruk av andre datakilder.....	45
2.2.2 Materialet bygger på en høy svarprosent.....	46
2.3 Kommunebesøkene.....	48
2.3.1 Valg av casekommuner	48
2.3.2 Et stort antall informanter	51
2.4 Kartlegging i fylkene.....	53
3 Resultater fra spørreundersøkelsen.....	54
3.1 Innledning	54
3.1.1 De fleste kommunene har innflytelsesorgan for barn og unge.	55

3.2	Kommuner som ikke har innflytelsesorgan for barn og unge.....	59
3.2.1	Mange av de som ikke har medvirkningsorgan planlegger å opprette det eller har hatt det før	59
3.2.2	En del kommuner uten medvirkningsorgan involvere barn og unge på annet vis	61
3.3	Oversiktsdata om barn og ungdoms råd og by-/kommunestyrer	63
3.3.1	Type medvirkningsorgan varierer med kommunestørrelse.....	63
3.3.2	Medvirkningsorganenes oppstartsår.....	64
3.3.3	Alderssammensetning i råd og styrever	66
3.3.4	Størrelse og kjønnsammensetning på råd og kommunestyrever.....	67
3.3.5	Ulik møtefrekvens i råd og i styrever	67
3.3.6	Godtgjørelse.....	69
3.4	Aktiviteter og oppgaver i ungdomsråd og i barn og unges kommunestyrever	70
3.4.1	De aller fleste ungdomsråd og kommunestyrever fordeler egne midler til tiltak i kommunen.....	70
3.4.2	Ungdomsrådene ”gjør alt”, kommunestyreverne har et mer begrenset virkefelt.....	71
3.4.3	Diskusjonsforum og forslagsstyrever er de to mest sentrale aktivitetene.....	73
3.4.4	Rollen som høringsinstans – kommunene kan bli flinkere til å be om innspill	75
3.4.5	Kontakt med administrasjon og politikere	76
3.4.6	Lite kontakt med råd og styrever i andre kommuner	79
3.5	Valg og representativitet i innflytelsesorgan.....	80
3.5.1	Mer kontinuitet blant medlemmene i rådene enn i styrever.....	80
3.5.2	Valgmåter og representativitet	82
3.6	Andre måter å involvere og ta hensyn til barn og unge.....	86
3.6.1	Tidsbegrensede utvalg og spørreundersøkelser.....	88
3.6.2	Høringer og seminarer	88
3.6.3	Kontakt via Internett.....	89
3.7	Nærmere om hva barn og unge har innflytelse på.....	90
3.7.1	Medvirkningsorganet har effekt ”i noen grad”.....	91
3.7.2	Hvilke saksområder barn og ungdom har mest innflytelse på	92

3.8	Kommunenes vurdering av sin samlede innsats for å sikre deltakelse	94
3.8.1	Stor spredning i hvor godt kommunene mener de involverer barn og unge	95
3.8.2	Bakenforliggende variabler som kan forklare forskjellene?	96
3.9	Kommunenes forventninger til fylke og departement	98
3.9.1	To av tre kommuner bruker statlig veiledningsmateriell.....	98
3.9.2	Kontakt med fylkeskommunen	104
3.10	Hovedfunn og oppsummerende kommentarer	105
4	Seks kommuner med godt fungerende medvirkningsorgan	110
4.1	Innledning	110
4.2	Vefsn kommune.....	111
4.2.1	Vefsns ungdomsråd – aktive og godt integrert i beslutningsprosessen	112
4.2.2	Saker i rådet.....	117
4.2.3	Barnas talsperson i plansaker	117
4.2.4	Annen medvirkning fra barn og unge.....	118
4.3	Trondheim kommune	119
4.3.1	Ungdommens bystyre i Trondheim involveres fra start til slutt	120
4.3.2	Saker i organet	128
4.3.3	Barnas talsperson i plansaker	130
4.3.4	Andre medvirkningsarenaer for barn og unge.....	133
4.4	Ål kommune	134
4.4.1	Ungdomsråd og Barn og unges kommunestyre som rådgivere for Ål kommune	135
4.4.2	Saker i ungdomsråd og BUK	138
4.4.3	Barnas talsperson i plansaker	138
4.4.4	Annen medvirkning.....	139
4.5	Oslo kommune.....	139
4.5.1	Oslos ungdomsråd og ungdommens bystyremøte – ulike og kompletterende organer	140
4.5.2	Sekretærroller og support for organene.....	146
4.5.3	Saker det har vært jobbet med	147
4.5.4	Barnas talsperson i plansaker	149
4.5.5	Annen medvirkning – Ungdomshøring om Oslos ungdomspolitik.....	150
4.6	Horten kommune	151

4.6.1	Barne- og ungdomsrådet i Horten – høringsinstans for politiske beslutninger	152
4.6.2	Saker i rådet.....	157
4.6.3	Barnas talsperson i plansaker	159
4.6.4	Annen medvirkning fra barn og unge.....	159
4.7	Kristiansand kommune	160
4.7.1	Ungdomsutvalget i Kristiansand – høringsinstans med fokus på egeninitierte saker.....	161
4.7.2	Saker i utvalget.....	164
4.7.3	Barnas talsperson i plansaker og ansatt for å sørge for medvirkning etter PBL	166
4.8	Kort om medvirkningsorganene i de seks kommunene	167
5	Ungdommens, politikernes og administrasjonens erfaringer med medvirkningen.....	170
5.1	Innledning	170
5.2	Forholdet mellom medvirkningsorganene, politikere og administrasjonen	171
5.2.1	Varierende kontakt mellom kommuneadministrasjonen og medvirkningsorganene.....	171
5.2.2	Politikernes berøringspunkter med medvirkningsorganet	172
5.3	Politikernes syn på deltakelse - hvorfor ha medvirkningsorgan?.....	173
5.3.1	Ungdommene imponerer!.....	174
5.3.2	Kommunen trenger barn og unges blikk.....	174
5.3.3	Demokratisk sosialisering og å holde på ungdommen i bygda	175
5.3.4	Et utvidet og bedre fungerende demokrati	176
5.3.5	Medvirkning er positivt selv om de unge ikke nødvendigvis får gjennomslag.....	176
5.3.6	Vi kan alltid bli bedre!.....	177
5.4	Administrasjonens syn på deltakelse	178
5.4.1	Holdning 1: Vi ser organet som en ressurs, bruker det og vil bruke det mer	179
5.4.2	Holdning 2: Vi ser ikke vårt behov for dette organet og mener medvirkning er viktigst på andre arenaer for unge	181
5.4.3	Holdning 3: Vi har lite erfaring med organet, men er åpne for å bruke det mer	182
5.4.4	Holdning 4: Vi har erfaring med organet og ser en	

	del utfordringer i arbeidet.....	183
5.4.5	Hvorfor ulike holdninger?	185
5.5	Barn og unges erfaringer med deltakelse og gjennomslag gjennom råd/styrer	189
5.5.1	Våre informanter.....	189
5.5.2	Skole og elevråd sentrale ved valg	190
5.5.3	Forankring og informasjonsdeling med ungdomsgruppa som helhet	192
5.5.4	Variierende bruk av tid på arbeidet	194
5.5.5	Får tidvis gjennomslag og blir tatt på alvor.....	194
5.5.6	Saker de jobber med og er opptatt av	195
5.5.7	Variierende deltakelse og engasjement i organet	197
5.5.8	Personlig utbytte av deltakelsen.....	197
5.6	Oppsummering om aktørenes syn på medvirkningen	198
6	Viktige faktorer for arbeid med medvirkningsorganer	201
6.1	Innledning	201
6.2	Styrker og utfordringer knyttet til organisering	201
6.2.1	Mandat og voksenressurs må på plass	202
6.2.2	Fyll møtetiden og finn riktig møtetidspunkt.....	203
6.2.3	Levende råd gjennom bruk av komiteer, bli-kjent tur og kurs	205
6.3	Informasjon og bruk av mediene.....	206
6.3.1	Bedre rutiner for informasjon tilbake til ungdomsmiljøene	206
6.3.2	Kommunene har for dårlig informasjon om medvirkningsorganet	207
6.3.3	Medvirkningsorganenes bruk av mediene.....	207
6.4	Sekretæren/ kontaktpersonens rolle	209
6.4.1	Sekretærens rolle er utrolig viktig	209
6.4.2	Utfordringer ved sekretærens rolle.....	212
6.4.3	Sekretæren og barnas talsperson i plansaker	214
6.5	Rekruttering og representativitet - idealer og realiteter	214
6.5.1	Overrepresentasjon av de skoleflinke og taleføre?...	215
6.5.2	Rekrutteringsproblemer og behov for kontinuitet gir pragmatisk tilpasning	216
6.5.3	De som ikke omfattes av medvirkningsorganet	218
6.5.4	Oppsummerende om viktige faktorer og om representativitet	220

7	Innflytelse og demokrati.....	223
7.1	Varierende innflytelse gjennom medvirkningsorgan	223
7.1.1	Innflytelse gjennom å initiere saker.....	225
7.1.2	Innflytelse gjennom å gi innspill til administrasjonen	226
7.1.3	Innflytelse gjennom høringsrunder	227
7.1.4	Innflytelse gjennom å fordele egne midler og stå for arrangementer	228
7.1.5	Stort potensiale for mer innflytelse	229
7.2	Våre funn sett i lys av en demokratimodell.....	230
7.3	Konklusjoner	233
	Appendiks.....	236
	Representasjon og medvirkning på fylkesnivå – Eksempler og erfaringer.....	236
	Eksempler fra fylkene	237
	Nærmere om enkelte fylker.....	238
	Frittstående paraplyorganisasjoner – fylkesvise barne- og ungdomsråd (BUR).....	240
	Viktige betingelser for arbeidet	243
	Kapasitet	244
	Representativitet	245
	Oppsummering.....	248
	Litteratur	250
	Vedlegg 1. KOSTRAgruppe, svarfordeling og forekomst av innflytelsesorgan	253
	Vedlegg 2. Aktuelle internettsider	255
	Vedlegg 3. Tabeller.....	256
	Vedlegg 4. Eksempel på opplegg for kurs	259
	Vedlegg 5. Eksempel på reglement.....	261
	Vedlegg 6. Eksempel på møteplan for et medvirkningsorgan.....	269
	Vedlegg 7. Saksgang ved Nidars utbygging	271
	Vedlegg 8. Grønn barneby – aktuell arena for medvirkning for barn 8-12 år	273
	Vedlegg 9. Forslag for styrking av ungdoms deltakelse og innflytelse i kommunene	278

Tabelloversikt

Tabell 1.1	<i>Ungdoms demokratikanaler i forhold til generelle demokratiske påvirkningskanaler</i>	35
Tabell 2.1	<i>Svarprosent etter kommunens innbyggertall.</i>	46
Tabell 2.2	<i>Svarfordeling etter fylke. Prosent.....</i>	48
Tabell 2.3	<i>Oversikt over valgte kommuner ut fra geografi, størrelse og deltakelse.....</i>	50
Tabell 2.4	<i>Valgte kommuner, etter økonomi.....</i>	51
Tabell 2.4	<i>Oversikt over antall intervjuer med ulike aktørgrupper i casekommunene</i>	52
Tabell 3.1	<i>Antall og andel kommuner med innflytelsesorgan etter kommunens innbyggertall.</i>	55
Tabell 3.2	<i>Om kommuner som ikke har innflytelsesorgan for barn og unge holdt folkemøter i forbindelse med planprosesser i 2007 i større grad enn de som har innflytelsesorgan for barn og unge. Kommuner med under 20 000 innbyggere.....</i>	58
Tabell 3.3	<i>Andel kommuner som har eller ikke har innflytelsesorgan for barn og unge etter ordførers partitilbørighet etter valget i 2007. Kommuner med under 20 000 innbyggere. Prosent.....</i>	58
Tabell 3.4	<i>Situasjonsbeskrivelser for kommuner som ikke har innflytelsesorgan for barn og unge. (Kommunene kan ha indikert at flere beskrivelser passer for dem)</i>	60
Tabell 3.5	<i>Antall og andel kommuner som ikke har innflytelsesorgan for barn og unge som bruker ulike tiltak til å involvere barn og unge i kommunen.</i>	62
Tabell 3.6	<i>Type innflytelsesorgan for barn og unge etter kommune-størrelse. Prosent</i>	64
Tabell 3.7	<i>Gjennomsnittsalder for yngste og eldste deltaker i innflytelsesorganene.....</i>	66
Tabell 3.8	<i>Andel som mottar møtegodtgjørelse og gjennomsnittlig beløp. ..</i>	70
Tabell 3.9	<i>Andelen barne- og ungdomsråd og barn og unges kommune-styrer som har ulike oppgaver/ aktiviteter (dvs. verdiene 1</i>	

	<i>til 4 på en skala fra 0 til 4). Prosent</i>	72
Tabell 3.10	<i>Roller og aktiviteter for råd og styrer. Prosentandel der rollebeskrivelser passer i stor grad (sum verdi 3 og 4 på variabelen) og gjennomsnittlig verdi på variabelen.</i>	74
Tabell 3.11	<i>Andel som er enig eller uenig i at kommunen vanligvis ber organet om innspill i saker som angår barn og unge. Prosent .</i>	76
Tabell 3.12	<i>Andel ungdomsråd og B&Us kommunestyre som har ulike kontaktformer overfor administrasjonen</i>	77
Tabell 3.13	<i>Andel ungdomsråd og B&Us kommunestyre som har ulike kontaktformer overfor politikere</i>	77
Tabell 3.14	<i>Omtrent hvor mange ganger i året har rådet/ styret kontakt med tilsvarende innflytelsesorgan i andre kommuner? Prosent</i>	80
Tabell 3.15	<i>Hvor vanlig det er at alle i organet velges på nytt hver gang. Prosent</i>	81
Tabell 3.16	<i>Hvor mange år en representant velges eller utnevnes for. I prosent</i>	82
Tabell 3.17	<i>Hvordan representantene til råd og styrer velges. En del organ har angitt flere valgmåter. Prosent</i>	83
Tabell 3.18	<i>Andel som er enig eller uenig utsagnet: "Medlemmene gjenspeiler godt ulike grupper av barn og unge i vår kommune". Prosent</i>	86
Tabell 3.19	<i>Andel kommuner med medvirkningsorgan som har gjennomført ulike tiltak for å involvere barn og unge. Prosent</i>	87
Tabell 3.20	<i>I hvilken grad innflytelsesorganet medfører innflytelse og økt interesse for lokalpolitikk. Prosent</i>	91
Tabell 3.21	<i>Saksområder barn og ungdom har innflytelse på de siste tre årene. Prosent</i>	93
Tabell 3.22	<i>I hvilken utstrekning kommunene som ikke har innflytelsesorgan for barn og unge, sørger for deltakelse. Prosent</i>	95
Tabell 3.23	<i>I hvilken utstrekning kommunene som har innflytelsesorgan for barn og unge, sørger for deltakelse. Prosent</i>	96
Tabell 3.24	<i>Hvor mye barn og unge trekkes mye inn av kommunen etter ungdomsrådets opprettelsesår</i>	97
Tabell 3.25	<i>Om barn og unge trekkes mye inn av kommunen (verdi 4, 5 og 6) etter kommuner innbyggertall</i>	97
Tabell 3.26	<i>Hvor mye barn og unge trekkes mye inn av kommunen ordførers partitilhørighet 2007. Prosent</i>	98
Tabell 3.27	<i>Hvor ofte kommunene har kontakt med fylkeskommunen</i>	

	<i>for råd og veiledning. Prosent</i>	104
Tabell A.1	<i>Oversikt over innflytelsesorgan for ungdom i de ulike fylkene</i>	238

Figuroversikt

Figur 1.1	<i>Fire måter barn og unge kan ha innflytelse i kommunale prosesser.....</i>	40
Figur 3.1	<i>I hvilket år medvirkningsorganene (begge typer) er startet opp (N =302).....</i>	65
Figur 3.2	<i>Antall årlige møter i barne- og ungdomsrådene.....</i>	68
Figur 3.3	<i>Antall årlige møter i barn og unges kommunestyre.....</i>	69
Figur 4.1	<i>Når i den politiske prosessen ungdomsrådet i Vefsn trekkes inn og i hvor stor grad.....</i>	114
Figur 4.2	<i>Når i den politiske prosessen ungdommens bystyre i Trondheim trekkes inn.....</i>	127
Figur 4.3	<i>Når i den politiske prosessen barne- og ungdomsrådet i Horten trekkes inn.....</i>	155
Figur 7.1	<i>Fire måter barn og unge kan ha innflytelse i kommunale beslutningsprosesser.</i>	224
Figur 7.2	<i>Medvirkningsorgan for barn og unge plassert i et felt med demokrati- og deltakelsesformer.....</i>	231

Sammendrag

Lillin Knudtzon og Trond Tjerbo

De unge stemmene. Innflytelsesorgan for barn og unge i kommuner og fylker

NIBR Rapport 2009:34

Denne rapporten belyser barn og ungdoms deltakelse og innflytelse i kommunale beslutningsprosesser. Vi presenterer og diskuterer funn fra tre undersøkelser om barn og unges medvirkningsorganer i Norge, vanligvis kalt ungdomsråd og barn og unges kommunestyre.

Det er bred enighet i ulike deler av forvaltningen i Norge om at barn og unge bør medvirke på ulike arenaer. Dette har blant annet bakgrunn i at man mener tilbud til denne gruppen kan bli bedre hvis de blir hørt, og at de kan ha en innsikt som voksne ikke har. I undersøkelsen knytter vi innflytelsesbegrepet til kommunal saksgang, og definerer innflytelse som å få formidlet synspunkter inn i kommunens administrative og politiske apparat. Dette kan skje på fire ulike måter:

- Ved at medvirkningsorganet initierer saker som får reell administrativ og politisk behandling
- Ved at organet samarbeider med administrasjonen tidlig i saksprosessen, og gir innspill i utformingen av sakene og premissene for dem
- Ved at organet spiller inn til politikere i høringsrunder underveis i prosessene og selv møter i kommunens utvalg eller styrer
- Ved at organet selv bestemmer over egne midler til fordeling til tiltak for barn og unge, og har kontroll med egne arrangementer

Metode

Vi har gjennomført tre empiriske undersøkelser. Et spørreskjema om medvirkningsorgan for barn og unge, og annen måte å involvere disse i kommunene, har gått til alle landets kommuner. Vi fikk svar fra hele 82 % av kommunene. Store kommuner svarer i større grad enn små.

For å belyse hvordan det konkret arbeides med slike organer i kommunene, og for å få innsikt i flere aktørers syn på dette, valgte vi seks kommuner for grundigere kvalitative analyser. De seks, rangert etter størrelse, er: Oslo, Trondheim, Kristiansand, Horten, Vefsn og Ål. Disse ble valgt ut fra at de har positive erfaringer med sine medvirkningsorganer. Geografisk spredning var også et utvalgs-kriterium. I Oslo har vi også hatt et lokalt ungdomsråd på bydelnivå, Søndre Nordstrand, som case.

For å få innsikt i arbeidet på fylkesnivå er det gjort analyser av foreliggende kilder og gjort telefonintervjuer. Undersøkelsen presenteres i et appendiks, og det redegjøres ikke nærmere for funnene i dette sammendraget.

Funn fra spørreskjemaundersøkelsen

De fleste kommunene har innflytelsesorgan

82 % av kommunene i denne undersøkelsen har innflytelsesorgan per i dag. I tillegg er det 5 % som har hatt det tidligere, men hvor organet enten er nedlagt eller inaktivt/sovende. 10 kommuner planlegger å opprette et medvirkningsorgan.

18 % av kommunene i undersøkelsen har ikke medvirkningsorgan for barn og unge. De fleste av disse er småkommuner med færre enn 5000 innbyggere - 50 av 62 kommuner. De resterende 12 har mellom 5000 og 20 000 innbyggere. En del av kommunene som ikke har medvirkningsorgan involverer barn og unge på annet vis.

Ulik profil på ungdomsråd og barn og unges kommunestyre

Undersøkelsen viser at det er en del systematiske forskjeller mellom organene som heter barne- og ungdomsråd, og organene som heter barn og unges kommunestyre eller bystyre.

De fleste barne- og ungdomsråd er i realiteten ungdomsråd – medlemmene er i alderen 14 – 18 år. Rådene har møter 8-10

ganger i året, og har i snitt 9 medlemmer. Halvparten av rådene har møtegodtgjørelse.

Barn og unges kommunestyre avholdes vanligvis en gang i året. Deltakerne er i aldersgruppen 11 til 18 år, og det kan være svært mange på et møte. 80 % av styrene har mer enn 14 representanter, og 50 % har 20 eller fler. Det er ikke vanlig med møtegodtgjørelse.

Fra kommunens side mener man medlemmene godt gjenspeiler ulike grupper av barn og unge i kommunen.

Medvirkningsorganene har mange ulike roller som de ivaretar. De mest sentrale aktivitetene er:

- Å fordelermidler – 82 % av rådene og 91 % av styrene gjør dette
- Å være et diskusjonsforum for tema knyttet til barn og ungdom – 65 % av rådene og 52 % av styrene er dette i stor grad
- Å være initiativtaker/forslagstiller til kommunen for tiltak knyttet til barn og ungdom – 59 % av rådene er dette i stor grad og 55 % av styrene
- Å være informanter eller rådgivere til kommunen i tilsendte saker som angår barn/unge – drøyt halvparten av både råd og styrer er dette i stor grad

57 % av rådene er formell høringsinstans i stor grad, og 57 % er i stor grad arrangør av arrangementer, kampanjer og lignende. Dette er oppgaver barn og unges kommunestyre i liten grad har

Potensiale for mer medvirkning og innflytelse!

I undersøkelsen har vi kartlagt hvilke andre typer medvirkningsformer kommunene benytter og om de anser at barn og unge har innflytelse i kommunen.

Mens barn i alderen 8 – 12 år i liten grad er inkludert i medvirkningsorganene i kommunene og derfor i liten grad har innflytelse, mener 76 % av kommunene at deres medvirkningsorgan gjør at ungdom i alderen 13 – 18 år har innflytelse i kommunale beslutningsprosesser.

67 % av kommunene mener organet medfører økt interesse for lokalpolitiske saker blant barn og unge, og like mange mener organet gjør at saker belyses bedre før en avgjørelse skal fattes.

De saksområdene barn og unge har mest innflytelse på er utforming av kulturtiltak og oppretting av fritidsklubber. Dette speiler at de fleste medvirkningsorgan har en pott penger de fordeler til for eksempel kulturtiltak og klubber.

Når vi ser på hvilke saksområder som barn og unge har liten eller ingen innflytelse på, er dette primært helsetiltak for ungdom, skole og utdanning, kampanjer rettet mot barn og unge, og stedsutvikling. Alle disse feltene skulle man tro at ungdom kunne involveres på.

Når kommunene skal karakterisere i hvor stor utstrekning de trekker inn barn og unge på en skala fra 0 til 6, er det svært få som gir kommunen betegnelsen ”i stor grad” (verdi 5 og 6). Kun 18 % av kommunene anser at de i stor grad sørger for at barn og unge gir informasjon om sin situasjon, sine synspunkter og sine ståsteder. Enda færre – 16 % av kommunene – mener de i stor grad trekker barn og unge aktivt inn i utforming av saker og tilbud.

Resultatene indikerer at det er betydelig potensiale for å ta i bruk virkemidler for mer medvirkning i kommunene hvis det er vilje. Kommunene selv mener de i relativt liten grad sørger for å hente inn informasjon fra barn og unge og trekker dem med i utforming av tilbud.

Om medvirkningsorganene i de seks casekommunene

Ungdomsrådet i **Vefsn** består av 12 representanter som møter omtrent en gang i måneden for å i hovedsak behandle høringssaker til kommunestyret. Rådet kan også initiere saker. Ungdomsrådet fordeler midler til ungdomstiltak og samarbeider med kommunen om sommerjobber og småjobber til ungdom.

Ungdommens bystyremøte i **Trondheim** har 30 representanter fra alle ungdomsskolene og videregående skoler i byen. De har organisert arbeidet i komiteer og har et formannskap. Formannskapet og komiteene hadde 24 møter i 2008 i tillegg til arbeidsmøter. Organet fordeler egne midler, initierer saker, kanaliserer saker fra skolene opp til kommunenivå og det er ordinær høringsinstans. Kommuneadministrasjonen i flere sektorer trekker organet

inn tidlig i saksgangen og bruker ungdommens kompetanse i egen aktivitet.

I **Ål** er det både et ungdomsråd og et barn og ungdoms kommunestyre (BUK) med delvis overlappende medlemmer. Sistnevnte skal ha minimum tre møter i året, mens førstnevnte er et representantskap for sistnevnte og møtes oftere. Det er i BUK at midler til tiltak for barn og unge fordeles. Det er stor vekt på kontakt mellom elevrådene og BUK, slik at saker skal kunne genereres fra skolene til BUK. Organene er ikke rutinemessige høringsinstanser, men trekkes av og til inn i saker som er relevante for barn og unge.

Oslo har både lokale ungdomsråd som jobber på bydelsnivå, og to sentralt forankrede medvirkningsorganer. Det ene er det årlige Ungdommens bystyremøte (UBM) som går over tre dager og har som mål å generere fem saker som bystyret er forpliktet til å behandle. Her er det bred deltakelse med ca 80 ungdommer. Det andre sentrale organet er sentralt ungdomsråd (SUR) som består av inntil 30 representanter fra de 15 lokale ungdomsrådene i Oslos bydeler. SUR møtes regelmessig gjennom året og er høringsinstans for kommunen i tillegg til å jobbe med de fem sakene fra UMB.

Ungdomsrådet i Søndre Nordstrand har 11 medlemmer og er høringsorgan for bydelsutvalget i tillegg til å fordele egne midler og initiere egne saker.

Horten har et Barne- og ungdomsråd som ofte er delt i to – ett for barn fra barneskolene (5-7. klasse) og ett for ungdom fra ungdomsskole og videregående. Begge råd er i hovedsak høringsinstanser i kommunal saksgang, men har også midler til fordeling og kan bringer opp mer lokale saker. Ved enkeltsaker har de vist stort engasjement og evne til mobilisering av større grupper barn og ungdom.

Ungdomsutvalget i **Kristiansand** rekrutterer medlemmene sine fra byens ungdomsskoler, men lar inntil seks medlemmer som går over til videregående fortsette i utvalget. Det kan derfor være mellom 12 og 16 medlemmer i utvalget. Utvalget er høringsinstans, men tar også initiativ til fokus på saker de er opptatt av, og de arrangerer aktiviteter for byens ungdom i samarbeid med kommuneadministrasjonen. De har også vært trukket inn i planprosesser, og de fordeler midler til tiltak for ungdom.

Ungdoms, politikernes og administrasjonens syn på medvirkningen

Graden av kontakt mellom medvirkningsorganene og de administrativt ansatte varierer mye etter saksfelt og etter når i saksprosessen medvirkningsorganet trekkes inn i de ulike kommunene.

Medvirkningsorganene i casekommunene jobber nærmere det politiske nivå enn det administrative, men kontakten mellom politikere og innflytelsesorgan er verken hyppig eller særlig nær i de fleste kommunene. Samtidig er kontakten positiv. Der det er definerte kontaktpunkter fungerer dette til alle parter utbytte, men mye av kontakten er personavhengig fra politikernes side.

Politikerne mener ungdommen gir et bedre kunnskapsgrunnlag

Politikerne i casekommunene er positive til å ha et medvirkningsorgan, og mener ungdommene er konstruktive og ser etter løsninger. Rent substansielt bidrar de med andre vinklinger og øker de voksnes kunnskapsgrunnlag slik at beslutningsgrunnlaget også blir bedre.

Både demokratisk sosialisering og større tilknytning til lokalsamfunnet er andre argumenter som kommer frem.

Jevnt over mener politikerne at ungdommen ikke nødvendigvis må få gjennomslag for sitt syn, men at det er viktig at de ser at deres innspill når frem og blir hørt.

Selv om våre informanter var fornøyd med sitt eget medvirkningsorgan, var det også en utbredt holdning at de kunne bli bedre på flere hold i kommunen og involvere organet både tidligere og i større grad.

Administrasjonens holdninger varierer

Mens politikerne generelt er positive til organene, er informantene fra administrasjonen mer delt i sitt syn. Like fullt er mange imponert, og de aller fleste mener i prinsippet at deltakelse er viktig ut fra et demokratiresonnement. Flere hadde erfart at medvirkningen gjorde sakene de jobbet med bedre belyst. Samtidig er en del av våre informanter skeptiske til om de får nok igjen for å bruke tid på å involvere ungdom, og noen er kritiske til om ungdommen som involveres er representativ.

Det ser ut som holdningene til medvirkningsorganet varierer ut fra hvilken sektor informanten jobber i, hvilken faktisk erfaring vedkommende har med medvirkningsorganet, og arbeidspress/ressurssituasjon. I hovedsak vil de med mer erfaring fra samarbeid være mer positive til organet.

Når det gjelder de ulike sektorene er det særlig i sektorene som har ansvar for fysisk planlegging at de har positive erfaringer med medvirkning generelt. I skolesektoren er de positivt innstilt til skolen som rekrutterende arena og medvirkningsarbeide som konsept. Vi har lite empiri fra helsesektoren, noe som indikerer at medvirkningsorganene i liten grad trekkes inn her. I oppvekst og kultursektoren har vi opplevd svært delte syn på medvirkningsorganene.

Ungdommene i organene føler de blir hørt, og er lite opptatt av representativitet

I våre casekommuner er de aller fleste ungdommene valgt gjennom elevrådet, og det har i hovedsak vært liten rift om vervene. I et par kommuner har de et system for å forankre representantenes aktiviteter til elevrådet, men det vanligste er at aktiviteten i medvirkningsorganet foregår frikoblet fra arenaen ungdommene er valgt fra. Lokale saker fra enkeltskoler eller lokale utbyggingsområder ser likevel ut til å kunne komme på dagsorden i organene.

Ungdommene opplever at de møtes med respekt og at de blir hørt. De opplever at de har innflytelse gjennom å få bidra med sine standpunkt selv om de ikke alltid får gjennomslag for sitt syn.

Om viktige faktorer og representativitet

Det er mange faktorer som skal falle på plass for å få til godt medvirkningsarbeid i kommunene. Organisering og forankring i kommunen er viktig, og det vil minimum måtte innebære ressurser i form av tid fra minst en ansatt i kommunen. Medvirkningsorganenes "sekretærer" har en nøkkelrolle, og uten denne funksjonen ser det ikke ut til å være mulig å opprettholde et medvirkningsorgan for barn og ungdom. For å gjøre arbeidet meningsfullt og levende for ungdommen ser det også ut til at konkret opplæring og å la ungdommene selv få ansvar, er gode strategier. På informasjonssiden ser det ut som kommunene har langt igjen på bruk av egen internettside, og representantene har i all hovedsak dårlige informasjonskanaler tilbake til resten av

ungdomsgruppa. Lite kjennskap til organet og arbeidet i det, kan være en medvirkende årsak til at det jevnt over ser ut til å være liten rift om å være med i innflytelsesorganene.

Idealet for medvirkningsorganer i Norge er representative valg, gjerne direkte. Realiteten er at praksis varierer mellom kommunene og innad i kommunene. Direkte valg på skolene skjer i litt under halvparten av organene, mens indirekte valg gjennom elevråd er vel så vanlig.

Hvordan valgene avholdes kan ha implikasjoner for representativitet. For det første kan dette handle om at enkelte grupper systematiske faller utenfor medvirkningsorganet. For det andre er dette et spørsmål om de som er valgt gjør en god jobb i forhold til å representere hele barne- og ungdomspopulasjonen og ikke bare seg selv eller ”sin” gruppe ungdom.

I casekommunene var ungdommene i hovedsak ikke helt representative i forhold til ungdomsgruppen som helhet. Dette ble imidlertid ikke sett på som et problem fra de voksne informantene, for man anså at ungdommene gjorde en god jobb i å representere en bred ungdomsgruppe. Heller ikke ungdommene selv var bekymret i særlig grad for dette. De opplevde at de hadde alle typer ungdom i tankene når de uttalte seg i saker.

Innflytelse, demokrati og medvirkningsorganer

Representative medvirkningsorganer kan i hovedsak ha innflytelse i kommunene på fire måter. Vår empiri indikerer at en del organer har reell innflytelse ved å initiere saker som får faktisk administrativ og politisk behandling i kommunene, men at dette trenger spesifikk tilrettelegging for å fungere godt.

Å trekkes tidlig inn i saksprosessene i et samarbeide med administrasjonen kan være en effektiv måte å få innflytelse på. Da kan de gi innspill i utformingen av sakene og premissene for dem. Dette skjer i begrenset grad i kommunene i Norge.

Å spille inn til politikere i høringsrunder underveis i prosessene og selv møte i kommunens utvalg eller styre er en mer utbredt vei for innflytelsesorganer å jobbe overfor kommunene. I hvor stor grad høringsinnspillene får gjennomslag er imidlertid uvisst.

De aller fleste innflytelsesorganer i Norge fordeler midler til tiltak for barn og unge, og har kontroll med egne arrangementer. Dette er en reell og konkret innflytelse som imidlertid ofte skjer på en begrenset arena for fritid og kultur.

Mange kommuner har også andre måter de involverer barn og ungdom på enn gjennom medvirkningsorganer, som for eksempel tidsbegrensede grupper knyttet til en enkeltsak, spørreundersøkelser eller høringer.

Undersøkelsen har vist at det skjer mye arbeid på dette feltet i Norge i dag, men at det varierer hvor mye innflytelse dette innebærer i realiteten. Imidlertid medfører det at strukturene er opprettet en reell ekstra demokratisk kanal for gruppen. Uavhengig av hvor aktivt denne kanalen brukes til vanlig, gjør den det mulig for ungdom å mobilisere dersom det kommer saker til behandling som er særlig viktige for dem.

Summary

Lillian Knudtzon and Trond Tjerbo

Young voices. Participatory bodies for children and adolescents in municipalities and counties

NIBR Report 2009:34

This report illuminates the involvement and influence of children and adolescents in municipal decision processes. We present and discuss findings from three studies of bodies/agencies promoting the participation of children and adolescents in Norway, usually known as youth councils and young people's parliaments.

There is wide agreement in the government in Norway that children and adolescents should participate in various arenas. The background for this is, among other things the belief that services for this group could be better if the young were consulted and the young may have insights that adults do not. In the investigation we link the concept of influence to municipal proceedings and define influence as the mediation of views to the municipality's administrative officers and political apparatus. This can proceed in four different ways:

- By the participatory body putting forward issues which are given real administrative and political consideration
- By the body working with the administration from an early stage in the process, offering ideas on the formulation of issues and underlying premises
- By the body taking part in ordinary consultative rounds as political issues move forward and attending meetings of the municipal standing committees or governing bodies.

- By the body itself making decisions on how to allocate the funds at its disposition to projects and programmes for children and adolescents, and control its own arrangements/schemes

Method

We conducted three empirical studies. A questionnaire on the participatory bodies, and other ways of involving young people in the municipalities was sent to every Norwegian municipality. We received a response from as many as 82 per cent of the municipalities. Large municipalities were more likely to respond than small.

To gain a picture of the practical work being done in the municipalities on participatory bodies, and of the views of people involved, we selected six municipalities where a more detailed qualitative analysis would be conducted. The six municipalities were (from the largest to the smallest) Oslo, Trondheim, Kristiansand, Horten, Vefsn and Ål. They were chosen because their experience of participatory agencies has been positive. Geographical spread was also a selection criterion. In Oslo we have also had a local youth council at the city district level, Søndre Nordstrand, as a case.

To gain an understanding of work at the county level, available sources were analysed and interviews conducted by telephone. The study is presented in an appendix and will not be discussed further in this summary.

Findings from the questionnaire survey

Most municipalities have a representation body

82 per cent of municipalities in this study have a representation body. Another 5 per cent used to have one, but it is either disbanded or inactive/dormant. Ten municipalities have plans to set up a participatory body.

18 per cent of the municipalities in the study have no participatory body for children and adolescents. These are mainly small municipalities with populations below 5,000 (50 of 62 municipalities). The population of the remaining 12 ranges between 5,000 and 20,000. Some of the municipalities without a

participatory body use other means of involving children and adolescents.

Different composition of youth councils and young people's parliaments

The study found systematic differences between the bodies known as children and youth councils and those called young people's parliaments.

Most children and youth councils are to all intents and purposes youth councils – with memberships in the 14–18 age-group. These councils convene eight to ten times a year, and have an average of nine members. Members of half of the councils receive compensation for attending.

Young people's parliaments usually meet once a year. Participants are aged 11–18, and meetings can attract a very large attendance. 80 per cent of the councils have more than 14 members, and 50 per cent have 20 or more. Compensation for attending is not common.

According to the municipalities, council membership is representative of the different groups of children and adolescents in the municipality.

Participatory bodies perform many different functions. The most central activities are:

- Allocate funds – 82 per cent of the councils and 91 per cent of the parliaments do this
- Provide a forum where themes connected to childhood and adolescence can be discussed – 65 per cent of the councils and 52 per cent of the parliaments do this to a significant degree
- Propose resolutions to the municipality on measures connected to children and adolescents – 59 per cent of the councils do this to a significant degree and 55 per cent of the parliaments
- To liaise with the municipality and respond to consultation papers on issues affecting children/adolescents – a little over half of the councils and parliaments do this to a significant degree

57 per cent of the councils are official consultation bodies, and 57 per cent are highly involved in organising arrangements, campaigns and the like. These are tasks the young people's parliaments do not tend to have.

Potential for more participation and influence!

In the study we have identified which other forms of participation the municipalities employ and whether they consider children and adolescents to have influence in the municipality.

While children aged 8–12 do not tend to be members of the participatory bodies in the municipalities, and therefore wield little influence, 76 per cent of the municipalities believe their participatory agencies give youth aged 13–18 an opportunity to influence municipal decision processes.

67 per cent of the municipalities believe the bodies stimulate young people's interest in local political issues, and as many believe the agencies make for a better understanding of the issues before a decision is made.

The areas in which children and youth exercise most influence are the planning of cultural projects and setting up of youth centres/ clubs. This reflects that the majority of the participatory bodies have a fund they distribute, for instance, to cultural measures and clubs.

When we look at the issue areas in which children and youth have little or no say, they are primarily youth health services, schools and education, campaigns targeting children and adolescents, and place development. One would have thought young people could have been involved in all of these areas.

Asked to rate the municipality on a scale from 0 to 6 on how much children and youth are involved, very few award the designation "very much" (values 5 and 6). Only 18 per cent of the municipalities, according to themselves, are "very" involved in soliciting information from young people about their situation, opinions and vantage points. Even fewer – 16 per cent – of the municipalities see themselves as working "very" hard to get children and adolescents actively involved in the framing/formulation of issues and measures.

The results indicate a significant potential for increasing participation by various means in the municipalities if there is a will to do so. The municipalities themselves believe they do relatively little to gain first-hand knowledge about the children and adolescents and include them in the planning of services.

On participatory bodies in the six case municipalities

The youth council in **Vefsn** has 12 representatives who usually convene monthly to consider consultation issues for submission to the local parliament. The youth council can also initiate issues for political consideration. The youth council allocates funds for youth projects and works with the municipality on summer jobs and casual work for young people.

The youth parliament in **Trondheim** has 30 representatives from all of the city's lower and upper secondary schools. They have standing committees and an executive committee. The executive committee and standing committees held 24 meetings in 2008, in addition to working meetings. The body allocates its own funds, initiates business, mediates issues between the schools and municipal level and is an ordinary consultation body. The municipal administration in several sectors draws the council into proceedings at an early stage and makes use of the expertise of the young in their own activities.

Ål has both a youth council and a young people's town council (BUK) with partly overlapping memberships. The latter is supposed to convene three times annually, while the former serves as executive committee for the latter, and meets more frequently. It is the BUK that disburses funds to schemes/services for children and youth. There is a significant emphasis on communication between student councils and BUK so as to facilitate the transmission of issues from the schools to BUK. The bodies are not consultation bodies as such but are sometimes invited to take part in discussing issues of relevance to children and young people.

Oslo has local youth councils which work at the city district level and two centrally placed participatory bodies. The one is the annual Youth City Council Meeting (UBM) which lasts three days and aims to generate five different proposals which the City Council is obliged to consider. There is broad participation here of about 80 young people. The other central body is the central

youth council (SUR) comprising 30 representatives from the 15 local youth councils in Oslo's city districts. SUR meets on a regular basis throughout the year and is a consultation body for the city in addition to working on the five issues from UMB.

The youth council in Søndre Nordstrand has 11 members and is a consultation body for the city district council in addition to distributing its own funds and initiating its own matters.

Horten has a young people's council which is frequently divided into two – one for children from the primary schools (5th–7th grade) and one for students from lower and upper secondary schools. Both councils are mainly consultation bodies in municipal proceedings but have funds they can allocate and may pursue issues of a more local nature. On certain issues they have demonstrated considerable interest and capacity to rally larger groups of children and youth.

The youth committee in **Kristiansand** recruits members from the city's lower secondary schools but lets up to six members retain their seats after moving on to upper secondary school. Membership of the committee can therefore vary between 12 and 16. The committee is a consultation body but can decide to focus on issues that concern them, and they arrange activities for the city's youth in collaboration with the municipal administration. They have been involved in planning proceedings and in allocating resources to schemes and projects for the young.

Opinions on participation among young people, politicians and municipal administrations

Contact between participatory bodies and administrative employees varies considerably according to issue area and stage at which the participatory body is drawn into the proceedings in the various municipalities.

Participatory bodies in the case municipalities are more closely aligned to the political level than the administrative, but contact between politicians and representation bodies is neither frequent nor particularly close in most municipalities. At the same time, relations are good. Where contact points are defined, they work to the benefit of all parties, but a lot of the contact depends on the person from the politicians' side.

The young add to what the politicians know, say the politicians

Politicians in the case municipalities have a positive attitude towards the participatory body and believe young people are constructive and geared towards finding solutions. In concrete, young people bring other angles to the table and provide information new to the adults, thus giving decision making a firmer basis.

Further arguments cite democratic socialisation and firmer attachment to the local community.

It is not ordinarily necessary to act on every idea put forward by the young, according to the politicians. But it is important to show them that their ideas are listened to and taken seriously.

But although our informants were satisfied with their own participatory body, there was a widely shared view in several sections of the municipality that they could do better and involve the bodies both earlier and more.

While politicians in general see the bodies in a positive light, opinions among of informants in the municipal administrations are more divided. That said, many are impressed, and the great majority believe in principle in the importance of participation for reasons of democracy. Several had experienced how participation shed more light on issues of current importance. At the same time, some of our informants were sceptical, wondering whether the rewards were comparable to the time spent on getting young people involved, and some are critical as to whether the involved young people are representative.

It looks as though attitudes to the participatory bodies vary according to the sector in which the informant works, their particular experience of the participatory body and work pressure/resource situation. In the main, those with longer experience of working with the agency tend to be more positively disposed towards it.

As far as the different sectors are concerned, it is particularly the sectors with responsibility for physical planning where a positive experience of participation in general can be observed. In the education sector, they are positive towards having the school as a recruitment arena and towards the promotion of participation as a

concept. We have little empirical material on the health sector, reflecting the limited degree to which the participatory agencies are consulted. In the childhood/adolescent and cultural sectors, we observed widely diverging opinions towards the participatory bodies.

Young people feel listened to, but are not particularly concerned about representativeness

In our case municipalities, the majority of the young representatives are elected through the student councils. There has been little demand for the positions in the general youth population. Two municipalities have a system for embedding representatives' activities in the student council, but the usual approach is for work in the participatory body to proceed independently of the arena in which the young people were elected. Nevertheless local issues tabled by individual schools or local land development areas do have a chance of being included as an item on the agenda of the participatory bodies.

The young representatives say they are treated with respect and are listened to. They see themselves as wielding influence by voicing their opinions, even if it doesn't always affect the outcome.

On important factors and representativeness

Many factors need to fall into place before work to promote participation in the municipalities can succeed. Organisation and embeddedness in the municipality are important, and will require at the very least resources in the form of time of at least one municipal employee.

The participatory bodies' "secretary" plays a key role, and without one it would appear to be impossible for a participatory body for children and adolescents to survive. To make the work meaningful and dynamic for the young, practical training and real responsibilities would appear to be useful strategies. On the information front, the municipalities have some way to go in the use of a dedicated website. The mechanisms available to the representatives for relaying information back to the population of young people are generally poor. Lack of awareness of the body and the work it does may explain the lack of enthusiasm to stand for election to the representation bodies.

Ideally, participatory bodies in Norway should have representative elections, preferably direct. In reality, practice varies from municipality to municipality and within municipalities. Members of just under half of the agencies are elected directly at the schools, while indirect elections via student councils are just as prevalent.

How the elections are run can have implications for representativeness. First, certain groups may be systematically left out of the representation body. Second, there is a question whether those who are elected do a good job in relation to representing the whole population of young people, not just themselves or “their” particular group.

In the case municipalities, members were not entirely representative of the youth population as such. This was not considered a problem by the adult informants; the young people, they say, do a good job representing a broad group of adolescents. The young themselves were not particularly worried either. They keep all varieties of young people in mind, they feel, when expressing views on different issues.

Empowerment, democracy and participatory bodies

Representative participatory bodies can affect decision making in the municipalities in four different ways. Our empirical material indicates that some bodies do make a difference by proposing items for consideration in the municipalities, but it needs specially adapted mechanisms to work well.

Being drawn into the proceedings at an early stage in a joint effort with council officers can be an effective means of empowerment. The young can have ideas about how issues should be planned and what the underlying premises should be. This takes place only to a limited degree in the municipalities in Norway.

Representation agencies relate to the municipalities mainly by making their views known to politicians in connection with consultations and by attending meetings of the municipal standing committees and executive committees. How often consultation submissions are acted on, is not known however.

The great majority of representation bodies in Norway disburse funds to projects and programmes for children and adolescents, and manage their own arrangements. This is a concrete form of

influence which, however, often proceeds within a limited arena for leisure and culture.

Many municipalities employ other methods of getting children and adolescents involved than participatory bodies. They include for instance temporary groups convened while a particular issue is under consideration, questionnaire surveys or consultations.

The study has shown that a great deal of work is being done in this field in Norway today, but how much influence it actually translates into in practice does vary. Having said that, structures are in place providing a new, genuinely democratic channel for the group. Irrespective of how actively the channel is used ordinarily, it gives the youth population a better opportunity to mobilise whenever issues of particular importance to them.

1 Tema og perspektiver

Hensikten med dette prosjektet er å få ny og bredere kunnskap om barn og ungdoms deltakelse og innflytelse i kommunene slik dette praktiseres gjennom formaliserte medvirkningsorganer og representasjonsordninger. Hovedvekten er på medvirkningsorganer forstått som formelt etablerte organer som representerer en gitt aldersgruppe og har en formalisert plass i forhold til kommunens saksprosess. Disse omtales også som innflytelsesorganer. Vanlige navn for slike i kommunene er barne- og/eller ungdomsråd og barn og unges kommunestyre.

I innledningen viser vi at det er bred enighet i Norge om at barn og unge bør medvirke på ulike arenaer. Vi plasserer innflytelsesorganer i forhold til andre demokratiske påvirkningskanaler og presenterer argumentasjon for slik medvirkning. Innflytelse gjennom medvirkningsorganer dreier seg om å få formidlet synspunkter inn i kommunens administrative og politiske apparat. Vi har utviklet en modell på dette som ligger til grunn for vårt empiritilfang og analyser som redegjøres for i 1.3. I 1.4 presenteres problemstillinger og oppbygging av rapporten.

1.1 Bred støtte for medvirkning for barn og unge i Norge

Barn og unges medvirkning har i Norge lenge hatt en relativt bred politisk forankring på nasjonalt nivå. Barn og unge under 18 år har fått sin rett til medbestemmelse lovfestet gjennom at Norge har ratifisert FN's barnekonvensjon (1991). Retten til medbestemmelse er ett av hovedprinsippene i konvensjonen. I artikkel 12 heter det: "Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt", mens artikkel 13 sier at "Barnet har

rett til ytringsfrihet, til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer av alle slag og på alle måter”.

Flere departementer arbeider hver for seg og sammen for å fremme deltakelse og innflytelse og la barn og unges perspektiver og erfaringer komme fram. Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) har et hovedansvar og har i mange år arbeidet med informasjon og policyutforming, forsøksarbeid og strategitenkning, veiledning og metodeutvikling. I St. meld. nr. 39 (2001-2002): *Oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge*, ble viktigheten av barn og unges deltakelse og innflytelse i beslutningsprosessene fremhevet. Her poengteres det at i arbeidet med å sikre en god planlegging for barn og ungdom i kommunene, er det av betydning at det legges opp til en bred deltakelse i planarbeidet.¹

I statsbudsjettet for 2009 for BLD heter det:

Eit overordna mål for departementet er å stimulere til at stadig fleire kommunar arbeider for brei deltaking frå barn og unge slik at dette blir ein viktig og innarbeid del av kommunanes verksemd.²

I Kommunal- og regionaldepartementets St.meld. nr. 33 (2007-2008) ”Eit sterkt lokaldemokrati”, er unge i lokaldemokratiet viet spesiell oppmerksomhet. Det heter blant annet at:

Inkludering av barn og unge i lokaldemokratiet medverkar til å styrkja det. Synspunkt frå barn og ungdom kan gjera at politikarane tek avgjerder på eit breiare grunnlag enn dei elles ville ha gjort. Deltaking i lokale plan- og avgjerdsprosessar, i ungdomsråd og liknande organ har ført til større politisk engasjement og interesse for lokaldemokratiet mellom ungdom.³

Kommunal- og regionaldepartementet har dessuten tolket kommuneloven dit hen at ungdom kan gis tale- og møterett i kommunestyre og fylkesting, selv om de ikke er valgt inn.

Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet har ansvar for plan- og bygningslovgivningen, hvor det er presisert

¹ St. meld. nr. 39 (2001-2002), s. 36

² St.prp. nr. 1 2008–2009, Barne- og likestillingsdepartementet, s. 128

³ St.meld. nr. 33 (2007-2008), s. 79

at barn og unges interesser skal ivaretas i planprosessene. Med ny lov fra 2008⁴, forsterkes kommunens ansvar for medvirkning fra befolkningen generelt og fra barn og unge spesielt. I henhold til lovens § 5-1. skal enhver som fremmer planforslag legge til rette for medvirkning enten dette er private eller kommunale planer. Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge, heter det. Bestemmelsen trådte i kraft 1. juli 2009.

I et rundskriv fra Miljøverndepartementet heter det at kommunene skal:

organisere planprosessen slik at synspunkter som gjelder barn som berørt part kommer fram og at ulike grupper barn og unge selv gis anledning til å delta⁵.

Det understrekes også at det er viktig at barn og unge blir trukket med tidlig i planprosessen for å sikre reell medvirkning fordi erfaringene viser at det er vanskeligere å bli hørt og tatt hensyn til dersom ens synspunkter fremmes sent i planprosessen.

Kunnskapsdepartementet legger til rette for brukermedvirkning blant annet gjennom opplæringsloven som lovforankrer elevenes deltakelse i elevråd, samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg. Elevrådene er en første deltakelses- og innflytelseserfaring for mange.

Vi kan konkludere med at medvirkning fra barn og ungdom verdsettes positivt i de ulike sektordepartementene slik at signalene til kommunene fra statlig nivå på dette temaet er gjennomgående og konsistente. Det er like fullt en bred politisk enighet om at kommunene skal stå fritt til å velge *om* de skal ha en representasjonsordning for barn og unge og *hvordan* de eventuelt skal organisere denne.⁶ I den politiske behandlingen av St.meld. nr. 33 (2007-2008) *Eit sterkt lokaldemokrati*, var det ingen som målbar at ungdomsråd eller tilsvarende representasjonsordning bør bli lovfestet på linje med eldreråd og råd for funksjonshemmede.

⁴ Lov 2008-06-27 nr. 71. Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet.

⁵ Om barn og planlegging nr. T-2/2008

⁶ St.meld. nr. 33 (2007-2008) *Eit sterkt lokaldemokrati*, s. 84 og Innst. S. nr. 163 (2008-2009), s. 16 og 18

Både regjeringen og et flertall i kommunal- og forvaltningskomiteen trakk det imidlertid frem som positivt at et stort flertall av kommunene faktisk har barne- og/eller ungdomsråd og/eller kommunestyre for barn og ungdom. Det finnes i dag ikke nasjonale retningslinjer for medvirkningsorganer for barn og ungdom, men dette er foreslått som tiltak i BLDs utredning om ungdoms fritidsmiljø, demokratiske deltakelse og innflytelse.⁷

1.2 Hvorfor medvirkningsorganer for barn og unge?

Det er altså stor tverrsektoriell og politisk enighet om at medvirkningsorgan for barn og ungdom er et gode i et lokaldemokrati. Vi skal se litt nærmere på grunner for det. Men først skal vi plassere det i forhold til generelle politiske påvirkningskanaler.

1.2.1 Medvirkningsorganer er en av flere politiske påvirkningskanaler for ungdom

Deltakelse gjennom medvirkningsorganer i kommunene, som ungdomsråd og barn og unges kommunestyre, er ikke den eneste muligheten barn og unge har for politisk påvirkning. Ulike kanaler for ungdoms innflytelse kan grupperes slik:⁸

⁷ Barne- og likestillingsdepartementet (2009): Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse, s.116

⁸ Basert på Ødegård, Guro (2009): Motløs ungdom? Nytt engasjement i et gammelt demokrati. Institutt for sosiologi og samfunnsvitenskap. Universitetet i Oslo, s. 6

Tabell 1.1 *Ungdoms demokratikanaler i forhold til generelle demokratiske påvirkningskanaler*

Generelle demokratiske påvirkningskanaler	Ungdoms demokratiske påvirkningskanaler
Partikanalen	Ungdomspolitiske partier
Den korporative kanal ⁹	Interessepolitiske ungdomsorganisasjoner
Aksjonskanalen	Enkeltsaksorienterte aksjoner
Forvaltningens brukerkanal	Ungdomsråd og Ungdommens kommunestyre

Ungdom kan melde seg inn i ungdomspolitiske partier og engasjere seg politisk der. Påvirkningen skjer da i hovedsak gjennom moderpartiet. Ungdom kan også søke å påvirke samfunnet gjennom interessepolitiske ungdomsorganisasjoner som for eksempel Natur og Ungdom, Røde Kors eller Palestina-komiteén. Videre kan ungdom mobiliseres i enkeltsaker, gå i demonstrasjonstog, skrive under på underskriftskampanjer eller lignende.

Ungdomsråd og ungdommens kommunestyre inngår i denne oversikten som en variant av det som betegnes som forvaltningens brukerkanal. Kanalen har vokst frem siden midten av 1900-tallet samtidig med en mer omfattende velferdsstat og byråkratisk autonomi, og hensikten med kanalen er blant annet å styrke beslutningsgrunnet for politikere og forvaltning/administrasjon¹⁰. Når medvirkningsorganene plasseres her, understrekes deres rolle som informasjonskanal til kommunen om barn og unges behov i forhold til tjenestetilbud til dem. Dette er en relevant rolle, men vi vil gjennom rapporten belyse om denne plasseringen i realiteten er for snever i forhold til det medvirkningsorganer viser seg å være i praksis.

Vi har sett at deltagelse i ungdomsråd eller ungdommens kommunestyre er en av flere mulige kanaler for politisk innflytelse. Samfunnsvitenskapelig forskning på deltakelse generelt gir et ufullstendig bilde av i hvilken grad politisk deltakelse er kumulativ (dvs. samme person er aktiv på flere ulike arenaer) eller spesialisert

⁹ Der representanter for myndigheter, bedrifter og organisasjoner møtes.

¹⁰ Ødegård, Guro (2009): *Motløs ungdom?* Universitetet i Oslo, s. 13

(dvs. man deltar på en politisk arena men ikke på en annen)¹¹. For ungdomsbefolkningen er ikke bildet noe klarere, og det finnes ingen kvantitativ forskning på dette. Kvalitativt materiale indikerer at ungdommer som har erfaring fra ungdomsråd også er/blir mer aktive på andre politiske arenaer.¹² Vår kvantitative undersøkelse kunne ikke dekke denne problemstillingen, men vi har materiale fra de kvalitative intervjuene som vi vil bruke til å belyse dette noe nærmere.

I det følgende skal vi utdype noen av forventningen knyttet til medvirkningsorganer som arena for barn og unges deltakelse.

1.2.2 Ulike forventninger til medvirkning fra barn og unge

Med FN's internasjonale barneår i 1979, kom barn og ungdoms behov for å bli lyttet til i saker som angikk dem for alvor på dagsorden.¹³ Siden da er det etablert flere ulike former og kanaler for medvirkning og deltakelse i egne aktiviteter og i saker som angår barn og unge. På 1980-tallet ble det utarbeidet barne- og ungdomsplaner i mange kommuner hvor barn og unge selv deltok med innspill. Bruk av barn og unge som informanter i forskning ble også mer vanlig fra 80-tallet, og fritidsklubber etablerte klubbstyrer hvor brukerne var med og bestemte. Det kan hevdes at det har vært en holdningsendring fra å se på barn og unge som uferdige voksne til å se på dem som mennesker med erfaringer og innsikt det er verdt å lytte til.¹⁴

Selv om det ikke lenger er en fremmed tanke at barn og unge har en stemme som bør høres, finnes det ulike argumenter for at barn og unge skal medvirke i kommunene. Vi presenterer her fem argumenter knyttet til ulike demokratibegrunnelser.

¹¹ Ibid s. 22

¹² Teige, Kirsten Helene (2005): Unge medborgere? Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU, Trondheim, og Vestel, Viggo, Guro Ødegård og Tormod Øia (2003): Veien til makta og "det gode liv"? NOVA rapport 8/2003

¹³ *Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse*. Rapport fra BLD 2009, s. 87

¹⁴ Ibid s. 88

En argumentasjon er ideell og knyttet til *menneskerettigheter* og etikk – barn og unge som ikke har stemmerett, kan sies å ha en iboende rett til å ha en stemme i den virkeligheten de er en del av. Det er denne type argument som ligger til grunn for FNs barnekonvensjon.

Et annet argument springer ut fra deltakerdemokratiske begrunnelser hvor en ønsker brukervedvirkning. Dette er en form for *kollektiv brukervedvirkning* hvor barn og unge sees som representanter for brukere av ulike kommunale tjenester og tilbud (til forskjell fra individuell brukervedvirkning knyttet til utforming av enkeltindividers tjenestetilbud). Argumentet er at barn og unge bør komme til orde på vegne av dem som skal nyttegjøre seg tilbudene. Gjennom sine erfaringer i rollen som brukere av for eksempel fritidstilbud, har mange av dem god innsikt i hvordan tilbudet og andre tjenester treffer målgruppen. Utviklingen av kultur- og fritidstilbud, helsetjenester og skole/utdanning er eksempler på tema som har direkte betydning for barn og unge. Deltakelse fra barn og unge antas å medføre styrking av et kreativt mangfold for aktiviteter og kulturuttrykk. Når medvirkningsorganer fordeler midler til tiltak for barn og unge kan det sees som en slik kollektiv brukervedvirkning eller brukerkontroll.

Barn og unges unike innsikt dreier seg ikke bare om tjenester og tilbud til deres egne aldersgrupper. Også andre deler av den kommunale virksomheten kan få et nytt lys gjennom barn og unges blikk. Argumentet er at de bør gis en stemme fordi *informasjonsgrunnlaget i forkant av beslutningene* kan bli bedre og lede til bedre avveininger i beslutningsprosessen. Argumentet kan sies å være knyttet til idealer om dialogdemokratiet hvor det tilstrebes å ta hensyn til minoriteter som ellers ikke ville bli representert og sikre at det er de beste felles løsningene man finner fram til.¹⁵ At barn og unge kan og bør bidra i utvikling av lokalsamfunn og steder er knyttet til denne argumentasjonen.

Et fjerde argument er tanken om at barn og unges deltakelse i medvirkningsprosesser vil sosialisere dem i forhold til den rollen de som voksne skal ha som deltakere i et demokratisk samfunn – en såkalt *demokratisoliseringsbegrunnelse*. De lærer kommunale

¹⁵ Hanssen, Gro Sandkjær, Marit Kristine Helgesen og Signy Irene Vabo (2007): Politikk og demokrati. 2 utgave. Gyldendal. Oslo, s. 47

beslutningsprosesser å kjenne, blir kjent med budsjettering i kommunen, de får innblikk i arbeid mot politisk nivå, og mange lærer å holde taler og muntlige presentasjoner, skrive innlegg og bruke formelle og uformelle kanaler. Tanken er at dette forebygger et fremtidig demokratiunderskudd og gir innbyggere som er kompetente på en demokratisk arena.

Et siste argument er at det er *sosialt dannende* og givende for representantene med den erfaringen de får. De lærer å ta ansvar, får sosial tilhørighet og bygger sosial kompetanse. Forebygging av problemer er også en del av denne argumentasjonen.

Oppsummeringsvis har vi fem hovedbegrunnelser for barn og ungdoms medvirkning:

- etisk imperativ – menneskerettigheter – av prinsipp
- kollektiv brukermedvirkning gir bedre tjenester
- større innsikt gir bedre beslutninger
- demokratisk sosialisering
- sosiale og sosialpolitiske begrunnelser

Disse begrunnelsene kan speile forventninger til hva kommunen skal få ut av å ha et medvirkningsorgan, som igjen har betydning for om kommunene opplever sin ordning som vellykket. Hvis ambisjonene for medvirkningen er demokratisk sosialisering, kan man fra kommunens hold være fornøyd med sin ordning hvis deltakerne har lært seg kommunens prosesser uavhengig av om de har fått gjennomslag for sine innspill. Med et brukerargument for ordningen blir det imidlertid viktig at de innspill barn og unge har blir tatt hensyn til.

Hvordan vår empiri belyser begrunnelser for barn og unges deltakelse diskuteres i kapittel 6.4.

1.3 Innflytelse i kommunenes beslutningsprosess – hvor kommer barn og unge inn?

Vi har sett at ikke alle begrunnelser for barn og unges deltakelse er direkte knyttet til innflytelse. Vi vil belyse medvirkningsorganenes

muligheter for innflytelse ved å ta utgangspunkt i de kommunale beslutningsprosessene. Saker i kommunene har grovt sett følgende løp frem til iverksetting:

1. Saken genereres
2. Administrasjonen forbereder saken
3. Saken behandles politisk i komité eller utvalg
4. Høringsrunde
5. Endelig politisk behandling med beslutning

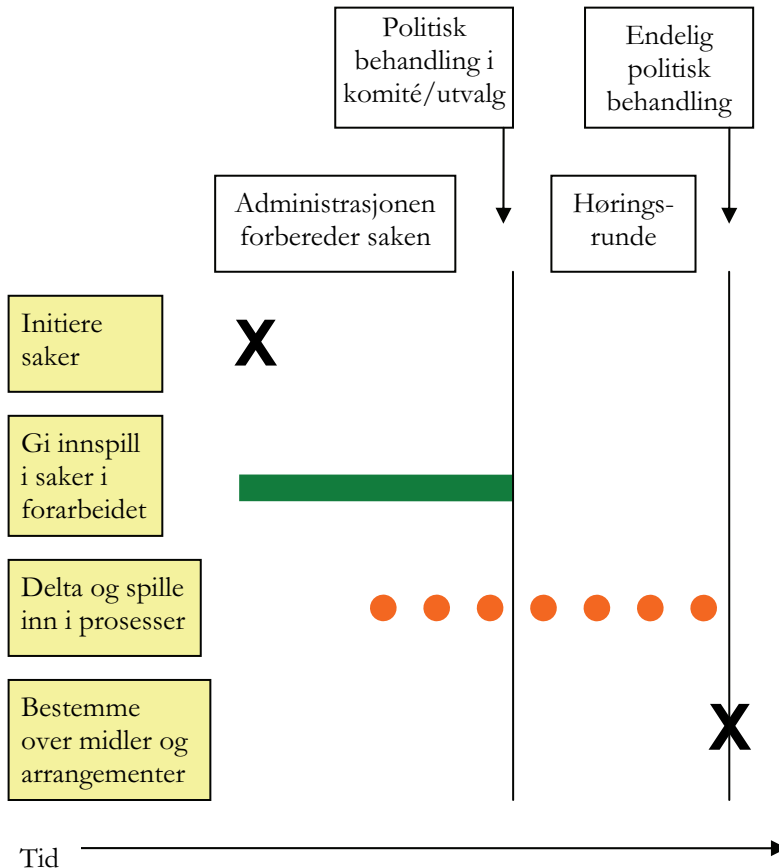
Noen saker (hvor det er delegert myndighet) kan avgjøres allerede ved første politiske behandling (dvs. kun de tre første punktene over), og noen saker har to runder innom politisk utvalg eller komité før de kommer til endelig behandling (dvs. til sammen syv punkter i saksforløpet hvor nummer seks innebærer en ny høringsmulighet).

Slik vi ser det handler barn og unges innflytelse gjennom medvirkningsorganet om å få formidlet synspunkter inn i kommunenes administrative og politiske apparat i forhold til dette løpet. Det blir da fire hovedveier for ungdom til innflytelse gjennom medvirkningsorganer i kommunene:

- Ved å initiere saker som får reell administrativ og politisk behandling
- Ved å samarbeide med administrasjonen tidlig i saksprosessen, gi innspill i utformingen av sakene og premissene for dem
- Ved å spille inn til politikere i høringsrunder underveis i prosessene og selv møte i kommunens utvalg eller styrer
- Ved å selv bestemme over egne midler til fordeling til tiltak for barn og unge, og ha kontroll med egne arrangementer, dvs. delegert beslutningsmakt

Disse har vi fremstilt i en modell som også inneholder kommunens beslutningsprosess.

Figur 1.1 *Fire måter barn og unge kan ha innflytelse i kommunale prosesser*

Nederst ser vi en tidsakse som de fire innflytelsesmåtene er plassert i forhold til. Første mulighet for innflytelse er å initiere en sak. Annen mulighet for innflytelse er å gi innspill til administrasjonen i kommunen knyttet til forberedelse av saken. Tredje mulighet er gjennom uttalelser, vedtak eller diskusjoner, å komme med synspunkter til politikerne som skal ta stilling til en sak. En siste innflytelsesmåte i modellen er når en sak avgjøres helt og holdent av barn og unge, som når de har full råderett over et arrangement eller økonomiske midler.

Disse fire innflytelsesmåtene er ikke rangert, og det er ikke tenkt at den ene er bedre enn den andre.¹⁶

Modellen ble brukt i de fleste kommunene vi besøkte som utgangspunkt for samtale og refleksjon rundt hvordan deres medvirkningsorgan var trukket inn i kommunens prosesser.

I kapittel 7 diskuteres funnene fra våre undersøkelser i relasjon til innflytelsesmåtene.

1.4 Problemstillinger og oppbygging av rapporten

I tråd med oppdraget fra Barne- og likestillingsdepartementet til denne forskningsrapporten, har en hovedproblemstilling vært å gjøre en bred kartlegging av medvirkningsorganer for barn og unge i Norge i 2009. Hvor mange kommuner har slike, hvem deltar, hvordan er de organisert, hva gjør de, hvilke kommuner har ikke slike, hvorfor ikke osv. Å gi et bredt og fylldig bilde av representative organer for barn og ungdom i Norge i 2009 har vært et hovedsiktemål.

Videre omhandler rapporten problemstillinger knyttet til hvordan det arbeides med dette i kommunene og hvilke erfaringer barn og unge, politikere og administrativt ansatte har med sine ordninger og tilnærminger. Sentrale spørsmål er i hvilken utstrekning administrasjon og politikere har hatt kontakt med medvirkningsorganene, hva de har fått ut av kontakten, og hvorfor de ønsker å ha medvirkningsorganer. I forhold til barn og unge har vi blant annet fokusert på hvordan de er valgt, hvilken kontakt de har med sin ”velgermasse” og hva de mener om egen gjennomslagskraft.

Et viktig spørsmål i undersøkelsen har også vært hva som skal til for at arbeidet med barn og unges medvirkningsorganer skal fungere godt over tid. Blant annet diskuterer vi den rollen kontaktpersonen i kommunen, ”sekretæren” for medvirkningsorganet, har.

¹⁶ Eksempelvis kan det å få politikere til å se annerledes på et spørsmål i en høringsrunde være en vel så viktig og reell innflytelse som å ha kontroll med fordeling av et pengebeløp.

Problemstillinger knyttet til representativitet diskuteres særskilt. Rapporten gir også en oversikt over arbeidet med å involvere ungdom for medvirkning på fylkesnivå.

Rapporten består av syv kapitler og et appendiks.

I kapittel 1 tegnes et rammeverk for barn og unges medvirkning, og i kapittel 2 orienteres det om metodespørsmål som valg av forskningsmetoder, svarprosent og frafall og valg av case-kommuner og informanter.

Kapittel 3 inneholder funnene fra surveyundersøkelsen til alle landets kommuner. Vi ser på mulige fellestrekk blant kommuner som ikke har innflytelsesorgan for barn og unge. Videre beskrives de innflytelsesorganene som finnes og sentrale sider ved dem som; kjennetegn ved medlemmene, hvordan de er valgt, hvilke arbeidsoppgaver de har, hva slags saker barn og unge involveres i og om de har gjennomslag. Også hvordan kommunene ser på det statlige informasjons- og veiledningsmaterialet og hvilke behov de har, behandles her.

I kapittel 4 presenteres de seks kommunene som vi har gjort dypdykk i, og hvordan det arbeides med medvirkning der. Det er vektlagt å trekke frem hvordan det helt konkret arbeides slik at lesere i kommuner som selv arbeider med å få dette til å fungere kan hente inspirasjon. Saker der ungdom har vært aktive trekkes frem.

I kapittel 5 er også empirien hentet fra casekommunene, men funnene sees samlet, og det belyses hvordan politikere, administrasjon og medvirkningsorganet samarbeider. Politikerne og administrasjonen sine erfaringer og forventninger til medvirkningsorganene blir analysert, og vi belyser hvilken verdi de ser i å involvere barn og unge og lytte til deres erfaringer. Kapitlet kan både belyse hvilke motforestillinger man kan stå overfor når man skal etablere et medvirkningsorgan og hvilke fordeler et slikt organ kan innebære for beslutningsprosessene og kommunen på lang sikt.

Hvordan barn og unge selv opplever kommunens tilrettelegging for deltakelse, deres konkrete erfaringer og opplevelse av gjennomslagskraft belyses videre i kapittel 5. Her presenteres også hvordan de er valgt og deres tanker om representativitet.

I kapittel 6 trekkes det på både intervjuer og det kvantitative materialet for å belyse hva som styrker medvirkning og innflytelse og hva som er særlige utfordringer i arbeidet med innflytelsesorgan i kommunene. Viktige faktorer er god organiseringen av arbeidet, bruk av informasjon og sekretærens rolle. Problematikk knyttet til representativitet i medvirkningsorganene diskuteres.

I kapittel 7 sees våre funn i forhold til vår modell for innflytelse og demokratiteori.

I appendikset presenteres arbeid med medvirkning og innflytelsesorganer på fylkesnivå.

Det er laget oppsummeringer i slutten av hvert kapittel som gir et hovedbilde av det som er formidlet. Store deler av den teksten er også samlet i sammendraget foran.

2 Metode

2.1 Både kvalitative og kvantitative metoder

Hensikten med dette prosjektet er å få ny og bredere kunnskap om barn og ungdoms deltakelse og innflytelse i lokalpolitiske saker og samfunnsutvikling. Breddekunnskap får man best gjennom en kartlegging av alle norske kommuner gjennom en spørreundersøkelse. Det har ikke tidligere vært gjennomført noen tilsvarende undersøkelse som kartlegger situasjonen i alle kommuner. Det er imidlertid begrenset hvilke forhold man kan få innsikt i gjennom surveyundersøkelser, og dybdestudier i casekommuner er et nødvendig supplement for å få frem erfaringer og få forståelse for hvilke betingelser som synes å være tilstede der innflytelsesorgan og -ordninger fungerer godt. Bruk av breddeundersøkelse og dypdykk er i tråd med oppdragsgivers spesifiserte ønske i oppdragsbeskrivelsen.

NIBR har valgt å gjennomføre en studie med tre empiritilfang;

1. Breddeundersøkelse med survey til alle kommuner
2. Dybdestudier som casestudier i 6 utvalgte kommuner
3. Enkel kartlegging i fylkeskommunene

Breddeundersøkelsen til kommunene omhandler formaliserte innflytelsesorganer og representasjonsordninger som arbeider etter vedtatte retningslinjer eller mandater, og som er knyttet til formelle beslutningsprosesser om politikkutforming og samfunnsutvikling, eller som har mandat til selv å initiere tiltak eller fordele midler. Vanligvis kalles disse barne- og/eller ungdomsråd, eller barnas og/eller ungdommens kommunestyre. Barn og unges deltakelse på egne arenaer som elevråd på skole og fritidsaktiviteter, er ikke inkludert i denne studien.

I dybdeundersøkelsen i de seks utvalgte kommunene anlegges et aktørperspektiv hvor ulike aktører forteller om erfaringer med og perspektiver på innflytelsesorganet og medvirkningsarbeidet i kommunen. Barn og unge selv, lokale politikere og fagfolk i ulike deler av kommuneadministrasjonen intervjues for å belyse feltet fra ulike ståsteder. Gjennom dybdeundersøkelsen gis det også konkrete beskrivelser av grep som er tatt i ulike kommuner for å få arbeidet til å fungere godt og eksempler på saker hvor det har vært fruktbart å involvere barn og unge.

2.2 Spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen er i utgangspunktet rettet til kontaktpersonen for medvirkningsorganet for barn og ungdom i kommunen. I kommuner som ikke har slikt innflytelsesorgan, ba vi om at den som har kunnskap om hvordan barn og ungdom på annen måte er involvert i kommunen, svarte på undersøkelsen.

2.2.1 Utsendelse og bruk av andre datakilder

Undersøkelsen ble sendt ut til alle landets kommuner første gang i mai 2009, og det ble purret tre ganger, siste gang i september 2009. For å øke sjansen for en god oversikt over hvor mange kommuner som ikke har et representativt organ for barn og unge, ble det i siste purringsrunde åpnet for at kommunen bare kunne svare på om de hadde råd/styre eller ikke. 19 kommuner benyttet seg av dette, og den totale svarprosenten på dette spørsmålet ble 82 %. Det er ikke en like høy svarprosent på andre spørsmål i undersøkelsen.

Vi har koblet våre data opp til den kommunale organisasjonsdatabasen for å se på eventuelle sammenhenger i forhold til de variablene som er kartlagt der. Vi har også brukt data fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) for å se på sammenhenger knyttet til kommunestørrelse, økonomi, sentralitet og ordførers partitilknytning. NSD er ikke ansvarlig for analyse av dataene eller for de tolkninger som er gjort her.

Når vi har delt inn kommuner i størrelser har vi brukt SSBs gruppering for små (under 5000 innbyggere) og middels store kommuner (mellom 5000 og 20000 innbyggere). Vi har også laget

et skille mellom relativt store byer (20000 – 49999 innbyggere) og store byer på 50000 eller flere innbyggere.

I kjøringene av dataene ble det laget tre hovedfiler. Den ene omfatter alle kommunene, men har utelatt alle svarene fra bydelene i Oslo og Bergen. Det er denne som gir grunnlaget for alle frekvenser som omhandler hvor mange kommuner som har det ene eller andre på ulike variabler. Den andre inneholder *alle* som har svart, slik at man kan få en dekkende beskrivelse av aktiviteten i alle ungdomsrådene. Den tredje inkluderer kun de som i første filterspørsmål har svart at de har barn og unges kommunestyre, og denne er brukt for å belyse aktiviteten i slike. N i de tre filene er med nødvendighet ulike.

2.2.2 Materialet bygger på en høy svarprosent

På nøkkelspørsmålet, om kommunen har eller ikke har et innflytelsesorgan for barn og/eller ungdom, er det kommet inn 353 valide svar. Det gir en svarprosent på 82. Svarfrekvensen varierer noe etter kommunestørrelse, sentralitet og fylke.

For Bergen og Oslo har vi også sendt spørreskjemaet til ungdomsrådene i bydelene. I Bergen har vi fått svar fra fem av seks bydeler og i Oslo fra 12 av 15. Disse enhetene/svarene er med i alle spørsmål som omhandler ungdomsrådenes aktiviteter, mens de er utelatt i alle analyser i forhold til antall og andel kommuner som har eller gjør ulike ting.

Tabell 2.1 *Svarprosent etter kommunens innbyggertall.*

Kommunestr etter innbyggertall	Antall i Norge	Har svart på undersøk	Svarprosent
Små (< 5 000)	236	191	81
Mellomstore (5 000 – 19 999)	143	115	81
Relativt store (20 000 – 49 999)	38	34	89
Store (50 000 >)	13	13	100
Totalt	430	353	82

Vi ser at alle de store kommunene med over 50 000 innbyggere har svart på spørreundersøkelsen. Relativt store kommuner har svart i

større grad enn kommuner med under 20 000 innbyggere – med svarprosenten på henholdsvis 89 og 81.

For kommuner med færre enn 20 000 innbyggere har vi undersøkt om svarhyppigheten korrelerer med kommunestørrelse, dvs. at større kommuner innen denne gruppen svarer i større grad enn små. Det fantes ikke noen slik sammenheng som var signifikant.

Vi sjekket også for sentralitet og fant en viss statistisk sammenheng¹⁷. Sentralitet er da forstått som kommunens geografiske beliggenhet sett i forhold til tettsteder av ulik størrelse.¹⁸ Resultatet indikerer at mindre sentrale kommuner svarer i mindre grad enn de som ligger mer sentralt. Vi kan ikke gi noen substansiell forklaring på det. Svarfrekvens varierer også en del etter fylke, se tabell 2.2.

¹⁷ Signifikant på 0,17 nivå

¹⁸ Tettsteder deles i tre nivåer etter folketall og tilbud av funksjoner, og kommuner klassifiseres etter reisetid fra tettsteder av ulik art. Det er fire sentralitetsnivåer 0 – 3. 0 er minst sentralt og har mer enn 75 min reisetid til større by, mer enn 60 min til sted på 15-50 tusen innbyggere eller mer enn 45 min til tettsted med 5-15 tusen innbyggere.

Tabell 2.2 Svarfordeling etter fylke. Prosent

Fylke	Antall kommuner i fylket	Svarprosent
Østfold	18	83
Akershus	22	86
Oslo	1	100
Hedmark	22	77
Oppland	26	81
Buskerud	21	81
Vestfold	14	79
Telemark	18	95
Aust-Agder	15	93
Vest-Agder	15	87
Rogaland	26	88
Hordaland	33	88
Sogn og Fjordane	26	85
Møre og Romsdal	36	83
Sør-Trøndelag	25	76
Nord-Trøndelag	24	71
Nordland	44	82
Troms	25	68
Finnmark	19	84
Totalt	430	82

Oslo, Telemark og Aust-Agder har høyest svarprosent, mens Troms og Nord-Trøndelag har lavest.

2.3 Kommunebesøkene

2.3.1 Valg av casekommuner

Spredning mht. størrelse og geografi

I valg av casekommuner tok vi utgangspunkt i at både store, mellomstore og små kommuner skulle være representert. Videre ønsket vi en geografisk spredning av casene og at kommunene hadde relativt lang erfaring med å inkludere barn og ungdom i medvirkning.

Oslo og Trondheim ble valgt som to store kommuner. Begge har hatt medvirkningsorgan relativt lenge (Oslo siden 1996), og kontaktpersonene i disse byene mente at organene fungerer godt. Trondheim tok dessuten kontakt og ønsket å være med i prosjektet.

Kommuner som ”i stor grad” gir barn og/eller ungdom innflytelse

Ved utvelgning av de resterende kommunene, tok vi utgangspunkt i svarene vi hadde fått inn i surveyen og blinket ut kommuner som selv mente de gjennom sine medvirkningsorganer sørger for at barn og/eller ungdom har innflytelse i kommunen i ”stor grad”¹⁹. Særlig ønsket vi å inkludere kommuner som hadde et godt grep på å inkludere barn i alderen 8-12 år. Det var kun seks kommuner som pr. juni 2009 hadde svart at deres medvirkningsorgan medførte at barn har innflytelse i ”stor grad”. To av disse er Horten og Ål, og vi spurte derfor om de ville være med i undersøkelsen.

Vefsn kommune, med kommunesentrum Mosjøen, var en av 34 kommuner som hadde svart at de gjennom sine medvirkningsorganer sørger for at ungdom i alderen 13-18 år har innflytelse i kommunen i ”stor grad”. I tillegg oppga kommunen at den samlet sett sørger for at barn og ungdom deltar i veldig stor grad.

Med unntak av Porsgrunn²⁰, var det ingen av de resterende større kommunene som pr. juni 2009 hadde svart at barn eller ungdom har innflytelse i ”stor grad”. Ut fra en samlet vurdering der flere relativt store kommuner ble vurdert ut fra svar på diverse deltakelsesvariabler, ble Kristiansand valgt som siste kommune.

¹⁹ Svarkategoriene var ”svært liten grad”, ”liten grad”, ”noen grad”, ”stor grad”

²⁰ Porsgrunn har lenge vært en foregangskommune på å inkludere barn og ungdom og er blitt presentert i andre publikasjoner i et slikt omfang at vi har valgt å utelate kommunen fra denne studien.

Tabell 2.3 *Oversikt over valgte kommuner ut fra geografi, størrelse og deltakelse*

Kommune- navn (tettsted) Fylke	Innbyggere i kommunen pr 1.1.2009	Barn eller ungdom har innflytelse	Barn og ungdom deltar på skala 0-6
Oslo	575 000	Noen grad	4
Trondheim, Sør-Trøndelag	168 000	Stor grad	5
Kristiansand, Vest-Agder	80 000	Noen grad	5
Horten, Vestfold	25 000	Stor grad	5
Vefsn, (Mosjøen) Nordland	13 000	Stor grad	6
Ål, Buskerud	4 600	Stor grad	6

Prosjektgruppa forhørte seg med andre med god kjennskap til feltet og kommunene generelt²¹ og fikk ingen motforestillinger mot utvalget.

Ikke bare rike kommuner

Medvirkningsarbeid har en kostnadsside, og ideelt sett ønsket vi å unngå kommuner som var spesielt lite representative på kommunal økonomi.

I utvalget har vi to kommuner med frie inntekter pr. innbygger over landsgjennomsnittet, og tre kommuner med frie inntekter pr innbygger under landsgjennomsnittet. En kommune ligger på gjennomsnittsverdien.

²¹ for eksempel Yngve Carlsson i Kommunenes Sentralforbund

Tabell 2.4 Valgte kommuner, etter økonomi

	Økonomi – frie inntekter pr innbygger 2008²²
Oslo	20 % over gjennomsnittet for alle kommuner
Trondheim	15 % under gjennomsnittet for alle kommuner
Kristiansand	10 % under gjennomsnittet for alle kommuner
Horten	10 % under gjennomsnittet for alle kommuner
Vefsn	På gjennomsnittet for alle kommuner
Ål	10 % over gjennomsnittet for alle kommuner

Kommunene er gode, men ikke nødvendigvis de beste

De valgte kommunene har følgende typer medvirkningsorganer:

- Oslo: Sentralt ungdomsråd, bydelsbaserte ungdomsråd, Ungdommens bystyremøte
- Trondheim: Ungdommens bystyre, lokale nettverk
- Kristiansand: Ungdomsutvalg
- Horten: Barneråd og Ungdomsråd
- Vefsn, kommunesentrum Mosjøen: Ungdomsråd
- Ål: Ungdomsråd og Barn- og ungdommens kommunestyre

Vi valgte disse seks kommunene ut fra at deres medvirkningsorgan skulle være relativt velfungerende, slik at vi på basis av erfaringer kunne få nyttig innsikt i gode måter å jobbe med dette på. Det betyr ikke at disse kommunene er de beste i landet – andre kommuner som vi ikke har fått kjennskap til, kan være vel så gode på dette feltet. Det betyr heller ikke at disse kommunene har et godt grep på *alle* sider ved medvirkningsarbeidet.

2.3.2 Et stort antall informanter

Vi har gjennomført 63 intervjuer og snakket med til sammen 91 personer i de seks casekommunene. Utvalget av hvem vi skulle intervjuer ble gjort av kontaktpersonen for medvirkningsorganet i kommunen, også omtalt som sekretæren for organet. Hver slik

²² Hentet fra SSBs regionalstatistikk. Gjennomsnitt for alle kommuner utgjør ca 31 600 kroner.

kontaktperson ble kontaktet og spurt om han/hun og øvrige i kommunen, var interessert i å delta i vår undersøkelse. Alle kommunene vi kontaktet var positive. Vi ba om å få snakke med minimum to ungdommer i hver av kommunene, og minimum en politiker og administrativt ansatt med ansvar for områder som er aktuell for barn og unge å medvirke på. Det var opp til kontaktpersonen i kommunen å velge ut personer i kommunen som kunne gi oss god og relevant informasjon. Han/hun hjalp oss med det praktiske med å gjøre avtalene.

Da alle intervjuer var gjennomført, hadde vi snakket med 27 barn og ungdommer, åtte kontaktpersoner/sekretærer for medvirkningsorganene, 43 administrativt ansatte fra rådmannsnivå til saksbehandlere og 13 politikere inkludert både ordførere og varaordførere. I tre kommuner ble ett eller flere intervju gjort på telefon fordi personene var opptatt da vi var på besøk.

Tabell 2.5 *Oversikt over antall intervjuer med ulike aktørgrupper i casekommunene*

Kommune	Barn/ ungdommer	Adm. ansatte	Sekretærer	Politikere	Sum
Oslo	4	5	3	3	15
Trondheim	9	9	1	1	20
Kristiansand	4	9	1	2	16
Horten	3	4	1	2	10
Vefsn	5	14	1	3	23
Ål	2	2	1	2	7
Totalt	27	43	8	13	91

I de fleste kommunene ble intervjuene gjennomført over to dager, men i Horten og Ål ble alle intervjuene gjort på en dag.

Vi har i tillegg hatt tre intervjuer med kontaktpersoner tilknyttet to medvirkningsorganer som har vært midlertidig nedlagt.

Blant de 27 barn og unge vi intervjuet, var 22 medlemmer av kommunenes medvirkningsorganer, tre var medlemmer av en skoles elevråd, og to var tidligere medlemmer i medvirkningsorganene. Både nåværende og tidligere medlemmer av organene ble spurt om å delta av sekretæren i organet ut fra at de var relativt aktive og/eller hadde et spesielt verv. Representanter som *ikke* har

vært aktive er altså ikke intervjuet, og dette har naturlig nok betydning for det bildet vi tegner av arbeidet. Ungdom som ikke har funnet seg til rette med arbeidsform eller følt at de ikke fikk gjennomslag eller gehør, kan ha sluttet å møte i medvirkningsorganet og dermed ikke blitt intervjuet av oss. Vårt materiale kan derfor ha en viss slagside i positiv retning.

Tilsvarende har kontaktpersonen i kommunene funnet frem til intervjuobjekter i administrasjonen og blant politikere. Personer som er utpreget negative til medvirkningsorganer kan ha blitt utelatt, uten at vi har grunn til å tro at noe slikt har skjedd.

2.4 Kartlegging i fylkene

Fylkene i Norge har i varierende grad medvirkningsorganer for barn og unge. Vi hadde her to alternativer. Vi kunne sende ut en survey, eller vi kunne gjøre en kvalitativ kartlegging. Ettersom det er såpass få fylker og så stor variasjon mellom dem, valgte vi å ta utgangspunkt i blant annet internettsøk for å finne hvilke medvirkningsorganer som fantes på fylkesnivå, og deretter gjennomføre telefonintervjuer med representanter/kontaktpersoner for disse. Intervjuene er gjennomført høsten 2009. Det ble gjennomført 13 telefonintervjuer. Disse intervjuene var delvis strukturerte. Vi hadde skrevet ned spørsmål som vi på forhånd ville ha svar på, men tilpasset det enkelte intervju basert på de svar og den informasjonen som den enkelte respondent ga oss.

3 Resultater fra spørreundersøkelsen

3.1 Innledning

I dette kapitlet skal vi i hovedsak presentere oversiktsbilder som beskriver hvordan det jobbes med medvirkningsorganer for barn og unge i kommunene i Norge i dag. Beskrivelsene bygger på spørreundersøkelsen til alle landets kommuner. Da undersøkelsen også har noen åpne spørsmål, vil det også gis noen teksteksempler fra enkeltkommuner.

Etter et innledende oversiktsbilde av hvilke kommuner som har og ikke har medvirkningsorganer, gis en presentasjon av kommunene som *ikke* har og hvordan de eventuelt likevel trekker inn barn og unge. Deretter følger oversiktsdata om organene. Aktivitetene og oppgavene i råd og styrer beskrives i delkapittel 3.4, og valg og representativitet i 3.5. Hvordan kommunene involverer barn og unge på andre måter er tema i 3.6, og hvorvidt dette arbeidet medfører innflytelse og deltakelse for barn og unge trekkes frem i 3.7 og 3.8.

Kommunenes kontakt med fylkesnivå og forventninger til statlig veiledningsmaterieell presenteres i delkapittel 3.9.

For leseren som bare ønsker et hovedbilde av funnene, henviser vi til oppsummeringen i siste delkapittel, 3.10.

3.1.1 De fleste kommunene har innflytelsesorgan for barn og unge.

Det er i hovedsak to navn som brukes for medvirkningsorganer for barn og ungdom: barn og unges **kommunestyre** eller barne- og ungdomsråd. I vårt materiale er det 230 kommuner (65 %) som oppgir at de har barne- og ungdomsråd, og 80 kommuner (23 %) som har barn og unges kommunestyre. 19 kommuner har begge deler.

Av de 353 valide svarene vi har fått, er det 291 av kommunene, dvs. 82 %, som har innflytelsesorgan for barn og/eller unge.

Forekomst av innflytelsesorgan varierer etter kommunestørrelse:

Tabell 3.1 *Antall og andel kommuner med innflytelsesorgan etter kommunens innbyggertall.*

Kommunestr etter innbyggertall	Antall svart på undersøk	Har råd eller styre	Andel med innflytelsesorgan
Små (< 5 000)	191	141	74%
Mellomstore (5 000 – 19 999)	115	103	90%
Relativt store (20 000 – 49 999)	34	34	100%
Store (50 000 >)	13	13	100%
Totalt	353 (N)	291	82%

Nesten alle store kommuner har medvirkningsorgan

Vi ser at alle de store kommunene med over 50 000 innbyggere har innflytelsesorgan for barn og/eller unge. Alle de relativt store kommunene som har svart på spørreundersøkelsen, har også innflytelsesorgan. Av de fire i denne gruppen som ikke har svart på undersøkelsen, viser et søk på kommunenes nettsider at én kommune utreder mulighetene for å opprette et ungdomsråd, mens de resterende tre har ungdomsråd eller ungdommens bystyre/kommunestyre. Dette betyr at 97 % av kommuner med mellom 20 000 og 50 000 innbyggere har innflytelsesorgan for barn og unge.

De fleste mellomstore og små kommuner har medvirkningsorgan

Blant de mellomstore kommunene (5 000 – 20 000 innbyggere) er det 90 % av de som har svart på undersøkelsen som har innflytelsesorgan, og blant de små kommunene er det 74 % som har slikt organ. Kommunestørrelse ser altså ut til å ha en viss betydning for om det er opprettet medvirkningsorgan for barn og unge. Samme funn finner vi i en lineær regresjonsanalyse: jo flere innbyggere en kommune har dess større er sannsynligheten for at kommunen har et slikt råd eller styre.

Bildet støttes ved sammenligning med andre kilder

Hvor mange kommuner i Norge som faktisk har innflytelsesorgan i virksomhet pr. i dag, kan vi ikke slå fast med sikkerhet. Det er mulig at kommuner som har slike organer er overrepresentert blant dem som har svart på undersøkelsen, slik at 82 % ikke er et helt riktig tall. I den kommunale organisasjonsdatabasen²³ har kommunene svart på om de har barne- og/eller ungdomsråd og/eller barn og unges kommunestyre (vinter/vår 2008).

Blant de 77 kommunene som vi *ikke* har fått svar fra, er det 27 som heller ikke har svart på den undersøkelsen, og som vi derfor ikke vet om har et slikt organ. Det er også 43 som har svart at de har et slikt organ²⁴. Det er ikke gitt at alle disse fremdeles har et slikt organ, men hvis vi legger til disse 43, får vi et samlet antall kommuner med innflytelsesorganer på 334 av 430, dvs 78 %.

Rundt regnet, kan vi med stor sikkerhet si at om lag 80 %, eller fire av fem norske kommuner, har etablert medvirkningsorgan for barn og unge.

²³ Kommunal- og regionaldepartementets organisasjonsdatabase som har informasjon om organisasjons- og arbeidsformer i kommuner og fylkeskommuner. Undersøkelse gjennomført ved NIBR og data overført til NSD. Se Hovik og Stigen (2008)

²⁴ Disse utgjør 56 % av de totalt 77 som ikke har svart på vår undersøkelse og 86 % av de 50 som ikke har svart på vår undersøkelsen, men som har gitt informasjon til kommunedatabasen.

Sentralitet og kommuneøkonomi har ikke statistisk betydning

SSB opererer med en gruppering av kommuner ut fra størrelse og økonomi. Økonomien karakteriseres i forhold til bundne kostnader per innbygger²⁵ og frie disponible inntekter per innbygger²⁶. Grupperingene har kategorier som for eksempel ”Små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger og lave frie disponible inntekter”. Vi undersøkte om svarprosent og forekomst av medvirkningsorgan så ut til å være påvirket av disse faktorene, men fikk ikke noe tydelig resultat på dette, se vedlegg 1 for fullstendig tabell over resultatene.

Vi har dessuten kjørt nærmere analyser på kommuner med under 20 000 innbyggere for å se om noen variabler så ut til å ha betydning for hvilke som hadde innflytelsesorgan eller ikke.

Ved regresjonsanalyser på kommunens økonomi, målt i resultat pr. innbygger²⁷ og i økonomisk handlefrihet²⁸, fant vi at dette ikke hadde en statistisk betydning som var signifikant. Heller ikke kommunens beliggenhet i forhold til sentralitet hadde signifikant betydning.²⁹

Folkemøter kompenserer for medvirkningsorgan

Vi har sjekket om kommuner som holder folkemøter³⁰ i mindre grad enn kommuner som ikke holder folkemøter har innflytelsesorgan ut fra en tanke om at disse kommunene bruker en alternativ arena for å skaffe seg informasjon om ”folkemeningen”. På prosentdifferansenivå blir en slik sammenheng bekreftet – 80 % av

²⁵ Bundne kostnader per innbygger er et mål på kommunenes kostnader for å innfri minstestandarder og lovpålagte oppgaver, og disse kostnadene varierer med demografiske, sosiale og geografiske forhold.

²⁶ Frie disponible inntekter per innbygger er et mål på hvor mye inntekter kommunene har til disposisjon etter at de bundne kostnadene er dekket, og gir en antydning av kommunenes økonomiske handlefrihet.

²⁷ Netto driftsresultat i kommunen i 2007, delt på antall innbyggere i kommunen pr 1. januar 2009.

²⁸ Netto driftsresultat i kommunen, delt på brutto driftsinntekter

²⁹ SSBs sentralitetsindeks med verdier 0 – 4, der 0 er de minst sentrale og 4 de mest sentrale.

³⁰ Ut fra den Kommunale organisasjonsdatabasens spørsmål om aktiviteter i kommunen i 2007.

kommunene som ikke har medvirkningsorgan for barn og unge har folkemøter, mens ”bare” 68 % av kommunene som har medvirkningsorgan holdt folkemøter i 2007. Sammenhengen er signifikant på 0,10 nivå i en regresjonsanalyse.

Tabell 3.2 *Om kommuner som ikke har innflytelsesorgan for barn og unge holdt folkemøter i forbindelse med planprosesser i 2007 i større grad enn de som har innflytelsesorgan for barn og unge. Kommuner med under 20 000 innbyggere.*

	Har ikke organ	Har organ
Har ikke folkemøter	10 (20 %)	61 (31 %)
Har folkemøter	40 (80 %)	132 (68 %)
	N = 50	N = 193

Noe høyere frekvens av medvirkningsorgan i ”røde” kommuner

En siste variabel vi undersøkte om kunne ha sammenheng med om kommuner har representasjonsorgan eller ikke, var ordførerens partitilknytning. Forskjellene er ikke store, men vi ser likevel at innflytelsesorgan for barn og unge forekommer noe oftere i kommuner der ordføreren tilhører såkalte røde partier framfor i kommuner der ordfører har annen partitilknytning, se tabell 3.3.

Tabell 3.3 *Andel kommuner som har eller ikke har innflytelsesorgan for barn og unge etter ordførers partitilhørighet etter valget i 2007. Kommuner med under 20 000 innbyggere. Prosent*

	SV, RV, Ap	V, H, Krf, Frp	Sp	Felleslister, lokale lister	Totalt
Har innflytelsesorgan	86	78	78	61	80
Har ikke innfl. organ	14	22	22	39	20
	100	100	100	100	100
	N=128	N=83	N=67	N=28	N=306

3.2 Kommuner som ikke har innflytelsesorgan for barn og unge

Før vi behandler hovedtyngden av informasjon fra surveyen, skal vi kort presentere funn knyttet til de av de kommunene som ikke har medvirkningsorgan. Totalt er det 62 kommuner som har svart at de ikke har noe innflytelsesorgan for barn og unge. Ikke alle disse har svart på andre spørsmål i undersøkelsen – 18 kommuner har bare svart at de ikke har noe organ. De resterende 44 har i noen grad også svart på andre spørsmål om medvirkning i kommunen.

3.2.1 Mange av de som ikke har medvirkningsorgan planlegger å opprette det eller har hatt det før

I tabell 3.4 ser vi et knippe situasjonsbeskrivelser som gjelder kommunens forhold til å ha eller etablere et innflytelsesorgan for barn og unge.

Tabell 3.4 *Situasjonsbeskrivelser for kommuner som ikke har innflytelsesorgan for barn og unge. (Kommunene kan ha indikert at flere beskrivelser passer for dem)*

	Antall	Prosent
Kommunen involverer barn og unge på andre måter (f. eks ved høringer eller gjennom ungdomsaktiviteter)	21	34
Det er etablert en praksis i kommunen hvor barn eller ungdom inviteres til å legge frem saker i for kommunestyret	4	6
Person under 18 år er fast representert i ordinært kommunalt råd eller utvalg	5	8
Kommunen har hatt et slikt organ, men det er inaktivt/sovende/midlertidig ute av funksjon*	12	19
Kommunen har hatt et slikt organ, men det er nedlagt*	9	15
Det planlegges å opprette et slikt organ	10	16
Det er en utbredt holdning i kommunen at det ikke er nødvendig å involvere barn og ungdom	1	2
Kommunen har ikke ressurser til å involvere barn og ungdom	3	5

N= 62

* Ingen kommuner har indikert svar på begge disse spørsmålene.

Det er interessant å merke seg at hver tredje kommune (21 av 62), *har eller har hatt et slikt organ, men det er enten nedlagt eller midlertidig inaktivt*. Når disse kommunene legges til de 82% som har virksomme innflytelsesorgan i dag, finner vi at 88 % av kommunene i undersøkelsen enten har eller har hatt et innflytelsesorgan for barn og unge.

Det er også en tredjedel av de 62 kommunene som ikke har innflytelsesorgan pr. i dag som *involverer barn og unge på andre måter*. I fem av kommunene er en person under 18 år fast representert i et ordinært kommunalt råd eller utvalg, og fire kommuner inviterer barn og unge til kommunestyret for å legge frem saker der. 10 av kommunene som i dag ikke har innflytelsesorgan planlegger å opprette et innflytelsesorgan for barn og unge. Det er svært få

kommuner som mener de ikke har ressurser til å involvere barn og unge eller hvor det er en holdning i kommunen at det ikke er nødvendig å involvere barn og ungdom.

Kommunene hadde anledning til å legge til ”annet” svar, og vi siterer:

Fire ungdommer har møte- og talerett i kommunestyret

Kommunen har 1.100 innbyggere. På den måten er veien kort mellom kommunestyret og ungdommene/barna.

Vi har få ungdommer i aktuell alder.

Tre kommuner trekker frem at de har barnas talsperson i plansaker (en voksen som skal ivareta barns interesser).

16 av kommunene som ikke har medvirkningsorgan for barn og unge, oppga at de har temaplan eller delplan spesielt knyttet til barn eller ungdom slik som for eksempel ungdomsplan eller oppvekstplan. Av disse hadde 12 involvert barn og ungdom i arbeidet med planen.

3.2.2 En del kommuner uten medvirkningsorgan involvere barn og unge på annet vis

Vi har også spurt om andre måter å involvere barn og unge i kommunen (se tabell 3.5). Det vanligste er å involvere dem i *tidsbegrensede arbeidsformer*, og å gjennomføre *spørreundersøkelser* og slik få fram innsikt i deres situasjon og synspunkter.

Tabell 3.5 *Antall og andel kommuner som ikke har innflytelsesorgan for barn og unge som bruker ulike tiltak til å involvere barn og unge i kommunen.*

	Antall	Prosent
Involvert barn og unge i tidsbegrensede (ad-hoc) utvalg, råd eller arbeidsgrupper	19	31
Gjennomført spørreundersøkelse til barn og/eller ungdom i kommunen knyttet til en sak eller et tema	16	26
Arrangert framtidswerksted med bl.a. barn og ungdom som deltakere	10	16
Intervjuet barn og ungdom (også gruppeintervju)	9	15
Involvert barn og/eller ungdom i arealregistrering knyttet til arealbruk / ”barnetråkk”	8	13
Arrangert barne- og ungdomshøring og/eller dagsseminar	7	11
Brukt internett for å involvere barn og unge	3	5
Fått barn og/eller ungdom til å loggbokføre atferdsmønster og aktivitet for å få saksinformasjon	2	3
Arrangert interaktive debatter om tema som angår barn og unge på kommunens hjemmeside	0	0

N = 62

Omtrent en tredjedel av disse kommunene involverer barn og unge i tidsbegrensede utvalg, råd eller arbeidsgrupper, mens omlag en fjerdedel av kommunene har gjennomført spørreundersøkelse til kommunens barn og/eller unge. Også framtidswerksteder, intervjuer, barnetråkk og ungdomshøringer³¹, er det en del av disse kommunene som har erfaring med.

³¹ For en beskrivelse av disse medvirkningsmetodene og hvordan de gjennomføres, se Martens, Bodil og Egil Sandgren (1999): Vi vil prøve selv! En metodebok om barn og medvirkning. Kommuneforlaget.

Det viser seg altså at også i kommuner som pr. i dag ikke har etablert innflytelsesorganer, foregår det en god del praksis med medvirkning fra barn og unge.

3.3 Oversiktsdata om barn og ungdoms råd og by-/kommunestyre

Erfaringsmessig gis innflytelsesorgan for barn og unge i kommunene betegnelsen ”barne- og ungdomsråd” eller ”barn og ungdoms kommunestyre/bystyre”. Det finnes også noen andre varianter som for eksempel ungdomsutvalg, men dette er relativt sjeldent viste innledende studier til denne undersøkelsen.

I spørreskjemaet var barneråd, ungdomsråd og felles barne- og ungdomsråd gruppert sammen og omtales i denne teksten som barne- og ungdomsråd eller bare ungdomsråd. Tilsvarende ble det ikke gjort noe skille mellom ungdommens kommunestyre eller barnas kommunestyre, og alt blir omtalt som barn og unges kommunestyre.³²

I gjennomgangen av resultatene fra spørreundersøkelsen ble det klart at de to ulike navnene også innebar en del systematiske ulikheter i innhold. Vi har derfor valgt i all hovedsak å presentere resultatene på de ulike variablene for råd og styre side om side heller enn å slå dem sammen. Det gir en mer komplisert framstilling, men det gir også mer innsikt.

3.3.1 Type medvirkningsorgan varierer med kommunestørrelse

Det viser seg at små og store kommuner har en noe ulik profil på hvilken type medvirkningsorgan de har.

³² Det er praktiske og tekniske årsaker til at det ikke er gjort skiller mellom ulike typer råd og ulike typer styre.

Tabell 3.6 *Type innflytelsesorgan for barn og unge etter kommunestørrelse. Prosent*

	Kommuner etter innbyggertall				Total
	< 5000	5 000 – 19 999	20 000 – 49 999	50 000 >	Alle
Kun barne- og ungdomsråd	87	67	47	23	73
Kun barn og ungdoms kommunestyre	11	28	32	39	21
Begge deler	1	5	21	39	7
Sum	99	100	100	101	101
N	141	103	34	13	291

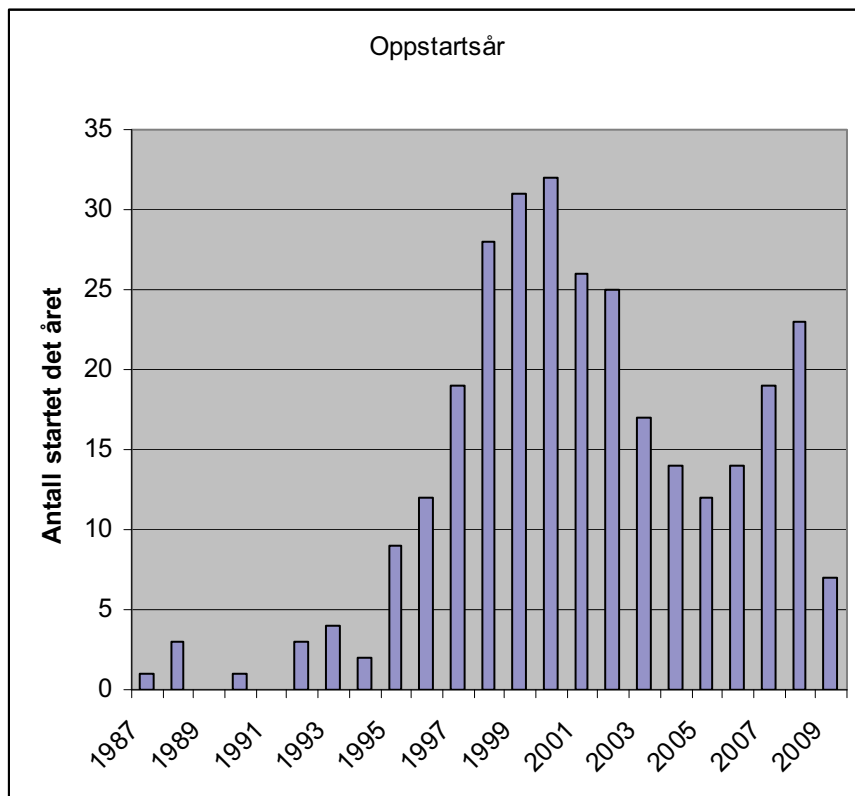
Vi ser at det er vanligere i store enn i små kommuner å ha to typer medvirkningsorgan. Det er også mye vanligere å ha barn og unges kommunestyre i store kommuner enn i små. 78 % av de største byene har barn og unges kommunestyre (39 % + 39 %), mens 53 % av de relativt store kommunene har det (21 % + 32 %). Kun 12 % av de minst kommunene har barn og unges kommunestyre – disse satser i større grad på barne- og ungdomsråd.

I de 19 kommunene som har begge typer innflytelsesorgan er det mest vanlig at barn og ungdoms kommunestyre har *kun ett møte i året* (gjelder 11 kommuner). Et unntak er Bergen som har bydelsbaserte ungdomsråd og hyppige møter i det sentrale ungdommens bystyre. Fem andre av disse kommunene har mellom to og fire møter i året for sitt barn og ungdoms kommunestyre.

3.3.2 Medvirkningsorganenes oppstartsår

Vi har spurt når de forskjellige organene ble startet opp, og finner en overvekt av etableringer i perioden 1998-2002. En god del er også startet opp de aller siste årene. Kun 8 % av de rådene som finnes i dag er startet før 1996.

Figur 3.1 I hvilket år medvirkningsorganene (begge typer) er startet opp³³
(N = 302).

Til sammen 171 råd og styre i vårt materiale er opprettet i perioden 1987-2001. Dette rimer dårlig med at det i St. meld. nr. 39 (2001-2002)³⁴ ble det anslått at 340 kommuner hadde egne organer for innflytelse for barn og unge. Enten var estimatet den gang alt for høyt, eller så har det vært en del avviklinger og re-etableringer av slike organer. Fra tekstsvarene i spørreskjemaet og annet materiale vet vi at en del kommuner har hatt organer tidligere som ikke har fungert og blitt lagt ned, og så har de startet opp på ny. Vi ser det derfor som sannsynlig at mange av organene som er startet opp de siste årene er forsøk nummer to på å få en slik ordning til fungere.

³³ Alle råd og styre tatt med - Bergen har fire verdier med her og Oslo 11.

³⁴ Oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge, s. 46

3.3.3 Alderssammensetning i råd og styrer

Vårt datamateriale viser at de fleste rådene må være å betrakte som ungdomsråd og at få råd kan kalles ”barneråd”. Dette kommer til syne i alderssammensetningen for rådene, hvor kun syv råd³⁵ har et yngste medlem under 12 år. Åtte råd har yngste medlem på 12 år, mens de yngste medlemmene vanligvis er 13-15 år. Gjennomsnittlig alder på yngste medlem ligger på 14 år, som også er variabelens median og modus³⁶. Dette indikerer at så godt som alle rådene kun er for ungdomsskoleelever og/eller elever fra videregående skole, men ikke barneskoleelever. Ungdomsrådene har en gjennomsnittsalder for eldste medlem på 18 år, og 13 % har medlemmer på over 19 år. I 23 % av rådene er eldste representant 19 år.

Barn og unges kommunestyre har i større grad med yngre deltakere. Gjennomsnittsalder for yngste deltaker er 12 år, og 48 % av barn og unges kommunestyre har representanter på 11 år eller yngre.³⁷ De eldste deltakerne er i gjennomsnitt 17 år, og kun ett styre har en representant over 19 år.

Tabell 3.7 *Gjennomsnittsalder for yngste og eldste deltaker i innflytelsesorganene*

	Gjennomsnittsalder yngste deltaker	Gjennomsnittsalder eldste deltaker
Barn og ungdoms kommunestyre	12	17
Barne- og ungdomsråd	14	18

Selv om 13 % av ungdomsrådene har medlemmer på over 19 år, ser man tydelig ut fra disse tallene at de aller fleste innflytelsesorgan for barn og unge i kommunene retter seg mot den gruppen som ikke kan delta i ordinær demokratisk påvirkning gjennom å stemme ved kommunevalg. Det ser også ut til å være en forskjell

³⁵ av totalt 204 i materialet, dvs 2%

³⁶ Median er midtverdien i materialet og modus er verdien som forekommer oftest.

³⁷ N = 67

på alderssammensetningen i barn og unges kommunestyre i forhold til barne- og ungdomsråd.

3.3.4 Størrelse og kjønnsammensetning på råd og kommunestyre

Antallet medlemmer i ungdomsråd og kommunestyre varierer en god del. Gjennomsnittlig antall medlemmer i rådene er ni, men de minste rådene har kun 4 medlemmer. Barn og unges kommunestyre har gjennomsnittlig 26 medlemmer, men de to største har henholdsvis 60 (Sandnes) og 80 (Oslo) deltakere.

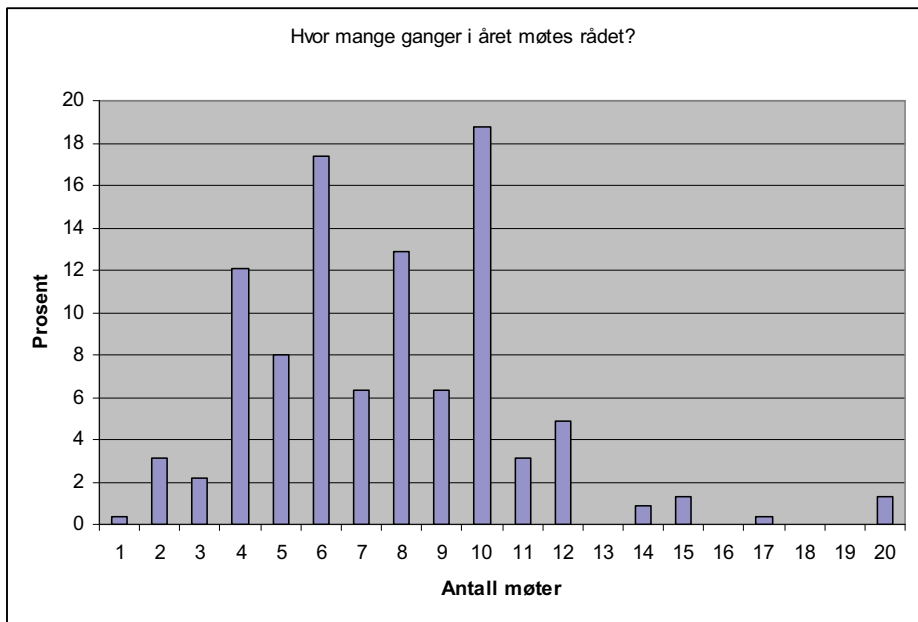
Det er også en mye større spredning i antall medlemmer blant barn og unges kommunestyre enn blant barne- og ungdomsrådene. Standardavviket er 15 for førstnevnte og 3 for sistnevnte.³⁸

Det er ingenting i materialet som tilsier at det er noen systematisk kjønnsmessig skjevfordeling i disse organene. Gjennomsnittlig antall jenter i rådene er 5 (av 9) og gjennomsnittlig antall jenter i barn og unge kommunestyre er 13 (av 26).

3.3.5 Ulik møtefrekvens i råd og i styre

Generelt har barne- og ungdomsråd oftere møter enn barn og unges kommunestyre – i gjennomsnitt 7,6 ganger i året mot 3,8 ganger i året. Dette er i noen grad et resultat av at 28 % av barn og unges kommunestyre kun møtes én gang i året, og 14 % kun to ganger i året. Det er bare 4 % av barne- og ungdomsrådene som møtes så sjeldent. Hovedtyngden i møtehyppigheten for slike råd ligger på mellom 6 og 10 møter i året. Det er en signifikant sammenheng (0,02 nivå) mellom møtehyppighet i ungdomsråd og kommunestørrelse, slik at større kommuner har flere møter enn små, men sammenhengen er ikke sterk.

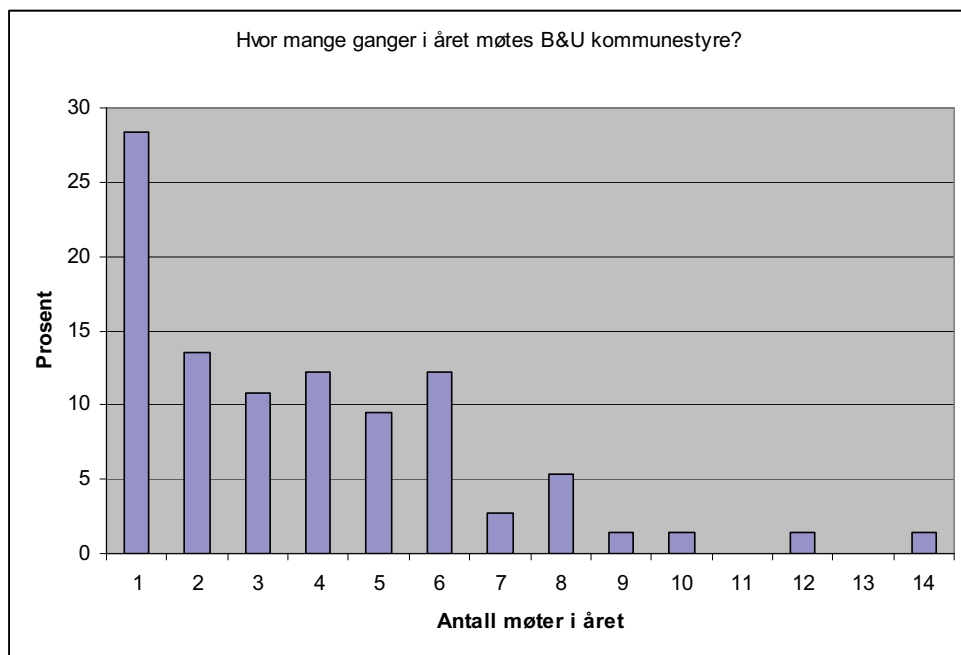
³⁸ Det innebærer at gjennomsnittstallet ikke gir en god beskrivelse av antall medlemmer i barn og unges kommunestyre – det er svært mange styre som har et avvikende antall medlemmer i forhold til 26 (gjennomsnittlig antall) – gjennomsnittlig avvik fra 26 er på 15.

Figur 3.2 *Antall årlige møter i barne- og ungdomsrådene*

N = 223

Fordelingen i barn og unges kommunestyre er veldig annerledes, se figur 3.3. Den verdien som forekommer oftest er ett møte i året, og hovedtyngden på møtehyppighet er opp til 6 ganger i året.

Figur 3.3 *Antall årlige møter i barn og unges kommunestyre*

N = 74

Dataene om så vel antall deltakere som møtehyppighet indikerer at dette er to typer innflytelsesorgan som i sin karakter er relativt forskjellige. Organer som møtes kun en gang i året kan ikke ha de samme oppgavene som et som møter regelmessig gjennom året. Dette belyser vi nærmere i delkapittel 3.4 der arbeidsoppgaver og roller for de ulike typene medvirkningsorganer presenteres.

3.3.6 Godtgjørelse

Som vi ser av tabell 3.8, har omtrent halvparten av barne- og ungdomsrådene møtegodtgjørelse. Det er imidlertid ikke vanlig at deltakerne i Barn og unges kommunestyre får møtegodtgjørelse.

Tabell 3.8 *Andel som mottar møtegodtgjørelse og gjennomsnittlig beløp.*

	Barne- og ungdomsråd	B&Us kommunestyre
Gjennomsnittsbetrag per møte	296 kroner (N=118)	289 kroner (N=11)
Mottar godtgjørelse	54 %	15 %
Mottar ikke godtgjørelse	44 %	80 %
Vet ikke	2%	5 %
Sum	100%	100%
	N=229	N=75

39 av barn og unges kommunestyre i vårt materiale har kun ett, to eller tre møter i året. Så langt vi vet, har ingen av disse møtegodtgjørelse³⁹.

Det gjennomsnittlige beløpet for møtegodtgjørelse ligger på i underkant av 300 kroner.

3.4 Aktiviteter og oppgaver i ungdomsråd og i barn og unges kommunestyre

I undersøkelsen har vi kartlagt hva som er innflytelsesorganenes oppgaver og aktiviteter. Vi spurte om de fordelte egne midler, og vi ba dem ta stilling til en rekke mulige rollebeskrivelser for deres innflytelsesorgan. Det viste seg at det er relativt store ulikheter mellom aktiviteter i råd og i styre, så vi presenterer resultatene hver for seg heller enn samlet.

3.4.1 De aller fleste ungdomsråd og kommunestyre fordeler egne midler til tiltak i kommunen

Å fordele egne midler ser ut til å være en svært sentral oppgave – hele 91 % av barn- og unges kommunestyre gjør dette og 82 % av barne- og ungdomsrådene gjør det. Gjennomsnittsbetrag de fordeler er 55 700 kroner for rådene⁴⁰ og 90 200 kroner for

³⁹ Tre av disse svarer ”vet ikke” i undersøkelsen

⁴⁰ N=182

styrene⁴¹. Maksimumsbeløp for noen kommuner er 300 000 kroner, som 4 kommuner har. Syv kommuner hadde beløp under 10 000 kroner. I Oslo er det ungdomsrådene i de ulike bydelene som fordeler midlene, og hver av dem inngår med sine beløp i statistikken. Totalt bevilges det i Oslo 1,5 millioner kroner som fordeles ujevnt til de 15 bydelene, og bydelen som har størst pott har 250 000 kroner.

3.4.2 Ungdomsrådene ”gjør alt”, kommunestyrene har et mer begrenset virkefelt

For å få et bilde av hvilke roller medvirkningsorganene har i kommunene, listet vi i undersøkelsen opp forskjellige roller/ oppgaver/aktiviteter som organene kunne tenkes å ha, og ba kommunene oppgi hvor godt beskrivelsen traff realiteten for kommunen på en skala fra 0 til 4. Null betyr at beskrivelsen ikke passer og fire betyr at beskrivelsen passer svært godt. På denne måten får vi satt en score på oppgavene og sett hva som er de mest sentrale arbeidsoppgavene for medvirkningsorganene samlet sett.

Et hovedinntrykk er at de aller fleste barne- og ungdomsrådene har alle de nevnte oppgavene/rollene i mer eller mindre grad. 98 % er for eksempel initiativtaker/forslagstiller til kommunen for tiltak knyttet til barn og ungdom! Blant barn og unges kommunestyre er det imidlertid større spredning i oppgaver, og mange av oppgavene vi foreslo gjør de ikke i det hele tatt (se tabell 3.9). Men også blant disse er ”å være initiativtaker/forslagstiller til kommunen for tiltak knyttet til barn og ungdom” den rollen som flest har. 90 % av barn og ungdoms kommunestyre gjør dette. 85 % er et diskusjonsforum for tema knyttet til barn og ungdom.

⁴¹ N=69

Tabell 3.9 *Andelen barne- og ungdomsråd og barn og unges kommunestyre som har ulike oppgaver/ aktiviteter (dvs. verdiene 1 til 4 på en skala fra 0 til 4). Prosent*

Roller/aktiviteter	Råd	Styrer
Er initiativtaker/forslagstiller til kommunen for tiltak knyttet til barn og ungdom	98	90
Er et diskusjonsforum for tema knyttet til barn og ungdom	96	85
Er informanter eller rådgivere til kommunen i tilsendte saker som angår barn/unge	96	81
Arbeider med å gi informasjon videre til barn og unge i kommunen	96	69
Er formell høringsinstans	95	71
Arbeider for å hente inn informasjon fra barn og unge i kommunen	93	77
Er aktive dialog-/drøftningspartnere for administrasjonen	91	71
Er aktive dialog-/drøftningspartnere for politikerne	90	73
Arrangerer arrangementer, kampanjer og lignende	89	59

Det er interessant å merke seg at 41 % av barn og unges kommunestyre *ikke* befatter seg med arrangementer, kampanjer og lignende, og at så mange som 29 % av disse er *ikke* er formell høringsinstans. Dessuten er de i mindre grad enn rådene aktive dialogpartnere for administrasjon og politikere.

Siden de aller fleste innflytelsesorganene har alle disse oppgavene i noen grad, blir det interessant å se nærmere på i *hvor stor grad* de utfører de enkelte aktivitetene/rollene. Vi benevner score 3 og 4 i undersøkelsen ”i stor grad” og viser hvor mange som har denne verdien på hver rolle/aktivitet i tabell 3.10. Når en rolle/aktivitet har fått scoren 1 eller 2 tolker vi det som at organet ikke har dette som en sentral del av sin aktivitet, og at det skjer sporadisk heller enn jevnlig. Hvis for eksempel rollen ”å være formell høringsinstans” får score 1 eller 2, tolker vi det som at rådet/styret har

blitt forelagt en sak eller et spørsmål fra kommunen ved en eller flere anledninger, men at organet ikke *systematisk* brukes som høringsinstans. Oversikt over resultatene sees i tabell 3.10 og kommenteres i det følgende underkapittelet.

3.4.3 Diskusjonsforum og forslagsstiller er de to mest sentrale aktivitetene

Selv om det er en del forskjell mellom aktivitetsbildet for ungdomsråd og barn og unges kommunestyre, har begge organene høyest score på å være ”et diskusjonsforum for tema knyttet til barn og ungdom” og å være ”initiativtaker/forslagstiller til kommunen for tiltak knyttet til barn og ungdom”. Dette er altså de mest sentrale rollene samlet sett. To tredjedeler av ungdomsrådene er i stor grad et diskusjonsforum for tema knyttet til barn og ungdom, og vel halvparten av barn og unges kommunestyre er det.

Tabell 3.10 *Roller og aktiviteter for råd og styrer. Prosentandel der rollebeskrivelser passer i stor grad (sum verdi 3 og 4 på variabelen) og gjennomsnittlig verdi på variabelen.*

	Råd der beskriv. passer i stor grad	Styrer der beskriv. passer i stor grad	Råd gj. snitt score	Styrer gj. snitt score
Er et diskusjonsforum for tema knyttet til barn og ungdom (b&u)	65 %	52 %	2,81	2,41
Er initiativtaker/ forslagstiller til kommunen for tiltak knyttet til b&u	59 %	55 %	2,75	2,56
Er formell høringsinstans	57 %	36 %	2,67	1,87
Er informanter eller rådgivere til kommunen i tilsendte saker som angår b&u	54 %	52 %	2,63	2,21
Arrangerer arrangementer, kampanjer og lignende	57 %	25 %	2,53	1,26
Arbeider med å gi informasjon videre til b&u i kommunen	47 %	34 %	2,43	1,73
Arbeider for å hente inn informasjon fra b&u i kommunen	40 %	27 %	2,21	1,69
Er aktive dialog-/drøftningspartnere for administrasjonen	35 %	26 %	2,19	1,60
Er aktive dialog-/drøftningspartnere for politikerne	31 %	24 %	2,03	1,54

Råd: N mellom 219 og 226, Styrer: N mellom 62 og 70

Vi ser videre at 59 % av ungdomsrådene i stor grad er initiativtaker/forslagstiller til kommunen for tiltak knyttet til barn og ungdom, mens 55 % av kommunestyrene i stor grad er det.

Det er også over halvparten av organene som i stor grad er informanter eller rådgivere til kommunen i tilsendte saker som angår barn/unge. I tillegg er over halvparten av ungdomsrådene i stor grad formell høringsinstans (57 %) og arrangerer av arrangementer, kampanjer og lignende (57 %).

To aktiviteter som ikke får så veldig høy score er de som handler om informasjonsutveksling til og fra andre barn og unge i kommunen. Dette kan bety at organene i liten grad eksplisitt henter inn informasjon eller sprer den, og at barn og unge ellers i kommunen derfor ikke når i særlig grad eller ikke får brukt denne kanalen for innflytelse. Her ser vi en klar utfordring.

Vi ser ellers at det å inneha en rolle som dialog-/drøftningspartner med kommunens administrasjon og politikere, heller ikke er vanlig. Dette kan tyde på at mer uformelle deltakelses- eller samarbeidsformer brukes i mindre grad, og det indikerer at organene ikke kommer inn på et tidlig tidspunkt i forhold til administrasjonens utarbeiding av saker for politisk behandling. Mer om dette i delkapittel 3.4.5.

Samlet ser vi at organene har et vidt spekter av roller og oppgaver. Dette indikerer at de unge har muligheten til selv å være aktive og komme med premisser/kunnskap, ikke bare respondere. To av de mest sentrale oppgavene er nettopp å fordele midler og ta initiativ overfor kommunen i saker som engasjerer unge – to aktiviteter som er identifisert i vår modell for innflytelse i kapittel 1.

3.4.4 Rollen som høringsinstans – kommunene kan bli flinkere til å be om innspill

95 % av alle ungdomsrådene er formell høringsinstans i noen grad. For å kunne gjøre en aktiv innsats i denne rollen er de avhengige av at de faktisk får de sakene som de kan uttale seg om. Vi spør i undersøkelsen om kommunene oversender saker og ber om innspill i saker som angår barn og unge.

Tabell 3.11 *Andel som er enig eller uenig i at kommunen vanligvis ber organet om innspill i saker som angår barn og unge. Prosent*

	Enig	Delvis enig	Verken enig el. uenig	Delvis uenig	Uenig	Vet ikke
Råd (N=227)	41	37	9	6	7	0
Styre (N=73)	43	19	12	8	15	3

41 % av kommunene som har ungdomsråd stiller seg bak påstanden om at kommunen vanligvis ber om innspill fra organet, og 37 % er ”delvis enig”. I totalt 78 % av kommunene med ungdomsråd mener den som svarer på undersøkelsen at kommunen vanligvis ber om innspill fra innflytelsesorganet, mens 13 % er helt eller delvis uenig i påstanden. Dette tyder på at dette er en relativt vanlig praksis.

62% av kommuner som har barn og unges kommunestyre er helt eller delvis enig i at kommunen vanligvis ber om innspill fra organet i saker som angår barn og unge. Dette bør imidlertid sees i sammenheng med at 29 % av barn og unges kommunestyre ikke har en rolle som høringsinstans.

Samlet sett ser det ut som de som svarer på vegne av kommunene mener kommunen i relativt stor grad er flink til å involvere sitt innflytelsesorgan i saker som angår barn og unge.

3.4.5 Kontakt med administrasjon og politikere

De to rollene som får lavest score i tabell 3.10, er å være aktive dialog- og drøftningspartnere med administrasjonen og politikerne.

For å få et mer utfyllende bilde av dialog og kontakt har vi spurt om ulike praksisformer og etablerte rutiner, se tabell 3.12 for kontakt overfor administrasjonen og tabell 3.13 for kontakt overfor politikere.

Tabell 3.12 *Andel ungdomsråd og B&Us kommunestyre som har ulike kontaktformer overfor **administrasjonen***

	Råd	Styre
Faste møter mellom organet og representanter for administrasjonen	26 %	25 %
Organet kaller inn representanter fra administrasjonen til møtene etter behov	46 %	29 %
En representant fra administrasjonen er alltid tilstede*	45 %	61 %
Annet i forhold til administrasjonen	23 %	29 %
Ingen faste rutiner	17 %	16 %
	N = 235	N = 77

* dette kan imidlertid være sekretæren/kontaktpersonen for organet i kommunen

Tabell 3.13 *Andel ungdomsråd og B&Us kommunestyre som har ulike kontaktformer overfor **politikere***

	Råd	Styre
Faste møter mellom organet og politikere	14 %	13 %
Organet kan kalle inn politiske representanter til møtene etter behov	55 %	30 %
Politikere har møterett i organet	35 %	27 %
B&Us kommunestyre kan kalles inn hvis politikerne har behov		21 %
Medlemmer av ungdomsrådet møter i kommunens komiteer	25 %	
Annet i forhold til politikerne	24 %	42 %
Ingen faste rutiner		21 %
	N = 235	N = 77

Kun hvert fjerde organ har faste møter med *administrasjonen* i kommunen, mens det bare er 13-14 % som har faste møter med *politikere*. Over halvparten av rådene kan imidlertid kalle inn politiske representanter ved behov, og nesten like mange kaller inn administrasjonen. Barn og unges kommunestyrer har mulighet til dette i mindre grad, men det kan ha sammenheng med at så mange av disse kun har ett møte i året.

I hovedsak kan vi konkludere med at det kvantitative materialet i surveyen indikerer at kontakten mellom medvirkningsorganene og politikere og administrasjon ikke er veldig tett.

På det siste åpne spørsmålet i spørreundersøkelsen, har respondentene i kommunene (vanligvis kontaktperson/sekretær for medvirkningsorganet) kunnet kommentere fritt om forhold knyttet til kommunenes arbeid med medvirkning. Mange kommenterer forholdet mellom innflytelsesorganet og politikere og administrasjon. Det er stort sprik i kommentarene mht hvilken holdning blant administrasjon og politikere som beskrives, som for eksempel:

Barn og unge blir alt for lite tatt med. Mye festtaler fra politikere som aldri blir fulgt opp.

Og:

Barn og unges kommunestyre sine innspill blir hørt og tatt med i kommunale planer.

Det er ikke meningsfullt å telle innspillene basert på om de er positive eller negative i forhold til administrasjon og politikere. Men vi har sakset noen sitater som gir litt mer substans på hva som er styrker og utfordringer:

Styrker og positive karakteristikk i forholdet mellom organet og politikere og administrasjon:

Ordfører informerer om politiske saker som skal behandles i Bystyret på hvert ungdomsrådsmøte. Ungdomsråd og Bystyret er på samme dag, så innspillene fra rådet tar ordføreren med seg direkte til Bystyret. Veldig positivt.

Ungdomsrådet er den siste tida blitt engasjert i mange sammenhengar. Både lokalavisa, ordførar og lensmann har den siste tida delteke på møta for å drøfte mellom anna kven ungdomsrådet er og kva dei driv med, politikk og rusproblematikk blant ungdom i kommunen. Med kulturkonsulenten som sekretær/vaksenkontakt for rådet har ein alltid ein person tilstades som veit kva som skjer i administrasjonen, dette gjer det og enklare for rådet å få informasjon og

kontakt med forskjellige personar/avdelingar. I tillegg får ungdomsrådet no sakslister til formannskaps- og kommunestyremøte og kan difor lettare halde seg oppdatert.

Utfordringer i forholdet mellom organet og politikere og administrasjon:

Vi har gode erfaringer med medvirkning som metode, men det er ”langt opp” til beslutningsorganene, og selv om ungdomsrådets uttalelser er skrevet inn i sakene til politiske organ kreves det en del lobbyvirksomhet for å nå frem med synspunkt og meninger. Lobbyvirksomhet er en del av det politiske arbeidet ungdom trenger opplæring i.

Det kan virke som politikere ønsker at ungdommene skal uttale seg i flere saker, som et bevis på at de har blitt tatt med i avgjørelsene, men at det de sier kanskje ikke blir hørt eller tatt helt på alvor.

Svært mye er tilrettelagt politisk, økonomisk og administrativt. Vanskelig å finne form som treffer ungdomstrinnet og videregående skole. Vanskelig å identifisere og kanalisere interessefelt og målrettet engasjement.

3.4.6 Lite kontakt med råd og styrer i andre kommuner

Kontakt med råd og styrer i andre kommuner kan være stimulerende for aktiviteten i eget organ. For det første kan de lære av hverandres erfaringer, og for det andre vil en del spørsmål som ungdom er opptatt av ikke nødvendigvis være begrenset til egen kommune, men omfatte alle i regionen eller fylket. Transport og offentlig kommunikasjon i utkantkommuner er et eksempel hvor regioner heller enn kommuner kan være relevante enheter og hvor et samarbeid mellom flere kommuners ungdomsråd kan være en fruktbar tilnærming. Ungdomsråd som er veletablerte kan også gi tips og inspirasjon til mer nystartede råd, eller man kan ha storsamlinger med felles diskusjonstema. Kontakt kan også foregå pr. telefon ved at for eksempel lederne i to råd har erfaringsutveksling. Vi ser imidlertid i undersøkelsen at det kun er i en

tredjedel av råd og styrer at det har vært kontakt med tilsvarende innflytelsesorgan i andre kommuner (tabell 3.14).

Tabell 3.14 *Omtrent hvor mange ganger i året har rådet/styret kontakt med tilsvarende innflytelsesorgan i andre kommuner? Prosent*

	Barne- og ungdomsråd	Barn og unges kommunestyre
0	64	68
1	19	11
2	13	11
3 og mer	4	11
Sum	100	101
	N=218	N=72

3.5 Valg og representativitet i innflytelsesorgan

3.5.1 Mer kontinuitet blant medlemmene i rådene enn i styrene

De forskjellige oppgavene som medvirkningsorganer kan ha, medfører i ulik grad behov for kontinuitet. Hvis organet skal jobbe frem ”årets forslag fra barn og unge”, eller fordele midler, kan dette skje som en enkeltstående hendelse, og da er ikke kontinuitet i medlemmene fra år til år viktig. Imidlertid er det en del oppgaver som kan gjelde kommunens aktivitet hvor det å ha vært med over lengre tid og sett sakens utvikling kan være viktig.

Tabell 3.15 *Hvor vanlig det er at alle i organet velges på nytt hver gang.*
Prosent

	Barne- og ungdomsråd	Barn og unges kommunestyre
Alle velges hver gang (inkl. der medlemmer kan gjenvelges)	33	74
Kun noen av medlemmene byttes hver gang det holdes valg	63	20
Vet ikke	3	7
Sum	99	101
	N=237	N=76

Som vi ser av tabellen over er det bare en tredjedel av barne- og ungdomsrådene som lar alle representantene velges på nytt ved hvert valg. I de aller fleste er det bare noen av medlemmene som byttes ut når det holdes valg. For barn og unges kommunestyre er det imidlertid omvendt – tre fjerdedeler av disse velger alle på nytt når det holdes valg. Dette er naturlig og gjenspeiler de ulike funksjonene disse organene har.

Det samme viser seg når vi spør hvor mange år representantene velges for (tabell 3.16). I de fleste barn og unges kommunestyrer velges man for ett år, mens man i de fleste ungdomsråd velges for to år. Det er få, både råd og styrer som velges for 3 eller 4 år, men et eksempel på dette har vi fra en kommune som skriver:

De som velges i 8. klasse og 1. klasse videregående blir sittende 3 år, men i noen tilfeller kan representanten bli sittendes i 6 år.

Tabell 3.16 *Hvor mange år en representant velges eller utnevnes for. I prosent.*

	Barne- og ungdomsråd	Barn og unges kommunestyre
1 år	35	69
2 år	61	27
3 år	2	3
4 år	2	1
Sum	100	100
	N = 229	N = 73

Fra en kommune fikk vi følgende betraktning:

Det er fire representanter fra ungdomstrinnene, og tre fra vgs. Valgperioden på to år gjør at det er variasjon i rådet. Noen ganger er det flere fra vgs pga. valgperioden, andre ganger er det flest fra ungdomstrinnene.

3.5.2 Valgmåter og representativitet

Når noen barn og unge skal representere resten av gruppen kan representativitet være et viktig spørsmål. Dette er blitt viet en del oppmerksomhet de årene slike organer har eksistert, og enkelte har lurt på om det "bare" er de mest ressurssterke ungdommene som deltar. Ekspertgruppa som utredet ungdoms deltakelse og innflytelse (BLD, 2009), drøftet også dette. De pekte på at spørsmålet om representativitet henger sammen med legitimitet; at organenes status vil styrkes dersom de kan sies å være valgt av og/eller representere store deler av ungdomspopulasjonen. En annen side ved dette vil være spørsmålet om ungdommer føler at medlemmene i organene representerer ungdom flest. Ekspertgruppa foreslo at det bør utarbeides nasjonale retningslinjer for ungdomsråd og at de bør velges via skolene.

I undersøkelsen ser vi at et flertall av representantene til disse organene allerede velges ut fra skolene – enten ved direkte valg ved skolene eller ved at elevrådet velger eller sender en representant. Se tabell 3.17.

Tabell 3.17 *Hvordan representantene til råd og styrer velges. En del organ har angitt flere valgmåter. Prosent*

	Barne- og ungdomsråd	Barn og unges kommunestyre
Skolene gjennomfører direkte valg	44	47
Elevrådsrepresentanter representerer skolen	38	66
Fritidsklubber velger	25	14
Valg på åpne møter i kommunen	18	3
Kommunen spør direkte	16	6
Idrettslag og andre ikke-politiske organisasjoner velger	11	15
Politiske ungdomsorganisasjoner velger	2	9
Annet	25	10
	N = 240	N = 79

Når vi tar hensyn til overlapping i de to mulige skolevalgmåtene, finner vi at 74 % av ungdomsrådene 92 % av barn og unges kommunestyre har rekruttering enten fra elevråd eller ved direkte valg på skolen (eller begge deler). Skolen er dermed den aller mest sentrale rekrutteringsarenaen.

Så mange som hvert fjerde ungdomsråd har representanter fra fritidsklubber, noe som tyder på at en god del kommuner aktivt vurderer fritidsklubber som en litt annen rekrutteringskanal enn skolene. Inkludering av ”klubbungdom” kan være viktige for å nå andre typer ungdommer enn de som rekrutteres fra skolene. Rekruttering fra ungdomsklubber er mindre vanlig i barn og unges kommunestyre.

Politiske ungdomsorganisasjoner er sjeldent med og velger til ungdomsråd, men noe oftere til barn og unges kommunestyre (9 %). Totalt er det 11 kommuner hvor politisk ungdomsorganisasjoner stiller representanter, men i alle disse kommer det også representanter fra skolene, så ingen kommuner har rene politisk valgte råd/styrer.

At noen kommuner spør aktuelle barn/unge direkte om å bli med skjer i noen grad, men da mest til ungdomsråd. Dette er en udemokratisk fremgangsmåte og ikke i tråd med det som er anbefalt (for eksempel i Håndbok for ungdomsråd⁴²). En slik praksis kan imidlertid være et resultat av manglende kandidater som melder seg til oppgaven.

Som vi ser av tabellen er det mange som har svart ”annet”. Vi har sakset noen svar som er litt ekstra fylldige eller interessante og gruppert dem etter hva de forteller.

Kontakt ut til ungdommen

Elever på v.g.s får stemmeseddel i posten.

Alle mellom 15 og 20 tilskrives med oppfordring til å stille eller foreslå kandidat.

Ungdommene blir oppfordret til å melde seg som kandidat gjennom oppslag i dagspresse/lokalavis og på skolene.

Alle ungdommer inviteres skriftlig til en samling hvor nytt ungdomsråd velges.

Valg med lister eller urnevalg

Det ble laget lister over alle ungdommer i aktuell alder hvor alle skulle stemme på hvem de ville ha inn. Ut ifra dette ble det plukket ut representanter fra tre grupperinger fra yngste 13 år til eldste 23 år.

Åpent valg på kandidater som stiller til valg. Valgurnen er på ulike arenaer i kommunen. Eks. skoler, møteplasser, bibliotek, klubber etc. i en valgt tidsperiode valget er.

Det vert sett opp ei liste for ungdomsskulen og ei liste for dei som går på vidaregåande skule. Så vert alle ungdommane i kommunen invitert til å røysta på dei som dei ynskjer skal veljast som medlemmer i ungdomsrådet.

⁴² Hasle (2006)

Det blir avholdt ungdomshøring/informasjonsmøte hvor de som er interessert i å bli med i rådet blir satt på valgliste. Deretter blir det valg.

Elever ved skolene og ungdomsklubbene nominerer representanter. Deretter avholdes det valg på skolene for elever fra ungdomstrinnet og t.o.m. 18/20 år.

Velges av ungdomsrådet

Interesserte kandidater presenterer seg skriftlig på søknad til Ungdomsrådet. Nye representanter velges av sittende ungdomsråd ut fra en samlet vurdering. Dette fungerer greit siden vi er en liten kommune med få ungdommer.

De som sitter i ungdomsrådet, rekrutterer nye medlemmer.

Spesielle ordninger

En ungdomspolitikker velges fra politisk hold.

Kvar klasse på ungdomsskolen velge sin representant.

For ungdom i videregående skolealder foretas valg på ett bestemt sted (vanligvis en fritidsklubb) men alle som er i vgs-alder kan stille til valg.

Representantene representerer ulike kulturelle uttrykk (dans, kor, band, kunsthøgskole, drama osv.)

Vi har ikke valg, de som ønsker får være med.

Som det siste sitatet viser, vil valgspørsmålet måtte få en lokal løsning.

Det er en realitet at det ikke alltid er kamp om plassene for å være med i medvirkningsorganene, og idealer om demokratiske utvelgingsprosesser blir ikke alltid en realitet. Vi spurte om medlemmene likevel gjenspeiler ulike grupper av barn og unge i kommunen

Tabell 3.18 *Andel som er enig eller uenig utsagnet: "Medlemmene gjenspeiler godt ulike grupper av barn og unge i vår kommune". Prosent*

	Enig	Delvis enig	Verken enig el. uenig	Delvis uenig	Uenig	Vet ikke
Råd (N=226)	41	38	10	8	2	2
Styre (N=74)	38	37	10	8	0	8

Kommunene mener i all hovedsak at de representantene de har valgt inn "godt gjenspeiler ulike grupper barn og unge i kommunen". For barn og unges kommunestyre sa 75 % seg enig eller delvis enig i påstanden, mens for ungdomsrådene var 79 % enige eller delvis enige. Bare åtte til ti prosent var mer eller mindre uenige i påstanden.

I gjennomgangen av erfaringene fra dybdeundersøkelsene i kommunene vil vi belyse valgproblematikk i større grad.

3.6 Andre måter å involvere og ta hensyn til barn og unge

Medvirkning gjennom representative organer er bare en av flere måter kommunene kan prøve å få innsikt i barn og unges perspektiv på saker i kommunen. Generell medvirkning på fritids- og skolearenaene er en type involvering som vi ikke går særlig nærme inn på i denne studien, men andre grep for informasjons-generering og deltakelse i beslutningsprosesser har vi kartlagt. Vi har spurt om kommunene har erfaring med en del ulike medvirkningsformer som vi lister opp. Av de 353 kommunene i surveyen, er det 74 % som har angitt at de har gjennomført et eller flere av de ni tiltakene vi har listet opp.

Vi har også spurt om kommunene vil trekke frem noen måter å medvirke på som har fungert særlig godt. En kommune gir følgende svar:

Siden kommunen er liten, er det enkelt å holde direkte kontakt med aktuelle ungdomsgrupper, elevråd, klubb-

styre og andre. Vi tilpasser involveringsmåten etter hva slags sak det arbeides med.

En oversikt over hvilke tiltak kommunene som har medvirkningsorganer for barn og unge, har gjennomført for å involvere barn og unge finnes i tabell 3.19.

Tabell 3.19 *Andel kommuner med medvirkningsorgan som har gjennomført ulike tiltak for å involvere barn og unge. Prosent*

Tiltak	Andel kommuner
Involvert barn og unge i tidsbegrensede (ad-hoc) utvalg, råd eller arbeidsgrupper	52 %
Gjennomført spørreundersøkelse til barn og/eller ungdom i kommunen knyttet til en sak eller et tema	42 %
Arrangert framtidswerksted med bl.a. barn og ungdom som deltakere	33 %
Arrangert barne- og ungdomshøring og/eller dagsseminar	29 %
Person under 18 år er fast representert i et ordinært kommunalt råd eller utvalg	24 %
Involvert barn og/eller ungdom i arealregistrering knyttet til arealbruk/”barnetråkk”	23 %
Intervjuet barn og ungdom (også gruppeintervju)	18 %
Brukt internett på annet vis for å involvere barn og unge, vennligst spesifiser *	14 %
Arrangert interaktive debatter om tema som angår barn og unge på kommunens hjemmeside	3 %
Fått barn og/eller ungdom til å loggbokføre atferdsmønster og aktivitet for å få saksinformasjon	2 %

N = 291

Tabellen viser at det er et bredt spekter av medvirkningstiltak som benyttes. Dette kommenteres mer utfyllende i de følgende avsnittene.

3.6.1 Tidsbegrensede utvalg og spørreundersøkelser

Over halvparten av kommuner som har innflytelsesorgan for barn og unge har også erfaring med å involvere barn og unge i tidsbegrensede utvalg, råd eller arbeidsgrupper. Dette kan handle om områdeplaner, temaplaner for ungdom, særlige tiltak for barn og unge osv.

Noen trekker dette frem som noe som har fungert særlig godt, og en skriver:

Å få med ungdom i grupper for å sette dagsorden, aktuelle tema og kome med innspel fungerer godt. Men dette kan vi bli mykje flinkare til. Vi har mykje igjen før vi involverer ungdom i fleire viktige saker.

En annen skriver:

Ungdom var med i arbeidsgruppe med hva og hvordan sentrum skulle utvikles. Veldig bra.

Det er 42 % av kommunene som har gjennomført spørreundersøkelser. Flere trekker dette frem som et velfungerende verktøy, og en skriver:

Spørjeundersøkinga gav eit godt og breitt inntrykk av stoda, det som er, det dei ynskjer eller saknar, kva som er viktig og mindre viktig o.s.b. Har m.a. ført til start og drift av ungdomsklubb for yngre ungdom (frå 7.kl og oppover).

3.6.2 Høringer og seminarer

Både framtidswerksteder⁴³ og høringer har vært arrangert av mer enn hver fjerde kommune. Flere av kommentarene på hva som er spesielt vellykket, trekker frem ungdomskonferanser. At ungdomsrådet selv arrangerer slike konferanser, høringer eller seminar beskrives som vellykket:

⁴³ For en beskrivelse av medvirkningsmetoder som framtidswerksteder, barnetråkk, høringer, arbeidsbokmetoden og medvirkningskonferanser og hvordan disse gjennomføres, se Martens, Bodil og Egil Sandgren (1999)

Ungdomsrådet arrangerte et ungdomsseminar med fokus på kommunens samfunnsvisjon og på kommunedelplan. Ungdomsrådet har gitt uttrykk for at det var en arbeidsmåte de ønsker å bruke mer av i framtiden.

Utvikling av sentrumsområder i kommunen er et tema som nevnes som særlig velegnet for medvirkning. Det samme gjelder trafikk-sikkerhet.

24 % av kommunene (69) opplyser at en person under 18 år er fast representert i et (eller flere) ordinære kommunale råd og/eller utvalg (ut over ungdomsråd/ungdommens kommunestyre el.l.). På den måten sikrer disse kommunene en direkte innflytelse til saksområdene. Ser vi på hvilke typer råd og utvalg dette er finner vi stor spredning. Noen kommuner skriver ”kommunestyret”, og andre spesifiserer at ungdomsrådet har møte og forslagsrett i kommunestyret og/eller i andre utvalg eller komiteer. Samarbeidsutvalg ved skolene nevnes av flere. Mange skriver forskjellige varianter på oppvekstområdet, kultur, stedsutvikling, ruspolitikk og områdeplanlegging. Det er altså et bredt spekter av ordinære politiske råd og utvalg i kommunene hvor ungdoms stemmer kan bli hørt.

3.6.3 Kontakt via Internett

Det er ikke så mange av kommunene som har interaktive nett-baserte debatter på tema som angår barn og ungdom – kun 3 % har brukt dette. Andre måter å bruke internett på er mer vanlig, og 14 % av kommunene oppgir at de bruker internett til å involvere barn og unge. En del av disse har egne nettsider for barn og unge eller nettside for innflytelsesorganet. Vi skal trekke frem et par eksempler på hvordan websidene brukes:

Bruker aktivt kommunens webside til å legge ut informasjon knyttet til barne- og ungdoms-arrangement. Kommunens webside brukes også til å informere om møtene i Ungdomsstyret, og oppfordrer ungdommer til å ta kontakt med Ungdomsstyrets representanter. Det er også gjort uformelle undersøkelser på kommunens webside.

Ungdommens bystyre har egen side på kommunens sider. Her finner alle barn og unge hva UB jobber direkte med, men også hva som angår barn i et aktuelt område. UB har opprettet en ekstern nettside der det nå er under utvikling en debattsider og "avstemninger" om aktuelle temaer lokalt.

Sakspapirer publiseres på internettsiden til kommunen. Det har også vært nyhetsinnslag om hva Ungdomsrådet har drevet med samt oppfordring til at flere blir med i Ungdomsrådet siden det har vært vanskelig å få fylt opp alle varaplassene til Ungdomsrådet.

Dette er i tråd med tidligere studier i enkelte kommuner; også de viste at internett brukes lite til kontakt mellom lokalpolitikere og ungdom, og at det beste var personlig kontakt.⁴⁴

Bruk av facebook nevnes av i underkant av 10 kommuner, men dette er nok et medium i vekst.

I vedlegg 2 har vi en liste over linker til ungdomssider i en del kommuner.

3.7 Nærmere om hva barn og unge har innflytelse på

Innflytelse kan bestå av mange forskjellige elementer. Det er innflytelse når ungdommer selv bestemmer hvordan en pott midler skal fordeles, og det er innflytelse hvis de får gjennomslag for sitt syn i en kommunal beslutningsprosess. Like intuitivt er det kanskje ikke at det handler om innflytelse hvis de har mulighet til å gi innspill om sine ståsteder og argumenter i en sak selv om resultatet ikke går i deres favør. I et demokratiperspektiv er imidlertid det å få fremmet sine synspunkter eller forslag uansett utfall grunnleggende viktig. Videre ser vi det som innflytelse når ungdommer får satt en sak på sakskartet i kommunen også dette uavhengig av om utfallet blir slik de ønsker eller ikke. I det følgende skal vi se på hvilke typer saker barn og unge har hatt innflytelse på i kommunene de siste tre årene og i hvilken grad medvirkningsorganet

⁴⁴ Vestby, Guri Mette: Ungdom, IKT og lokaldemokratiet? NIBR-notat 2009:109

medfører innflytelse, økt interesse for politikk og bedre informasjon.

3.7.1 Medvirkningsorganet har effekt ”i noen grad”

Vi har tidligere sett at deltakerne i ungdomsrådene i hovedsak er mellom 14 og 18 år og i barn og unges kommunestyre mellom 12 og 17 år. Det er derfor ikke uventet at 72 % av kommunene oppgir at innflytelsesorganet medfører at barn i alderen 8 – 12 år i liten eller svært liten grad får innflytelse i kommunale beslutningsprosesser. Kun 3 % av kommunene mener i stor grad at organet gir barn innflytelse.⁴⁵

Tabell 3.20 *I hvilken grad innflytelsesorganet medfører innflytelse og økt interesse for lokalpolitikk. Prosent*

	Svært liten grad	Liten grad	Noen grad	Stor grad	Sum
Organet gjør at barn (8-12) har innflytelse i kommunale beslutningsprosesser	41	31	26	3	101
Organet gjør at ungdom (13-18) har innflytelse i kommunale beslutningsprosesser?	6	18	57	19	100
Organet gir økt interesse for lokalpolitiske saker blant barn og unge	8	26	59	8	101
Organet gjør at saker belyses bedre før en avgjørelse skal fattes	8	26	55	12	101

N varierer mellom 262 og 271

For ungdom i alderen 13 – 18 år er det 19 % av kommunene som mener innflytelsesorganet medfører at ungdommen i ”stor grad”

⁴⁵ Svar på denne variabelen ble brukt ved valg av casekommuner, og vi besøkte to av disse kommunene (Ål og Horten). Av de syv kommunene er det fem relativt små og to større – Horten og Porsgrunn.

har innflytelse i kommunale beslutningsprosesser, og 57 % mener de i ”noen grad” har innflytelse. Totalt gir dette et bilde av at 76 % av kommunene anser at medvirkningsorganet faktisk gir innflytelse.

Som vi har vært inne på innledningsvis, kan innflytelse være av forskjellig art, og det trenger ikke innebære at barn og unge får gjennomslag for sitt syn. Det er også et element at de kommer til orde og får synliggjort sitt ståsted. At 24 % av kommunene som har innflytelsesorgan for ungdom, ikke mener organet gir dem innflytelse i noen særlig grad, må sees som en utfordring som disse kommunene bør ta med seg i det videre arbeidet.

Det er 67 % av kommunene som mener deres innflytelsesorgan i noen eller stor grad gir økt interesse for lokalpolitiske saker blant barn og unge, men kun 8 % mener dette skjer i stor grad.

Det er også 67 % av kommunene som mener medvirkningsorganet medfører at saker belyses bedre før en avgjørelse skal fattes i kommunen, men kun 12 % mener det skjer i stor grad. Både økt interesse for lokalpolitikk og bedre grunnlag for beslutninger er viktige begrunnelser for oppretting av denne type organer. En tredjedel av kommunene mener at dette ikke realiseres pr i dag.

3.7.2 Hvilke saksområder barn og ungdom har mest innflytelse på

Vi spurte etter en vurdering fra alle kommunene om hvilke typer saker barn og unge etter deres mening hadde hatt innflytelse på i sin kommune de siste tre årene. Hvis kommunen ikke hadde jobbet med et saksområde de siste tre årene, ble kommunene bedt om å svare ”ikke aktuelt”. Kommunene skulle svare på en skala fra 0 til 4 der 0 betyr ingen innflytelse og 4 betyr mye innflytelse.

Tabell 3.21 *Saksområder barn og ungdom har innflytelse på de siste tre årene. Prosent*

	0 – ingen innflytelse	1 – lite innflytelse	2	3	4 – mye innflytelse	Ikke* aktuelt	Sum
Kulturtiltak	2	10	19	32	33	3	100
Fritidsklubber	4	6	19	24	33	15	100
Transport	15	22	19	15	16	13	100
Grøntområder	10	17	29	20	15	9	100
Rusforebygging	11	24	26	16	12	11	100
Idrett	7	19	28	26	11	9	100
Stedsutvikling	18	20	19	18	9	15	100
Kampanjer	17	25	20	9	7	21	100
Skole og utdanning	16	26	22	13	6	17	100
Helse	19	25	26	10	5	15	100

* Kommunen har ikke jobbet med dette de siste 3 årene

N omfatter alle kommuner og varierer mellom 277 og 293

De saksområdene hvor barn og unge har hatt størst innflytelse i flest kommuner de siste tre årene er ”utforming av kulturtiltak (aktiviteter, spesielle arrangementer, konserter)” og ”oppretting av fritidsklubber, ungdomshus, ungdomskafeer etc.”. I mer enn halvparten av kommunene har barn og unge hatt mye eller ganske mye innflytelse på disse områdene.

Andre saksområder hvor barn og unge i relativt stor grad har hatt innflytelse er ”utforming av tilbud knyttet til transport, kollektivtilbud” og ”utforming av grøntområder (lekeplasser, friområder, ballplasser, skateplasser etc)”.

Et kanskje overraskende funn er at i 40 % av kommunene har barn og unge hatt liten eller ingen innflytelse på ”stedsutvikling/byutviklingsprosjekter”. Over 40 % av kommunene har drevet ”utforming av kampanjer rettet mot barn og ungdom”, mens barn og unge har hatt liten eller ingen innflytelse i arbeidet.

Også på områdene skole og utdanning⁴⁶ og helse⁴⁷ har barn og unge i stor grad hatt ingen eller lite innflytelse. Kollektiv bruker-

⁴⁶ Ordlyd i spørreskjema: ”endring og utvikling knyttet til skole og utdanning”

⁴⁷ Ordlyd i spørreskjema: ”utforming av helsetiltak for ungdom”

medvirkning ved at grupper som skal bruke et tilbud skal kunne påvirke dets utforming, er en viktig begrunnelse for å opprette medvirkningsorganer. Det er derfor tankevekkende at 44 % av kommunene har gitt unge liten eller ingen innflytelse på utforming av helsetiltak for ungdom.

Temaplan for barn og unge – finnes i 38 % av kommunene

135 kommuner opplyser at kommunen har en temaplan eller delplan spesielt knyttet til barn eller ungdom som for eksempel barneplan, ungdomsplan, oppvekstplan eller lignende. Dette utgjør 42 % av de 318 som har tatt stilling til spørsmålet. 133 kommuner, også 42 %, har ikke slik plan, og 50 kommuner (16 %) vet ikke om kommunen har slik plan.

Av de 135 kommunene med slik plan, er det 60 % som svarer ja på at barn og ungdom har vært involvert i arbeidet med planen, og 14 % svarer nei. 26 % av de som svarer vet ikke om barn og unge har vært involvert. Her må man huske på at en slik plan kan være utarbeidet noe tilbake i tid slik at den som i dag har best kunnskap om barns medvirkning i kommunen ikke nødvendigvis kjenner til all historie på feltet.

3.8 Kommunenes vurdering av sin samlede innsats for å sikre deltakelse

Vi har i undersøkelsen et oppsummerende spørsmål til alle kommuner om hvordan de samlet sett mener kommunen sørger for at barn og ungdom deltar. Dette skal angis på en skala fra 0 til 6, der 0 er ”ikke i det hele tatt” og 6 er ”i veldig stor grad”. De to parametrene vi har brukt i forhold til deltakelse er:

- Barn og unge gir informasjon om sin situasjon, sine synspunkt og sine ståsted som brukes av voksne
- Barn og unge trekkes aktivt inn i utforming av saker og tilbud

Det første parameteret omfatter å bruke barn og unge som informanter – en type involvering som vanligvis ikke anses å være høyt opp på rangeringen når man snakker om barns deltakelse.

Å trekke barn og unge aktivt inn i utforming av saker og tilbud er en type involvering i den andre enden av skalaen hvor de i større grad sikres reell innflytelse på et tidlig tidspunkt.

3.8.1 Stor spredning i hvor godt kommunene mener de involverer barn og unge

Vi har laget separate analyser for kommuner med og uten innflytelsesorgan for barn og unge (tabell 3.22 og 3.23). Informasjonen er komprimert ved at verdi 1 til 3 er slått sammen til ”i ganske liten grad” og 4 til 6 til ”i ganske stor grad”. For tabeller som viser fullstendig fordeling, se vedlegg 3.

Tabell 3.22 *I hvilken utstrekning kommunene som **ikke** har innflytelsesorgan for barn og unge, sørger for deltakelse. Prosent*

	0	Ganske liten grad	Ganske stor grad	Totalt
B&U trekkes aktivt inn i utforming av saker og tilbud	10	57	33	100
B&U gir informasjon om sin situasjon, sine synspunkt og sine ståsted som brukes av voksne	6	63	31	100

N= 32 og 30

Cirka en tredjedel av kommuner som ikke har medvirkningsorgan, mener at barn og unge i ganske stor grad trekkes aktivt inn i utforming av saker og tilbud. Ti prosent mener de ikke trekkes inn i det hele tatt

Om lag hver tredje kommune uten medvirkningsorgan mener også at kommunen i ganske stor grad sørger for at barn og unge gir informasjon om sine synspunkter eller sine ståsteder som så brukes av voksne.

Tabell 3.23 I hvilken utstrekning kommunene som **har** innflytelsesorgan for barn og unge, sørger for deltakelse. Prosent

	0	Ganske liten grad	Ganske stor grad	Totalt
B&U trekkes aktivt inn i utforming av saker og tilbud	2	59	40	101
B&U gir informasjon om sin situasjon, sine synspunkt og sine ståsted som brukes av voksne	2	49	49	100

N= 251 og 255

I kommuner som **har** innflytelsesorgan er det også noen som mener barn og unge *ikke* trekkes inn i utforming av saker og tilbud og hvor barn og unge *ikke* får gitt uttrykk for sine ståsteder og synspunkter. 40 % mener imidlertid at barn og unge i ganske stor grad trekkes inn, men kun 20 % gir verdien 5 eller 6 på variablene (jfr. vedlegg 3).

Nesten halvparten av kommunene som **har** innflytelsesorgan mener kommunen i ganske stor grad sørger for at barn og unge gir informasjon om sin situasjon, sine synspunkt og sine ståsted som brukes av voksne.

Hovedbildet er at både kommuner med og uten innflytelsesorganer gjør en del for å trekke med barn og unge, men at dette generelt ikke gjøres i særlig stor grad. Det er også et inntrykk at å ha et innflytelsesorgan i en kommune ikke nødvendigvis medfører en stor evne og vilje til å trekke inn barn og unge, eller informasjon fra dem, i kommunens beslutningsprosesser.

3.8.2 Bakenforliggende variabler som kan forklare forskjellene?

Vi har sett etter om andre variabler kan ha betydning for hvor mye kommunen sørger for å trekke inn barn og unge.

Etableringsår er en variabel som slo ut. Dette gir ikke utslag på en lineær regresjon, men det er en forskjell når man lager en grov

gruppering av ”veletablerte” og ”nye” råd, dvs. råd etablert frem til og med 2005 og de etablert fra 2006, se tabell 3.24.

Tabell 3.24 *Hvor mye barn og unge trekkes mye inn av kommunen etter ungdomsrådets opprettelsesår*

	Opprettet til og med 2005	Opprettet fra og med 2006
B og U trekkes inn mye (verdi 4,5 og 6)	43 %	33 %
B og U trekkes inn lite (verdi 0, 1, 2, 3)	57 %	67 %
Sum	100 %	100 %
	N = 147	N = 42

Veletablert råd ser ut til å bli trukket inn i større grad enn nyere råd. Dette kan indikere at det tar tid å etablere rutiner for kontakt slik at medvirkningsorganer er kjent og brukt i kommunen.

Folkemengde har ikke en signifikant statistisk betydning i en (lineær) regresjonsanalyse, men ut fra resultatene i tabellen under kan det se ut til å være noen forskjeller.

Tabell 3.25 *Om barn og unge trekkes mye inn av kommunen (verdi 4, 5 og 6) etter kommuner innbyggertall*

	Kommuner etter innbyggertall				Alle
	< 5000	5 000 – 19 999	20 000 – 49 999	50 000 >	
BogU trekkes inn mye (verdi 4,5 og 6)	38 %	37 %	27 %	58 %	37 %
BogU trekkes inn lite (verdi 0, 1, 2, 3)	62 %	63 %	74 %	42 %	63 %
Sum	100 %	100 %	101 %	100 %	100 %
N =	149	100	34	12	295

De aller største kommunene trekker i større grad inn barn og unge enn de mindre kommunene. Samtidig er det kommuner med

mellom 20 000 og 50 000 innbyggere som i minst grad trekker inn barn og unge, så sammenhengen er ikke entydig.

Vi finner også noe forskjell i hvor mye barn og unge trekkes inn avhengig av ordførers partitilhørighet, men det er vanskelig å si om dette er signifikante forskjeller.

Tabell 3.26 *Hvor mye barn og unge trekkes mye inn av kommunen ordførers partitilhørighet 2007. Prosent*

	Ordførers partitilknytning				Alle
	SV, Ap, RV	V, H, Krf, Frp	Sp	Felles lister	
B og U trekkes inn mye (verdi 4,5 og 6)	42	36	35	25	37
B og U trekkes inn lite (verdi 0, 1, 2, 3)	59	64	65	75	63
Sum	101	100	100	100	100
	N = 123	N = 91	N = 57	N = 24	N = 295

Kommuner med ordfører fra et av de såkalte ”røde” partiene (AP, SV og RV) trekker barn og unge med i litt større grad enn de andre.

3.9 Kommunenes forventninger til fylke og departement

Vi har i undersøkelsen stilt noen spørsmål knyttet til kontakt med og veiledning fra fylket, og bruk av statlig veiledningsmateriell.

3.9.1 To av tre kommuner bruker statlig veiledningsmateriell

I undersøkelsen var det 274 kommuner som svarte på om de bruker statlig informasjons- og veiledningsmateriell i sitt arbeid med innflytelsesorganet for barn og unge i kommunen. Av disse er

det 39 % som bruker materiell fra både Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) og andre departement. Videre er det 21 % som bruker materiell bare fra BLD, og 4 % som bare bruker materiell fra andre departement. Til sammen bruker 60 % av kommunene stoff fra BLD. Mer enn 50 kommuner nevner eksplisitt "Håndbok for ungdomsråd", og drøyt 20 trekker frem "Satsing på Barn og ungdom". Regjeringens mål og satsinger i statsbudsjettet trekkes også frem av en del, og likeså "Deltakelse og innflytelse fra barn og ungdom" og "Frå barnehage til ungdomsportal". Den helt ferske "Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse" fra BLD (2009) nevnes også.

36 % av kommunene svarte nei på spørsmålet og bruker ikke statlig veiledningsmateriell.

Kommunene ble også spurt om de mener det er behov for mer veiledningsmateriell om arbeidet med innflytelsesorgan for barn og unge eller involvering av barn og unge i kommunale beslutningsprosesser. 158 kommuner svarer på spørsmålet, og 20 svarer "nei", mens 138 svarer "ja", "ok", eller kommer med forslag. Av forslagene kommer det blant annet frem en del om hva som er utfordringene kommunene har på området. Vi har sakset en del innspill og gruppert dem i forhold til tema som trekkes frem. De fleste innspill faller inn under et eller flere av følgende tema:

- Det trengs å jobbes overfor politikerne – de har for lite forståelse for medvirkningsorganet
- Informasjon bør gjøres mer tilgjengelig og forståelig for ungdom
- Det trengs hjelp til å få ungdom mer engasjert og få til bedre prosesser med dem
- Forslag til konkrete tema som kan belyses i opplæring
- Innspill på type informasjon eller veiledning
- Forslag knyttet til skolene
- Andre ting enn informasjon og veiledning er en utfordring

Vi har ikke tatt med alle innspillene i det følgende fordi flere kan ha nevnt det samme behovet. Listen er heller ikke uttømmende på tema, men favner hovedbildene. Funnene viser med all tydelighet

hvor vanskelig dette er i praksis og over tid både mht. innhold og målgrupper.

Det bør jobbes mot politikerne

Send gjerne noe til de politiske partiers ledere - alle forplikter seg i "valgperioden" til å prioritere barn og unge. Ofte er dette "valgflesk" uten handling. La dem få anledning til å forplikte seg til å samarbeide med sitt lokale ungdomsråd. Og la dem være initiativtakere.

Behovet knytter seg også til at andre politiske organ ser ungdomsrådet som et reelt organ og aktivt nytter ungdomsrådet som høringsinstans i saker som påvirker dem.

Direktiv til politikere om at barn og unge skal bli hørt i saker som angår dem – heve status.

Felles normer som pålegger kommunestyrene til å gi ungdom møterett i Kommunestyret.

Hvordan bli tatt på alvor - kanskje mer info til politikere som velges inn i kommunestyret. Burde også vært kurs rettet mot rådmenn - kanskje sammen med sekretær - sentrale kurs i Oslo med representanter fra hele landet.

Hvordan politikere og kommuneadministrasjonen skal møte representantene i ungdomsrådet.

Gjerne opp mot dei "vaksne" politiakarane. Ungdom er lett å gløyme og kan verte nytta som litt "krydder og valflesk" i einskilde situasjonar. Arbeidet med ungdom er ofte personavhengig.

Materiell rettet mot voksne med politiske verv slik at de kan få bedre forståelse for barn og unges medvirkning.

Gjøre informasjon mer tilgjengelig for ungdom

Alt brosjyremateriell om kommuneplanprosesser, lokalsamfunnsutvikling, demokrati er ikke skrevet for ungdom – vanskelig språk og manglende tilrettelegging

for å skape entusiasme og tro på at ungdom kan få noe til gjennom involvering.

Behov for informasjon om ungdomsråd og unges medvirkning som appellerer til ungdom, ikke ”kjedelige” brosjyrer som finnes på nåværende tidspunkt.

Godt materiell som er tilpasset ungdom. Regionale samlinger for ungdomsråd for å bygge bevissthet for demokrati og beslutningsprosesser.

Skulle gjerne hatt noe lettfattelig informasjonsmateriell beregnet på ungdom om det å drive en organisasjon.

Jobbe for å få ungdommen mer interessert

Del gjerne suksesshistorier, hvor har de fått dette godt til? Hvordan motivere og engasjere ungdommen til å ta mer ansvar for fellesskapet.

Hvordan få fram større engasjement/eierskap hos representantene i rådet?

Ja, vi sliter voldsomt med å engasjere ungdomsrådet.

Kreative løsninger i forhold til metodikken i det å holde møter. Hvordan få en diskusjon rundt et tema.

Hvordan engasjere ungdommen i politisk arbeid?

Ønsket materiell for opplæring

Hvordan ungdomsrådets representanter kan fremme sine saker – hvordan et råd kan jobbe for å lykkes med å få fram tingene sine

Gjerne en generell folder om debatteknikk, inkludert ”hersketeknikker”.

Ønsker et kurshefte for tale- og debatteknikk som kunne vært gjennomført ved oppstart for hvert nytt år i ungdomsrådet.

Hvordan velge medlemmer.

Hvordan kommunisere informasjon som er vanskelig tilgjengelig, (også for voksne).

Hvordan den politiske prosessen og beslutningsprosessene i kommunene fungerer

Generell opplæring i saksgang og tidsfrister

Byråkrati

Hvordan gå frem i en prosess?

Kulturarrangement for ungdom.

Mer om psykisk helse, vold og rus.

Hvordan jobbe i Ungdomsråd?

Hvordan jobbe i forhold til plan og byggesaker?
Spesielt i forbindelse med innføring av ny planlov og krav til etablering av medvirkningsordninger for barn og unge.

Tipshefte om hvilke roller eit ungdomsorgan bør ha.

Oppstart av ungdomsråd, evt. tips for å finne gode systemer for å kunne ha en kontinuitet og slik at ikke ungdomsrådet ”forsvinner” i perioder og må startes på nytt igjen.

Ønsker en statlig anbefalt organisering.

Nærmere om type informasjons- og veiledningstiltak

Alltid behov for mer. Gjerne en utvidet
VERKTØYKASSE.

Den største utfordringen er å benytte tilstrekkelig tid på oppfølging av rådet, så veiledningsmaterialet må være realistisk. Den andre utfordringen er å ha entydige vedtekter som bidrar til god drift av rådet. Eks. hva skjer når en oppnevnt representant uteblir, når er rådet vedtaksdyktig, hvordan foreta valg o.l. på enkel måte. I tillegg hadde det vært ok å få beskrevet på en enkel måte alternative måter å dele meninger på eks. kafédialog.

Erfaringsrapporter. Eksempler fra kommuner.

Et lite, enkelt rundskriv/infohefte om tips og gode råd i arbeidet med Ungdomsråd. Så lettfattelig og oversiktlig som mulig.

I oppbygginga av vårt Ungdommens kommunestyre har vi sakna meir konkret informasjon med døme på organisatoriske tilhøve UKS – Politisk – Administrativt. Det er sikkert mange suksesshistorier og oppskrifter som ein kan ta utgangspunkt i, for så å tilpasse til lokale forhold. Slik slepp ein at alle finn opp hjulet på nytt.

Veiledningsboka for ungdomsråd er ganske bra, men samtidig så er den for lite konkret ift arbeidsmetoder. Det burde være en gruppe (med praktisk erfaring) nasjonalt som kunne vært en ressursgruppe for kommunene med ungdomsråd.

Forslag knyttet til skolene

Jeg har gjennom mange år sett behov for å utvikle det jeg kaller en arbeidsbok, der konkrete spørsmålstilinger beskrives, og det gis rom for alle elever i grunn- og videregående skoler kan svare, gjerne minst en gang i året. Svarene bør arkiveres og resultatene evalueres i slutten av valgperioden. Den bør være enkel, oversiktlig og "fargerik" (inspirerende).

Veiledning burde rettes mot skolene. En god del ungdommer gir uttrykk for at de ønsker mer kunnskap/opplæring om politikk/medvirkning/medinnflytelse i skolen.

Knep og grep:

Det er behov for større innsats, men jeg er slett ikke sikker på at veiledningsmaterieell er svaret på hva som skal til for å få større involvering i beslutningsprosesser. Dette er en svært kompleks spørsmål.

Lokale prosessar opp mot politikk og administrasjon er det mest sentrale, og eg trur vi gjorde ein god vri

med å velje ordføraren inn i ungdomsrådet som fast medlem.

For oss i ein liten kommune er det ei større utfordring å klare å følge opp tiltak som ungdomsrådet ønskjer å gjennomføre. Vi treng ikkje meir materiell på korleis vi skal arbeide med organa.

Nei, trur igrunn ikkje det er der utfordringane ligg. Det er meir det å få forståing for at arbeid med dei unge er viktig og ressurskrevande.

Nei. Behovet knytter seg til personalressurser for å administrere ordningen og assistere ungdomsrådet best mulig.

Nei. Problemet er administrasjon og oppfølging av politikere i kommunen når det gjelder innflytelse...

3.9.2 Kontakt med fylkeskommunen

Vi har spurt kommunene hvor ofte de har hatt kontakt med ansatte i fylkeskommunen i forbindelse med råd eller veiledning om involvering av barn og unge i kommunale beslutningsprosesser de siste to årene.

Tabell 3.27 *Hvor ofte kommunene har kontakt med fylkeskommunen for råd og veiledning. Prosent*

Kontakt med fylkeskommunen	Andel kommuner
6 ganger i året eller mer	4
3-5 ganger i året	9
1-2 ganger i året	32
0 ganger i året	43
Ikke aktuelt (ny i stillingen, nyopprettet organ)	13
Sum	101

N = 280

45 % av kommunene har hatt kontakt med fylkeskommunen for rådgivning eller veiledning minst en gang i året de siste to årene.

Svært få (4 %) har hatt hyppig kontakt (minst seks ganger i året), og det vanligste er å ha kontakt en eller to ganger i året.

77 kommuner gir uttrykk for at de ønsker mer kontakt og/eller veiledning fra det fylkeskommunale nivået i arbeidet med innflytelsesorganet for barn og unge. Disse utgjør 24 % av de 321 som tar stilling til spørsmålet. 88 kommuner (27 %) ønsker ikke mer kontakt, mens 156 kommuner (49 %) svarer ”vet ikke” på spørsmålet. Dette kan tolkes som at de kan være positive til kontakt hvis de vet at den kan bidra på det området hvor de trenger støtte, eller at de er usikre på utbyttet av kontakten.

Et behov som kommer til uttrykk fra flere er en møteplass med de andre sekretærene for medvikningsorganer i de andre kommunene i fylket. Her kan det gjerne foregå opplæring. Også felles kursing på fylkesnivå av ungdommene fra de ulike kommunene trekkes frem som ønskelig.

Vi har sakset noen andre kommentarer fra kommunene om hva de ønsker kontakt om som er spesielt rettet mot fylkesnivået.

Fagpersoner f. eks med kunnskap om plan og bygningsloven, demokrati, skole osv. Årlige samlinger/faglig/idéutveksling.

Fylkeskommunens organ kunne gjerne ha sendt ut ”bulletiner” om sitt arbeid på fylkesnivå. F.eks pr. e-post kvartalsvis.

Bedre informasjon ønskes spesielt fra ungdommens fylkesting. Mener at det er viktig med en god dialog mellom dem og rådene i kommunene.

3.10 Hovedfunn og oppsummerende kommentarer

Mange kommuner har innflytelsesorgan eller har hatt det

Vi har sett at 82 % av kommunene i denne undersøkelsen har innflytelsesorgan per i dag. I tillegg er det 5 % som har hatt det tidligere, men hvor organet enten er nedlagt eller inaktivt/sovende.

Ved å bruke informasjon fra KRDs kommunedatabase⁴⁸ får vi følgende oversiktsbilde: Minimum 355, eller 83 %, av alle Norges 430 kommuner har erfaring med innflytelsesorgan for barn og/eller ungdom. 48 kommuner (12 %) har ikke innflytelsesorgan. Av disse vet vi at 10 planlegger å opprette et medvirkningsorgan (se tabell 3.4). Innflytelsesorgan for barn og unge er derfor svært utbredt i Norge.

Kort om kommuner som ikke har medvirkningsorgan

18 % av kommunene i undersøkelsen har ikke medvirkningsorgan for barn og unge. De fleste av disse er småkommuner med færre enn 5000 innbyggere - 50 av 62 kommuner. De resterende 12 har mellom 5000 og 20 000 innbyggere.

21 av de 62 kommunene har erfaring med medvirkningsorgan for barn og unge, men dette er midlertidig eller permanent ute av drift. En del, men langt fra alle involverer barn og unge på annet vis.

Ulik profil på ungdomsråd og barn og unges kommunestyre

Undersøkelsen viser at det er en del systematiske forskjeller mellom organene som heter barne- og ungdomsråd, og organene som heter barn og unges kommunestyre eller bystyre. Dette er ikke helt gjennomført, og noen barn og unges kommunestyre/bystyre ligner et typisk barne- eller ungdomsråd.

Typiske Barne- og ungdomsråd

De fleste barne- og ungdomsråd er i realiteten ungdomsråd – medlemmene er i alderen 14 – 18 år. Rådene har møter 8-10 ganger i året, og har i snitt 9 medlemmer. Halvparten av rådene har møtegodtgjørelse. I ungdomsråd er det vanlig at ikke alle representantene byttes ut ved et valg, og 65 % av dem velges for 2 eller flere år. Skolene er en hovedarena for valg, men i 25 % av rådene kommer det også representanter fra fritidsklubbene. Fra kommunens side mener man medlemmene godt gjenspeiler ulike grupper av barn og unge i kommunen.

Ungdomsrådene har mange ulike roller som de ivaretar. 82 % av dem fordeler midler, og gjennomsnittsbeløpet er på 55 700 kroner. Ellers er de mest sentrale aktivitetene for ungdomsrådet å være:

⁴⁸ Resultater fra en spørreundersøkelse til alle landets kommuner, se Hovig og Stigen (2008)

- et diskusjonsforum for tema knyttet til barn og ungdom – 65 % av rådene er dette i stor grad
- initiativtaker/forslagstiller til kommunen for tiltak knyttet til barn og ungdom – 59 % av rådene er dette i stor grad
- formell høringsinstans – 57 % av rådene er dette i stor grad
- arrangør av arrangementer, kampanjer og lignende – 57 % gjør dette i stor grad.
- informanter eller rådgivere til kommunen i tilsendte saker som angår barn/unge – 54 % av rådene er dette i stor grad

Typiske Barn og unges kommunestyre

Barn og unges kommunestyre avholdes vanligvis en gang i året. Deltakerne er i aldersgruppen 11 til 18 år, og det kan være svært mange på et møte. 80 % av styrene har mer enn 14 representanter, og 50 % har 20 eller fler. Det er ikke vanlig med møtegodtgjørelse, og representantene velges vanligvis bare for ett år (69 %). I 92 % av styrene er skolen valgarena, men ofte med supplement fra andre valgkår. I kommunen mener man at også disse representantene godt gjenspeiler ulike grupper av barn og unge i kommunen.

Barn og unges kommunestyre har ikke like stort spenn i oppgaver/roller som ungdomsrådene. Dette kommer trolig av at de gjerne kun møtes en gang i året. Fordeling av egne midler er en hovedoppgave, og 91 % av styrene gjør dette. Gjennomsnittsbeløpet er på 90 200 kroner.

De mest sentrale oppgavene for barn og unges kommunestyre er å være:

- initiativtaker/forslagstiller til kommunen for tiltak knyttet til barn og ungdom – 55 % av styrene er dette i stor grad
- et diskusjonsforum for tema knyttet til barn og ungdom – 52 % av styrene er dette i stor grad
- informanter eller rådgivere til kommunen i tilsendte saker som angår barn/unge – 52 % av styrene er dette i stor grad

Barn og unges kommunestyre er i liten grad arrangør av arrangementer, og kun 36 % av dem er formell høringsinstans i stor grad.

Potensiale for mer medvirkning og innflytelse!

I undersøkelsen har vi kartlagt hvilke andre typer medvirkningsvirkemidler kommunene benytter og om de anser at barn og unge har innflytelse i kommunen.

Medvirkningsorganet gir noe innflytelse

Mens barn i alderen 8 – 12 år i liten grad er inkludert i medvirkningsorganene i kommunene og derfor i liten grad har innflytelse, mener 76 % av kommunene at deres medvirkningsorgan gjør at ungdom i alderen 13 – 18 i ”noen” eller ”stor” grad har innflytelse i kommunale beslutningsprosesser. 67 % av kommunene mener organet medfører økt interesse for lokalpolitiske saker blant barn og unge, og like mange mener organet gjør at saker belyses bedre før en avgjørelse skal fattes.

Annen medvirkning er også en del brukt i kommunene

I delkapittel 3.2 og 3.6 har vi sett i hvilken grad kommuner uten og med innflytelsesorganer også bruker andre tiltak for medvirkning i kommunen. Ser vi på alle kommuner i landet, finner vi at 48 % av kommunene involvert barn og unge i tidsbegrensede (ad-hoc) utvalg, råd eller arbeidsgrupper. 39 % har gjennomført spørreundersøkelse til barn og/eller ungdom i kommunen knyttet til en sak eller et tema. Også andre medvirkningsmetoder er brukt i noen grad (av 20-30% av kommunene), som framtidswerksteder, barne- og ungdomshøringer og involvert barn og/eller ungdom i arealregistrering knyttet til arealbruk. En tabell som viser tallene finnes i vedlegg 3.

Saksområder barn og unge har og ikke har innflytelse på

De saksområdene barn og unge har mest innflytelse på er utforming av kulturtiltak og oppretting av fritidsklubber. Dette speiler at de fleste medvirkningsorgan har en pott penger de fordeler til for eksempel kulturtiltak og klubber.

Når vi ser på hvilke saksområder som barn og unge har liten eller ingen innflytelse på, er dette primært helsetiltak for ungdom, skole og utdanning, kampanjer rettet mot barn og unge, og stedsutvikling. Alle disse feltene skulle man tro at ungdom kunne involveres på.

Barn og unge kan trekkes mer inn

Når kommunene skal karakterisere i hvor stor utstrekning de trekker inn barn og unge på en skala fra 0 til 6, er det svært få som gir kommunen betegnelsen ”i stor grad” (verdi 5 og 6).

Kun 18 % av kommunene anser at de i stor grad sørger for at barn og unge gir informasjon om sin situasjon, sine synspunkter og sine ståsteder som brukes av voksne. Enda færre – 16 % av kommunene – mener de i stor grad trekker barn og unge aktivt inn i utforming av saker og tilbud.

Resultatene indikerer at det er betydelig potensiale for å ta i bruk virkemidler for mer medvirkning i kommunene hvis det er vilje. Kommunene selv mener de i relativt liten grad sørger for å hente inn informasjon fra barn og unge og trekker dem med i utforming av tilbud.

Vi avslutter kapittelet med et sitat som oppsummerer et viktig element som må til:

Eit ungdomsråd må drivast. Det skjer ikkje av seg sjølv. Kommunen kan ikkje sitte og vente på innspel frå ungdomen sjølv. Ein må invitere til dialog.

4 Seks kommuner med godt fungerende medvirkningsorgan

4.1 Innledning

I dette kapitlet skal vi presentere arbeidet med medvirkningsorgan i de seks kommunene vi har besøkt og intervjuet. Hovedtrekk ved hver av kommunene (som for eksempel størrelse, beliggenhet, aktivitetsmuligheter) beskrives kort innledningsvis. Deretter beskrives medvirkningsorganet/ene i kommunen med fokus på valgordning, arbeidsoppgaver, organisering og saker. Forholdet til barnas talsperson i plansaker belyses også.

Kapitlet er ment å gi en oversiktlig og empirisk orientert fremstilling av arbeidet i kommunene i hovedsak uten vurderinger fra de intervjuede eller analytiske betraktninger. Teksten er godkjent av kontaktpersonene i kommunene. I kapittel 5 vil vurderinger og betraktninger i kommunene basert på intervjuene bli behandlet. Vi ønsker ikke at disse skal knyttes til enkeltindivider og har derfor valgt samlede fremstillinger på tema/problemstillinger heller enn å knytte slike diskusjoner til enkeltkommunene.

Denne rapporten er ikke en fullverdig evaluering av hver av kommunenes arbeid med innflytelsesorgan. I all hovedsak er det kun aspekter som fungerer godt vi trekker frem. Vi har ingen intensjoner om å gi en kritisk vurdering av kommunenes innsats.

Fordi vi ønsker å trekke frem det som fungerer godt i alle kommunene, vil ikke hver presentasjon av kommunene inneholde de samme underpunktene.

Kommunene presenteres i følgende rekkefølge fra nord til sør: Vefsn, Trondheim, Ål, Oslo, Horten, Kristiansand. Alle har medvirkningsorganer som er i aktivitet gjennom hele året. De har derfor mulighet til å ha alle typer oppgaver som forutsetter jevnlig kontakt med administrasjon og politisk nivå i kommunen.

4.2 Vefsn kommune

Vefsn kommune ligger i Nordland fylke og kalles byen midt i Norge. Kommunen har rundt 13 000 innbyggere⁴⁹ og holder et nokså stabilt innbyggertall. Sentrum i kommunen er Mosjøen, og det er her flesteparten av innbyggerne bor.

Tertiærnæringene er den viktigste næringsgrenen i kommunen, hvor både handel og offentlig tjenesteyting er viktig. Kommunen har relativt lite landbruk og noe industri. De frie disponible inntekter pr innbygger i kommunen var i 2008 på samme nivå som landsgjennomsnittet.

Vefsn ligger vakkert til ved Vefснаelven og er omgitt av fjell. Kommunen har et rikt kulturliv og det er mange små kafeer og gallerier i byen. Sjøgata er en av Norges lengste og best bevarte gater med trehusbebyggelse, og mange restauranter og kafeer holder til her. Det finnes flere treffsteder for ungdom i byen, blant annet har de en velutviklet ungdomsklubb som holder til i et stort og gammelt trehus. Vefsn har også en rekke større idrettsanlegg samt et alpinksenter. Hvert år arrangeres det kulturarrangementer som tiltrekker folk fra hele regionen.

Kommunen har tre grunnskoler og en egen ungdomskole i selve Mosjøen. Det finnes to videregående skoler med mange linjetilbud, i tillegg til to folkehøgskoler og en landbruksskole. Høgskolen på Nesna ligger bare noen få mil unna, men en rekke høyskolekurs blir kjørt i Mosjøen. Et større voksenopplæringscenter har i en årrekke videreutdannet mange innen ulike praktiske fag.

⁴⁹ Pr. 1 januar 2009 i henhold til SSBs befolkningsstatistikk

4.2.1 Vefsn's ungdomsråd – aktive og godt integrert i beslutningsprosessen

Ungdomsrådet i Vefsn hadde sitt første møte i 2004, og er i dag et velfungerende ungdomsråd. Før man startet med ungdomsråd hadde kommunen erfaring med barnas kommunestyre/Porsgrunnmodellen.

Dagens ungdomsråd består av to representanter fra hver ungdomsskole, to fra hver avdeling i Mosjøen videregående skole samt to lærlingrepresentanter. Totalt er det 12 representanter i rådet. Representantene sitter fra de blir valgt til de slutter på den skolen de representerer. Lærlinger sitter ut læreperioden. Man kan velges inn som representant i ungdomsrådet fra og med åttende klasse på ungdomsskolen og helt til man er ferdig på videregående. Representantene bør også sitte i elevrådet, og man ønsker at det er en representant av hvert kjønn fra hver skole. Det hender at representantene slutter i elevrådet og fortsetter i ungdomsrådet, og det er derfor ingen klar kobling mellom disse.

Arbeidet i rådet

Fra ungdomsrådet velges et arbeidsutvalg som består av leder, nestleder og et medlem fra ungdomsrådet. Arbeidsutvalget møtes i forkant av møtene i ungdomsrådet og går gjennom sakliste og innstillinger til ungdomsrådsmøtene. Møtene i ungdomsrådet ledes av lederen, og det er også hun som presenterer sakene for resten av rådet. Prinsippet med et arbeidsutvalg som går gjennom sakene i forkant av alle møtene fungerer bra. Her får lederen en innføring i sakene og kan dermed bedre lede møtet samt informere om sakene på ungdomsrådsmøtet.

Ungdomsrådet møtes en gang i måneden for å i hovedsak behandle saker som skal opp i kommunestyret. I perioder når det er mange saker de skal igjennom, møtes de oftere. Ungdomsrådets møter følger møteplanen i kommunestyret, og vedtakene og avgjørelser som fattes i ungdomsrådet sendes skriftlig til kommunestyret. Leder for ungdomsrådet kan selv presentere saker og vedtak i kommunestyret, og dette skjer ganske ofte.

Ungdomsrådet har også anledning til å møte i andre kommunale utvalg, og i praksis har ungdomsrådet tilgang til alle kommunale

organer. De har imidlertid ikke gjort bruk av denne muligheten så ofte.

Ungdomsrådet i Vefsn kommune har selv utformet følgende arbeidsoppgaver:

1. Fremme ungdommens interesser i det politiske system
2. Ungdomsrådet skal selv eller i samarbeid med andre skape tiltak for ungdom
3. Ungdomsrådet skal fordele tiltaksmidler til ungdom

Ungdomsrådets forslag til arbeidsoppgaver og regler ble vedtatt i kommunestyret i 2007. Og er senere revidert etter ønske fra ungdomsrådet i 2008.

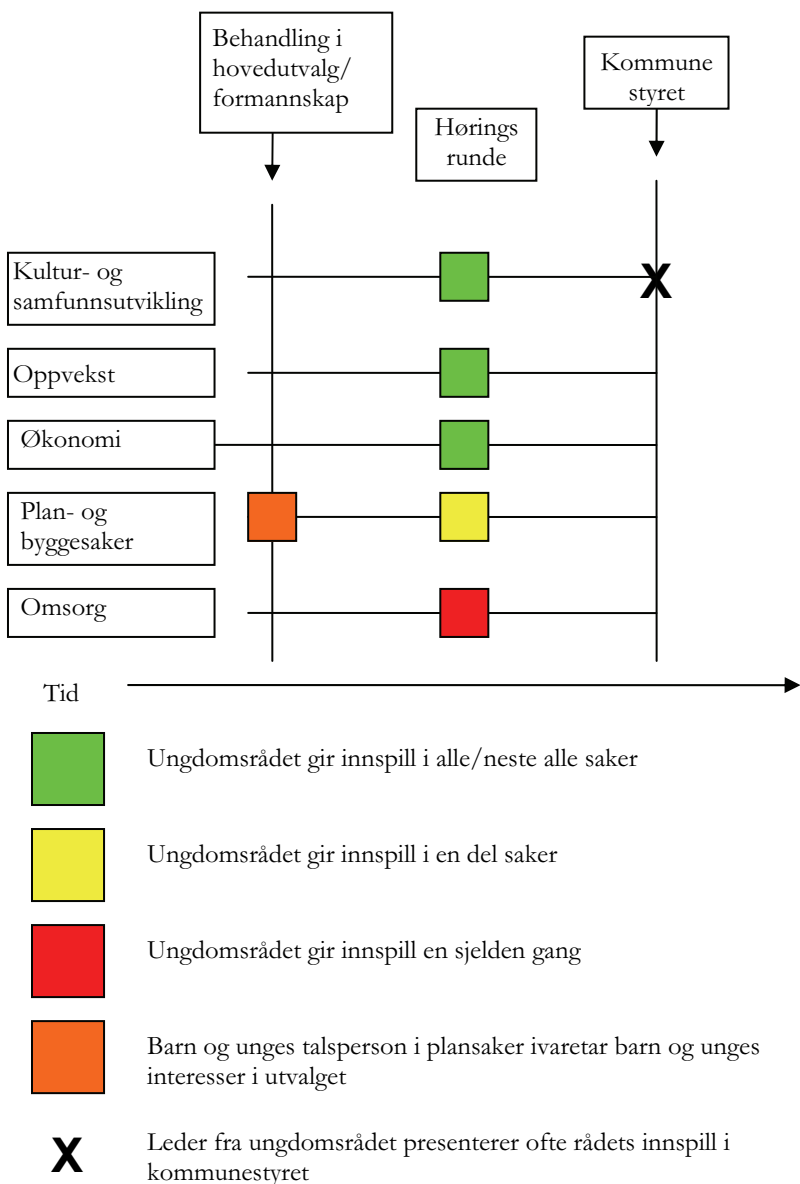
Selvinitierte saker kommer opp på møtene, når leder spør om det er noen som har noen flere saker som de kunne tenke seg å ta opp. Ungdomsrådet kan pålegge sekretær eller koordinator å skrive saker til politisk behandling. Dette har skjedd ved flere anledninger bl.a. ved innføring av kulturkort for ungdom og regler for ungdomsråd.

Ungdomsrådet har årlig 150 000 kroner til disposisjon, og store deler av dette gis som tilskuddsmidler til forskjellige prosjekter knyttet til barn og unge. Ungdom må søke ungdomsrådet om penger, og så tildeler rådet etter hvilke prosjekter de ønsker å støtte. Det er søknadsfrist to ganger i året og pengene deles ut etter hver søknadsfrist.

Ungdomsrådets medlemmer får møtegodtgjørelse på lik linje med andre medlemmer av sammenlignbare kommunale politiske organer.

På neste side har vi en figur som viser når ungdomsrådet i Vefsn trekkes inn i de politiske prosessene og i hvilken grad.

Figur 4.1 *Når i den politiske prosessen ungdomsrådet i Vefsn trekkes inn og i hvor stor grad*

Ungdomsrådet trekkes i all hovedsak inn i høringsrunden før siste politiske behandling i kommunestyret. De gir neste alltid innspill i saker som omhandler økonomi, oppvekst og kultur- og samfunnsutvikling. I plansaker gir de noe sjeldnere innspill, men der er også

barnerepresentanten inne i forkant. Det er sjeldent de gir innspill på saker i omsorgssektoren.

Etablering og skolering av rådet

Når ungdomsrådet starter opp går de som regel ut og spiser pizza. Siden har de kurs i forskjellige teknikker som de unge kan få bruk for mens de sitter der. Blant annet lærer de å tale foran en forsamling, hvordan ta ordet i møter og hvordan takle media. På et av kursene har de vært på tur til et alpinanlegg der det var faglige innslag fra en journalist og en teaterinstruktør kombinert med tid til å kjøre i bakkene. Turen hadde en sosial profil slik at medlemmene i rådet ble godt kjent med hverandre⁵⁰.

Kommunen har videre invitert alle representantene fra ungdomsrådet til rådhuset der de fikk møte politikerne og fikk en innføring i hvordan man jobber der. Dette skjedde ved rådets oppstart og fungerte som en slags introduksjon til den politiske og administrative delen av kommunen.

Sekretær-/koordinatorrollen

Ungdomsrådet har en koordinator som også er barnas talsperson i plansaker, og gjennom den rollen representerer han barn og unge i kommunestyret. Hans stilling er delt, og han jobber 50 % som SLT koordinator. De resterende 50 % er fordelt på koordinator for ungdomsrådet, barnerepresentant i kommunen samt faglig ansvarlig for ungdomsklubben. Koordinatoren er administrativt ansatt og deltar i regi av sine stillinger på flere forskjellige arenaer i kommunen. Ungdomsrådet har i tillegg til koordinatoren en sekretær i 30 % stilling. Sekretæren er med på alle ungdomsråds-møtene.

Det er arbeidsutvalget som bestemmer hvilke saker som skal behandles, men det har hendt at det er saker som arbeidsutvalget ikke har tatt ut til behandling i ungdomsrådet, men som politikere og administrativt ansatte har etterlyst ungdomsrådets syn på. Da har sakene blitt forelagt arbeidsutvalget i ungdomsrådet for ny vurdering.

Koordinatoren og/eller sekretæren deltar på alle møter som avholdes i ungdomsrådet, også de ekstraordinære møtene. I

⁵⁰ Se vedlegg 4 for invitasjonen som viser det praktiske opplegget.

hovedsak lar de ungdommen selv diskutere sakene og fatte vedtak, men de er der for å hjelpe dersom det er noe de lurer på.

Det er litt ulik praksis i forhold til informasjonsflyten i sakene som går i kommunen. Noen saksbehandlere sender sakene direkte til ungdomsrådet mens andre sender sakene til koordinatoren for ungdomsrådet.

Møtetid

Møtene i ungdomsrådet er hovedsaklig lagt til etter skoletid slik at alle kan få vært med uten å få fravær. Ulempen er at det da tar tid fra andre fritidsaktiviteter som de unge har. Kommunestyrets møter foregår i skoletiden, og lederen må derfor påregne fravær fra skole eller arbeidsplass for å delta på kommunestyremøtene.

Store utskiftninger

Ungdomsrådet i Vefsn hadde en utfordring høsten 09. Alle utenom to representanter skulle slutte fordi de var ferdig på den skolen de gikk på. Dette skjer, og har skjedd før, fordi det ofte er de eldste på skolene som ønsker å være med i rådet. Man prøver å rekruttere fra de yngre trinnene, men dette har ikke alltid latt seg gjøre. Det er mulig for representanter som har sittet fra en ungdomsskole å søke igjen på nytt når de kommer over i videregående, men det er ikke sikkert at de blir valgt inn dersom det er konkurrerende kandidater. Ved rekruttering av nye medlemmer høsten 09 ønsket lederen av ungdomsrådet selv å dra rundt på skolene og fortelle om rådet. Erfaringsmessig har dette vært en bedre måte å rekruttere på enn om koordinatoren drar rundt. En utfordring knyttet til at leder skal gjøre det er at hun selv går på skole og derfor må ta fri fra skolen for å gjøre denne jobben.

Andre arenaer for ungdom

Vefsn har en ungdomsklubben med aktive medlemmer som engasjerer seg i klubbmiljøet. Disse er ikke nødvendigvis de samme som engasjerer seg i ungdomsrådet. I kommunen har ungdommen et eget nettsted (ungdom.com) der det ligger informasjon om ulike aktiviteter for ungdom i kommunen samt informasjon om ungdomsrådet og midlene de disponerer.

4.2.2 Saker i rådet

Ungdomsrådet har en sum penger som de selv forvalter. Ved hjelp av denne pengesummen kan de støtte saker som andre ungdom initierer og bidra til barn og unges medvirkning i kommunen.

En sak som de har valgt å bruke penger på er et anlegg i alpinbakken. De ønsker at det skulle være et felles musikkanlegg i bakken slik at ungdommene ikke kjører på ski og snowboard med høretelefoner.

Ungdomsrådet i Vefsn kommune ønsker også å bruke noen av pengene de disponerer til å arrangere kurs for ungdomsrådsmedlemmer fra hele Helgelandsdistriktet. Dette har vært gjort i samarbeid med Ungdommens Fylkesting to ganger tidligere med suksess.

Ungdomsrådet samarbeider med kommunestyret om sommerjobber for unge. Kommunestyret har bevilget en pott med penger som de bruker på sommerjobber for unge i kommunen. Ansettelsene til sommerjobbene er det ungdomsrådet som forvalter. De tar imot søknader fra unge i kommunen som ønsker sommerjobb og velger ut fra søknadene hvem som får jobbene. Typisk er det ca 15-20 jobber og nærmere 100 søkere. De velger ut fra et trekningsprinsipp slik at alle som søker har like store sjanser for å få jobb. De ekskluderer imidlertid søknader fra personer som har jobbet for kommunen tidligere år.

Ungdomsrådet driver også småjobbsentral sammen med frivillighetsentralen.

De unge initierer selv saker som de ønsker at kommunen skal jobbe med. Blant annet har det vært et stort fokus på fritidsaktiviteter for ungdom som ikke driver med idrett og som ikke er aktive i ungdomsklubben. Ungdomsrådet har jobbet for å få satt ned prisene på både kino og lokale busser, og førstnevnte har de fått gjennomslag for selv om det er et mindre beløp det dreier seg om.

4.2.3 Barnas talsperson i plansaker

Vefsn kommune har valgt å videreføre ordningen med en utnevnt talsperson for barns interesser i plansaker, og barnerepresentanten

har møterett i faste utvalg for plansaker. At barnerepresentanten og koordinator for ungdomsrådet er samme person blir i kommunen ansett som positivt for alle parter da ungdomsrådet gjennom ham også er representert på arenaer der de ikke selv deltar. Ved å kombinere de to stillingene blir det også lettere for ungdomsrådskoordinatoren å holde seg oppdatert og ta med seg saker tilbake til ungdomsrådet.

Nåværende koordinator for ungdomsrådet forteller at han bruker ungdomsrådet aktivt når han uttaler seg på deres vegne i saker.

I kommunen legger man vekt på den positive kombinasjonen av de to rollene. Siden barnerepresentanten er høringsinstans i de fleste plansaker betyr det at han kan representere ungdomsrådet i en tidlig fase, også i saker der ungdomsrådet i utgangspunktet ikke er invitert med. At ungdomsrådet har en representant som deltar på flere kommunale saksbehandlingsarenaer enn dem selv, setter barn og unge i en særegen posisjon i forhold til andre råd og utvalg. Det at de har en representant som passer på at deres interesser ivaretas i kommunen gjør at deres posisjon på sett og vis er sterkere enn for eksempel rådet for funksjonshemmede og eldrerådet, mener man i kommunen.

4.2.4 Annen medvirkning fra barn og unge

Når ungdomsrådet får saken til høring, skjer det på samme tidspunkt som rådet for funksjonshemmede og eldrerådet, og de kan da legge ved sine egne vurderinger av saker som er til behandling. Noen mener at ungdommene da kommer inn litt for sent i prosessen. Når de kommer inn etter at saken har vært til første politiske behandling, kan saken i praksis være mer eller mindre bestemt.

Vefsn kommune trekker imidlertid barn og unge inn på et veldig tidlig stadium i noen saker. I ”kommunedelplanen for oppvekst” har barn og unge fra skolene i kommunen vært med fra starten og fått uttalt seg. I den planprosessen ble det sendt ut forespørsel til skolene i forkant av et halvdagsmøte i Rådhuset der man ba den enkelte skole om å legge til rette for at et visst antall elever kunne komme på møtet. Elevene jobbet i grupper med en politisk leder som ledet hver gruppe, og la fram forslag til hva som skal til for å trives i Vefsn samt hvordan kommunen kan tilrettelegge for dette.

To konkrete forslag fra denne dagen har man valgt å gå videre med i kommunen. Ungdomsrådet har også vært aktivt med prosessen om kommunedelplanen, og deltok i ulike planmøter og innspillmøter.

Da samfunnsdelen i kommunedelplanen skulle utformes inkluderte man skolene ved hjelp av et spørreskjema som ble sendt ut. Resultatet av dette ble en vinterpark som barn og unge selv initierte.

Barnetråkk er en medvirkningsmetode som er mye brukt i Vefsn. Også private aktører og Statens Vegvesen benytter seg av barnetråkk i forhold til utarbeiding av planer. Prosjektansvarlig i Vegvesenet engasjerte Vefsn kommune ved barnerepresentanten til å gjennomføre barnetråkkregistreringer i forbindelse med utarbeidelsen av en detaljreguleringsplan for et område hvor ny E6 er planlagt.

Barn blir også inkludert når det skal gjøres endringer i nærområdet. Man har hatt tilfeller der saker har blitt sendt ut til diskusjon i barneskolene slik at kommunen kunne få med barnas mening om saken. Dette er ikke noe som skjer i hver sak, men fra tid til annen får skolene en sak som barna skal jobbe med. En annen kanal er at elevrådsleder tar med saker fra elevrådet til rektor, og avhengig av sak tar rektor saken med seg videre. Noen saker stopper hos rektor, mens andre saker går til plangruppa, utviklingsgruppa eller andre grupper i kommunens administrasjon.

4.3 Trondheim kommune

Trondheim er Norges tredje største by med 168 000 innbyggere⁵¹. Byen er administrasjonssentrum for Sør-Trøndelag fylke. By-senteret, som kalles Midtbyen, ligger der Nidelva renner ut i Trondheimsfjorden. Trondheim har siden 2005 hatt bydelsinndeling med fire bydeler, men bydelene har i begrenset grad delegerte oppgaver, slik at det er det sentrale nivået som er mest aktuelt som samarbeidsarena for et medvirkningsorgan for barn og unge.

⁵¹ Pr. 1 januar 2009 i henhold til SSBs befolkningsstatistikk

De frie disponible inntekter pr innbygger i kommunen var i 2008 20 % mindre enn landsgjennomsnittet. Kommunen driver betydelig nedskjæring på de kommunale budsjettene og har en anstrengt økonomi.

Trondheim er knutepunkt mellom jernbane, Hurtigruten og Europavei 6 og har til alle tider vært et viktig knutepunkt i Midt-Norge. Byen har mange læresteder for høyere utdanning, blant annet Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og Høgskolen i Sør-Trøndelag. Byen har et aktivt studentmiljø som setter sitt preg på byen. Trondheim er et knutepunkt mellom nord og sør både i forhold til handel og kultur.

Trondheim har 12 videregående skoler, men tre er vedtatt nedlagt de nærmeste årene som følge av nybygging og sammenslåing. Grunnskolen i Trondheim omfatter 35 barneskoler, sju kombinerte barne- og ungdomsskoler, 11 ungdomsskoler, skolefritidsordning, musikk og kulturskole, voksenopplæring samt skoler for elever med særskilte behov.

Det finnes mange aktivitetshus og fritidsklubber i Trondheim i tillegg til det organiserte fritidsmiljøet i idrett og lag. Tilbud finnes både sentralt i Trondheim og i de ulike bydelene utenfor sentrum.

4.3.1 Ungdommens bystyre i Trondheim involveres fra start til slutt

Trondheim bystyre vedtok i 2004 etablering av et eget forum for medvirkning, deltaking og styring av kommunal virksomhet. Ungdommens bystyre ble konstituert første gang 09.05.05.

Ungdommens bystyre (UBY) har i henhold til sitt eget reglement⁵², følgende oppgaver:

- UBY har reell beslutningsmyndighet over avgrensede saksområder, basert på delegasjon fra Bystyret.
- UBY skal være høringsinstans for alle saker som berører barn og unge.
- UBY bevilger midler til tiltak for barn og unge.⁵³

⁵² Se vedlegg 5

- UBY representerer alle barn og unge i Trondheim. Organisasjonsstrukturen skal tilstrebe at barn og unge i Trondheim blir hørt og ivaretatt i forhold til sak.
- UBY skal tilstrebe medvirkning og aktivitet fra alle skoler og tilhørende nærmiljø.

Ungdommens Bystyre består av en elev fra hver ungdomsskole og en elev fra hver videregående skole i Trondheim. Til sammen 30 ungdommer sitter i UBY. Valgene foregår på hver enkelt skole, og elevrådet er delaktige i den demokratiske prosessen. Noen skoler har urnevalg, mens andre har andre tilnæringer gjennomført av elevrådet. Kravet er at det skal være en demokratisk prosess og valg.

Representantene velges for to år med skifte av periode pr. 1.januar. Valgt medlem representerer sin skolekrets ut det kalenderåret han/hun er elev ved skolen. Av hensyn til overlapping av funksjonsperioder tilstrebes det at halvparten av representantene er på valg hvert år.

Organisering av arbeidet

I Ungdommens bystyre velges det en ordfører, varaordfører, mediekonsulent og tre komitéledere. Disse seks utgjør formannskapet i UBY. De tre komiteene er; kultur, oppvekst, og miljø og byutvikling. Alle i formannskapet velges for ett år av gangen, men med mulighet for gjenvalg. Øvrige representanter velger selv komite, og har samme funksjonstid som lederne.

Formannskapet i UBY har møter minimum 14 dager før planlagt møte i Ungdommens bystyre. I tillegg har de møter for tilrettelegging og oppfølging av arbeid i komiteene. Formannskapet har hovedansvar for å ivareta UBYs langsiktige og kortsiktige mål. UBY har et eget kontor i Rådhuset der komitéarbeid, formannskapsarbeid og forberedelsene finner sted. Å ha et eget værested gjør det lettere å holde kontakt for medlemmene, og lokaliseringen fører dem nærmere resten av virksomheten i kommunen. Formannskapet har en del uformelle møter med politikere og administrasjon.

⁵³ For å forhindre at tildeling av penger skulle bli hovedbeskjeftigelsen til UBY, ble det i 2005 laget kriterier for tildeling av midler og en årlig tildeling.

Formannskapet kurser elevråd i elevrådsarbeid generelt og medvirking for øvrig etter kapasitet og ønske /behov fra elevrådene. Dette er noe øvrige representanter også er delaktig i.

Komiteene avholder minimum fem møter i året og behandler saker og oppgaver delegert fra formannskapet og Ungdommens bystyre. Komiteene skal også arbeide med saker i henhold til egne satsingsområder. Komiteene kan organisere seg innad i prosjektgrupper avhengig av arbeidsmengde. Hver enkelt komité, har i tillegg til vanlig saksbehandling, egne satsingsområder som omfatter barne- eller ungdomsinitierte saker.

Møtene i UBY er åpne for alle med mindre man behandler taushetsbelagte saker. Det står i vedtektene at møtefrekvensen i Ungdommens bystyre skal være minimum fem møter i året og følge en fastsatt møteplan. I 2008 hadde de syv møter og behandlet 48 saker. Komiteene og formannskapet hadde 24 møter i tillegg til arbeidsmøter, hvor det også er behandlet saker. Møteplanen for høsten 2009 gjengis i vedlegg 6.

Ungdommens bystyre inviterer barneskolenes elevråd til å være observatører ved fastlagte Ungdommens bystyremøter.

En representant i UBY (ofte ordfører) holder regelmessig innlegg og foredrag på ulike kongresser og konferanser.

Ungdommens bystyre har en representant i Ungdommens Fylkesutvalg/Ungdommens Fylkesting. Ungdommens bystyre har i likhet med andre ungdomsråd i Sør-Trøndelag rett til en delegat i Ungdommens Fylkesting, som igjen kan velges inn i Ungdommens Fylkesutvalg. Fylkesutvalget velges ut ifra alle på tinget, og det er ikke påkrevd at verken Trondheim eller noen andre skal ha en "fast" representant.

Møtene i UBY

Selv om det er 30 medlemmer i UBY, er det i snitt ca 24 på møtene. Møtene holdes kl. 10-15 med formøter i komiteene kl 9-10. Siden møtene er så lange er det uaktuelt å ha dem etter skoletid – de ville blitt alt for slitne.

Møtene består av ordinær behandling av saker. Det er enten ungdommene selv eller saksbehandlere/koordinator som er

saksordfører. Dette gjøres formelt med bruk av talerstol. I komiteene er det mer uformelle gruppediskusjoner.

Nettverksgrupper

I tilknytning til UBY finnes det i Trondheim 18 nettverksgrupper. Disse er organisert rundt de 18 kommunale ungdomsskolene og er dannet for å ivareta barneskolene og nettverkstanken med nærmiljøsamarbeid. Gruppene har som oppgave å følge opp de tilhørende barneskolene med informasjon, og bringe saker fra dem videre i systemet. Nettverkene skal brukes som høringsinstans både i forhold til UBY og Barnas representant for plansaker.

Oppretting av nettverksgrupper startet som en sak i en bydel, og høsten 2005 ble det av Kultur innvilget en 20 prosent stilling både til dette arbeidet og for å benytte kompetansen YO-PRO⁵⁴ opp mot Ungdommens bystyre generelt.

Et nettverk tar utgangspunkt i elevrådene ved ungdomsskoler og tilhørende barneskoler. FAU, frivillige organisasjoner, idrettslag, Kulturenheten og andre aktuelle er velkommen til å delta. Nettverket møtes om saker som angår barn og unge i nærmiljøet. Engasjementet på nettverksmøtene er stort, og disse møtene er ofte utgangspunktet for flere saker som senere blir løftet i Ungdommens bystyre. Å følge opp hvert av disse nettverkene er en krevende oppgave, både for representantene og administrativt.⁵⁵

Noen av midlene som UBY fordeler er tiltenkt nettopp nettverks-samarbeid og skal ha fokus på nærmiljøtiltak for barn og unge.

Sekretærens og koordinatorens roller

I Trondheim er det ordførerens sekretær som har en sekretariats- og sekretærfunksjon for Ungdommens bystyre. Hun forbereder alle fellesmøtene i UBY, skriver protokollene fra møtene og sender eventuelle vedtak til de som har ansvar for sakene i kommunen. Sekretær er også med på å tilrettelegge og planlegge ordinære UBY-kurs og reiser.

I tillegg er det en koordinator på 60 % stilling som tilrettelegger og samarbeider med UBY. Samme person har en 40 % stilling som

⁵⁴ Youth Working in Process – et EU-program i kompetanse på verktøy og metoder for uformell medvirkning

⁵⁵ Årsmelding 2007

representant for å ivareta barn og unges interesser i plansaker. Koordinatoren er underlagt rådmannens administrasjon.

Koordinator er hovedbindeleddet mellom administrasjonen og UBY. Det medfører å følge med i saksflyten i kommunen og en del kontakt med ulike saksbehandlere eller ansvarlige. Hun deltar i alle UBYS møter, formannskapsmøter, komitémøter og nettverksmøter. Koordinator har ansvaret for tilrettelegging av saker samt innkalling og protokoll ved formannskaps- og komitemøter. Ved oppstart av hvert halvår utarbeider hun en møteplan for UBY og komiteene og andre relevante evenement som skal finne sted.

Koordinator kan bistå representantene i arbeidet med å informere skolene om Ungdommens bystyres arbeid. Gjennomføring av valgene ved hver enkelt skole er skolenes eget ansvar, men koordinatoren etterspør valgene og er pådriver i å få en representant fra hver skole. Hun har vært ute på skolene for å orientere om UBY, men dette er ikke en regelmessig aktivitet som skjer ved hvert valg. Representantene i UBY har ivaretatt dette nå.

Koordinatoren skal bistå representantene i arbeidet med saker og mål som Ungdommens bystyre setter seg. Hun har valgt å ha en veldig åpen linje til ungdommene for å vise at hun tar deres engasjement på alvor. Det innebærer at hun i en typisk uke er i kontakt med minst fem ulike medlemmer av UBY daglig, også på lørdagene. De tar kontakt knyttet til ting de leser i avisen, ungdomsinitierte saker eller av andre grunner knyttet til sine verv i UBY. Koordinator tar da kontakt med andre i kommunen for å finne svar til ungdommen. Mail, Facebook, msn, sms og ekstern nettside benyttes også til kommunikasjon.

Koordinatoren ser sin rolle overfor ungdommen som en veilederrolle, og hun lærer dem hvordan de skal gå frem i det konkrete arbeidet de gjør. Årlig arrangerer hun to kurs hvor det ene er en todagers opplæring i UBY og arbeidet der og det andre er mer generelt om politisk arbeid (holde innlegg, skrive taler etc.) Komiteene får i tillegg innføring i retningslinjer og lovverk som er viktig for deres arbeid.

Jobben som koordinator innebærer også å gi faglig påfyll to ganger i året til kontaktlærerne for elevråd i skolene, samt bidra til tilrettelegging av kursing for elevråd i regi av UBY.

Kontakt UBY og administrasjonen - koordineringsgruppen

Koordinator for UBY leder sammen med sekretæren en koordineringsgruppe med fire fra rådmannens fagstab med ansvar for områdene oppvekst, utdanning, helse, kultur, idrett og plan. Koordineringsgruppen møter hvert halvår for å gjennomgå hvilke saker innenfor hvert sektorområde som er i arbeid frem mot politisk behandling. Gjennom møtene får man mulighet til å diskutere om sakene vil være interessante og relevante for UBY og finne frem til egnede måter å involvere ungdommene på enten det er ved samarbeid i tidlig fase eller om de skal få tilsendt saken på høring. Koordineringsgruppa tilstreber at UBY er premissleverandører i de saker der det er mulig.

Koordinator for UBY har også møtepunkter med medlemmene i koordineringsgruppen utenom de oppsatte møtene. Medlemmene i koordineringsgruppen har tettere kontakt med UBY enn andre i administrasjonen og presenterer gjerne sakene for UBY eller komiteene når disse ber om det. Koordineringsgruppa er også invitert til å bli med på todagens kurs med UBY.

Komiteene i UBY sees på av en del i administrasjonen som en del av deres saksforberedelser. UBY blir da med i en såkalt ”innspills-høring” som foregår før sakene er ferdig utarbeidet til politisk nivå. UBY har ved mange saker innenfor de ulike feltene vært premissleverandører i saken. Ved ordinære høringsprosesser er saksfremstillinger som oversendes UBY identiske med ordinære sakspapirer.

UBY har to representanter i Kulturenhetens arbeidsgruppe for tildeling av midler til tiltak for barn og unge.

Ungdommene i UBY har opparbeidet seg en kompetanse (YO-PRO) på medvirkningsmetodikk som administrasjonen gjør bruk av ved ulike arrangementer. Ungdommene fungerer da som tilretteleggere. Denne kompetansen har også blitt brukt i forbindelse med kursing av andre ungdomsråd i Norge.

Selv om administrasjonen inviterer UBY til å delta i et planarbeid, er det ikke gitt at ungdommene alltid ønsker det, ofte ut fra knapphet på tid. Ved plan mot kjønnslemlestelse valgte UBY å ikke delta.

I tillegg til formelle kontaktpunkter, er det mye uformell og direkte kontakt mellom de som jobber i administrasjonen (særlig kultur og fritid) og ungdommene i UBY.

Kontakt med politisk nivå

I Trondheim har ordførerens sekretær også sekretærfunksjonen for ungdommens bystyre med ansvar for møteinnkalling, sakliste og protokoll. Denne organiseringen skaper en kontaktflate mellom ordfører og organet. Ungdommenes kontor ligger kun en etasje unna i samme bygg, noe som også bidrar positivt til kontakt.

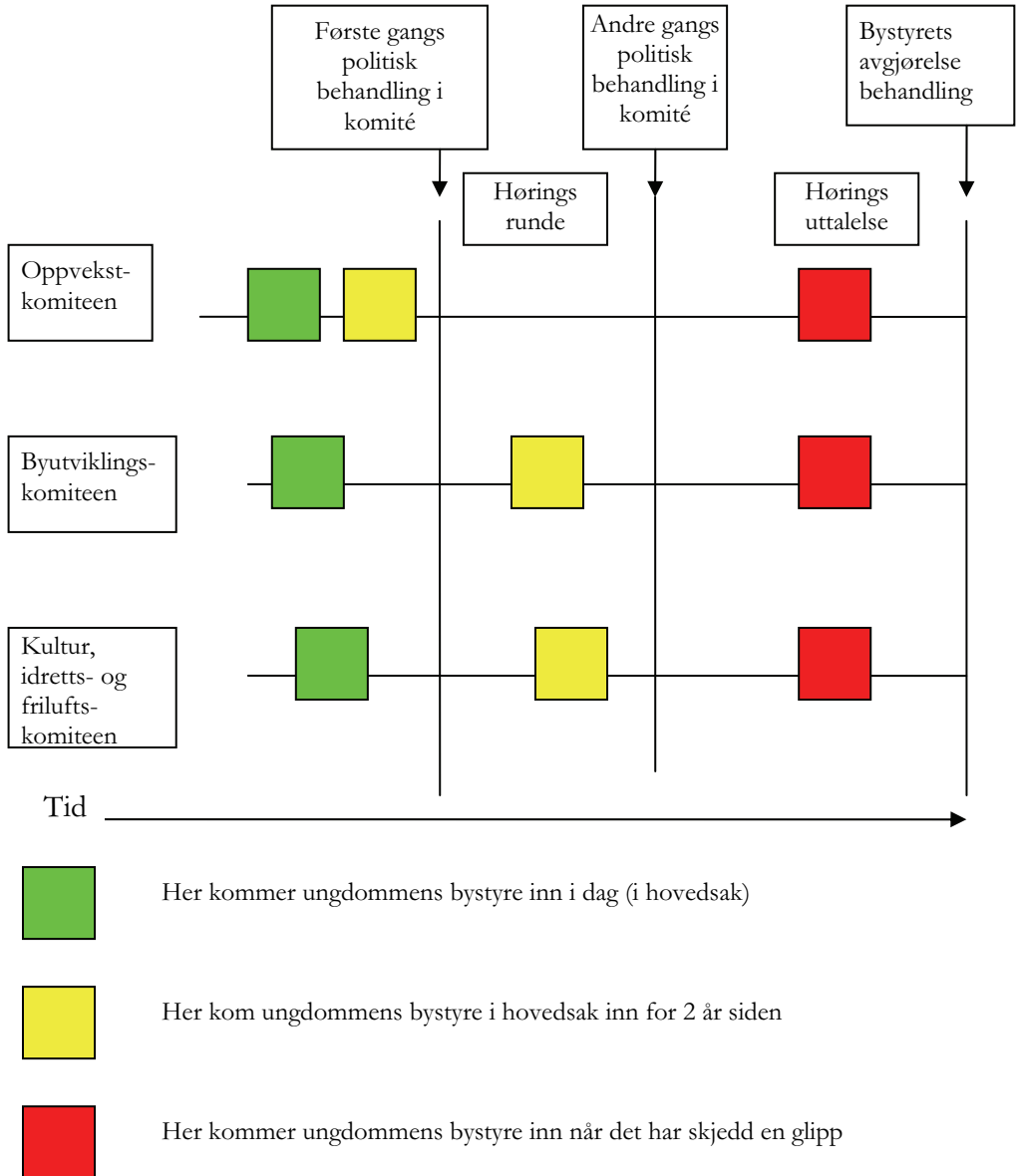
Ordfører og medlemmer i UBY treffes i gangen og slår av en prat. I den aktive perioden (høst-vinter-vår) treffer ordføreren enten ungdommenes ordfører eller andre i formannskapet minst en gang i måneden enten angående saker eller i gangen. Hver gang det er ny ordfører hos UBY, inviterer Trondheims ordfører til møte og blir kjent med den nye ordføreren og resten av formannskapet.

UBY inviteres ofte inn til ordinære politiske komiteer for å være bidragsytere i debatten. De ble blant annet tatt med på råd i sak om forebygging og skolebruksplanen. I tillegg har UBY den fordel at de på kort varsel kan legge fram sine synspunkt i saker som angår barn og unge til de ordinære komiteene.

Ungdommens bystyre har også vært representert i paneldebatter sammen med bystyrets politikere og fagpersoner. Her har det vært diskutert tema som berører barn og ungdom i byen.

I figuren på neste side er det tegnet opp hvor i de kommunale prosessene UBY kommer inn nå og hvor de ble trukket inn da de var mer nyetablert. I hovedsak kommer de inn tidlig i saksprosessene – før første politiske behandling.

Figur 4.2 *Når i den politiske prosessen ungdommens bystyre i Trondheim trekkes inn*

4.3.2 Saker i organet⁵⁶

I forbindelse med planarbeid på ungdom og psykisk helse, ble det arrangert et arbeidsseminar på en dag hvor UBY og enheter i kommunen ble invitert. Man ønsket å få konkrete forslag på utfordringer som fremkom i datamateriale på området.

Ungdommene foreslo tiltak rettet mot foreldrene som for eksempel forelesninger til foreldre om det å være foreldre og forslag om foreldreskole.

Elever ved en barneskole i byen meldte i 2006 en sak til Ungdommens bystyre om planlagt bygging på deres lekeareal. De ba UBY om hjelp for å unngå at et verdifullt og naturlig lekeområde gikk tapt. Saken ble løftet i bygningsrådet, som 6. mars 2007 vedtok å bevare området som framtidig grønnstruktur. Dette blir sett på som en viktig milepæl for arbeidet med å løfte saker fra barn og ungdom opp i det politiske systemet.

I 2006 ble det avholdt en stor konferanse i Trondheim, kalt ”Participation”. Dette var en internasjonal konferanse som satte fokus på medvirkning. Representanter fra Ungdommens bystyre var sterkt involvert i arbeidsgruppa både med planlegging og gjennomføring av denne store konferansen. Ungdommens bystyre bevilget også penger slik at elevrådsrepresentanter fra Trondheims skolen skulle delta.

UBY har vært tilretteleggere/fasilitatorer ved to andre større arrangementer i Trondheim. Trondheim kommune inviterte til idédugnad med 400 deltakere på Trondheim Torg for å få innspill til utvikling av torget. De brukte kafédialogmetoden, og ungdommer fra UBY var da tilretteleggere som kjente metoden og sørget for at det fungerte. Ved en arbeidsmiljøkonferanse for voksne i Trondheim spektrum, var medlemmer fra UBY med som prosessveiledere i en metodikk med roterende ideutvikling.

Formannskapet i UBY var en aktiv samarbeidspartner i Trondheim kommunes arbeid i forbindelse med bidraget til Norges rapport om Barnekonvensjonen i 2007. Bakgrunns materialet for rapporten fra Trondheim tok utgangspunkt i en elevbasert

⁵⁶ Store deler av dette underkapittelet er sakset mer eller mindre direkte fra årsrapporter/årsmeldinger for UBY for 2005, 2006, 2007 og 2008

spørreundersøkelse som formannskapet var med på å utforme i samarbeid med prosjektleder.

Elevdemokrati – demokratiopplæring

Utvikling av et undervisningsopplegg for elevdemokrati i skolen har vært på agendaen til UBY siden det ble vedtatt opprettet i januar 2004. Bystyret ba rådmannen om å utarbeide en plan for å utvide prosjektet ”Skolen i lokalsamfunnet” til å gjelde alle skoler på ungdomstrinnet. Et eget undervisningsopplegg rundt temaet ”deltaking og styring av kommunal virksomhet” skulle inngå i prosjektet.

Arbeidet med dette har foregått i 2009 og UBY har vært trukket med i arbeidet. I mai 09 ble Trondheim kommunes lokale læreplan for elevrådsarbeid og demokratiopplæring sendt på høring til bl.a. alle grunnskolene, de private skolene i kommunen og UBY.

Målet med læreplanen er ”å styrke elevenes demokratiforståelse, og lære barn og unge de arenaene vi har for både formell og uformell medvirkning her i Trondheim”.⁵⁷ I dokumentet foreslås det at elever som er med i UBY får dette spesifisert på sluttvurderingen i faget i tillegg til karakteren ”deltatt”. Den lokale læreplanen omfatter alle elevene i grunnskolen.

Spennende samarbeid med vennskapsbyer

UBY har over flere år hatt et samarbeid med Trondheims vennskapskommuner i Midt-Østen. Under konferansen ”Participation” ble UBY kjent med at Ramallah, Trondheims vennskapsby, ikke hadde et Ungdommens bystyre. Formannskapet forfattet så et brev om dette, som ble overrakt av Trondheims ordfører til ordfører i Ramallah. I oktober 2007 reiste tre representanter fra UBY, koordinator og sekretær til Ramallah i Palestina for å fortelle ungdom der om UBY og hvordan de jobber med demokratiarbeid i Trondheim. Dette skjedde som et ledd i oppstarten av Ungdommens bystyre i Ramallah. Samarbeidet sees på som svært viktig og inspirerende for både ungdom i Trondheim og ungdom i Ramallah. Inntrykkene og erfaringene ble gjengitt i en rapport til Utenriksdepartementet ved ministeren.

⁵⁷ Brev av 10/5-09 fra Trondheim kommune, Oppvekstkontoret

I 2008 kom to representanter fra Ungdommens bystyre i Ramallah på besøk i Trondheim. Elevråd fra grunnskoler og videregående skoler i Trondheim og frivillige organisasjoner ble invitert til et møte med tema ”Dialog om demokratiopplæring med to ulike utgangspunkt”. Under besøket ble det lagt grunnlag for et videre samarbeidsprosjekt og skrevet en søknad til Utenriksdepartement om støtte til dette.

Ungdommens bystyre har også hatt samarbeid med vennskapsbyene Darmstadt i Tyskland og Petach-Tikva i Israel.

I 2009 ble det opprettet et samarbeid med Trondheims vennskapsby i Skottland, Dunfermline. Dette vennskapsbysamarbeidet er det eldste i Europa, og vennskapsforeningen i Dunfermline så behovet for at ungdommene i de to byene knyttet bånd for videre samarbeid. I oktober 2009 reiste fire representanter over til Dunfermline og opprettet samarbeid med ungdomsråd i denne byen. Det planlegges nå et utvekslingsprogram.

Informasjonsspredning da organet var nytt

Særlig i 2005 var representantene i UBY opptatt av å få markedsført seg slik at alle barn og unge i Trondheim vet hva Ungdommens bystyre er og står for. Formannskapet besøkte alle ungdomsskolene i løpet av høsten. Det ble utarbeidet reklamemateriell i form av brosjyrer og kinoreklame. Formannskapet lagde selv brosjyrene, mens elever v/Brundalen vgs. vant konkurransen om beste kinoreklame, og sto dermed for produksjonen av den.

I 2006 gikk formannskapet mer inn i det konkrete arbeidet på hver skole. De tilbød elevråds kurs for barne- og ungdomsskoler som de selv gjennomførte sammen med utviklingsagent og sekretær/koordinator.

Ungdommens bystyre har sin egen nettside, hvor all informasjon, nyheter, saker til behandling med mer finnes.

4.3.3 Barnas talsperson i plansaker

Trondheim kommune har valgt å videreføre ordningen med en utnevnt talsperson for barns interesser i plansaker. Koordinator for Ungdommens bystyre har stillingen som utgjør en 40 % stilling. I tillegg har hun en vara i 20 % stilling. At barne-

representanten og koordinator for UBY er samme person blir i kommunen ansett som en stor fordel. Hun har da automatisk innsikt i plan- og byggesaker og kan dermed lettere engasjere UBY i dette. Barnerepresentantens vara er den samme personen som har YO-PRO kompetanse og arbeider opp mot UBYs nettverk.

Barnas representants oppgave er å formidle barn og unges meninger, men samtidig vurdere de ulike planforslagene i et helhetlig og faglig perspektiv. Dette innebærer også å vurdere hvilke konsekvenser dette kan ha i forhold til barn og unges framtidige behov for tilbud, leke- og aktivitetsarealer og annen ”sosial infrastruktur”.

Barnas representant får som en fast rutine varsel om oppstart av plansaker. Dette er av stor betydning da man allerede før samrådsmøter kan se om saken er av betydning for barn og unge. UBY kan også på denne måten involveres tidlig i saken. Dersom det er nødvendig med nærmere konsekvensutredning og for eksempel barntråkk, vil UBY-representanten og elevrådene på skolene i området involveres. I tillegg vil miljø- og byutviklingskomiteen i UBY varsles om dette.

Det er et godt samarbeid mellom byplankontoret og barnas representant. I en planprosess i Trondheim er det en oppriktig interesse fra byplan for synspunkt og uttalelser fra barn og unge samt UBY. UBYs synspunkt følger derfor saken, fra innspill til kommentar.

Barnas representant har også aktivt benyttet Ungdommens bystyres nærmiljønettverk. UBYs representant, tilknyttet det aktuelle nærmiljøet, har deltatt aktivt i dette arbeidet. Internt har barnas representant lagt vekt på dialog med de ulike kommunale enhetene slik at den faglige vurderingen i forhold til behov i et nærmiljø også kommer fram.

For å kunne gi innspill så tidlig som mulig har barnas representant aktivt deltatt i ulike arbeidsgrupper/koordineringsgrupper:

- Koordineringsgruppe for barnehageutbygging
- Kommuneplanens arealdel
- Plan for idrett -, friluftsliv og friområder
- Trafikksikkerhetsplan med skoleveisrapport

– Uteromsnormen (evaluering)

Denne deltagelsen gir en forutsigbarhet både for barnas representant, men også for andre aktører.

Barnas representant har drevet informasjonsarbeid om funksjonen ut til barn og unge. Arenaer som er benyttet er elevråd, UBY, nettverksgruppene, lag og foreninger samt Trondheim kommunes nettsider. Befaring og samtaler foregår ofte på ettermiddags-/kveldstid.

Barnas representant har det siste året registrert en markant økning i henvendelser fra barn, unge og foreldre. Henvendelsene har stort sett dreid seg om friområder, leke- og idrettsplasser og opparbeiding av disse. I de fleste tilfeller har man i samarbeid med Byplan- og byggesakskontoret løst de ulike problemstillingene. De opplever allikevel en stor utfordring i forhold til tidligere vedtatte saker, knyttet til fradeling og opparbeidelse av lekeplasser. Juridisk er det vanskelig å nå frem fordi en sak kan være foreldet.

Barnas representant har arbeidet for å få innført barnetråkkregistrering i Trondheim kommune.⁵⁸ Det er nå vedtatt at rådmannen skal legge fram en plan for barnetråkkregistrering i Trondheim kommune, gjerne i samarbeid med de ulike studiemiljøene.

UBYs syn i plansaker

Det er en stor mengde plan- og byggesaker, og det er ikke alltid UBY rekker å uttale seg i forkant i alle saker (pga UBYs møtefrekvens). UBY vil da kunne uttale seg i høringsrunden. Miljø- og byutviklingskomiteen i UBY er de som primært arbeider med plansaker, og det er rift om å sitte i den. Ungdommens medvirkning og iver merkes og har gjort saksbehandlerne på byplan opptatt av deres mening, og de ønsker dem inn på banen så tidlig som mulig. UBY opplever nå å kunne være premissleverandører også i saker fra byplan.

⁵⁸ Barnetråkkregistrering er et kartleggingsverktøy, som har til hensikt å visualisere barn og unges bruk av et bestemt område. Registreringen og prosessen i seg selv er en direkte medvirkningsprosess for barn og unge. En god barnetråkkregistrering vil medføre god kunnskap om hvor barn og unge ferdes, og vil dermed være et viktig suksesskriterium i forhold til planlegging av et nærområde og videre oppfølging i forbindelse med prosjektering.

I ”konfliktsaker” legger barn og unges talsperson fram vedtak fra UBY i bygningsrådsmøtet, i tillegg til at vedtak er gjengitt og kommentert i saksframstilling. Barnas representant velger da ofte å fremme forslag til vedtak eller merknad i favør av barn og unges interesser som en direkte følge av UBYs vedtak/innspill i saken.

Når det kommer konkrete plansaker som berører barn og unge, tar barnas talsperson kontakt med skolene i området og elevrådene der og involverer dem. For eksempel ble Strindheim skole kontaktet om et større utbyggingsprosjekt i nærheten av skolen, se vedlegg 7 om saksgangen i tilknytning til Nidars planlagte utbygging.

4.3.4 Andre medvirkningsarenaer for barn og unge

Nettverksgruppene som er presentert over, er en viktig supplerende kanal for medvirkning og omfatter hele nærmiljøet og ikke bare barn og unge.

I tillegg arrangeres det tidvis bredere medvirkning for større deler av befolkningen hvor UBY også har en rolle i (for eksempel idé-dugnad på Trondheims torg).

Alle grunnskolene i Trondheim har brukerråd med representasjon fra elevene, foreldrene, lærere og ledelse ved skolen. Rådene skal kunne påvirke innholdet og kvaliteten på tilbudet i skolen.

Grønn barneby er et tiltak som skal medføre en mer bærekraftig hverdag ved at barn og unge selv gjør bevisste miljøvalg. Det omfatter alt miljøarbeid som skjer i skoler og barnehager i Trondheim og har pågått siden 2003. Rådmannen i Trondheim mener at prosjektet Grønn Barneby har vært, og er, en riktig og viktig satsing i Trondheim kommune. Arbeidsformen innebærer en praktisk og direkte kommunikasjon med et stort antall barn og unge i skoler og barnehager. I vedlegg 8 finnes en grundigere presentasjon av Grønn barneby i Trondheim.

UBY har i lengre tid samarbeidet med Grønn barneby, og siden 2008 har UBY, Grønn Barneby og Fysak arrangert ”Gå til skolen-aksjonen”. Aksjonen oppfordrer elever til å ferdes miljøvennlig til skolen framfor å bli kjørt av foreldre. Den beste skolen mottar en pengepremie som skal gå til miljøtiltak ved skolen. Aksjonen fortsatte i 2009.

UBY har videre samarbeidet med PRESS Redd barna, spesielt om barnekonvensjonen.

Trondheim kommune har også et studentråd.

4.4 Ål kommune

Ål kommune presenter seg som ei "Fjellbygd midt i Norge". Kommunen har 4700 innbyggere⁵⁹ og ligger i Hallingdal midt mellom Oslo og Bergen i Buskerud fylke. Kommunene er en jordbrukskommune, men med et vesentlig innslag av industri og turisme. Kommune har to faste utvalg, oppvekst og helse. Formannskapet er selv kulturutvalg.

Kulturlivet i Hallingdal har lang tradisjon, og det regionale kulturhuset ble bygd i Ål i 1992. Dette er en av Riksteaterets scener. Ål har kommunal idrettshall, en idrettspark for friidrett og fotball og et skisenter. Hvert år arrangeres det større utstillinger, og stevner for musikk og idrett i kommunen (folkemusikkveka, Ål cup i håndball, og nasjonale stevner for aldersbestemte klasser i alpin og skiskyting).

Ål er også en skolekommune. Kommunen har seks barneskoler, en ungdomsskole, en videregående skole, folkehøgskole og landbrukskole. Ungdom i kommunene bruker også skoletilbudet i nabo-kommunen Gol.

Sundre er sentrum i Ål kommune. I dalbunnen ligger jernbanestasjonen og et areal med stadion og flere skoler og barnehager. Uteområdene knyttet til disse institusjonene blir derfor brukt mye utenfor skoletiden. Lenger oppe i lia ligger et sentrum med mange ulike butikker, kulturhuset og et hotell. Ingen av butikkene fører det vi kan karakterisere som motetøy for ungdom.

Det er to treffsteder for ungdom i Sundre. Det ene er en kommunal ungdomskafe med ulike aktiviteter. Det andre er ungdomsklubb og kafétilbud drevet av pinsemenigheten, et tilbud uten kristent innhold. Eldre ungdom reiser til Gol sentrum både for å treffe andre og for shopping.

⁵⁹ Pr. 1 januar 2009 i henhold til SSBs befolkningsstatistikk

4.4.1 Ungdomsråd og Barn og unges kommunestyre som rådgivere for Ål kommune

Dagens medvirkningsordning har fungert fra høsten 2007. Tidligere hadde kommunene et ungdomsråd med representanter fra ungdoms- og videregående skole. De hadde problemer med å få dette rådet til å fungere. Oppmøtet var ikke godt og de ansvarlige for kommunens oppvekstpolitikk oppfattet det slik at de som møtte var et skjevt utvalg av ungdommene og at representantene hadde en svært løs kobling til andre ungdommer og i hovedsak representerte seg selv. På 2000-tallet kom Ål kommune med i Utviklingsprogrammet for styrking av oppvekstmiljøet⁶⁰. De ønsket da å få innspill på hvordan oppvekstmiljøet kunne styrkes og gjennomførte en spørreundersøkelse til alle elever, lærere og hustander i kommunen. Undersøkelsen viste at de aller fleste som ble spurt var tilfredse, og barn og unge ga uttrykk for at de hadde nok aktiviteter og tilbud. Det største savnet var flere motebutikker og et noe bedre sentrum. Kommunen besluttet da å bruke deltagelsen i programmet til å utvikle en ny ordning for hvordan barn og unge kunne utøve innflytelse og medbestemmelse.

Nåværende ordning

Kommunen har i dag et ungdomsråd og et barn- og ungdommens kommunestyre (BUK). Ungdomsrådet har eget valg på ungdomsskolen og videregående skole, og består av inntil syv medlemmer, tre fra ungdomsskolene, to fra Ål videregående og to elever fra Ål på Gol videregående. Ungdomsrådet er tenkt å fungere som et representantskap for BUK.

Barn og unges kommunestyre (BUK) består av ungdomsrådet, og et medlem valgt fra hver av barneskolene. Disse kan velges fra femte til syvende klassetrinn, men går vanligvis i syvende klasse. Unntaket er en skole som velger representant fra fjerdeklassetrinnet fordi skolen kun innbefatter klassetrinnene 1-4. Til sammen er det 12 medlemmer i BUK.

⁶⁰ Barne- og familiedepartementet hadde fra 1999 et program hvor målet var å styrke oppvekstmiljøet i utvalgte kommuner. Se rapport fra programmet BLD (2008).

Rekruttering

Medlemmene i BUK og ungdomsrådet sitter i elevrådet på sin skole. Valgperioden er ettårig. Det er ønskelig at deler av representantene sitter i to perioder eller mer for å få bedre kontinuitet i arbeidet. Det synes også å være praksis at flere fortsetter. Når en representant skifter skole, må vedkommende evt. gjenvelges fra den nye skolen for å kunne fortsette.

Barn under 12 år er indirekte representert i den forstand at det er valgt fra alle klasser til elevrådet som igjen velger til BUK. Slik systemet fungerer, bringes sakene fra klassene opp til elevrådet, for derfra å bringes til BUK, og med tilsvarende prosess tilbake. Sakene som går via elevrådet til BUK kan derfor godt være initiert fra klasser i småskolen. Når saker bringes tilbake fra BUK til elevrådet, bringes de også videre tilbake til den enkelte klasse på alle klassetrinn. I denne forstand deltar også barn under 12 år i denne medvirkingsordningen.

Skolene har kontaktlærer som tar seg av elevrådsarbeidet på hver skole. Kontaktlærerne ved barneskolene har anledning til å møte i BUK, men det er ikke praksis i dag.

Arbeidet i organene

BUK velger selv sin leder og nestleder. Leder har ansvar for å lede møtene, og både leder og nestleder er de som vanligvis representerer BUK i andre råd og utvalg i kommunen og regionen.

I henhold til instruksjonen for BUK, skal det være et rådgivende organ for kommunen og være pådriver i saker som gjelder barn og unge. BUK fordeler egne midler innenfor rammen av vedtatt budsjett. For 2009 er det satt av kr. 50 000,-. BUK kan også lage egne arrangementer om de ønsker, men har så langt ikke gjort det. Nytt fra elevrådene er en fast post på møtene.

Gjennom demokratiske prosesser skal BUK gi barn og unge innflytelse over egen hverdag. I følge instruksjonen for BUK, skal det avholdes minimum 3 møter hvert år. I tillegg kan ungdomsrådet selv innkalle til ekstra møter.

Det holdes et formøte på høsten med innføring i BUK sitt arbeidsområde og opplæring i relasjon til demokratiprosesser.

Arbeidsmåten i ungdomsrådet og BUK forutsetter at det gjennomføres prosesser på den enkelte skole. Et arbeid eller en idé kan starte i en klasse, gå videre til elevrådet og derfra til BUK. Dette innebærer at mange av sakene i BUK vil komme fra skolene.

Kontaktlærerne på skolene har en viktig rolle i å få denne modellen til å fungere. De sørger for at det er grundige diskusjoner rundt de spørsmålene som kommer fra BUK og sørger for å generere saker fra hver sin klasse.

Ungdomsrådet kan få oversendt saker fra administrasjonen til behandling i rådet. En annen kontaktform til administrasjonen er at en representant kan bli trukket inn i utvalgsarbeid og styringsgrupper.

Verken ungdomsrådet eller BUK er rutinemessige høringsinstanser for kommunestyret, men har fått både idrettsplan, kulturplan og plan for det rusforebyggende arbeidet på høring. BUK kan også inviteres inn i kommunestyret. Dette ble gjort i tilknytning til et arbeid med rusforebygging. Politikerne i kommunen deltar av og til på møtene.

Det er planer om å etablere en ungdomsrepresentant i idrettrådet.

Møtene i BUK/ungdomsrådet blir holdt delvis i skoletiden, fra kl 1300 til ca. 15.00.

Sekretær/koordinatorrollen

Stillingen som sekretær/koordinator ligger under Oppvekstetaten og har vært besatt av ungdomssekretæren. Sekretæren legger til rette for organenes møter og vedkommende skriver referater fra møtene. Når rådet får oversendt sakspapirer som er kompliserte, tilrettelegger sekretæren dette tekstlig.

Det er også sekretæren som formidler kontakten til andre aktuelle fagområder i administrasjonene og til politiske organer. Rollen medfører også kontakt med skolene ved deltagelse i elevråd der det er aktuelt og samarbeid med kontaktlærerne.

Sekretæren har vært ansatt i 100 % stilling som ungdomskonsulent der arbeidet med BUK og Ungdomsrådet har vært en del av stillingen.

4.4.2 Saker i ungdomsråd og BUK

De fleste sakene BUK har arbeidet med så langt har vært knyttet til skolene og fritiden. Tiltak knyttet til skolenes uteområder har vært sentrale, men de har også arbeidet med saker knyttet til trafikk og transport.

BUK var invitert inn i utviklingsprosessene rundt kulturhuset. Sjefen for kulturhuset møtte i BUK og orienterte. Medlemmene gikk så tilbake til sine skoler for å få ideer og meninger. Det går fram av møtereferatet at medlemmene av rådet tok saken med seg til skolenes elevråd, og flere av rådene jobbet med den i perioden mellom møtene.

Midlene BUK fordeler har i hovedsak gått til skolene og utendørsanlegg som sandvolleybane, badebrygge, klatrestativ og å få vannbeholder med drikkevann i idrettshallen. Omtrent halvparten av midlene fordeles hvert halvår.

Representanter for ungdomsråd og BUK kan også inviteres inn i ulike prosesser. I 2009 har kommunen et prosjekt på organiseringen av ansvaret for ungdomsarbeid. Ungdomsrådet ved nestleder er invitert inn i gruppen. Et medlem av BUK var trukket med i en arbeidsgruppe som skulle se på ungdommens status i Ål.

Ett spørsmål som er viktig for ungdommen kan ikke løses kommunalt. Dette handler om samferdsel og transport. Det er vanskelig å komme seg rundt både i egen kommunen og til samlingssteder i nabokommunene uten bil. Ungdommen ønsker derfor at det opprettes et regionalt ungdomsråd som lettere kan fronte slike saker.

4.4.3 Barnas talsperson i plansaker

Ål kommunen oppnevner en kommunal tilsatt for 4 år ad gangen. Denne representanten møter ved høstens konstituering av BUK og orienterer om hva som skjer med planer og hvordan planprosesser foregår. Barnerepresentanten har i siste periode vært lederen av utviklingsavdelingen og har derfor gode muligheter til å legge til rette for deltagelse fra BUK.

4.4.4 Annen medvirkning

Det har nylig vært arrangert en regional ungdomskonferanse. Dette er en årlig foreteelse og svært populært. BUK er også invitert til Hallingtinget. Dette er et møte mellom ordfører og rådmenn i alle Hallingkommunene. Ved sist møte ble opprettelse av et regionalt ungdomsråd og et ungdommens fylkesting foreslått. Dette ble tatt godt i mot i både kommunestyret og i Hallingtinget.

Kommunen bruker andre medvirkningsmetoder overfor barn og ungdom. I et prosjekt knyttet til omdømmebygging i Ål valgte en å trekke med hele tiendeklasseskullet på ungdomsskolen. Disse ble vurdert som mer representative i denne saken enn BUK som har et større aldersspenn slik at mange anses som for unge for oppgaven.

I forbindelse med planleggingsoppgaver har man god erfaring med å bruke elever fra ungdomsskolen og å knytte planarbeidet som et prosjekt til undervisningen i samfunnsfag.

4.5 Oslo kommune

Oslo har 575 000 innbyggere⁶¹. Byen styres og administreres på to nivåer – sentralt og på bydelsnivå. Store deler av de kommunale oppgavene ligger på bydelsnivå. De 15 bydelene er hver på størrelse med middels store norske byer med fra 24 000 til 49 000 innbyggere. Bydel Søndre Nordstrand, som er vår ”casebydel”, har ca 35 000 innbyggere.

Hver av Oslos bydeler skal ha et eget ungdomsråd. I tillegg finnes et sentralt ungdomsråd som møter regelmessig gjennom året, og Ungdommens Bystyremøte som kommer sammen en gang i året.

Oslo kommune styres etter en parlamentarisk styringsmodell. Dette innebærer at et byråd (en ”byregjering”) står ansvarlig overfor bystyret (på samme måte som regjeringen står ansvarlig overfor Stortinget). Byrådet leder kommunens administrasjon, innstiller til bystyret og er ansvarlig for gjennomføring av vedtak fattet i bystyret. Byrådet har også myndighet til selv å bestemme i

⁶¹ Pr. 1 januar 2009 i henhold til SSBs befolkningsstatistikk

en rekke saker. Oslos sentrale administrasjon er delt i seks byrådsavdelinger med en byråd i hver som øverste leder.

Hver bydel styres politisk av et bydelsutvalg med folkevalgte medlemmer. Komiteer i bydelene har ansvar for ulike politikkkfelt. I Søndre Nordstrand er det følgende komiteer: Helse- og sosialkomité, kultur- og oppvekstkomité og miljø- og teknisk komité.

I bydel Søndre Nordstrand er det tre ungdomskoler og en kombinert ungdomsskole og videregående skole.

Bydelen har tre ungdomsklubber i tillegg til osloundommens motorsenter og Søndre Ås Gård. Motorsenteret har motorrelaterte aktiviteter og Søndre Ås Gård har gårds- og ridetilbud hver dag. Klubbene har hovedsakelig tradisjonelt klubbtilbud noen kvelder i uken. I tillegg har bydelen mange aktive lag og foreninger og andre aktiviteter for ungdom som drives på prosjektbasis og derfor kan variere fra år til år.

Selv om mye av Oslos tilbud til barn og unge foregår på bydelsnivå, har Oslo også tilbud i sentrum som trekker ungdommer fra alle bydeler. Transport og kollektivtilbud er bydelsovergripende anliggender, og de videregående skolene i byen har elever fra hele kommunen.

Oslo kommune hadde i 2008 frie disponible inntekter på 20 % over landsgjennomsnittet.

4.5.1 Oslos ungdomsråd og ungdommens bystyremøte – ulike og kompletterende organer

I Oslo skal vi presentere følgende organer: Barne- og ungdomsrådet i Oslo (BURO), de bydelsvise ungdomsrådene på generelt grunnlag, Ungdommens bystyremøte, Sentralt ungdomsråd og lokalt ungdomsråd i Søndre Nordstrand.

BURO – et uvanlig barne- og ungdomsråd

Oslo har siden 1984 hatt et barne- og ungdomsråd. Dette er imidlertid noe annet enn det vi i dag vanligvis assosierer med betegnelsen. Barne- og ungdomsrådet i Oslo (BURO) er i dag en paraplyorganisasjon for ca 50 barne- og ungdomsorganisasjoner i Oslo. Organisasjonen er finansiert av Oslo kommune og driver

Ungdomsinformasjonen (UngInfo) i tillegg til å ha en satsning for å inkludere flere minoritetsungdom i organisasjonslivet og styrke ungdoms innflytelse i Oslo. Organisasjonen har internettsider (<http://buro.no/>) og kontortid i lokaler sentralt i Oslo. Prosjektet Ung medbestemmelse i BURO har diverse støttefunksjoner overfor de tre typene medvirkningsorgan i Oslo, noe vi kommer tilbake til etter å ha presentert dem.

Bydelsvise ungdomsråd

På 80 og 90-tallet ble det dannet lokale ungdomsråd i flere av Oslos bydeler, og i 1996 ble det satt i gang et byomfattende prosjekt for å koordinere og styrke arbeidet mot dem - Ung medbestemmelse.

Det er spesifisert i bydelsreglementet⁶² at det i hver bydel skal være et ungdomsråd som rådgivende organ for bydelsutvalget. Ungdomsrådet skal bestå av og velges av bydelens unge i aldersgruppen 12-18 år. Bydelsutvalget fastsetter antall medlemmer i hvert av rådene.

Ungdomsrådet konstituerer seg selv. Hver bydel skal sørge for sekretærhjelp, opplæring og annen nødvendig bistand til ungdomsrådet. Bydelene i samarbeid med ungdomsrådet står selv fritt til å velge fremgangsmåte for valg av ungdomsråd. I bydelsreglementet er det imidlertid poengtert at det må sikres at representanter er reelle representanter for barn og unge, ved at valg for eksempel skjer gjennom bruk av valgallmøter ved skoler og fritidsklubber, elevrådsvalg eller lignende.

Ungdommens bystyremøte

Ungdommens Bystyremøte avholdes en gang i året med ca 80 deltakere i alderen 13 til 18 år. Disse representerer de 15 ungdomsrådene, elevråd og BUROs medlemsorganisasjoner som for eksempel speider, politiske ungdomsorganisasjoner, naturvern-grupper og religiøse og nasjonale ungdomsforeninger.

Ungdommens Bystyremøte varer i tre dager. Den første dagen har deltakerne en idémyldring rundt saker de ønsker å diskutere. Deretter velger de en del av disse sakene som de da skriver bakgrunn til og et forslag til vedtak som skal behandles på dag to.

⁶²Vedtatt av bystyret 15/10-03 (med endringer i påfølgende år). § 2-7, 3. pkt.

Dag to samles alle i plenum i bystyresalen og vedtar eller forkaster sakene fra dag en. Gjennom avstemming velges fem prioriterte saker som behandles av bystyret i løpet av året. Dag tre diskuteres de fem prioriterte sakene med politikerne.

Sentralt Ungdomsråd (SUR)

Sentralt ungdomsråd (SUR) ble opprettet som en prøveordning i 2005 og ble permanent fra 2008. Rådet vedtok selv i 2006 sin egen formålsparagraf. Første del lyder:

Sentralt Ungdomsråd er et partipolitisk uavhengig rådgivende organ for Oslo kommune, dette vil i praksis si byråd og bystyre, i saker som angår ungdom i Oslo. Sentralt Ungdomsråd skal forsvare og ivareta ungdommenes interesser og sikre at ungdom får reell påvirkningsmulighet gjennom politisk arbeid.

I praksis betyr dette at SUR følger opp sakene som vedtas på Ungdommens Bystyremøte, er høringsorgan for kommunen og fremmer egne saker.

Rådet møtes en gang i måneden, og består av representanter fra de 15 ungdomsrådene i bydelene i Oslo. I utgangspunktet kan hvert ungdomsråd stille med både representant og vara. Noen bydeler gjør det, men mange stiller kun med en og noen representanter møter aldri. Det pleier å være 12-13 personer på møtene. Det er en kjerne av folk, ca. halvparten, som kommer hver gang og den andre halvparten kommer av og til.

Etter Ungdommens Bystyremøte arrangerer BURO en helgesamling for Sentralt Ungdomsråd hvor de lager planer for arbeidet med de 5 prioriterte sakene og har opplæring.

Sentralt Ungdomsråd har et arbeidsutvalg bestående av fire personer; leder, nestleder og to medlemmer. Arbeidsutvalget har møter på ca. 1,5 time hvor de forbereder sakene som skal diskuteres i møtet. I tillegg behandler de hastesaker og mindre prinsipielle saker. Først og fremst sikrer dette at flere enn bare leder og nestleder er til stede i det kontinuerlige arbeidet med politikkutvikling etc.

Tidligere hadde de komiteer i SUR, men nå blir det utpekt saksansvarlige i stedet. Disse setter seg ekstra godt inn i sakene på

forhånd og har ansvar for å legge dem frem for de andre. Erfaringen med både komiteer og saksansvarlige er blandede. Personlig motivasjon og eierskap til den enkelte sak er som regel avgjørende for et godt resultat og god oppfølging fra medlemmene i SUR.

Som høringsinstans for kommunen er det svært varierende i hvor stor grad kommunen oversender saker til behandling. Saker fra byrådsavdelingene og plansaker blir oftere sendt på høring enn saker fra andre sektorer. Sekretæren for SUR antar at dette kommer av at byrådsavdelingene kjenner bedre til ungdomsrådet, og at det i plansaker lenge har vært nasjonale føringer på barn og unges rett til å uttale seg.

Møtene i SUR starter kl 17 og varer vanligvis til kl 20, men møtene har også holdt på til kl 21 eller kl 22. Av og til blir det lange diskusjoner fordi ungdommene er uenige eller fordi det finnes mange momenter i sakene. Et vedtak forutsetter 2/3 flertall. Det hender at man mener det mangler nødvendig informasjon i en sak og derfor utsetter den til neste møte.

De fem prioriterte sakene fra ungdommens bystyremøte (UBM) er alltid en del av sakskartet, men også andre saker fra UBM blir behandlet. Det er også mulig for de lokale ungdomsrådene å ta opp saker fra sin bydel eller ta opp saker som engasjerer dem. I praksis skjer det derimot sjeldent.

SUR prøver å bruke pressen aktivt. Når det er en sak de ønsker oppmerksomhet på, skriver de en pressemelding og sender ut. Leder i SUR skriver kladden og sekretæren deres fra BURO, gjør tilpasninger før det sendes ut. Lederen blir da gjerne kontaktet av avisene som vil ha mer informasjon. De fikk dekning i pressen syv ganger våren 2009 – fire ganger i Aftenposten, en gang i Dagsavisen og to i lokalavisen.

Lokalt ungdomsråd i Søndre Nordstrand

Ungdomsrådet i Søndre Nordstrand har elleve faste medlemmer og fem varamedlemmer. Det velges to faste medlemmer og et varamedlem fra hver ungdomsskole og videregående skole. Leder av ungdomsrådet velges blant de ti faste medlemmene. En av varaene fra den skolen leder er valgt fra, går inn og blir fast medlem av rådet. Ny vara velges. Klubbråd og frivillige

organisasjoner skal bli ivaretatt gjennom representantene fra skolene.

Ungdomsrådet i Søndre Nordstrand har møter ca to uker i forkant av hvert møte i Bydelsutvalget. Dette innebærer ca 9 møter i året. Den første halvtimen av møtet er åpen for all ungdom. Klubbråd, frivillige organisasjoner og andre har muligheten til å møte da.

Rådet er et høringsorgan for bydelsutvalget, men kan også generere egne saker. De har også en solid sum penger som skal fordeles etter søknad til initiativ for barn og unge i bydelen.

Bydelsutvalget i Søndre Nordstrand fikk vedtatt mandat og retningslinjer for ungdomsrådet i 2005. Der er følgende spesifisert om mandat og arbeidsoppgaver

- Rådet skal behandle saker til bydelsutvalget, og spesielt prioritere saker som angår ungdom. Ungdomsrådet kan be bydelsutvalget om å ta opp saker til politisk behandling.
- Ungdomsrådet kan selv ta opp saker, eller uttale seg i saker som andre tar opp.
- Ungdomsrådet avgir innstilling til Kultur- og oppvekstkomiteen om tildeling av frivillighetsmidler og støtteordningen for tilskudd til styrking av tiltak og prosjekter for barne- og ungdomsarbeid.
- Rådet skal være høringsinstans i plan- og byggesaker.
- Rådet har ansvar for at det gjennomføres valg av representanter til ungdomsrådet.
- Rådet oppfordres til å ta initiativ til kampanjer og egne prosjekter.
- Rådet kan søke bydelsutvalget, eller andre instanser, om tilskudd til egne prosjekter.
- Rådet arrangerer årlig ungdommens bydelsutvalgsmøte.
- Rådet skal være representert i det sentrale ungdomsrådet med leder og/ eller nestleder og være representert i ungdommens bystyremøte.
- Ungdomsrådet skal legge frem årsrapport til bydelsutvalget.

I retningslinjene heter det at Ungdomsrådets representanter har møteplikt, og at en representant som har mer enn tre uanmeldte fravær i løpet av et skoleår, mister plassen. Varamedlemmene mottar sakspapirer som faste medlemmer, men har kun stemmerett når de møter i fravær av en fast representant.

I forkant av møtene går lederen for ungdomsrådet gjennom sakene som skal behandles og fordeler dem slik at ikke alle leser alt av sakspapirer.

Ungdomsrådet har en viktig oppgave i å arrangere Ungdommens bydelsutvalgsmøte på høsten. Det organiseres på samme måte som Oslos Ungdommens bystyremøte. Høsten 2008 inviterte de bredt og folk måtte melde seg på. Ungdomsklubbene var invitert. Det kom 50-60 deltakere over to dager. Møtet ble arrangert på dagen i skoletida.

Metoden kafédialog ble brukt på fire-fem hovedemner, blant annet skole, miljø, fritid og helse. På hvert emne ble det kastet frem en rekke ideer og forslag fra alle ungdommene. Alle ideene ble så skrevet ned og stemt over. Blant disse ble det stemt frem fem saker som skulle sendes til bydelsutvalget. Dette var blant annet ønske om flere søppelkasser, mer lys langs der de ferdes, bedre lokalt kollektivtilbud på tvers i bydelen og nei til biogassanlegg ved avfallsplassen som ligger i bydelen.

Ungdomsrådet har hvert år et beløp som de forvalter til aktiviteter for ungdom. Søndre Nordstrand er den bydelen i Oslo med flest ungdommer og har derfor mest midler fra sentralt hold til dette. I 2008 skulle ungdomsrådet fordele 130 000 kroner og fikk inn åtte søknader til forskjellige tiltak. Alle fikk det beløpet de hadde søkt om. I 2009 hadde de 100 000 kroner til fordeling med søknadsfrist i august. De mottok fire søknader, og tre av tiltakene fikk støtte

Rådet har vært lite kjent, så i 2009 har de arbeidet med en brosjyre om rådet. De har også hatt en logokonkurranse med pengepremie hvor alle skolene har skullet oppfordre ungdom til å delta.

4.5.2 Sekretærroller og support for organene

Støtteoppgaver i BURO

BURO har en supportrolle overfor alle ungdomsrådene i kommunen. Sekretærene for de lokale ungdomsrådene (LUR) bruker BURO som rådgiver i forhold til aktuelle problemstillinger de står overfor. Eksempelvis kom BURO på et møte i Søndre Nordstrand Ungdomsråd og informerte om BUROs arbeid og hvordan ungdomsråd kan få innflytelse.

Hvert år arrangeres en opplæringskonferanse for alle de lokale ungdomsrådene. På disse sammenkomstene tas det opp ulike temaer som tale- og debatteknikk, møteledelse, møte med politikere, påvirkningsarbeid og mediekontakt. Sammenkomstene har en klar sosial profil og det søkes å skape et godt grunnlag for erfaringsutveksling.

Disse kursene koster 300 kroner pr deltaker for LUR, og det er ikke alle i hvert lokale ungdomsråd som deltar. Vanligvis kommer det 2 - 4 fra hvert LUR. Ved siste kurs i oktober 2009 deltok det 20 ungdommer fra 13 bydeler. Fra Søndre Nordstrand deltok sekretæren og to representanter.

BURO jobber kontinuerlig opp mot kommunen for å bedre rammevilkårene for ungdomsrådene i tillegg til å være en bidragsyter inn i politikktutformingene til kommunen.

Sentralt ungdomsråd (SUR) har sin sekretariatsfunksjon hos BURO. Det innebærer at saker som kommunen ønsker at skal behandles i SUR sendes til sekretæren som gjennomgår dem med arbeidsutvalget. Sammen med arbeidsutvalget setter sekretæren opp agenda til møtene og forbereder sakspapirene.

Sekretæren gjennomgår regelmessig sakslistene til de politiske organene for å fange opp saker som kan være aktuelle for SUR.

Sekretæren hjelper Sentralt Ungdomsråd med å følge opp de politiske sakene overfor kommunens byråkrati. Disse sier også ifra hvis kommunen glemmer å høre ungdomsrådet i saker som angår ungdom.

For å bevisstgjøre administrasjonen på viktigheten av at SUR høres, ble det våren 2009 sendt ut et notat om dette til alle kommunale etater.

Sekretærer for lokale ungdomsråd

De lokale ungdomsrådene har en egen sekretær som er forankret i administrasjonen i bydelen. Personen er kontaktledd mellom bydelen og rådet og legger til rette for møtene. Det er ulikt mellom bydelene både hvor i administrasjonen dette forankres, hvilke rammebetingelser som gis for arbeidet og hvordan politikere og administrasjon knytter rådet opp til sin aktivitet. Det hender at bydelene ikke har sekretær for ungdomsråd i kortere eller lengre perioder knyttet til sykemeldinger eller at ansatte slutter. Ungdommene vi intervjuet fortalte at de lokale ungdomsrådene da forvitret.

Sekretær i Søndre Nordstrand ungdomsråd

Den som er sekretær for rådet i bydelen er tilknyttet det kriminalforebyggende arbeidet og har ansvar for all saksbehandling knyttet til fattigdom- og storbymidler.

Før bydelsutvalget har møter, tar sekretæren ut de saker som hun mener egner seg for ungdomsrådet. Hun sender så de ordinære sakspapirene på disse sakene ut til ungdommene. Ved oppstart av møtene i ungdomsrådet gir hun en muntlig introduksjon og informasjon på sakene.

Sekretæren sørger også for at det skrives protokoll som sendes til medlemmene etterpå og legges ut på bydelens hjemmesider. Hun er også tilgjengelig for ungdommene ved behov for veiledning.

4.5.3 Saker det har vært jobbet med

Saker i UBM og Sentralt Ungdomsråd

Ungdommene i SUR er stolte over å ha fått innført elevevaluering av lærere i videregående skole. Dette ble foreslått som resultat av UBM i 2007. Etter vedtak i Bystyret har SUR til dels bidratt inn mot Utdanningsetaten i saken. I spørsmål rundt design og oppfølging har derimot Elevorganisasjonen Oslo vært mer involvert enn SUR. Nå innføres elevevaluering av lærere også på ungdomstrinnet.

En annen sak de har fått gjennomslag for er et felles identitetskort for alle ungdommer i Oslos videregående skoler. I 2009 ble dette en av fem saker som UBM ønsket gjennomført av byråd for kultur og utdanning. Saken ble bifalt av byrådsavdelingen – man anså at det var et fornuftig tiltak som kunne realiseres uten store kostnader. Saken blir av byråd for kultur og utdanning trukket frem som et eksempel på en sak som voksne vanskelig kunne ha sett behovet for uten at ungdommen selv satte det på dagsordenen.

I 2006 hadde UBM et forslag om å opprette et ungdomsrabattkort på kulturtilbud som konserter, museer, kino, teater, svømmehaller, idrettsanlegg, idrettsarrangementer og transport. Aldersgruppen for kortet skulle være 13 til 21 år. Det ble foreslått innført som en kommunal prøveordning. Byråden sa i utgangspunktet nei til dette, men SUR fortsatte å presse på saken. Bystyret gjorde i januar 2008 et vedtak på at byrådet skulle utrede saken ytterligere. I november 2008 la byrådet frem en utredning som konkluderte med at en kulturkortordning i Oslo ikke ville ha en effekt tilsvarende den økonomiske ressursen som ordningen ville kreve. Etter påvirkning fra Sentralt Ungdomsråd vedtok likevel bystyret at byrådet skulle gjennomføre en utredning for å se på hvordan man kunne realisere kulturkort etter den såkalte ”Hordalandsmodellen”. Ny sak ble lagt opp til kultur- og utdanningskomiteen med negativ innstilling fra byrådet. Gjennom en innsynsbegjæring fikk Sentralt Ungdomsråd kjennskap til at Kulturetatens vurdering var positiv til kulturkort og de mobiliserte deretter stort for å påvirke komiteen. Med over 8000 underskrifter og Kulturetatens utredning klarte til slutt Sentralt Ungdomsråd å få gjennomslag for kulturkort i desember 2009.

Et forslag fra UBM i 2007 som ikke fikk gjennomslag, var at ”nynorsk skriftlig skal bli valgfritt på lik linje med de andre språkfagene som fransk spansk tysk, osv.”. Forslaget kunne ikke gjennomføres pga nasjonal lovgivning. Byråd for kultur og utdanning ser det som viktig at ungdommene arbeider også med slike saker som ikke kan gjennomføres avspeiler hva ungdom er opptatt av. Det er i seg selv er en viktig side ved UBM mener han.

Andre saker foreslått fra UBM er:

- Barnetakst på kollektivtransport til og med 17 år
- Dekket tannlegjetjeneste for elever på videregående skoler

- Kollektivtilbud hele natten

Saker i Søndre Nordstrand ungdomsråd

En viktig sak for ungdommene vi intervjuet var et samarbeid de har hatt med barn og unge i Vilnius i Litauen. Høsten 2006 besøkte de et sted for vanskeligstilte barn i Vilnius. Stedet ligner en SOS-barneby. Barna derfra fikk komme til Oslo sommeren 2007. Det ble gitt pengestøtte fra EU til utvekslingen. Utvekslingen var svært vellykket og lærerik, og de ønsker å gjøre noe lignende igjen. Men det tar mye tid å planlegge slike ting.

En annen stor sak for ungdomsrådet var et fakkeltog de arrangerte i Oslo sentrum til støtte for incestofre. Det hadde vært et stort oppslag i mediene om incest, og de ønsket å markere solidaritet. De fikk ordføreren i Oslo med i toget, men det regnet, så det var en litt skuffende oppslutning. De hadde prøvd å få med ungdomsrådene fra de andre bydelene, men hadde ikke hatt tid til å gjøre det godt kjent der.

Ungdommene forteller at fritidsklubber og transport er de saksområdene som er mest sentrale for dem å jobbe med. De har også gitt innspill til en helseundersøkelse og diskutert åpningstider for helsestasjoner. Både grøntområder, skole/utdanning og stedsutvikling er diskutert det siste året.

I følge sekretæren deres, viser ungdomsrådet stor interesse for barnevern, for skjenkebevilgningssaker og for en del byggesaker. De er opptatt av å forhindre bygging på arealer der barn leker.

4.5.4 Barnas talsperson i plansaker

I Oslo fungerer Plan- og bygningsetaten som veiledere for personer i bydelene på linje med den rollen som fylkeskommunen har overfor kommunene. Bydelene har hver sin person som skal ivareta barn og unges interesser etter Plan- og bygningsloven og sørge for medvirkning. Plan- og bygningsetaten arbeider mot disse 15 i bydelene ved blant annet ved å kalle dem inn til halvårlege seminarer der de tar opp ulike tema. I den siste samlingen diskuterte de blant annet evalueringen av selve ordningen.

Plan- og bygningsetaten har rutiner på at planer som går til høring i bydelene, også går til disse personene. Når det gjelder det sentrale ungdomsrådet, har Plan- og bygningsetaten ikke hatt kontakt direkte.

Hvordan de lokale ungdomsrådene bringes inn i prosessen eller blir forelagt byplan/utviklingsspørsmål, avhenger av bydelens ”barnas talsperson”. Bydelene er forskjellig organisert. I noen tilfeller sitter denne representanten i en barnehage, i andre tilfeller er det en ansatt som sitter ved siden av plankonsulenten. Det varierer også mht bruk av ressurser. I noen bydeler har den som skal ivareta barn og unges interesser en viss stillingsprosent til dette arbeidet. I andre tilfeller kommer oppgavene på toppen av de andre arbeidet.

Barn og unges talsperson i plansaker i Søndre Nordstrand

I henhold til Mandat og retningslinjer for ungdomsrådet i Søndre Nordstrand § 5, skal barn og unges representant i plansaker samarbeide med ungdomsrådet i bydelen. Dette er løst ved at sekretær for ungdomsrådet også har ansvar for å ivareta barn og unges interesser i plansaker.

4.5.5 Annen medvirkning – Ungdomshøring om Oslos ungdomspolitik

Vi vil ikke gi noen fullstendig orientering om annen medvirkning i Oslo kommune. Fritidssektoren i de ulike bydelene er orientert mot brukerstyring.

Vi skal gi et eksempel på bruk av ungdomshøring i nyere tid.

I forbindelse med utarbeiding av en bydelsovergripende ungdomspolitik, vedtok bystyret at den skulle utvikles i nært samarbeid med ungdom fra hele byen, både de organiserte og de uorganiserte. Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester (VST) inkluderte blant annet Sentralt Ungdomsråd i en arbeidsgruppe for å planlegge arbeidet med bystyremeldingen. I denne ble det besluttet å gjennomføre en ungdomshøring for å gi ungdom muligheten til å komme med innspill til VST om hva bystyremeldingen bør inneholde.

Til ungdomshøringen ble hele SUR og to representanter fra hvert lokale ungdomsråd invitert. Videre ble det på ungdomssiden invitert 22 andre; 4 representanter fra ungdomsorganisasjoner, 3 minoritetsungdom rekruttert gjennom innvandrerrådet, 3 funksjonshemmede fortrinnsvis ungdom rekruttert gjennom Rådet for funksjonshemmede, 2 ungdommer fra Oslo Idrettskrets, 2 ungdommer fra Riverside, 2 ungdommer fra Agenda-X, og 6 ungdommer fra prosjektene til Oslo Røde Kors.

Ungdomshøringen foregikk i april 2009 og resulterte i en 13-siders rapport om ungdommenes perspektiv på hva en bystyremelding om bydelsovergrepene ungdomspolitikken bør inneholde. Denne legges til grunn i det videre arbeidet.

De lokale ungdomsrådene har også gitt skriftlige innspill til utarbeiding av en bydelsovergrepene ungdomspolitikken som er oversendt BURO.

4.6 Horten kommune

Horten er en bykommune i Vestfold. Kommunen har ca 25 000 innbyggere⁶³, hvorav ca 17 000 bor i Horten by og 3000 bor i Åsgårdstrand. I tillegg har kommunen tettstedene Nykirke, Kirkebakken og Skoppum. Kommunen har 40 kilometer strandlinje og store, frodige landbruksarealer. I dag er service-næring og elektronikkindustri viktigste næringsveier. Horten kommune ligger under landsgjennomsnittet i inntekter per innbygger. Kommunens frie inntekter består hovedsaklig av skatteinntekter og Horten er en skattesvak kommune. Korrigert for utgiftsbehov betyr det at kommunen har mindre penger å bruke per innbygger enn landsgjennomsnittet.

For ungdom i Horten finnes det noen tilbud rettet inn mot ungdom. Kinoen i byen trekker folk fra hele nordre Vestfold, og er hyppig brukt blant ungdommen i byen. Ved siden av kinoen er ungdommen i Horten veldig fornøyd med Kulturhuset 37 som er et kulturtilbud hovedsaklig for ungdom. Her er det lett servering av mat, kaffe og te. Kulturhuset har også en scene som brukes til konserter, Scene 37. Her er det fri aldersgrense og målgruppen er

⁶³ Pr. 1 januar 2009 i henhold til SSBs befolkningsstatistikk

ungdom som driver med musikk av forskjellige slag. Scene 37 presenterer nasjonale, internasjonale og lokale artister og tar spesielt ansvar for lokale band som ønsker å vise seg fram, og som har behov for sceneerfaring. Videre har man i kommunen en vel ansett skatepark, Bromsjordet. Her har det blant annet vært arrangert NM i skating. Det er også lagt opp til øvingslokaler i kommunen for ungdom som ønsker å drive med musikk. I desember 2009 åpner en ny svømmehall som man regner med at ungdommen kommer til å benytte seg av. Utover dette har kommunen godt profilerte håndball- og fotballag.

Horten kommunestyre består av 41 representanter, mens formannskapet består av 15 medlemmer og fungerer som kommuneplanutvalg og likestillingsutvalg. Det er fire hovedutvalg med ansvar for a) bygg og regulering b) helse, omsorg og sosial c) kultur, oppvekst og familie d) næring, miljø og teknikk. Hovedutvalgene innstiller til formannskapet og kommunestyret, men har også delegert beslutningsmyndighet i enkeltsaker som berører eget fagområde. Det innebærer at mange saker kun kommer opp til politisk behandling én gang. Dette har betydning for hvordan barne- og ungdomsrådet kan jobbe med saker.

4.6.1 Barne- og ungdomsrådet i Horten – høringsinstans for politiske beslutninger

Barne- og ungdomsrådet var et samlet råd fra det begynte i 1998-99 og fram til 2002 da rådene ble skilt ut som et barneråd og et ungdomsråd. BUR møtes enten samlet eller er delt i barnerådet for 4-7 klasse og et ungdomsråd for ungdomstrinnet og til og med første klasse på videregående. Man har valgt å dele rådene i to da det før delingen var en tendens til at de eldste tok ordet og at de yngste dermed ikke fikk ytret sine meninger på lik linje som de eldre.

Barne- og ungdomsrådet har seks funksjoner eller oppgavetyper i henhold til vedtekter vedtatt i kommunestyret⁶⁴:

1. Fordele penger som barne- og ungdomsrådet har fått bestemme over. Hvis barne- og ungdomsrådet ønsker at

⁶⁴ 11/02-02

- barneråd og ungdomsråd skal fordele pengene hver for seg, fordeles beløpet med en halvdel til hvert råd.
2. Diskutere ulike saker som har med barn og unge å gjøre.
 3. Si sin mening om ulike saker på oppdrag fra administrativ ledelse og politiske utvalg.
 4. Foreslå nye barne- og ungdomssaker overfor politiske utvalg og administrative ledere.
 5. Være en ressursgruppe for alle som lurer på hvordan det er å være barn og ung i Borre kommune.
 6. Fortelle om sine erfaringer og dele sin kunnskap med andre barn og unge i kommunen, for eksempel medelever, medlemmer i lag og foreninger og lignende.

Barne- og ungdomsrådet disponerer 50.000 kroner fordelt på de to rådene. Barnerådet har til nå fordelt pengene til skolene for at de skal gå til aktiviteter eller annet som er ekstra for barna på skolen. Ungdomsrådet har blant annet brukt midler til lag og foreninger som har søkt og fått støtte til drift eller arrangementer.

Koordinator for rådene har et ønske om at barna og ungdommene skal slå sammen potten og lage arrangementer eller lignende som er mer myntet direkte på barn og unge. Dette arbeides det med i kommunen nå.

Rekruttering

Representantene til barne- og ungdomsrådet velges fra kommunens skoler. I vedtektene for barne- og ungdomsrådet⁶⁵ står det at to av representantene skal tilhøre skolens elevråd, og at en av disse bør være elevrådsleder. Det står videre at den tredje representanten bør velges på fritt grunnlag, dvs. blant alle barn og unge innenfor de bestemte alderstrinn. Praksis på de ulike skolene varierer imidlertid noe fra dette.

Det er syv barneskoler i kommunen som hver sender tre representanter til barnerådet. Rådet har dermed 21 representanter. Barna velges i hovedsak fra 5., 6. og 7. klasse, men det har også hendt at noen fra 4. klasse har vært valgt inn.

⁶⁵ Revidert i Borre kommunestyre 11.02.02 (Horten kommune het på det tidspunkt Borre kommune)

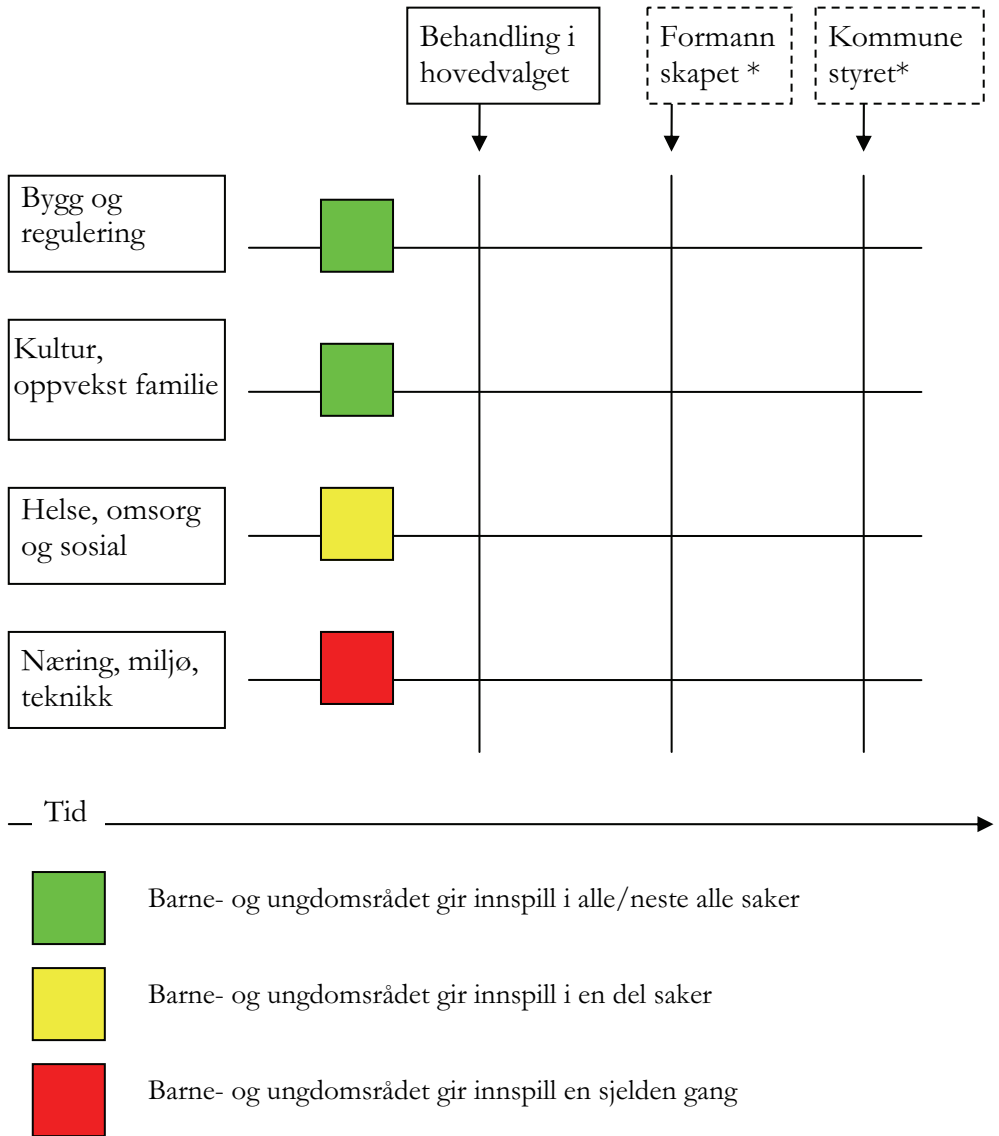
I kommunen er det tre ordinære ungdomsskoler og en videregående skole som hver velger tre representanter til ungdomsrådet som til sammen har 12 representanter. I forhold til alderstrinn er alle trinnene representert like bra. Det er heller ingen merkbare kjønnsforskjeller i rådene.

Arbeidet i rådene

Slik arbeidet i rådene foregår for tiden er det veldig nært knyttet til rollen som høringsinstans for kommunen. Sakslisten i barne- og ungdomsrådet er basert på de sakene som skal opp i de kommunale utvalgene og som antas å angå barn og unge. Eventuelle uttalelser fra barne- og ungdomsrådet blir da en del av saks-papirene ved den politiske behandlingen av saken i utvalgene.

På neste side har vi en figur som viser når i den politiske prosessen barne- og ungdomsrådet i Horten trekkes inn, og i hvor stor grad de gir innspill i sakene.

Figur 4.3 Når i den politiske prosessen barne- og ungdomsrådet i Horten trekkes inn

* Hovedutvalget er ofte siste behandlende instans, så Formannskapet og Kommunestyret er markert med stiplet linje.

Som vi også ser av figuren er det særlig i forhold til utvalgene for bygg og regulering og for kultur, oppvekst og familie at barne- og ungdomsrådet blir bedt om å gi innspill.

Alle medlemmene i Barne- og ungdomsrådet har møte- og talerett i kommunestyret og i hovedutvalg for kultur, oppvekst og familie, men hvert råd må koordinere sine innspill slik at det ikke ta mer enn fem minutter fra hver av barnerådet og ungdomsrådet. Det varierer i hvor stor rådene bruker denne retten, men i perioder med saker som rådene brenner for har den vært brukt mye.

I utgangspunktet er det lederen for rådene som skal lede møtene, men dette er ikke gjennomført den siste tiden, så i praksis er det koordinatoren som ivaretar denne rollen.

I Horten blir de lokale mediene invitert til møtene i barne- og ungdomsrådet, og ganske ofte er de tilstede (oftest i barnerådet). Dette gir mulighet for presseoppslag på saker, og det gjør resten av befolkningen mer oppmerksom på barne- og ungdomsrådets eksistens. Avisa har støttet opp om lokale saker fra barnerådet på lederplassen.

Saksbehandlere i administrasjonen kan inviteres til BUR og legge frem saksforholdene i en sak. Dette skjer i praksis ikke veldig ofte, og har i hovedsak vært begrenset til plan- og reguleringsaker. En kommunedelplan har blant annet vært presentert der. Skolesjefen har også stilt opp for å svare på spørsmål angående budsjettet ved et par anledninger.

Politikerne er også velkomne til møtene i BUR, og tidligere leder i oppvekststyret møtte regelmessig i BUR.

Selv om BUR i hovedsak arbeider gjennom å gjøre vedtak i møtene sine, bruker de også andre virkemidler. I planlegging av sentrum laget Barne- og ungdomsrådet en fotogruppe som fotograferte hva de likte og ikke likte i sentrum. Dette var en morsom og veldig konkret metode som ga mange innspill til planleggerne.

BUR har også organisert demonstrasjoner.

Sekretær-/ koordinatorrollen

En hovedoppgave for sekretæren for barne- og ungdomsrådet er å lage forenklete versjoner av saksdokumenter som berører barn og unge samt være ansvarlig for møtene. Han ”oversetter” saksdokumenter og budsjettet til et mer barnevennlig språk.

Saksdokumentene er ferdig fra kommunen på torsdag, og han sender dem og den forenklete versjonen av dem, videre til skolene på fredag. Det er meningen at elevene skal få dokumentene fra skolene på fredagen slik at de har tid til å ta opp ting i elevrådet i forkant hvis det er behov for det, samt forberede seg til møtet som alltid holdes på den påfølgende onsdagen. Dersom sekretæren er syk eller av andre grunner ikke får ”oversatt” dokumentene er det ingen som gjør det.

Når det gjelder hvilke saker som kommer til behandling i barne- og ungdomsrådet, er det summen av de sakene som administrasjonen selv mener kan være av interesse for BUR og saker sekretæren etterspør etter å ha sett dem på ”kølistene” til de ulike utvalgene, politikere og administrasjon. Det er også andre som spiller saker inn til koordinatoren som de mener bør inntas i BUR. En del saker kommer saksbehandlerne selv til BUR med. Det hender også at de får veldig kompliserte saker der det egentlig er flere saker i en, da er det viktig å danne seg et helhetsbilde (eks stedsutvikling i byen i 2007).

Møtetid

Rådene møter gjennom skoleåret fra september til juni. I september, ved oppstart av et nytt sammensatt råd, møtes de og går på kino. Resten av møtene følger møteplanen i kommunen og foregår hver femte – sjettede uke og én uke i forkant av møtene i de kommunale utvalgene. Møtene i barne- og ungdomsrådene skjer i skoletida – fra 9:30 til 11 for barnerådet og fra klokken 11 til 13 for ungdomsrådet. I praksis varer ikke møtene nødvendigvis så lenge som dette. Barna får gyldig fravær de dagene de er i møter. Barnerådet har hatt litt dårlig oppmøte. Det som har vært problemet er at skolene arrangerer turer og prøver de dagene det er møter. Møtedatoene er lagt på forhånd så i teorien skal dette ikke være en utfordring.

4.6.2 Saker i rådet

En sak BUR jobbet mye med var å beholde kommunal kino i Horten. Kinoanlegget og bygningen var i en forfatning som gjorde at kinoen måtte stenges, og det var uenighet i kommunen om man skulle sørge for at det forble kino i byen. BUR var engasjert i å få kommunen til å sette bygget i stand og opprettholde kinotilbudet.

Saken og engasjementet pågikk over flere år, og leder i BUR snakket i kommunestyret om saken og hvor viktig den var for barn og unge hver måned. De fikk tilslutt gjennomslag, og det er i dag en flott kino i Horten.

Andre saker som er tatt opp i kommunestyret av leder av BUR, er blant annet nedleggelse av en skole og avvikling av satsingen på ”kulturell skolesekk”. Skolen ble nedlagt, men den kulturelle skolesekken ble opprettholdt, og den samme summen ble fordelt på en skole mindre.

BUR har også organisert en relativt stor demonstrasjon knyttet til at frukttilbudet til skolebarna skulle kuttes. Ca 1000 ungdommer var samlet i demonstrasjonen. Ved noen skoler fikk elevene fri til å gå i tog. De lokale mediene dekket aksjonen på forhånd. Foreldrene kunne da lese om aksjonen i avisa og gi barna fri til å gå i toget. Det ligger en video av demonstrasjonen på YouTube: <http://www.youtube.com/watch?v=zl-KpJqomxA>

En del skolesakene som skal behandles i kommunen går via BUR. Saken om hvor mange skoler det skal være i byen var innom BUR to ganger. Først gikk de ut med et større knippe forslag til løsninger utarbeidet av fagfolk. Disse ble sendt ut til høring, og alternativene ble snevret inn og sendt ut på høring igjen. Her fikk BUR mulighet til å uttale seg på to høringsrunder. I denne spesifikke saken hadde de to alternativer, og alternativet som BUR stemte for ble valgt.

Rådene i Horten kommune har i liten grad initiert egne saker til kommunestyret, men det har vært gjort for noen år siden.

Det hender også at BUR kanaliserer saker fra barn og unge uten at det blir en formell sak i det politiske systemet. Et eksempel er da BUR ble engasjert i forbindelse med trafikksituasjonen rundt en skole i kommunen. Elevene ved skolen fikk satt fokus på saken ved å bringe det inn til BUR som la press på å få avbøtende tiltak for å skjerme barna. Saken kom til behandling i kommunen og fikk en løsning uten noen formell behandling i det politiske systemet. Elevene som bodde i visse områder fikk bekostet drosje fra utbygger.

4.6.3 Barnas talsperson i plansaker

I Horten kommune er sekretæren for BUR også barnas talsperson i plansaker - barnerepresentant. Dette er imidlertid under endring og stillingen skal lyses ut så det er ikke sikkert at de to stillingene, barnerepresentant og sekretær for BUR, vil være bemannet med samme person i framtiden.

I Horten er så godt som alle regulerings saker innom BUR før de vedtas i kommunen. Der diskuteres sakene, det holdes avstemninger og det gjøres vedtak som blir lagt ved sakspapirene til behandling i kommunen. Ikke alle saker er like interessante for barn og unge, men sekretæren forsøker å forklare sakene og ber barna og de unge om å diskutere seg fram til et vedtak som de alle er enige i.

4.6.4 Annen medvirkning fra barn og unge

I Horten har man gjort bruk av barnetråkkregistrering i arbeidet med diverse planer som bl.a. planlegging av ny riksvei, ved utbygging av høgsolen, ved etablering av golfbane og ved boligbygging i nye felt.

Regulering av skogsområder inn mot byen er under et kontinuerlig press i Horten. Men det sees som særlig viktig å ha barn med ut i felten når det arbeides med reguleringsplaner i LNF-sonen. Det vanligste er å ta med barn fra 6. klasse ut i felten. Man går da i grupper med 4-5 voksne og 5-6 barn. Informasjon fra barnetråkk blir ført på planleggingskartet som digitale opplysninger og brukes i det videre arbeidet.

Før aktivitetshuset ”Kulturhuset 37” ble etablert hadde de en større høring der veldig mange unge uttalte seg. Huset har nå en egen styringsgruppe som fortsatt er veldig aktiv. Også byens ungdomsklubb har et styre der de unge selv har innflytelse.

4.7 Kristiansand kommune

Kristiansand er landets femte største by med 80 000 innbyggere⁶⁶. Kristiansand-regionen har 120.000 innbyggere. Byen er en kystby og er fylkeshovedstad i Vest-Agder. Kristiansand havn har vært viktig for regionens utvikling og er fremdeles en av Norges travleste. Et betydelig antall shippingselskaper har sin base her, og det går ferge til Danmark.

Kristiansand har lange, internasjonale tradisjoner og har lenge vært et populært reisemål. En sterk økonomisk vekst de senere årene har gitt en rekke virksomheter et løft og liv til mange nye teknologibedrifter. Med den store satsningen på framtidsrettet sol- og vindkraft ønsker Kristiansand å bli sentrum for miljøvennlig energi. Kristiansand er en flerkulturell by med hele 135 nasjoner representert. Den økende etterspørselen etter arbeidskraft har gitt et ytterligere tilslag av innflyttere fra utlandet.

Byen er delt i fire bydeler, men det meste av kommuneadministrasjonen er knyttet til kommunen som helhet. En del oppgaver løses og planlegges på bydelsnivå. Grunnskolene er selvstyrte enheter.

På sentralt nivå behandles saker politisk i følgende styrer og utvalg: Bystyre, formannskap, kommunalutvalg, oppvekststyre, helse- og sosialstyre, kulturstyre og byutviklingsstyre. I oppvekststyret og kulturstyret sitter det ungdomsrepresentanter, en ordning som ble innført i midt på 90-tallet. Byen har et innvandrerråd.

I Kristiansand arrangeres en rekke festivaler av ulik karakter, blant annet musikkfestivaler, kortfilmfestival, barnefilmfestival, dukketeaterfestival og Protestfestivalen. Kristiansand ser seg som en aktiv kulturby, og har etablert et eget kulturhus for ungdom – Samsen.

Samsen kulturhus ble etablert i perioden 1992-2002 (tre-trinns ombygging av gammelt slakteri) og inneholder et mangfold av muligheter for aktivitet og utfoldelse for ungdom; øvingsrom, scener, radiostudio, videoredigering, data, dansestudio, teater, filmverksted og kafé. Innhold og bruk av Samsen kulturhus styres i

⁶⁶ Pr. 1 januar 2009 i henhold til SSBs befolkningsstatistikk

stor grad av de unge selv. Da det var aktuelt å ha en innendørs skate-rampe, bygget man den i ett av Samsens store rom.

Bydelene har tilbud til barn og unge som for eksempel fritidsklubber og bydelshus. I tillegg finnes organiserte aktiviteter i idrett og annet.

Kristiansand har 24 barneskoler, ni ungdomskoler og tre 1-10 skoler. Byen har fem videregående skoler som også inkluderer elever fra nabokommunene.

Frie inntekter pr innbygger var i 2008 10 % under landsgjennomsnittet.

4.7.1 Ungdomsutvalget i Kristiansand – høringsinstans med fokus på egeninitierte saker

Kristiansand har tidligere hatt et ungdomsråd som i stor grad var basert på ungdommens eget engasjement. Aktiviteten var varierende, og fra 2002 var den ganske begrenset⁶⁷. I henhold til en rapport⁶⁸, representerte elevrådene i Kristiansand et så aktivt system at de satt ungdomsrådet i kommunen i skyggen⁶⁹. Elevrådene var den gang formell høringsinstans i plan- og byggesaker og ble trukket inn i den politiske prosessen ved behov. Ungdomsrådet var forankret i kulturavdelingen i kommunen, men de hadde lite oppfølging ut over sekretærressurser i form av at det ble skrevet referater fra møtene.

Kristiansand ungdomsutvalg - KUU

Kristiansand ungdomsutvalg ble opprettet som en prøveordning på tre år fra 2007 basert på erfaringer fra en rekke norske byer og kommuner. Forslaget til mandat, valgordning og organisering ble i forkant drøftet med elevrådene i ungdomsskolene.

⁶⁷ Kristiansand kommune (2005) Arenaer for dialog med innbyggere. Rapport fra Ad hoc-utvalg for dialog – oktober 2005, s. 8

⁶⁸ om utviklingsprogrammet for styrking av oppvekstmiljøet

⁶⁹ Carlsson, Yngve (2002): Utviklingsprogram for styrking av oppvekstmiljøet. Rapport fra en følgeforsker. NIBR-notat 125, 2002. s. 70

Ungdomsutvalget rekrutteres fra alle byens ungdomsskoler som hver stiller med en representant. Dette gir 12 representanter. I tillegg kan inntil seks representanter beholde sine verv i to ekstra år når de går over på videregående. Dette er gjort for å ivareta den yngste aldersgruppa på videregående, samtidig som man ikke ønsker at det holdes valg til utvalget på disse skolene.

Representantene i KUU utgår fra elevrådet ved sin skole, men det trenger ikke være lederen som stiller selv om det vanligvis er utfallet. Det velges også en vara fra hver skole, og både representant og vara stiller på de to første møtene når nytt utvalg etableres på høsten.

I rådet velges det en leder og en nestleder. Leder og utvalgets sekretær planlegger møtene sammen, mens lederen har ansvar for å lede møtene. Leder og nestleder har et særskilt ansvar for å følge opp saker som KUU tar initiativ til.

Utvalget har følgende mandat:

- Utvalget tar selvstendige initiativ overfor politikere
- Utvalget fungerer som høringsinstans i politiske saker
- Utvalget fordeler egne tilskuddsmidler

I praksis jobber utvalget lite med hørings saker. Ungdommene anslår at 80 % av tiden brukes til saker på eget initiativ. Søknadsbehandling knyttet til midlene de fordeler tar også en del tid.

Utvalget setter ned arbeidsgrupper, evt. enkeltpersoner, som jobber med de aktuelle sakene mellom møtene. Disse setter seg nærmere inn i sakene og utarbeider forslag til videre behandling i utvalget.

Møteinnkalling og sakspapirer sendes direkte til hver representant på e-post en uke før møtet. Det sendes også sms om at møteinnkalling er sendt, og samme dag som møtet holdes sendes det påminning på sms. Det ble holdt 11 møter i 2008/2009 og 9 møter i 2007/08.

Kontinuitet

Representantene til KUU velges for ett skoleår av gangen, men opp til seks representanter kan sitte fra et skoleår til det neste. Fra skoleåret 08/09 var det fire som fortsatte til 09/10.

Kontinuitet kan også sikres ved at noen som fortsetter på ungdomsskolen stiller til gjenvalg fra skolen sin. Høsten 2008 var det mange som ble valgt inn om igjen fra sin ungdomsskole. Det skjedde ikke høsten 2009, så utvalget i 09/10 består av mange nye medlemmer.

Møtetid

Det er vanskelig å finne et godt tidspunkt for møtene i utvalget. Ungdommene ønsker ikke å gå glipp av undervisningen selv om de får godkjent fri til både møter, studietur og planlegging som ”samfunnsnyttig arbeid”. Tid til utvalget kommer også i konflikt med tid til trening og andre fritidsaktiviteter.

Det første året ble møtene holdt kl. 14, og året etter kl. 16. Å starte klokken 16 var problematisk fordi mange av medlemmene deltar på ulike aktiviteter om ettermiddagen. Dette året er man tilbake til kl. 14. Møtene varer vanligvis i ca to timer.

Ungdomsrepresentanter i kultur- og oppvekststyrene

KUU velger blant sine medlemmer seks representanter til de kommunale utvalgene kulturstyret og oppvekststyret. Tre representanter rullerer på å møte i hvert av utvalgene, og det stiller alltid to ungdommer i møtene. Disse har talerett men ikke forslagsrett. Sekretærene for disse utvalgene har ansvaret for kontakt med ungdommene og sende skriftlig innkalling. Sakene i de to styrene handler vanligvis om økonomi, men en sjelden gang er det andre typer saker der ungdommenes perspektiv trengs.

Ungdommene vi intervjuer stiller spørsmål ved om det hadde vært en bedre løsning om de sakene som er aktuelle å høre ungdoms syn på ble sendt til KUU først og så kunne ungdomsrepresentantene komme i møtene og presentere resultatet av KUUs behandling.

Sekretærens rolle

Sekretæren er forankret i skolesektoren. Hun har en 20 % stilling knyttet til oppgaven som sekretær for KUU, men opplever at dette

er for lite. I ordinær stilling har hun ansvar for veiledning av kontaktlærerne for elevrådene i kommunens skoler og skolene i omegnskommunene, og hun er leder for prosjektet ”aktiv ute”, som over en seksårs periode bl.a. skal sørge for at alle Kristiansands skolegårder blir tilrettelagt for selvaktiviserende, allsidig og variert fysisk aktivitet.

Ved hvert nytt skoleår organiserer sekretæren oppstart av ungdomsutvalgets virksomhet ved å etterlyse at det holdes valg og stilles representant fra hver skole. Hun har videre ansvar for å sette opp møtetider, kalle inn til møter og skrive protokoller/referater.

Når KUU har saker til høring går sekretæren gjennom sakene med leder på forhånd. Leder orienterer om saken til resten av utvalget. Noen ganger kommer noen fra administrasjonen for å presentere saken.

Sekretæren veileder utvalget i forhold til kommunens saksgang, politisk arbeid, presentasjoner, å skrive innlegg med mer.

4.7.2 Saker i utvalget

KUU får regelmessig hørings saker fra teknisk sektor og om uteområdene i sentrum. Dette er saker de er engasjert i.

I forbindelse med arbeid med kommuneplanen og en utredning om friluftsliv og rekreasjon, ble KUU involvert. En ansatt fra teknisk sektor orienterte i KUU om kommuneplanen og hvordan KUU kan bidra. Utvalget hadde en arbeidsgruppe som samarbeidet med kommunen frem til det ble arrangert et dagsseminar med KUU. De tegnet på kart og beskrev hvordan områder er i bruk. Resultatet ble en rapport som ble presentert for både prosjektgruppa i kommunen og formannskapet. Ungdommene valgte selv rammene for arbeidet, definerte sine oppgaver og supplerte temamessig med transport og samferdsel.

Eksempler på saker som utvalget har tatt initiativ til:

Stemmerett for 16-åringer.

Bystyret behandlet i sitt møte 10. september 2008 forslag om forsøksordning om stemmerett for 16-åringer, og vedtok å ikke søke om å bli forsøkskommune. De hadde ikke bedt KUU uttale

seg i saken. KUU henvendte seg til ordføreren og ba om at saken skulle fremmes på nytt slik at de fikk gitt innspill. Dette ble avvist.

KUU ønsket at Kristiansand kommune skulle be om å få bli forsøkskommune for stemmerett for 16-åringene, men denne saken har de ikke fått gjennomslag for.

Dataparty/LAN - Local area network

KUU gjorde etter en idédugnad våren 2008 vedtak om at de ville at det skulle arrangeres et Dataparty/LAN for ungdom i regionen. Det er mye arbeid med et slikt arrangement, og utvalget kontaktet fritidsetaten for å etablere et samarbeide om dette. KUU valgte høsten 2008 en arbeidsgruppe til å jobbe videre med dette og tok sikte på høstferien 2009 som tidspunkt for arrangementet. Et LAN med 500 deltakere over tre dager ble avholdt med stor suksess september-oktober 2009 i Gimlehallen.

Mobbing

Utvalget anser mobbing i skolen er et problem og er opptatt av at det skal jobbes for å forebygge og redusere mobbing. Utvalget utarbeidet derfor ut en uttalelse som ble sendt til alle skoler i kommunen.

Mopedparkering

Flere og flere ungdommer over 16 år skaffer seg moped. Dette mener KUU er et godt alternativ til å bli kjørt av foreldre til skole, trening og fritidsaktiviteter. I kvadraturen er det få p-plasser for MC kjøretøyer. Utvalget mener det er viktig med flere slike plasser slik at mopedene står trygt og ikke hindrer andre som ferdes i trafikken. KUU gjorde vedtak om at de ber kommunen anlegge flere parkeringsplasser for mopeder sentralt i Kvadraturen.

Spørreundersøkelse

KUU gjennomførte en spørreundersøkelse om fysisk aktivitet og fruktordningen på alle ungdomsskolene i kommunen. Hensikten var å finne ut hvordan satsingen på økt fysisk aktivitet fungerer, om det er forskjeller fra skole til skole, om elevene er fornøyde med ordningen med mer. Likedan ønsket man å finne ut hvordan ordningen med gratis frukt fungerer.

KUUs representanter tok skjemaet med til eget elevråd, og elevrådet organiserer gjennomføringen av undersøkelsen.

Elevrådet hadde også ansvar for å oppsummere svarene fra hele skolen slik at representanten fra KUU kunne ta resultatet med til møte i utvalget. Resultatene ble brukt til å argumentere for frukt overfor kommunestyret og belyse hvordan tiltaket for fysisk aktivitet virker.

Fordeling av midler

Et tiltak utvalget valgte å støtte økonomisk i 2009 var et rusfritt arrangement for ungdom mellom 13 og 18 år. Arrangementet inkluderte opptreden fra flere lokale band og ulike aktiviteter. Utvalget ønsket å støtte arrangementet fordi det er få slike tilbud til denne aldersgruppen.

Kristiansand ble kåret til årets barne- og ungdomskommune i 2007. KUU fikk da 250 000 kroner som de disponerte til brygger, stupetårn og badeutstyr ved et utendørs badested.

4.7.3 Barnas talsperson i plansaker og ansatt for å sørge for medvirkning etter PBL

Kristiansand har i mange år hatt en barnas talsperson eller barne-representant i hel stilling. Nå er oppgavene delt slik at det er en egen stilling knyttet til medvirkning fra barn og unge i planprosesser etter ny plan og bygningslov, og en 70 % stilling som har resten av oppgavene knyttet til barn og unges interesser i plansaker.

Egen stilling knyttet til barn og unges medvirkning

I Kristiansand er det opprettet en egen stilling med ansvar for å gjennomføre medvirkningsprosesser som gir barn og unge mulighet til å delta aktivt med innspill når kommunen planlegger. Mye av arbeidet er knyttet til kommuneplanen, delplaner, reguleringsplaner, utomhusplaner og utforming av de uteområdene som de unge oppholder seg mye på - som for eksempel skolegården.

De ulike sektorene i kommunen kontakter denne medvirkningsansvarlige når de skal legge til rette for at de unge innbyggernes stemmer blir synlig i planarbeidet. Arbeidet foregår vanligvis på bydelsnivå, så heller enn KUU er det lokale elevråd, skoler og barnehager som blir koblet inn i arbeidet. Det er også raskere å

koble på disse aktørene enn KUU, slik at KUU blir mest aktuelt å bruke i de langvarige prosessene. Hun har også brukt utvalget til å gi innspill på de tekstlige delene i sine arbeider.

Barn og unges representant

Han som har stillingen som barn og unges representant har i tillegg en 30 % stilling i natteravnene. Han møter i byutviklingsstyret, gjennomgår sakslister og går inn i alle saker som angår barn og unge. Han deltar i de ukentlige møtene i tre tverrsektorielle samarbeidsgrupper for vest, øst og sentrum. Der kan han bidra med å synliggjøre barn og unges interesser i sakene på et tidlig tidspunkt i saksgangen.

I Kristiansand er det tidligere gjort et omfattende kartleggingsarbeid med barnetråkkregistreringer, og kartfesting av grønne lunger, badeplasser, hjerteplasser og skolenes bruk av arealene. Dette bruker barnerepresentanten mye i sitt arbeid i dag.

Han har hatt noe kontakt med KUU i forbindelse med plansaker som har vært mer langtrukne og i forbindelse med planlegging av et foreslått badeland sentralt i byen.

KUU har gjort et vedtak på at de ønsker et nærmere samarbeid med barn og unges representant

4.8 Kort om medvirkningsorganene i de seks kommunene

Alle de seks kommunene har medvirkningsorganer som er i aktivitet gjennom hele året. De har derfor mulighet til å ha alle typer oppgaver som forutsetter jevnlig kontakt med administrasjon og politisk nivå i kommunen.

Vefsn

Ungdomsrådet i Vefsn består av 12 representanter som møter omtrent en gang i måneden for å i hovedsak behandle høringssaker til kommunestyret. Rådet kan også initiere saker. Ungdomsrådet fordeles midler til ungdomstiltak og samarbeider med kommunen om sommerjobber og småjobber til ungdom.

Trondheim

Ungdommens bystyremøte i Trondheim har 30 representanter fra alle ungdomsskolene og videregående skoler i byen. De har organisert arbeidet i komiteer og har et formannskap. Formannskap og komiteene hadde 24 møter i 2008 i tillegg til arbeidsmøter. Organet fordeler egne midler, initierer saker, kanalisere saker fra skolene opp til kommunenivå og de er ordinær høringsinstans. Kommuneadministrasjonen i flere sektorer trekker organet inn tidlig i saksgangen og bruker ungdommens kompetanse i egen aktivitet.

Ål

I Ål er det både et ungdomsråd og et barn og ungdoms kommunestyre (BUK) med delvis overlappende medlemmer. Sistnevnte skal ha minimum tre møter i året, mens førstnevnte er et representantskap for førstnevnte og møtes oftere. Det er i BUK at midler til tiltak for barn og unge fordeles. Det er stor vekt på kontakt mellom elevrådene og BUK, slik at saker skal kunne genereres fra skolene til BUK. Organene er ikke rutinemessige høringsinstanser, men trekkes av og til inn i saker som er relevante for barn og unge.

Oslo

Oslo har både lokale ungdomsråd som jobber på bydelsnivå, og to sentralt forankrede medvirkningsorganer. Det ene er det årlige Ungdommens bystyremøte (UBM) som går over tre dager og har som mål å generere fem saker som bystyret er forpliktet til å behandle. Her er det bred deltakelse med ca 80 ungdommer. Det andre sentrale organet er sentralt ungdomsråd (SUR) som består av inntil 30 representanter fra de 15 lokale ungdomsrådene i Oslos bydeler. SUR møtes regelmessig gjennom året og er høringsinstans for kommunen i tillegg til å jobbe med de fem sakene fra UMB.

Ungdomsrådet i Søndre Nordstrand har 11 medlemmer og er høringsorgan for bydelsutvalget i tillegg til å fordele egne midler og initiere egne saker.

Horten

Horten har et Barne- og ungdomsråd som ofte er delt i to – ett for barn fra barneskolene (5-7. klasse) og ett for ungdom fra ungdomsskole og videregående. Begge råd er i hovedsak høringsinstanser i kommunal saksgang, men har også midler til

fordeling og kan bringer opp mer lokale saker. Ved enkeltsaker har de vist stort engasjement og evne til mobilisering av større grupper barn og ungdom.

Kristiansand

Ungdomsutvalget i Kristiansand rekrutterer medlemmene sine fra byens ungdomsskoler, men lar inntil seks medlemmer som går over til videregående fortsette i utvalget. Det kan derfor være mellom 12 og 16 medlemmer i utvalget. Utvalget er høringsinstans, men tar også initiativ til fokus på saker de er opptatt av, og de arrangerer aktiviteter for byens ungdom i samarbeid med kommuneadministrasjonen. De har også vært trukket inn i planprosesser, og de fordeler midler til tiltak for ungdom.

5 Ungdommens, politikernes og administrasjonens erfaringer med medvirkningen

5.1 Innledning

I dette kapitlet redegjør vi for inntrykkene fra de seks case-kommunene Horten, Vefsn, Ål, Kristiansand, Trondheim og Oslo. Vi tar for oss interessante problemstillinger som har vært diskutert i kommunene og som beskriver deres virkelighet. Styrker og utfordringer i arbeidet kommer frem. Vi har valgt en anonymisert form, da vi ikke ser at det øker innsikten om utsagn kobles direkte til spesifikke kommuner.

Først presenteres kontakten mellom medvirkningsorganet og kommunen både i forhold til administrasjonen og politikerne. Deretter skal vi presentere begrunnelser for og synspunkter på innflytelsesorganet fra administrasjonens og politikernes side. Vi gjør bruk av idealtyper for å tydeliggjøre bildet. Vi vil også drøfte mulige grunner for ulikt syn på samarbeid knyttet til forskjeller i tradisjoner og kulturer i deler av kommuneforvaltningen.

Til slutt i kapitlet presenteres de unges egne erfaringer. Her redegjøres det for hvordan representantene er valgt, hvilken kontakt de har med annen ungdom om sakene de jobber med i organet og deres syn på representativitet. I hvilken grad de opplever å ha innflytelse og hvilke saker de er særlig opptatt av belyses også.

5.2 Forholdet mellom medvirkningsorganene, politikerne og administrasjonen

Kontakten mellom medvirkningsorganene og de voksne i kommunen, enten de er politikere eller administrasjon, er en viktig ramme for arbeidet i medvirkningsorganene. Interesse fra de voksne kan være viktig for å få til et godt samarbeid på sakene, og det har trolig betydning for i hvilken grad de unge opplever å bli tatt seriøst og eventuelt få innflytelse.

Det så i surveyen ikke ut til å være mye direkte kontakt og samarbeid mellom medvirkningsorganene og administrasjon og politikere. Hvordan ser dette ut i våre casekommuner?

5.2.1 Varierende kontakt mellom kommuneadministrasjonen og medvirkningsorganene

Hvor mye kontakt det er mellom administrasjon og medvirkningsorgan varierer ganske mye i våre kommuner. Flere av dem vi intervjuet fra administrasjonen hadde ikke vært i direkte kontakt med organet i det hele tatt. Flere på saksbehandlernivå enn på rådmannsnivå har kontakt med organet.

Den vanligste formen for kontakt består av at fagfolk fra administrasjonen kommer til organene og legger fram saker. På denne måten får de unge presentert sakene ikke utelukkende gjennom skriftlige sakspapirer, men får mer fylldig muntlig informasjon og innsikt i de enkelte saker fra dem som jobber med dem. Da kan de også spørre og oppklare ting.

Graden av kontakt mellom medvirkningsorganene og de administrativt ansatte varierer mye etter saksfelt og etter når i saksprosessen medvirkningsorganet kommer inn. Når organet kommer inn tidlig i prosessen har de mer kontakt med administrasjonen, men når de kommer inn sent som formell høringsinstans blir det gjerne mindre etterspørsel etter nærmere informasjon.

Det er i hovedsak administrasjonen selv som tar initiativet og trekker medvirkningsorganet inn når kontakten skjer tidlig i beslutningsprosessene. Dette gjelder særlig i arbeid med temaplaner knyttet til barn og unges livssituasjon og

oppvekstmiljø, og ved områdeplaner eller steds- og byutviklingsprosjekter. Når kommunene involverer medvirkningsorganet fra et tidlig tidspunkt får organet større mulighet til å påvirke premissene for det videre arbeidet og komme med innspill. Der dette er gjennomført er både kommunens ansatte og ungdommene fornøyd med prosess og resultat.

I de fleste kommunene vi besøkte var det ulike typer informanter som ga uttrykk for at det kunne være ønskelig med mer kontakt. Men det var også kritiske røster som fremhevet kostnadssiden ved medvirkningsarbeid, og det ble stilt spørsmålstegn ved nytten av involveringen.

5.2.2 Politikernes berøringspunkter med medvirkningsorganet

Et gjennomgående trekk i våre casekommuner er at medvirkningsorganene jobber nærmere det politiske nivå enn det administrative. De er alle i noen grad høringsinstans overfor politisk nivå, enten det er i forhold til behandling i hovedutvalg/komité, formannskap eller kommune-/bystyre.

I disse kommunene har organene (evt. ved leder) talerett på de politiske arenaene, en rett som blir benyttet i ulik grad. Hyppig oppmøte henger gjerne sammen med at en spesiell sak som engasjerer ungdommene sterkt, er til behandling. Dette betyr at de bruker denne muligheten til å fremme unges synspunkter i saker som er viktige for dem, får snakke direkte til politikere og kan bruke sine egne uttrykksformer.

Det viser seg at i de fleste av casekommunene har medvirkningsorganet mulighet til å legge fram saker som ikke står på dagsordenen for kommunestyret. Den muligheten brukes i varierende grad. Der dette brukes mest er det satt i system ved at medvirkningsorganet aktivt går inn for å generere saker fra barne- og ungdomspopulasjonen til politisk behandling.

I noen kommuner inviterer medvirkningsorganet tidvis politikere/ordfører til møtene, og da stiller disse opp. Politikere forteller også at de har vært tilstede i møter i medvirkningsorganene fordi de har

personlige interesse for arbeidet, dog uten at slik møtedeltakelse er satt i system.

I noen kommuner har leder for medvirkningsorganet årlige eller halvårlige møter med politikere på høyt politisk nivå. Det skjer dessuten at leder i medvirkningsorganet tar kontakt med komité-/utvalgsleder i forkant av behandlinger av saker i kommunenes politiske organ.

I en av casekommunene hadde varaordfører vært med ungdommene på tur til en barne- og ungdomskonferanse. Hun framholder at dette var en mulighet til å bli kjent med ungdommen på en helt annen måte enn når de møtes i kommunestyret. Også andre kontaktmuligheter tas i bruk; denne politikeren forteller at hun har kontakt med ungdommene på Facebook, etter ønske fra ungdommen selv. Hun synes dette er veldig positivt og at det skaper en uformell relasjon som gjør veien til medvirkning kortere.

Oppsummeringsvis er vårt inntrykk at kontakten mellom politikere og innflytelsesorgan ikke er verken veldig hyppig eller veldig nær i de fleste kommunene. Samtidig er kontakten positiv. Der det er definerte kontaktpunkter fungerer dette til alle parter glede, men mye av kontakten er personavhengig fra politikernes side.

5.3 Politikernes syn på deltakelse - hvorfor ha medvirkningsorgan?

Politikerne i våre casekommuner er positive til det å ha et medvirkningsorgan for barn og unge.⁷⁰ Mange av dem vi intervjuet hadde selv vært aktive pådrivere for å få på plass medvirkningsorganet.

Vi skal gå litt nærmere inn på hva politikere mener de får igjen for å ha et slikt organ – hva som gjør dem positive – og relatere det til de teoretiske begrunnelsene for slike organer.

⁷⁰ Trolig i hovedsak en konsekvens av utvalgsmetode – vi har valgt kommuner der kontaktpersonen for medvirkningsorganet mener organet har en relativt sterk innflytelse i kommunen.

5.3.1 Ungdommene imponerer!

Politikerne uttrykte begeistring for sin egen ungdom. De trekker frem at ungdommene er taleføre og ansvarsbevisste, at de evner å se ut over egne interesser, prioriterer midler også til andre enn sine egne, skjønner alvoret i kommunens økonomi og tar ansvar. En politiker som framholder ungdomsrepresentantenes nøkterne økonomiforståelse, forteller at de unge kommer med innspill i budsjettarbeidet, til skolesaker og idrettssaker.

Politikerne sier også at de unge flinke til å presentere sine synspunkter, innspill og forslag, og at de har imponerende stå-på vilje i saker de brenner for. En politiker mener at dette medfører større innlevelse hos politikerne og at de klarer å begeistre politikerne med sitt engasjement.

En ordfører sier det slik:

Medvirkningsorganet har så stor gjennomslagskraft blant politikerne fordi arbeidet deres er så skikkelig. De er konstruktive og ser etter løsninger heller enn å se svart – hvitt på saken. Deres innspill i saker hjelper politikerne til å følge med i forhold til relevant informasjon slik at det blir bedre beslutninger. De er også veldig aktive til å finne gode løsninger på sakene som er oppe, og det styrker innflytelsen deres.

5.3.2 Kommunen trenger barn og unges blikk

En bærende begrunnelse for medvirkning generelt er at de som mottar et tilbud eller en tjeneste vil kunne ha en større forståelse for hva som skal til for å gjøre den god. En slik brukerbegrunnelse er også en gjentatt holdning blant politikerne vi snakket med i kommunene.

Det er viktig at ungdommene er med i alle ledd. Spesielt egne saker er det bra at de kommer med, for de voksne vet ikke alltid hva unge vil ha.

En ordfører legger vekt på at ungdomsrådet kanalisere oppfatninger fra ungdomsmiljøet i saker som angår dem. Ordføreren presiserer videre at det er veldig stor forskjell på å ha dette

representasjonsorganet sammenliknet med situasjonen før det ble opprettet, og at ordningen har kommet for å bli.

En politiker er opptatt av at politikk bør være kunnskapsbasert og at det derfor er viktig med god informasjon. Han mener medvirkningsorganet medfører bedre informasjon før beslutningene tas og sier: ”hvis ikke hadde vi ikke brukt tid på det”.

Det ble også trukket frem på generelt grunnlag at det er viktig for kommunen å få andre vinklinger på aktuelle saker, og at en trenger ungdom sitt syn på dette. Det blir bedre med unges innspill enn uten!

Det er viktig å lage noe som er attraktivt for de unge nå og for de som flytter til stedet. De unge tenker annerledes enn de som er 50 år, og vi trenger nye vinklinger.

Begrunnelsene med kollektiv brukermedvirkning og at man får større innsikt som gir bedre beslutninger er altså sentrale for politikerne i casekommunene.

5.3.3 Demokratisk sosialisering og å holde på ungdommen i bygda

Politikerne gir uttrykk for at de håper medvirkningsorganet skal innebære positive effekter for kommunen som ikke er direkte knyttet til bedre utfall av saker. Et håp om rekruttering til politikerrollen er en slik begrunnelse som noen kommer med. Faren for demokratiunderskudd og dårlig rekruttering til lokalpolitiske verv ligger bak.

En annen viktig begrunnelse som særlig gjelder kommuner med fraflyttingsproblematikk, er at man ønsker å gjøre kommunen til et positivt sted for de unge som de vil ønske å komme tilbake til når de skal etablere seg.

En ordfører sier:

Det er viktig å få dem til å forstå at dersom de jobber for noe, så får de noe å si. Det handler om å reise et samfunnsengasjement, ikke primært partipolitikk. Det er også et poeng med medvirkningen at en skal få dem tilbake. De skal huske at det var bra når de reiste.

En annen sier det slik:

Unge ser ting som voksne ikke ser. En kommune som ikke legger til rette for medvirkning får heller ikke ungdommen tilbake. Man må vise at man tar dem på alvor.

5.3.4 Et utvidet og bedre fungerende demokrati

Uttaleretten er spesielt viktig når en ikke har stemmerett.

Sitatet over fra en politiker gir uttrykk for at medvirkningsorganet er et supplement til demokratiet slik det er konstruert i dag med stemmerett fra man er 18 år. Vi så fra surveyen at de fleste innflytelsesorganene er for unge under stemmerettsalder. Slik er det også i våre casekommuner – organene er for de unge opp til omkring 18 år.

En annen begrunnelse er at den demokratiske prosessen blir bedre. I en av kommunene trekker man frem betydningen av det ”trykket” medvirkningsorganet har gitt i sakene der de har vært engasjert. Det antas at ”trykket” i seg selv har hatt betydning for utfallet i saken, og at den politiske prosessen derfor har vært bedre i kommunen.

En ordfører uttaler at det viktigste med medvirkningsorganets arbeid er å få ungdom i kommunen til å skjønne at det å være aktivt med, blande seg inn i arbeidet i kommunen, fører til gjensidig økt forståelse. Ordføreren trekker frem at det i kommunestyret bare sitter voksne representanter og at det er få tangeringspunkter med ungdomsbefolkningen. Når organet er etablert blir politikerne mer observante på at ungdom er der, og det blir lettere å ta dem med på råd i ulike tema og saksområder. Da fungerer også demokratiet bedre.

5.3.5 Medvirkning er positivt selv om de unge ikke nødvendigvis får gjennomslag

De blir jo hørt. Det er ikke alltid de får det som de vil, men de blir hørt.

Det er en klar oppfatning blant politikerne vi snakket med at vellykket medvirkning fra innflytelsesorganet i deres kommune ikke nødvendigvis innebærer at de unge får gjennomslag for sitt syn. Mange er opptatt av å poengtere at dette ikke er en forutsetning for god medvirkning.

En politiker er svært opptatt av hvor viktig det er å få innsikt i hva ungdom er opptatt av. Om de sakene som foreslås fra organet lar seg gjennomføre er mindre viktig for ham – han ønsker å høre hva som engasjerer ungdom, dvs. å øke sitt kunnskapsgrunnlag og sin forståelse for barn og ungdoms situasjon og oppvekstmiljø.

Samtidig underslås det ikke hvor viktig det er at de unge ser resultater av hva de har vært med på. Det er ikke så viktig om resultatet ikke blir nøyaktig slik de har ønsket, men ”noe må de høre”. Tilbakemelding og respons er viktig, enten i form av konkrete tiltak eller ved at det synliggjøres for dem at det de har bidratt med har hatt betydning for politikernes vurderinger.

I samme gate trekker en annen frem at politikere ikke må forlove seg. Det er viktig at de presiserer at ”dette er noe vi skal prøve å få til”, men at det ikke gis noen garanti for at resultatet blir slik ungdommen ønsker seg.

Samtidig ser politikerne at det aller mest inspirerende for ungdom er om de får gjennomslag for sitt syn:

Like viktig som opplæringen de får er at de faktisk får reel innflytelse. Teknikken kan de lære seg fort når de ser at det medfører resultater. Da skjønner de også betydningen.

5.3.6 Vi kan alltid bli bedre!

Selv om politikerne vi snakket med var svært fornøyd med eget medvirkningsorgan og hvordan det ble jobbet med medvirkning for barn og unge i kommunen, mente de også at det var rom for forbedringer. Vi diskuterte vår modell for medvirkning (se figur 1.1.), og alle mente kommunen kunne bli flinkere til å involvere medvirkningsorganet mer på et tidligere tidspunkt. Det var også flere som trakk frem at det innimellom kom saker til politisk behandling som burde vært innom medvirkningsorganet først. ”Det er alltid rom for forbedringer” var en grunnleggende

holdning, samtidig som de mener det ikke er nødvendig at alt fungerer perfekt hvis det fungerer godt nok.

I forhold til spørsmålet om barn mellom 8 og 12 år burde inkluderes mer, var det en tilsvarende positiv grunnholdning blandet med en reservasjon i forhold til hvor mye man kunne oppnå med denne yngre gruppen. Generelt var det mange som anså at barn vanskeligere kunne forholde seg til overordnede saker på høring og at svært lokale og konkrete saker gjerne var best egnet for medvirkning fra denne gruppen.

5.4 Administrasjonens syn på deltakelse

Det er varierende interesse i forvaltningen for å gå ”omveier” om slike råd!

Uttalelsen kom i et intervju og er ganske talende. For det første viser den at de ulike personene i administrasjonen selv må ha en ”interesse av” å trekke inn ungdommen for at medvirkning og involvering skal finne sted. Dermed blir dette personavhengig og resultatet kan slå begge veier; fra at ildsjeler sørger for å legge til rette for medvirkning, til at lite skjer selv der man burde ha ”gått omveien” for å lytte til barn og unges synspunkter, erfaringer og forslag. For det andre viser uttalelsen at en del anser det å inkludere innflytelsesorgan som en ”omvei” i forhold til målet, dvs. at de ser liten verdi i å la barn og unge delta.

Holdninger blant de administrativt ansatte, slik det framkommer i vårt datamateriale, kan grupperes i fire hovedkategorier. Vi skal gi en idealtypisk beskrivelse⁷¹ av disse fire kategoriene av holdninger for å vise hvilke forutsetninger som kan ligge til grunn når en slik ”ny” politisk aktør kommer inn i kommunal saksgang. De fire er:

1. Vi ser organet som en ressurs, bruker det og vil bruke det mer
2. Vi ser ikke vårt behov for dette organet og mener medvirkning er viktigst på andre arenaer for unge

⁷¹ Idealtypisk beskrivelse innebærer å tydeliggjøre budskapet ved å rendyrke en kategori eller gjøre den mer utært enn slik den fremstår i rent empirisk.

3. Vi har lite erfaring med organet, men er åpne for å bruke det mer
4. Vi har erfaring med organet og ser en del utfordringer i arbeidet

5.4.1 Holdning 1: Vi ser organet som en ressurs, bruker det og vil bruke det mer

Vi så positive holdninger til medvirkningsorganet i alle kommunene, men det er særlig der de har fått et godt og gjennomgående grep på samarbeidet at mange blant administrasjonen ser gevinstene. I en kommune ble følgende sagt:

I dag har vi fått på plass strukturene, men de må hele tiden vedlikeholdes og forbedres slik at alle saker som *bør* gå via innflytelsesorganet faktisk blir sendt dit. Det tar tid å få det under huden på administrasjonen, men i økende grad huskes det på, og jeg tror de synes det er interessant.

Og at det er interessant er nettopp en typisk respons fra mange som er positive til deltakelsen. De mener ungdommene tilfører noe nytt og har en eget evne til å se.

Ungdom har et annet blikk

I en kommune uttrykkes det slik:

Det har vært situasjoner der innflytelsesorganet har pekt på ting som voksne ikke har sett. De er opptatt av forskjellige ting. Spesielt i forhold til utstyr og lekeapparater på skolene har organet hatt mye å si.

I en annen kommune oppfattes det som at innflytelsesorganet representerer det synet som generelt råder hos ungdommen, og at de sammen med voksenkontakten får til en god kommunikasjon med kommunen. ”De tilfører ting som voksne ikke overskuer”, sies det.

En annen trekker frem at det særlig er de som har ansvar for by- og samfunnsutvikling som bør høre på ungdommene fordi de skjønner samtiden bedre:

Vi som vokste opp på 60-, 70- og 80-tallet har en intuitiv forståelse av samtiden som er foreldet – samfunnet er endret på punkter vi ikke har forutsetninger til å se. Ungdommers perspektiver bør etterspørres slik at man kan vurdere om de har innsikt det er verdt å ta hensyn til.

En siste har gitt uttrykk for det viktige med å involvere unge med tanke på at det er de som skal bo i kommunen i fremtiden:

Det er ungdommen som må være med å definere hvordan framtidens kommune skal se ut!

Sakene blir bedre behandlet

Et klart bærende argument og begrunnelse for en positiv holdning er at informantene har erfart at bidragene fra medvirkningsorganet har gjort at sakene er bedre belyst eller behandlet. Som en sier:

Dette gjør vi ikke for ungdommens skyld, men for å få bedre beslutninger!

I forhold til generell planlegging hvor man har inkludert ungdom fra start, og skisser er blitt sendt til høring tidlig i planfasen, ser administrasjonen ungdommenes tilbakespill som en motivasjon i planarbeidet. De blir også omtalt som prosesshjelpere.

Og når det fungerer godt styrkes det videre arbeidet. Det begynte med at ungdommene var høringsinstans i plansaker, men de er nå blitt involvert i det meste, fortelles det.

At medlemmene møter forberedt og har skjønt at de har stor innflytelse gir administrasjonens tillit. Som det sies i en kommune ble ordningen først vedtatt av det politiske system, og administrasjon ”hadde en annen mening”, men arbeidet til nå har gitt viktige erfaringer som har endret dette synet. Barn og unge kan ha større gjennomslagskraft for sine syn når de fremmer dem selv gjennom et medvirkningsorgan enn når en i administrasjonen taler deres sak, sies det.

Og det blir sagt:

Vi bruker dem som rådgivere - de som sitter i organet er fremtidens politikere og ledere.

5.4.2 Holdning 2: Vi ser ikke vårt behov for dette organet og mener medvirkning er viktigst på andre arenaer for unge

Ikke mange av dem vi intervjuet hadde en utpreget negativ holdning til medvirkningsorganene, men det var noen. Denne gruppen administrativt ansatte er ikke nødvendigvis negative til satsing på barn og unge i kommunen, men de har som holdning at de i hovedsak kan få til dette uten organet. En sier:

De er 15-17 år og synes ting tar lang tid fordi de ser ting i sitt eget perspektiv. I en vedtakssammenheng er ikke to år lenge. Skal en finne ut hva som er bra for ungdommene er det bedre å spørre en flink lærer eller noen som står ved siden av ungdomsmiljøet enn ungdommene selv.

En annen sier at det ikke nødvendigvis gir mer informasjon å høre enda flere aktørers røster. Å involvere barn og unge tar tid og ressurser som kommunen ikke har, fremhever han, og mener han ikke får noe igjen for det i økt innsikt.

En annen gir uttrykk for at det kan finnes argumenter for å la ungdom komme til orde i kommunen, uten at det de sier nødvendigvis skal tas på alvor:

En må høre på ungdommen for å være en god oppdrager, men som voksen må en ta stilling, noe som innebærer at en ikke nødvendigvis gjør det ungdommen sier. Det er ikke slik at ungdommen selv skal bestemme veien til det gode liv.

Vi har også sett at informanter fra administrasjonen ikke ser at de burde ha noen kontakt med medvirkningsorganet overhodet fordi det hører til på en den politiske arena:

Jeg tenker at ungdomsrådet er et politisk organ som jeg ikke skal blande meg i.

En annen sier:

Medvirkningsorganet markerer seg mest når lederen taler i kommunestyret.

Oppsummeringsvis har vi et tydelig bilde av at det er en del i administrasjonen i kommunene, både på ledelsesnivå (for eksempel rådmann) og på lavere nivå som ikke tror at medvirkningsorganet har noe vesentlig å tilføre dem i forhold til deres arbeidsfelt. Med den typen holdninger til organet er det store sjanser for at de får rett, for slike holdninger danner ikke et godt utgangspunkt for samarbeid.

5.4.3 Holdning 3: Vi har lite erfaring med organet, men er åpne for å bruke det mer

Vi har ikke mange konkrete uttalelser fra casekommunene knyttet til liten erfaring samtidig med positiv innstilling til medvirkningsorganet. Da vi ba om intervju i kommunen, ba vi om å få snakke med folk som hadde konkret erfaring med samarbeid med medvirkningsorganet. Slik sett ba vi om å få ekskludert denne gruppen informanter fra materialet. Imidlertid ba vi også om å få snakke med representanter fra flere ulike sektorer hvor barn og unge kunne være relevante i forhold til innspill. Vi har derfor møtt flere som potensielt kunne ha involvert medvirkningsorganet, men som ikke har gjort det.

Da vi spurte disse om de hadde arbeidet med tema om ungdom uten å invitere inn medvirkningsorganet, svarte de ”ja” og begrunnet det med at de rett og slett ikke tenkte på det. Her ligger et stort potensiale for særlig sekretærene for medvirkningsorganene som gjerne har en rolle som bindeledd mellom kommunen og organet.

En annen variant er de som ikke tidlig nok skjønnte hvor egnet eller relevant en sak var for ungdom.

Medvirkningsorganet ble ikke trukket inn opprinnelig fordi planen er fremmet som næringspolitikk. Det ville vært helt annerledes dersom den var fremmet i en sosialpolitisk sammenheng. Vi tenkte ikke på dette som ruspolitikk.

Flere vi intervjuet ga uttrykk for at de i ettertid så at temaet var relevant og at de ville inkludere organet i fremtidig arbeid.

Ut fra informasjon fra andre aktører i kommunen, har vi grunn til å tro at det finnes mange i administrasjonen som ennå ikke har

erfaringer med å samarbeide med medvirkningsorganet, men som vil være åpen for det. I de fleste kommunene ga man fra ledelsesnivå uttrykk for at kommunens forbedringspotensial i forhold til medvirkningsorganet særlig var knyttet til å få organet bedre kjent og innarbeidet i forhold til administrasjonen.

5.4.4 Holdning 4: Vi har erfaring med organet og ser en del utfordringer i arbeidet

Mange vi intervjuet ga oss innsikt i ulike typer utfordringer i arbeidet deres med medvirkningsorganet.

Strukturer står i veien for direkte kontakt

En informant trekker frem at utfordringen til medvirkningsorganet ligger i kommunenes generelle organisering. Eksempelvis ønsker en informant å komme inn tidligere:

Dersom jeg hadde kunnet komme inn tidligere kunne jeg ha beskrevet saken med litt mer spenning, og kanskje ungdommen da hadde engasjert seg mer.

Tidsressurser er en del av bildet:

Jeg sitter ofte med en følelse av at jeg hadde trengt mer tid til å få reel medvirkning i planarbeidet.

Også utfordringer knyttet til medvirkningsorganets arbeidsform trekkes frem. I en av kommunene ønsker de ansatte i administrasjonen at de hadde mer direkte kontakt med organet, for det meste av kontakten går gjennom sekretæren.

En annen trekker frem det negative i at det ikke finnes rutiner for at de som har presentert sakene tidligere kan komme tilbake og legger fram resultatet når saken er ferdigbehandlet.

Om medvirkningsorganets arbeidsform og oppgaver, sier en informant:

Men vi må også kunne gi dem noen valg og ikke vente at de skal finne opp kruttet selv i alle saker. Samtidig må en gi dem klare nok utfordringer.

Ungdommene lar seg ikke engasjere

Flere ga uttrykk for en frustrasjon rundt at det er vanskelig å få engasjementet stort nok. En informant var skuffet over at ingen medlemmer i medvirkningsorganet ønsket å gå inn i en arbeidsintensiv arrangementsgruppe knyttet til et kulturarrangement.

I en annen kommune har det vært en byggesak der ungdommen hadde mulighet til å være med å påvirke hvordan det skulle bli, men hvor de ikke engasjerte seg i saken. Saken ble også sendt til elevrådet, men ingen reagerte på den der heller.

En tredje informant mener barn og unge gjennomslagskraft avhenger av at ”de riktige” personene sitter i medvirkningsorganet, og at det er en utfordring at arbeidet er så personavhengig.

Rekruttering og representativitet

I en diskusjon i en kommune rundt spørsmålet om hvorvidt rekrutteringen representerer en utfordring i forhold til representativitet, svarer den ene informanten ”nei, for de har nettverk av andre ungdommer rundt seg”. Til dette sier den andre informanten at medlemmene har for lite ressurser til slik nettverksjobbing, og at de nok kan bli for toptunge. Hun fortsetter:

De trenger å drive mer grasrotarbeid. Det er en utfordring hos oss at representasjonen bare er gjennom skolesystemet. Samtidig har vi god medvirkning i fritidssektoren på tilbudene. Men koblingen mellom fritidsklubber og formelle arenaer er vanskelig.

Også i en annen kommune er spenningen mellom ulike ungdomsgrupper en engasjerende faktor:

Når det gjelder barn og unge og hvem en skal høre på, er det et dilemma. Vi har to grupper ungdom, de som er engasjert og står på, og de ikke-organiserte. De ikke-organiserte gir vage ønsker. Det fører til at en får mye input fra de organiserte, og dermed gir mer til dem som allerede har mye. Utfordringen er å få til en prosess hos ”de andre”.

Utfordringer knyttet til engasjement, representativitet og strukturelle sider ved organet og kommunene vil bli behandlet mer utførlig i kapittel 6.

5.4.5 Hvorfor ulike holdninger?

Vi har ovenfor presentert fire ulike holdninger i administrasjonen. Med utgangspunkt i de 43 intervjuene med administrativt ansatte, kan det se ut som særlig følgende fire faktorer kan ha betydning for administrasjonens holdninger:

- Ulike sektorer medfører ulike holdninger
- Faktisk erfaring med ungdommene
- Administrasjonens arbeidssituasjon og oppgaver er annerledes enn politikerne.
- Arbeidspress og ressursituasjon

Ulike holdninger i ulike sektorer.

Ulike holdninger i ulike sektorer kan handle om ulike tradisjoner og kulturer innen feltet, og det kan avspeile at sektorene i varierende grad anser sine sektorfelt som egnet for medvirkning. Vi skal i det følgende beskrive noen erfaringer knyttet til de forskjellige sektorene.

Skolesektoren

Generelt er de positive til medvirkningsorganet i denne sektoren. Medvirkning og deltakelse i et innflytelsesorgan blir av flere sett på som en del av et fag - demokratiopplæring. Det er ofte skolene som har hånd om rekrutteringen og det gjør virksomheten sterkere tilknyttet. Det er lite bekymring knyttet til eventuell manglende representativitet, for det er en forståelse for at det må være barn/unge som behersker denne typen arenaer som bør velges inn i medvirkningsorganet. Rekruttering fra elevråd sees som naturlig og velegnet. Det skal imidlertid nevnes at vi har sett få eksempler på at skolesektoren aktivt har trukket inn medvirkningsorganer på sitt politikkfelt i kommunene.

Sektor for regulering, plan og bygg

Informanter fra denne sektoren er i stor grad positive, og vi har snakket med mange som arbeider på dette feltet. Disse har relativt mye erfaring med medvirkning for barn og unge gjennom barnetråkk og andre typer arealregistreringer, og de ser godt verdien av innspillene. Det varierer en del hvor mye denne gruppen mener at kommunens innflytelsesorgan bør trekkes inn – ofte synes de vel så gjerne at mer lokalt baserte grupper er mer egnet.

Stedsutvikling er åpenbart et egnet felt å trekke med innflytelsesorganer. Lange prosesser gjør at de kan komme inn på flere ulike tidspunkter og i ulike roller. Det poengteres fra informantene at på alle saker som omhandler fysisk utforming av områder bør de komme inn tidlig for å kunne være med og legge de viktige premissene. Vi har flere eksempler på at informanter i administrasjonen mener barn, ungdom og medvirkningsorganet har kommet inn for sent i slike prosesser.

Helsesektoren

Vi har hatt få intervjuer med ansatte med ansvar knyttet til helse. Det kan for oss virke som om det i liten grad tenkes på å involvere barn og ungdom her. Vi har eksempler på at innflytelsesorganene selv genererer saker på dette feltet. Planer som omhandler ungdoms helse som for eksempel seksualitet, spiseforstyrrelser og psykisk helse, er et meget egnet felt å involvere ungdom på.

Oppvekst og kultur

Både oppvekst og kultursektoren kan være kjernefelt for medvirkning, men vi har sett at det er spenninger og ambivalenser her. Særlig har det vært kritiske røster fra ungdomskulturarbeidere. Noen er kritiske fordi rekrutteringen til organet foregår på skolene og ikke oppfattes som representative, mens andre er kritiske fordi ungdommen ikke møter deres forventninger om ekstensiv deltakelse i selve arbeidet knyttet til kulturarrangement.

På oppvekstfeltet er mange særlig positive til ungdommens egne forslag til fordeling av midler og utforming av tilbud til barn og unge. De ser dette som god og reell brukermedvirkning. Samtidig er det noen bekymringer knyttet til om alle typer ungdom tilgodeses gjennom fordelingene av midlene. I de fleste kommunene er de

imidlertid imponert over hvor god jobb ungdommene gjør med å tildele midler til grupper som de selv ikke hører til i.

Faktisk erfaring med ungdommene

De i administrasjonen som har fått til et godt samarbeid med medvirkningsorganet er veldig fornøyd med det og dets bidrag. Dette er ikke overraskende. Generelt ser det ut til at jo mer samarbeid det er, jo bedre fungerer det. Men det blir for oss som ser dette utenifra, tydelig at ungdommene og administrasjonen må komme frem til gode måter å samarbeide på sammen. Hvis det fra administrasjonens side etterspørres en annen type innsats enn det ungdommene kan eller ønsker å stille opp med, blir det ikke vellykket.

Dette handler om forventninger. Noen av de som har negative erfaringer med samarbeidet har etter vårt syn hatt urealistiske forventninger til hvor mye og hva man kan forvente av denne gruppen barn og unge.

I en kommune hvor noen ga uttrykk for skuffelse over manglende engasjement i en tilsendt sak, ser det for oss ut til at dette kan kobles til arbeidsmengden man legger på ungdommen. Når store mengder saker sendes direkte til lederen av organet for å holde denne orientert, vil hun/han nesten ha en heltidsjobb med å sortere saker.

Hvordan medvirkningsorganene rent praktisk er organisert får betydning for hvordan de kan trekkes inn. Der organet har undergrupper basert på tema, har de en mulighet til å fordele arbeidsoppgavene mellom seg slik at noen representanter kan gå tettere inn i et arbeid med administrasjonen. Der alle skal være med på alle diskusjoner blir dette vanskeligere.

Vi så eksempler på tett og godt samarbeid mellom representantene i organet og ansatte i administrasjonen der organets sekretær var aktiv i å sette seg inn i saker som ble oversendt og der det var klar arbeidsfordeling i organet.

Administrasjonens arbeidssituasjon og oppgaver er annerledes enn politikerne.

Våre intervjuer med politikere og administrasjon viser et klart hovedbilde der politikerne (de vi snakket med) var relativt udelt positive til medvirkningsorganet, mens holdningene i administra-

sjonen er mye mer varierende. Vi tror hovedforklaringen til dette er de ulike oppgavene disse to gruppene har i forhold til medvirkningsorganene. Politikerne har det siste ordet i forhold til innspillene som kommer i en høring, og står derfor fritt til å si ”vi har hørt dere, men dere kan dessverre ikke få gjennomslag”. Når de behandler en sak er det ofte mange ulike innspill å ta hensyn til, og de er vant med å avveie disse mot hverandre. De ser også i større grad et potensiale for å få frem ny informasjon.

Administrasjonen har vist seg å være mer delt i synet på om medvirkningsorganene klarer å bidra med noen ny informasjon. De får også en øket arbeidsbyrde hvis de skal sørge for at barn og unge får en reell mulighet til å få god innsikt i en sak og så ta stilling til den.

Arbeidspress/ressurssituasjon

Stor arbeidsbelastning og dårlig kommuneøkonomi kan ha negativ betydning for administrasjonens holdning til å involvere medvirkningsorgan. Slik involvering vil medføre noe ekstra arbeid hvis det skal gjøres på en god måte. Vi har hørt uttalelser av typen ”det er bare et ekstra høringsorgan å sende ut til blant mange, så det medfører ikke ekstraarbeid”. Hvis organet kun involveres ved at dokumenter oversendes, er dette en riktig påstand. I de fleste casekommunene har man imidlertid ambisjoner om å få til mer enn dette, og man ser at reell involvering av organet krever mer ressurser fra administrasjonens side.

Kommunens pressede økonomiske situasjon brukes som argument mot mer medvirkning i noen kommuner, og er gjerne ledsaget av tvil på om ungdommenes medvirkning tilfører noe nytt. Det trekkes inn at det må prioriteres, og at hvis noen grupper prioriteres vil det gå ut over andre.

Nå er medvirkningsorganet mest av alt en høringsinstans – dette kan gjøres annerledes, men det krever ressurser og organisering.

5.5 Barn og unges erfaringer med deltakelse og gjennomslag gjennom råd/styrer

I dette delkapitlet skal vi kort presentere våre informanter i forhold til blant annet verv, tilknytning til elevråd og andre fritidsaktiviteter. Videre belyser vi problemstillinger rundt representativitet knyttet til hvordan disse er valgt og hvem som er aktive i organet. Vi beskriver også hvordan informantene opplever sine verv, arbeidet i organet og i hvilken grad de opplever å få gjennomslag i kommunen.

5.5.1 Våre informanter

Samlet har vi intervjuet 27 ungdommer. I de fleste kommunene intervjuet vi leder for medvirkningsorganet, og i de kommunene som hadde slike, snakket vi med leder av komiteene. Når det gjelder hvor lang erfaring informantene hadde med medvirkningsorganene, varierte dette fra et halvt år til fem år. Mange hadde halvannet til to års erfaring, dvs. at de fleste har god erfaringsbakgrunn for sine synspunkter.

Både gutter og jenter var representert i alle kommunene. Aldersmessig lå tyngdepunktet på informantene på 16-17 år. De yngste vi intervjuet var tre 13-åringer og den eldste en 19-åring. De tre representantene fra et elevråd var i alderen 10 til 12 år.

Så godt som alle vi intervjuet var valgt gjennom skolene sine, og nesten alle var medlemmer i elevrådet. I to kommuner var noen av informantene ikke valgt gjennom skole/elevråd.

De fleste informantene hadde også andre aktiviteter enn medvirkningsorganet som de var engasjert i på fritiden. En del drev med sport, en del var aktive i politiske ungdomsorganisasjoner, og en del var engasjert i speider, kultur eller ideelle organisasjoner.

Det var ingen fremmedkulturelle blant dem vi intervjuet. I flere av kommunene hadde medvirkningsorganet medlemmer fra denne gruppen selv om de ikke var blant våre informanter. Trolig er gruppen underrepresentert i antall i forhold til den andelen de utgjør i ungdomspopulasjonen.

5.5.2 Skole og elevråd sentrale ved valg

Medvirkningsorganenes medlemmer velges vanligvis på skolene - 74 % av ungdomsrådene 92 % av barn og unges kommunestyre har rekruttering enten fra elevråd eller ved direkte valg på skolen.

I mandatene og de formelle reglene for medvirkningsorganene i casekommunene, er det vanligvis ikke detaljerte beskrivelser av hvordan valgene skal foregå på hver skole. Det er opp til skolene selv å finne sin form. Ofte ligger det et krav til at ordningen skal være ”demokratisk”.

Vi har sett at politikerne i kommunene vanligvis ikke er veldig opptatt av hvordan dette foregår i realiteten og at de har stor tillitt til at skolene selv finner en god form.

Etter samtalene med våre informanter har vi en viss innsikt i hva som er realitetene knyttet til disse valgene. Slik foregikk valgene i ”våre” skoler:

- Valg innad i elevrådet
- Representanten plukkes ut av kontaktlærer for elevrådet
- Urnevalg
- Rekruttering utenom elevråd

Nærmere om valgmetodene

Valg innad i elevrådet er den hyppigste varianten i vårt kvalitative materiale. Vanligvis er det mange verv som elevrådet skal besette, og de ber om frivillige til hvert av dem. Flere av våre informanter forteller at de var den eneste i sitt elevråd som var interessert i å sitte i medvirkningsorganet. Dette kan tolkes som at deltakelse i kommunale medvirkningsorgan enten er lite kjent eller at det ikke er særlig attraktivt for de unge.

I et elevråd var rekrutteringen koblet til valg av leder i elevrådet. Mange ønsket seg ledervervet og det ble holdt internt valg. De som fikk flest stemmer i ledervalget ble medlemmer av medvirkningsorganet.

En annen informant forteller at skolens elevråd er så stort at det velges et mindre styre i elevrådet på åtte personer. Representantene

til medvirkningsorganet blir valgt blant disse åtte. Mange hadde lyst til å være med, og de fant en løsning ved å utnevne flere vararepresentanter.

Flere av våre informanter forteller at de er spurt direkte. Det er da kontaktlærer for elevrådet som spør. En ble spurt på ungdomsskolen om å delta i organet da hun var med i elevrådet i 10. klasse. Hun hadde erfaring fra elevrådet ved skolen både i 8. og 9. klasse. En annen informant har en lignende historie, og det er gjerne de som alt har vist seg som aktive som blir spurt.

Ved to skoler holdes det urnevalg. Ved den ene foregikk dette ved at de som ville stille til valg sa fra til elevrådet, og så eliminerte de gruppen ned til tre som elevrådet anså at passet til oppgaven. Det ble holdt urnevalg hvor kandidatene holdt valgtale om hvem de var og hvorfor de stilte til valg. Ved en annen skole holder de først allmøte og har så urnevalg. Alle som ønsker kan stille, men det var bare hun som stilte det året.

Ved en skole besøkte medvirkningsorganets sekretær og leder skolen og delte ut søknadsskjema som interesserte kunne sende inn. Det ble holdt intervju med søkerne og en ble valgt. Representanten visste ikke hva som ble vektlagt da hun ble valgt.

I en siste valgkrets er det krav om at man enten må bo eller gå på skole i bydelen for å være med. Når det velges uavhengige ungdommer er det ofte flere som vil være med enn det er plasser. Fire uavhengige/uorganiserte ungdommer skal velges ved et treff på skolen.

Samlet viser våre intervjuer at selv om medlemmer rekrutteres via skolene, foregår dette på flere ulike måter og med stor variasjon demokratisk sett. Praksis spenner fra at noen enkeltpersoner blir spurt av kontaktlærer til valgkamp med urneavstemning.

Ungdommenes syn på representativitet

Det var generelt lite bekymring for representativiteten blant våre informanter. Flere av de unge mener at det på tross av valgordningene er mange ulike typer ungdom som er med, ikke bare de skoleflinke, selv om det nok er en overvekt av disse.

I kommuner som inkluderer ungdom fra videregående skoler med forskjellige linjer som for eksempel mer yrkesrettede videregående, blir ulike typer ungdommer rekruttert.

Våre informanter gir altså et bilde av at det stort sett er slik at medvirkningsorganene er sammensatt av ulike type ungdommer. Men en av informantene framhever at det å gå på talerstolen nok kan skremme vekk noen der det er slik valget gjøres.

5.5.3 Forankring og informasjonsdeling med ungdomsgruppa som helhet

Et viktig spørsmål som ble fokusert på av BLDs ekspertgruppe⁷² var om arbeidet i medvirkningsorganene er forankret i ungdomspopulasjonen, dvs. om ungdommene representerer en større ungdomsgruppering og om det flyter informasjon begge veier. Hvis svaret er ja, innebærer dette at ungdom i kommunen har en aktiv kanal for å fremme sine synspunkter overfor politikere og saksbehandlere, og at de motsatt vei får informasjon om viktige saker som er oppe til behandling. En slik forankring og informasjonsflyt kan bidra til kjennskap til medvirkningsorganet for ungdom i den spesifikke kommune, noe som samtidig kan ha en signaleffekt i forståelsen av lokaldemokratiet.

Et helt klart hovedinntrykk fra våre intervjuer er at ungdomsrepresentantene i liten grad har kontakt med andre barn og unge eller elevrådene de er valgt fra i forbindelse med det meste av arbeidet i medvirkningsorganene. Når de skal ta stilling til spørsmål som diskuteres representerer de i hovedsak seg selv og bare seg selv. I noen kommuner har de imidlertid institusjonalisert prosesser for å få saker ”opp” fra skoler og/eller elevråd. Vi skal belyse dette litt nærmere.

Lite systematisert kontakt med ”velgermassen”

De fleste representantene vi intervjuet hadde noe kontakt med sine venner knyttet til sakene de jobbet med i medvirkningsorganet. Det var særlig når de hadde spesielt interessante saker på agendaen at de diskuterte saken med andre. Men mange saker mente de at ikke ville interessere andre barn og unge, og de diskuterte dem lite.

⁷² *Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse*. Rapport BLD 2009

For noen var klassen var et hovednettverk for diskusjon. Egnede saker her var for eksempel kultursaker. Flere forteller at de diskuterer sakene med familien sin – med foreldre og søsken.

Svært få av informantene hadde noe systematisk kontakt med sitt elevråd slik at sakene de jobbet med ble bredere behandlet underveis i et større forum av barn og unge. Noen av informantene hadde gjort forsøk på å holde elevrådet orientert om arbeidet, men de hadde gått lei når de møtte liten interesse. En fortalte at det kan bli for knapt med tid på elevrådsmøtene slik at man ikke rekker å orientere om aktiviteten i medvirkningsorganet.

I et par kommuner var det imidlertid eksempler på at representantene aktivt la elevrådsmøtene i forkant av møtene i medvirkningsorganet slik at de fikk mandat derfra i forhold til det som skulle diskuteres på møtet. Ved en slik praksis blir representantenes synspunkt i spesifikke saker forankret blant andre unge.

I en kommune forteller de at saker som engasjerer, tar de opp med andre ungdommer, ”men vi diskuterer ikke byggesaker med medelever!” Mobilisering av ungdomsmassen i forhold til enkeltsaker, finnes det eksempler på fra flere kommuner.

Saker bringes opp fra skolenivå til organet

At det er liten kommunikasjon ut fra medlemmene om hva som skjer i organet står ikke i veien for at de kan bringe saker og initiativ opp fra den enkelte skole og frem til medvirkningsorganet. Dette skjer i ganske stor grad, og flere kommuner har etablert systemer for å sikre dette.

Det er særlig saker knyttet til utbygging av arealer som brukes av barn og unge, og saker knyttet til nedleggelse av skoler, som kommer opp fra lokale fora og inn til medvirkningsorganene. Ved flere anledninger har dette medført større engasjement i ungdomsgruppen. Slike praksisformer vil både kunne bidra til økt kjennskap til kommunens medvirkningsorgan(er) og gi unge erfaring med at det er mulig å fremme saker og påvirke hva som settes på dagsorden.

5.5.4 Varierende bruk av tid på arbeidet

Hvor mye tid våre informanter bruker på arbeidet med medvirkningsorganet varierer stort, fra de som kun bruker den tiden det tar å være tilstede i møter, til de som legger inn mye tid i forberedelser og i tillegg har tunge verv i komiteer og arbeidsgrupper. Generelt ser det ut til at dette er veldig opp til hver enkelt å finne ut av. En av våre informanter forteller at hun i snitt bruker en halv til en hel time pr. dag i tillegg til møtene. Hun forteller at hun får e-poster nesten hver dag, men legger til ”det er ikke en byrde – bare en glede!”

I en kommune bruker informantene 3-4 timer på forberedelser før møtene. Representantene andre steder leser gjennom papirene på en halv time før de møter. I kommunene varierer det en del hvordan sakspapirer sendes ut og hvor god tid representantene har til å sette seg inn i dem. Her finnes det forbedringspotensiale i flere kommuner.

Flere ungdommer vi intervjuet opplever også at de gjerne skulle blitt mer involvert i tilknytning til vervet. De ønsker velkommen en større etterspørsel fra kommunen, både administrasjon og politikere. ”Med mer kontakt ville vi følt oss mer verdsatt og viktigere” forteller en, og legger til:

Når kommunen sender ting til høring – hvorfor ikke sende det til oss også?

5.5.5 Får tidvis gjennomslag og blir tatt på alvor

De fleste ungdomsrepresentantene vi intervjuet forteller at de har positive erfaringer med hensyn til å bli hørt og bli tatt på alvor. Tidvis får de gjennomslag for sine innspill. Samtidig er det også noen negative erfaringer som kommer frem.

Informantene har stor forståelse for skillet mellom å bli hørt på og å få sitt syn igjennom, og de ser realistisk på begrensningene knyttet til å få sitt syn igjennom. Dette dreier seg om en grunnleggende forståelse for hvordan demokratiet fungerer, og at involvering og medvirkning ikke automatisk betyr gjennomslag for sitt eget syn. En informant sier det slik:

Noen saker får vi gjennomslag for og andre ikke. De hører på det de vil høre. Kommunen har stort sett vært flinke (spesielt ordføreren). Men man kan ikke bli hørt i alt, det gjør jo ikke de andre rådene heller.

I en annen kommune ønsker de at de fikk sakene tidligere enn de gjør i dag for da har de bedre mulighet til å påvirke utfallet. Hvor tidlig i saksforløpet medvirkningsorganet kobles inn varierer mellom kommunene og mellom sektorene i kommunene.

I en kommune forteller de at de har hatt byggesaker hvor rammene alt er lagt og at de derfor ikke får gjort noe i forhold til dem. Men de har også hatt nyere byggesaker hvor de har kunnet påvirke. De hadde en sak hvor det sto i papirene: ”i området leker aldri barn”. Da kunne de skjære igjennom å si at påstanden ikke var riktig og at barn bruker stedet mye.

En informant opplevde at det var i møter med de politiske komiteene de hadde størst reell gjennomslagskraft ved at de da fikk høre på debattene og selv presentere sakene sine.

I de fleste kommunene får vi også høre om saker som medvirkningsorganet burde ha fått oversendt, men hvor de ikke er blitt involvert. Eksempelvis så man i en kommune det som hensiktsmessig å slå sammen utearealene for en barnehage og en ungdomsklubb. Barnehagen ble spurt, men ikke lederen i fritidsklubben, og saken ble ikke sendt til medvirkningsorganet. Medvirkningsorganet fant ut av saken og prøvde å stoppe den, men det gikk ikke. Sekretær for organet var bortreist da saken var til utredning. Saken viser sårbarheten i systemet og individavhengigheten – når det ikke gis mulighet for medvirkning på riktig tid kan det være for sent. Den forteller også noe om manglende forankring i systemet.

5.5.6 Saker de jobber med og er opptatt av

I mange av casekommunene er *fordeling av midler* til tiltak for barn og unge en relativt sentral oppgave, og de fleste synes dette er gøy eller interessant. *Byggesaker og nærmiljø* ser også ut til å være områder hvor mange av medvirkningsorganene trekkes inn, selv om det også ofte er her de opplever å komme inn for sent i prosessen. *Skole, fritid, utemiljø og transport* er sentrale temaområder. *Transport* er

en gjenganger på tema som ungdommene selv setter på dagsorden ved at de ønsker et bedre kollektivtilbud og/eller lavere priser. Vi har imidlertid i liten grad sett at de har fått gjennomslag for dette.

I en av kommunene er fritidsklubber og transport de mest sentrale saksområdene i deres arbeid. De har også gitt innspill til en helseundersøkelse og diskutert åpningstider for helsestasjoner. Både grøntområder, skole/utdanning og stedsutvikling er ”litt” sentrale temaer det siste året.

Saker i nærområdet er de mest interessante sier de i en annen kommune. De synes at det er gøy når de selv initierer saker og ser resultater av disse. De har jobbet mye med å få ned prisene på aktiviteter for ungdom. Dette har lyktes i noen grad, men det er små beløp det er snakk om, for eksempel 7,- på kino med kulturkortet. De ser at det er en utfordring at mange av aktivitetene som ungdommen driver med ikke er kommunale tjenester/tilbud men private og kommersielle. Dermed blir det vanskeligere å forhandle om bedre priser for ungdom.

I en tredje kommune har de engasjert seg mye i forhold til kollektivtransport. De unge har bedt om billigere buss, hyppigere avganger og senere avganger, men ingen av disse tingene har de fått gjennomslag for. At man må betale voksenbillett på bussen fra man er 16 år synes de er paradoksalt. Grøntområder og spesielle arrangementer er ellers sentrale arbeidsfelt for dette medvirkningsorganet.

Vi viser for øvrig til kapittel 4 der det for noen av kommunene er gitt mye informasjon om hva medvirkningsorganet har jobbet med.

Medvirkningsorganet i tre av casekommunene har behandlet spørsmålet om kommunen skulle søke KRD om å være forsøkskommune for *stemmerett for ungdom mellom 16 og 18 år* ved neste kommunevalg. I en av kommunene var det et sterkt ønske om dette, men til ungdommenes store skuffelse fikk de ikke gjennomslag for dette blant politikerne.

I en annen kommune hadde de en stor diskusjon på dette, men flertallet av ungdommene var imot. De mente det var bedre å gi opplæring i demokrati i skolen enn at de voksne skulle ”kjøpe seg fri” ved å gi ut stemmesedler.

Også i en tredje kommune gikk medvirkningsorganet inn for å søke om å prøve ut stemmerett for 16-åringer, men bystyret stemte det ned.

5.5.7 Varierende deltakelse og engasjement i organet

En utfordring som ungdommene beskrev i flere av casekommunene var knyttet til et ujevnt deltakelsesnivå internt blant medlemmene i medvirkningsorganet. Noen medlemmer er aktive og drar arbeidet, mens andre enten sier lite eller ikke møter. De fleste organene i vår undersøkelse hadde erfaringer med varierende oppmøte.

Noen av informantene våre opplevde det som problematisk at andre ikke var aktive. De følte at det ble en ekstra oppgave for dem å prøve å engasjere og involvere andre representanter – ”vi må trekke meningene ut av folk” forteller en. En forklaring de selv gir på dette er at de i inneværende år rett og slett har hatt ”feil ungdommer” med i organet. De understreker at det ikke handler om alder og at de eldre i organet ikke ”overkjører” de yngre, men mer om hvem man er som person.

Problemet med at noen representanter blir stille er størst i plenumsmøter med mange deltakere. Engasjementet blir mer fordelt når medvirkningsorganene arbeider i mindre grupper forteller ungdommene. Informantene fortalte også om representanter som hadde vært stille i begynnelsen av perioden de var med, men at de hadde blitt mer aktive og frie etter hvert som de ble tryggere på de andre og arbeidet.

5.5.8 Personlig utbytte av deltakelsen

Så godt som alle vi intervjuet var fornøyd med å være representanter og mente de fikk noe ut av det. Utbyttet til hver enkelt varierte imidlertid en del. Alle sier at de lærte mer om kommunen og hvordan beslutningsprosessene der foregår, men det er tydelig at man i noen kommuner satser mer aktivt på opplæring i sentrale ferdigheter enn i andre.

En representant sier:

Jeg har tjent utrolig mye på å sitte i organet – lært å holde taler, takle media, skrive leserbrev, få kontakter etc.

I noen kommuner har representantene blitt kurset på denne typen aktiviteter. I andre er læringen et resultat av erfaringene med arbeidet.

Mange gir uttrykk for tilfredsstillelsen ved det å være med å bestemme:

Vi er med på veldig mange saker ang utvikling i byen. Noen ganger får vi bare se planer som allerede er vedtatt, men det er tilfeller der vi får være med å bestemme.

I en kommune trekker de frem at saker i nærområdet er de mest interessante. De synes at det er gøy når de selv initierer saker og ser resultater av disse.

Det er også noen som forteller om negative erfaringer. En informant forteller at hun gjennom sitt engasjement i organet er blitt desillusjonert på politikernes evne til å ”drive landet”. Hun opplever det som at politikere ”bare ville være populære” og synes de ”virket vilkårlige” i behandling av sakene.

Avslutningsvis spurte vi i flere kommuner ungdommene om de kunne tenke seg å jobbe i kommunen eller som politiker når de ble voksne. Svaret er at kommunene nok ikke kan se på medvirkningsorganene som noe rekrutteringsarena til administrasjonen. Med hensyn til politikerrollen er det mer åpent. Flere ungdommer hadde blitt interessert i partipolitikk i løpet av tiden i medvirkningsorganet. Men kommunepolitikk hadde ikke den samme tiltrekningen for disse som rikspolitikken. At ungdommen vurderer dette slik i en alder av 15-18 år trenger imidlertid ikke bety at de ikke likevel vil la seg engasjere i lokalpolitikk når de blir voksne.

5.6 Oppsummering om aktørenes syn på medvirkningen

Graden av kontakt mellom medvirkningsorganene og de administrativt ansatte varierer mye etter saksfelt og etter når i

saksprosessen medvirkningsorganet trekkes inn i de ulike kommunene.

Medvirkningsorganene i casekommunene jobber nærmere det politiske nivå enn det administrative, men kontakten mellom politikere og innflytelsesorgan er verken hyppig eller særlig nær i de fleste kommunene. Samtidig er kontakten positiv. Der det er definerte kontaktpunkter fungerer dette til alle parterers glede, men mye av kontakten er personavhengig fra politikernes side.

Politikerne mener ungdommen tilfører egne vinklinger og et bedre kunnskapsgrunnlag

Politikerne i casekommunene er positive til å ha et medvirkningsorgan og mener ungdommene er konstruktive og ser etter løsninger. Rent substansielt bidrar de med andre vinklinger og øker de voksnes kunnskapsgrunnlag slik at beslutningsgrunnlaget også blir bedre.

Både demokratisk sosialisering og større tilknytning til lokalsamfunnet er andre argumenter som kommer frem.

Jevnt over mener politikerne at ungdommen ikke nødvendigvis må få gjennomslag for sitt syn, men at det er viktig at de ser at deres innspill når frem og blir hørt.

Selv om våre informanter var fornøyd med sitt eget medvirkningsorgan, var det også en utbredt holdning at de kunne bli bedre på flere hold i kommunen og involvere organet både tidligere og i større grad.

Administrasjonens holdninger varierer

Mens politikerne generelt er positive til organene, er administrasjonen mer delt i sitt syn. Like fullt gir mange av de administrativt ansatte uttrykk for de samme synene på deltakelse som politikerne. De er imponert, og de aller fleste mener i prinsippet at deltakelse er viktig ut fra et demokratiresonnement. Flere hadde erfart at medvikningen gjorde sakene de jobbet med bedre belyst.

Samtidig er en del av våre informanter skeptiske til om de får nok igjen for å bruke tid på å involvere ungdom, og noen er kritiske til om ungdommen er representativ.

Det ser ut som holdningene til medvirkningsorganet varierer ut fra hvilken sektor informanten jobber i, hvilken faktisk erfaring vedkommende har med medvirkningsorganet, og arbeidspress/ressurssituasjon. I hovedsak vil de med mer erfaring fra samarbeid være mer positive til organet.

Når det gjelder de ulike sektorene er det særlig i sektorene som har med fysisk planlegging at de har positive erfaringer med medvirkning generelt. I skolesektoren er de positivt innstilt til skolen som rekrutterende arena og medvirkningsarbeide som konsept. Vi har lite empiri fra helsesektoren, noe som indikerer at medvirkningsorganene i liten grad trekkes inn her. I oppvekst og kultursektoren har vi opplevd svært delte syn på medvirkningsorganene.

Ungdommen føler de blir hørt, men er lite opptatt av representativitet

I våre casekommuner er de aller fleste ungdommene valgt gjennom elevrådet, og det har i hovedsak vært liten rift om vervet. I et par kommuner har de et system for å forankre representantenes aktiviteter til elevrådet, men det vanligste er at aktiviteten i medvirkningsorganet foregår frikoblet fra arenaen ungdommene er valgt fra. Lokale saker fra enkeltskoler eller lokale utbyggingsområder ser likevel ut til å kunne komme på dagsorden i organene.

Våre informanter er blant de mest aktive i hver av sine medvirkningsorganer. Like fullt varierer det hvor mye tid de bruker på arbeidet – fra flere timer i uka til kun å være med på to timers møter en gang i måneden. I de kommunene hvor arbeidet er minst tidkrevende, gir ungdommene uttrykk for at de ønsker å involveres mer av kommunen, få oversendt flere saker og få dem tidligere i saksprosessen.

Byggesaker, nærmiljø, skole, fritid, utemiljø og transport er sentrale temaområder når organet er høringsinstans eller de genererer saker selv. Å fordele midler til tiltak for/med/av barn og ungdom, oppleves av mange som en særlig interessant aktivitet.

Ungdommene opplever at de møtes med respekt og at de blir hørt. De opplever at de har innflytelse gjennom å få bidra med sine standpunkt selv om de ikke alltid får gjennomslag for sitt syn. Samlet sett har de unge i disse kommunene gjennomgående positive erfaringer med deltakelsen.

6 Viktige faktorer for arbeid med medvirkningsorganer

6.1 Innledning

Dette kapittelet har to hensikter. For det første skal vi trekke frem organisatoriske og praktiske forhold som ser ut til å være viktig for å få til god medvirkning fra barn og unge i kommunale beslutningsprosesser og hva som kan være utfordringer knyttet til det. Hovedoverskrifter er styrker og utfordringer knyttet til organisering av arbeidet, informasjon og bruk av mediene og kontaktpersonens/sekretærens rolle.

For det andre skal vi løfte frem funn knyttet til representativitet og diskutere dette.

6.2 Styrker og utfordringer knyttet til organisering

Et sitat fra Trondheims medvirkningsorgan fra deres årsrapport for 2006, oppsummerer mye av det man ønsker med et innflytelsesorgan:

Vi i Ungdommens bystyre føler vi har kommet langt i arbeidet, og at vi har oppnådd reell medvirkning. Vi har funnet en balanse mellom ungdomsinitierte- og

politiske saker, som gir en variasjon i arbeidet som vi mener fungerer godt.⁷³

Hva er viktig å gjøre helt konkret for å legge til rette for et slikt resultat? Vi skal trekke frem noen erfaringer fra survey og case-kommuner på styrker og svakheter knyttet til organiseringen.

6.2.1 Mandat og voksenressurs må på plass

Hvis et medvirkningsorgan for barn og unge skal ha reell betydning bør det ha et politisk vedtak i ryggen som forplikter alle parter og skisser opp hvilke oppgaver organet skal ha og hvordan kontakten med kommunen skal finne sted. Å involvere ungdommen selv i dette arbeidet er fornuftig og ble gjort i flere av casekommunene. I forlengelsen av dette bør det utarbeides et reglement for hvordan medvirkningsorganet skal jobbe og virke mer i detalj. Et eksempel på et reglement for medvirkningsorganet finnes i vedlegg 5.

Nasjonale retningslinjer for medvirkningsorgan kan være et gunstig bidrag i forhold til arbeid med blant annet mandat. I flere av casekommunene hadde man i forbindelse med etableringen av medvirkningsorganet lagt ned mye arbeid i å sette seg inn i hva et medvirkningsorgan kan tilføre kommunen og hvordan det bør organiseres. I spørreundersøkelsen ble det av flere etterlyst veiledende innspill fra statlig hold og eventuelt nasjonale retningslinjer. BLDs ekspertgruppe som utredet ungdoms demokratiske deltakelse og innflytelse, anbefaler at det utarbeides nasjonale retningslinjer for ungdomsråd⁷⁴. Slike retningslinjer vil gjøre oppstartsarbeidet enklere for kommuner som ikke har et medvirkningsorgan ennå, og det vil kunne styrke arbeidet i de organene som finnes pr. i dag.

Gjennom intervjuene og surveyen fikk vi innsikt også i medvirkningsorganer som er nedlagt. Informasjonen indikerer at hvis det er ungdommene selv som skal drifte medvirkningsorganet uten organisatorisk støtte fra kommunen, vil engasjementet dø ut og medvirkningsorganet med det. Det ser ikke ut til å være mulig å

⁷³ Ungdommens Bystyre i Trondheim. Årsrapport 2006, s. 4

⁷⁴ Barne- og likestillingsdepartementet (2009): Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse, s. 116

opprettholde et medvirkningsorgan for barn og ungdom uten at kommunen setter av ressurser til en person som kan holde det i gang.⁷⁵ Hvor omfattende dette skal være i tid over året vil måtte dimensjoneres i forhold til ambisjonene for medvirkningsorganet. Hvis man satser på en enkel samling i året for barn og unge, vil ressursene som må settes av i kommunen til arrangementet være mindre omfattende og mer oversiktlige enn om man går for en ordning som skal driftes gjennom året.

Uansett dimensjonering av medvirkningen, bør det utpekes en person i kommunen med særlig ansvar for oppgaven, og det må følge tid til å utføre den. Det bør være klart for både kommunens administrasjon og politikere hvem som har dette ansvaret. Å sette av ressurser til drifting av medvirkningsorganet er en av anbefalingene i BLDs utredning om ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse⁷⁶. Se vedlegg 9 for alle anbefalingene.

Følgende kraftsalve fra surveyen illustrerer poenget med behovet for å sette av ressurser og ta ordningen på alvor:

Frå oppstart har organet vårt stort sett eksistert på papiret og som utgiftspost gjennom møtegodtgjersle. Politikarane har ikkje tatt ansvar, og så lenge det har vore avgrensa ressursar til bruk i det administrative så har organet hatt sterk redusert handlefridom. Det har vore vanskeleg å posisjonere og integrere Ungdommens kommunestyre i høve til det etablerte politisk-administrative systemet så lenge det berre er pådriving frå ungdommen si side. Ei nedprioritert oppgåve. Dette er respektlaust overfor ungdommen, og det er ikkje god økonomi å gjennomføre noko slikt halvhjerta.

6.2.2 Fyll møtetiden og finn riktig møtetidspunkt

Mens noen medvirkningsorganer har svært mye å holde på med, så vi også eksempler på organer som ikke fylte opp den oppsatte

⁷⁵ At slike organer er voksenstyrt er sett som kooptering og kritisert som lite politisk mobiliserende (Ødegård (2009), s. 57-58)

⁷⁶ Barne- og likestillingsdepartementet (2009): Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse. Side 116-117

møtetiden. Ungdommene fortalte her at de gjerne skulle brukt tida fullt ut, men at det enten ikke var stoff nok å jobbe med eller at de ikke fikk i gang gode diskusjoner om sakene. Arbeidet ble da ansett som kjedelig, og oppmøtet sank i løpet av året.

Ungdommen ble her ikke nok trukket inn i arbeidet og hadde ikke ansvar for noe ut over å stille til møtene. Sekretær for organet får da en svært sentral plass i møtene ved å skulle presentere alle saker, og det potensielle engasjementet blant representantene blir ikke utnyttet. Et godt grep kan være å velge et arbeidsutvalg i organet med leder, nestleder og ansvarlige for kultur og oppvekst, og gi dem konkrete oppgaver i forberedelsene til møtene.

En annen grunn til at møter tar kort tid kan være at saker som kommer inn på høring kommer så sent inn at det er vanskelig å få opp et engasjement i forhold til dem. Hvis sakene kommer til organet mens administrasjonen forbereder den, kan saksbehandlere inviteres og skape engasjement i organet. De opplever at de står friere til å legge frem saken når den har kommet kortere i saksløpet. Hvis saken så kommer tilbake til organet i høringsrunden, har representantene bedre forutsetninger til å mene noe om den.

Møtetid – etter skolen eller i skoletida?

Valg av møtetid er en svært konkret utfordring som kan ha store konsekvenser for oppmøtet. I barne- og ungdomsskolene vil fravær knyttet til medvirkningsorganer i all hovedsak være godkjent fravær som også kan gi positive utslag på karakterer i samfunnsfag eller lignende. På videregående skole har ungdom rett til et visst antall timer fri for deltaking i denne type arbeid (”politisk fravær”), men det er mange som likevel opplever det som en belastning å skulle ta fri. Fravær fra undervisningen medfører potensielle hull i læringen, noe som elevene på videregående skole generelt er mer opptatt av og bekymret for enn elevene i grunnskolen.

Lærlinger og unge i arbeid, har i enda større grad problemer med å kombinere verv i medvirkningsorgan med sin hovedaktivitet når møtene skjer på dagen. Generelt vil de fleste i alderen 16-18 år foretrekke at virksomheten foregår litt sent på dagen, mens de som er yngre ikke vil at virksomheten skal fortrenge andre ettermiddagsaktiviteter som sport og andre hobbyer.

6.2.3 Levende råd gjennom bruk av komiteer, bli-kjent tur og kurs

I surveyen kommer det klart frem at en god del kommuner opplever det som vanskelig å engasjere ungdommene. Vi har eksempler på kommuner som mener manglende engasjement fra ungdommene er hovedgrunnen til at et tidligere fungerende organ er lagt ned. Det er også en problemstilling som trekkes frem i kommuner som har fungerende organer:

Men ofte har ungdommene ingen mening!
Ungdommene selv kunne vært mer engasjert i saker som angår dem selv.

Noe som kan forebygge manglende engasjement er tiltak for å gjøre arbeidet mer levende. I flere av organene vi besøkte har lederen klare ansvarsoppgaver. Dette gjør arbeidet mer fokusert for ham/henne. En vanlig rolle for lederen er å sette seg inn i sakene før et møte og lede møtet med de andre representantene.

Bruk av underkomiteer med ansvar for forskjellige temaområder ser også ut til å forplikte og engasjere ungdommene. Det velges ofte en leder for hver komité eller temaområde som har et overordnet ansvar knyttet til saker på området. Denne personen kan bli et kontaktpunkt for kommuneadministrasjonen på området og slik sett bedre kontakten mellom innflytelsesorganet og administrativt nivå. Ved at arbeid og diskusjoner i organet foregår i litt mindre grupper, blir det både mer forpliktende for deltakerne og mindre skremmende for de som er mer sjenerte eller tilbakeholdne. Bruk av komiteer eller arbeidsgrupper gjør også at man får fordelt arbeidet slik at det ikke blir overbelastning for noen få.

I medvirkningsorganer der de har reist på tur sammen har dette vært en stor suksess. Det skaper tettere sosiale bånd og gjør det lettere og tryggere å arbeide sammen og diskutere ting. Man trenger ikke reise langt og bruke mye penger på det. Å gå ut på pizzarestaurant sammen er en mindre omfattende versjon som kan ha noe av den samme effekten av å sveise deltakerne sammen.

De fleste medlemmene i medvirkningsorganer er motiverte for å lære seg hvordan de kan bruke posisjonen i vervet. Kursing i politiske prosesser, å holde presentasjoner, og å skrive innlegg er

populært. Kurs kan gjerne kombineres med noe sosialt som en tur, se vedlegg 4.

6.3 Informasjon og bruk av mediene

Intervjuene med ungdommene i casekommunene viste at de i all hovedsak gjør lite for å kommunisere til andre om hva som skjer i medvirkningsorganet. Dette er det mulig å ta tak i på flere vis og nivåer. Mulige kanaler for å få arbeidet i organet mer kjent er elevråd, skole, kommunenes hjemmesider, Facebook og massemediene (lokalavisene).

6.3.1 Bedre rutiner for informasjon tilbake til ungdomsmiljøene

Det finnes i liten grad etablerte rutiner for tilbakeføring av informasjon til den større barne- eller ungdomspopulasjonen representantene er valgt fra. Hvordan dette gjøres er opp til hver enkelt skole eller valgkrets, og det ser ut til å være lite etablert support fra voksne på denne oppgaven. Resultatet blir i hovedsak at hver representant må løse dette på egenhånd ut fra sine preferanser, pliktfølelser og talenter/evner. Her ligger et betydelig forbedringspotensiale for å gjøre dette mindre individbasert og mer rutinisert.

En mulighet er å trekke arbeidet i medvirkningsorganet mer inn i undervisningen. Flere kommuner har en relativt sterk kobling mellom medvirkningsorganet og elevråd på skolene og skolenes kontaktperson for elevråd fra lærerstaben. Om det årlig gjøres en kobling av et tema fra medvirkningsorganet til for eksempel samfunnsfagsundervisningen, vil det kunne løfte oppmerksomheten om organet blant elevpopulasjonen.

Ikke alle innflytelsesorganer fører referat eller protokoll som distribueres eller publiseres for allmenn tilgjengelighet. Et minimum i forhold til tilbakeføring av informasjon til det øvrige ungdomsmiljøet er at en beskrivelse av hva som diskuteres og gjøres i medvirkningsorganet gjøres offentlig kjent. Referat kan for eksempel legges ut på et eget område for innflytelsesorganet på kommunens nettside. Første steg i så måte er at kommunen faktisk

opprettet et slikt område på sine nettsider. Forbausende mange kommuner har ikke gjort dette.

Andre velegnede kanaler kan være Facebook eller egne hjemmesider. Men en bør være klar over at drifting av egne hjemmesider er relativt krevende. De nye sosiale mediene er til sammenligning mye enklere.

6.3.2 Kommunene har for dårlig informasjon om medvirkningsorganet

Da det skulle sendes ut spørreundersøkelsen til alle kommunene, var vi innom et stort antall av disses hjemmesider. Mange av kommunenes nettsider er organisert med politikk som et eget temaområde hvor det er listet opp ulike råd og utvalg. Det viser seg at ungdomsråd i liten grad står oppført på listene over kommunenes råd sammen med eldreråd og politisk nedsatte råd og utvalg. Selv ikke i kommuner der medvirkningsorganet har egne nettsider, var det nødvendigvis lenke til disse på kommunenes nettsider. Navn og kontaktdetaljer til den i kommunen som er kontaktperson for det representative organet, er også sjeldent gjort tilgjengelig.

Her ser det altså ut til å være et betydelig forbedringspotensial. Synliggjøring av barn og unges medvirkning og innflytelsesorganer på kommunenes nettsider vil kunne ha både praktiske og symbolske betydninger.

6.3.3 Medvirkningsorganenes bruk av mediene

I noen av casekommunene har innflytelsesorganene en bevisst og relativt systematisk bruk av mediene, mens andre ikke har gjort bruk av aviser, nettsider eller lignende i noen særlig grad. Vi skal gå litt nærmere inn to sider ved dette: å ha lokalavisen tilstede på møtene og å bruke oppslag i mediene som pressmiddel.

I en kommune hadde lokalavisene en stående invitasjon til å være tilstede ved møtene i medvirkningsorganet, og avisene var der ved en rekke anledninger. I hovedsak opplevde både informantene i kommunen og barn og unge selv at dette var en styrke for arbeidet.

Når avisene er til stede kan det imidlertid gjøre det vanskeligere for administrasjonen å legge frem sakene på en måte som er forståelig for barn og unge. For å være sikre på at ikke mediene lager fokus på de voksnes påvirkning av barn til å ta visse standpunkter, kan fremstillingen av sakene bli så sterkt knyttet til det formelle språket i dokumentene at barn og unge verken får en god forståelse av saken eller blir engasjert av den. En saksbehandler forteller at han veier sine ord på gullvekt, men kunne ønsket å bruke et mer fargerikt språk.

Avisens nærvær i møtene kan også legge en demper på eventuelle diskusjoner, og det kan se ut som de unge/barna er redde for å vise sin mening. En informant sier at noen representanter ikke vil være synlige i media og mene noe uten å ha tenkt ordentlig igjennom det først.

Pressen kan imidlertid også brukes til fokus på enkeltsaker. I flere kommuner hadde medvirkningsorganet (ved leder eller medieansvarlig) tatt kontakt med presse for å få eksponert en sak de syntes var viktig. Det er særlig saker hvor organet prøver å få gjennom et konkret syn at dette virkemidlet har vært brukt. Ungdommene som selv har vært en del av dette og jobbet opp mot pressen har likt det godt. I noen organer ønsker man å bruke dette mer og skolerer i det.

En informant forteller at i starten av arbeidet i organet følte de at politikerne ikke hørte på dem – ”det var som å snakke til en vegg!”. Men så tok lokalavisen opp sakene og det hjalp til at politikerne så dem. Informanten mener at grunnen til at organet nå tas så seriøst er fordi media er så flinke til å belyse saker som de er med i.

Blant de voksne i kommunene har man imidlertid ikke alltid et like positivt syn på ungdommens bruk av pressen. En politiker trakk frem at å utfordre politikerne gjennom media skaper støy og merarbeid uten at de får mer gjennomslag av den grunn.

Andre har latt seg imponere av ungdommers store engasjement og mener deres stå-på-vilje har gitt resultater.

6.4 Sekretæren/ kontaktpersonens rolle

Det følgende, som omhandler sekretæren eller kontaktpersonens rolle, er i hovedsak basert på informasjon fra casekommunene. Vi har også supplert med telefonintervju til sekretærene i to kommuner der medvirkningsorganer har vært midlertidig avviklet.

I surveyundersøkelsen ga en kommune følgende kommentar til deres bruk av innflytelsesorgan:

Ungdommens aktive deltagelse varierer, men den er avhengig av at det finnes en sekretær som har mulighet til å sette av tid til dette arbeidet. Det har også variert noe. Når forholdene ligger til rette, fungerer UR godt, og er et viktig organ, som blir tatt på alvor av politikerne.

Gjennom intervjuene så vi at både hvilke arbeidsoppgaver som ble definert inn i sekretærens rolle og de personlige egenskaper til personen var viktig. I det følgende skal vi belyse innholdet i rollen som sekretær noe nærmere, kommentere på forholdet mellom sekretærrollen og oppgaven som barn og unges talsperson i plansaker og trekke frem noen utfordringer i rollen som kom til syne gjennom intervjuene.

6.4.1 Sekretærens rolle er utrolig viktig

I casekommunene er det gjennomgående at politikere, andre i administrasjonen og ikke minst ungdommene, trekker frem innsatsen som sekretæren/kontaktpersonen/koordinatoren gjør. (I det følgende betegnes stillingen som "sekretær".) Både rollen og hvordan den utføres sees som viktig av alle de andre som er i berøring med organet. Både hvor godt organet fungerer i seg selv (om ungdommene får gjort det de skal) og hvilken plass det får i kommunen (om administrasjon og politikere gjør bruk av det), hviler i relativt stor grad på sekretærens arbeid.

I surveyen trekkes rollens betydning overfor ungdommene frem blant annet slik:

Jeg synes at vi får til ungdomsarbeidet, men det krever mye kapasitet i kommuneadministrasjonen da ungdom er så flyktig at det hele tiden er nye å forholde seg til

og motivere. De kan heller ikke systemene, og trenger derfor mye støtte og veiledning.

Sitatet belyser at det er arbeidskrevende å få et medvirkningsorgan til å virke ved at arbeidet har elementer av å starte på nytt igjen og igjen. Stadig nye unge representanter har behov for veiledning i forhold til systemene de skal arbeide innenfor.

En av sekretærene i casekommunene betegner jobben som et pådriverarbeid som man må være spesielt interessert i for å kunne gjøre en god jobb.

Arbeidet kan sies å ha følgende hovedelementer:

- Sørge for rekruttering - at det holdes valg (kontakt med valgkretser/skoler)
- Sette opp møteplan, kalle inn, tilrettelegge dokumenter, skrive referater/protokoller (evt. kvalitetssikre dem)
- Lære opp representantene i oppgavene deres
- Følge opp og gi støtte og veiledning til representantene i deres arbeid med sakene
- Følge med i kommunal saksgang for å se om aktuelle saker kommer opp
- Holde kontakt med administrasjonen
- Holde kontakt med politikere

Hver av disse oppgavene kan gjøres i større eller mindre utstrekning avhengig av kapasitet, tid, ressurser og personlige egenskaper og preferanser. Å følge opp representantene kan blant annet innebære å måtte minne dem på oppgaver i form av å ringe dem, sende sms, sende mail og sende ting i posten. Som en sekretær understreker, kan det å følge opp ungdommer i slike organer være noe helt annet enn å følge opp voksne rådsmedlemmer – dette er unge mennesker med manglende erfaring.

Relasjonsbygging er en viktig del av rollen, og hvor godt dette gjøres har stor betydning for aktiviteten i organet. Særlig gjelder dette forholdet til ungdomsrepresentantene og til administrasjonen. Ungdommene gjør gjerne en bedre jobb i organet når de er trygge på hverandre og sin rolle. Når sekretæren har et tettere

samarbeid med administrasjonen blir disse mer oppmerksomme på og orientert mot å involvere medvirkningsorganet.

Sekretæren fungerer som en personifisert påminner om medvirkningsorganet når ordningene virker på sitt beste. Når de andre i administrasjonen treffer sekretæren i gangen i kommunehuset husker de på at saker skal sendes over til organet.

I en kommune sier de det slik:

Det er helt nødvendig å øremerke én person til oppfølging av organet. Ungdommen og sekretæren må finne formen sammen som passer til deres stil og praksis. Sekretæren skal ikke være løsrevet fra administrasjonen. Det ligger en fare for at hun blir sett på som en masekråke av de andre sektorene. For å unngå det må det forpliktes bredt i hele staben.

Uten sekretæren forvitret medvirkningsorganet

Vi har gjennom undersøkelsene sett at innflytelsesorgan har blitt midlertidig nedlagt pga. sykemelding hos sekretær, blitt avviklet pga manglende midler til en sekretær og at en ny sekretær i mindre grad egnet seg til å engasjere ungdommene enn den gamle slik at medvirkningsorganet ”døde ut”. Et medvirkningsorgan vi har informasjon om manglet sekretær fra april til desember et år. Organet forvitret da helt og måtte bygges opp på nytt. Det tok ett år å få et godt grep på arbeidet slik at midler igjen kunne fordeles etter søknader og organet kunne bidra aktivt med høringsinnspill. Eksemplet ser ut til å være typisk for hva som kan skje når det ikke lenger stilles ressurser fra kommunene.

I flere casekommuner så vi at oppgavene organet hadde på papiret var mer omfattende enn det de faktisk gjorde. Skriftlig nedfelte mandater og arbeidsbeskrivelser som er vedtatt av et kommunestyre (eller medvirkningsorganene selv) kan lett bli bare et papir uten innhold med mindre noen tar tak i det og jobber for at det skal realiseres. Det er i hovedsak sekretæren som har muligheten til å iverksette denne realiseringen og holde kontinuitet i dette.

6.4.2 Utfordringer ved sekretærens rolle

I vårt materiale fra casekommunene har vi et positivt skjevt utvalg for å få innsikt i det som fungerer godt. Både surveyen og noen supplerende telefonintervjuer til andre kommuner har imidlertid gitt bredere innsikt i arbeidsforholdene for sekretæren.

For det første er det et vanlig problem at det ikke er tidsressurser nok til at sekretæren kan gå inn i arbeidet med nødvendig styrke. I en del kommuner blir rollen som sekretær for medvirkningsorganet en ekstra oppgave uten at andre deler av personens arbeidsbeskrivelse endres. Dette oppleves som at man fra kommunens side ikke anerkjenner hva som skal til for å få et medvirkningsorgan til å fungere godt.

Skal medvirkningsorganet være et reelt høringsorgan, vil det for de færreste ungdommer være nok å sende over ordinære sakspapirer og be dem lese det og ta stilling. Mange saker er kompliserte med ukjente begreper som gjør det vanskelig for ungdom å engasjere seg.

Om det skal genereres saker fra barne- og ungdomspopulasjonen til behandling i kommunen, må også dette organiseres spesielt.

En annen utfordring for sekretærene er manglende forståelse og interesse fra politikerne og administrasjonen for hva medvirkningsorganet er og kan være. Særlig i surveyen kommer det frem at en del opplever at det er manglende interesse fra politikere og administrasjon:

Avgjørelser blir tatt over hodet på rådet, og administrasjonen er ikke flinke til å svare på mail!!!

Er dessverre personavhengig, særleg på politisk side.

Det er trått å få inn rutiner for aktiv bruk av ungdomsråd av politikarar og administrasjon i kommunen.

Viktigheten av en positiv holdning i kommunen understrekes i dette sitatet fra surveyen:

Vi er i startgropa i forhold til ungdomsråd. Vi har positive politikere og administrasjon som gjør at ungdomsrådet fremover kommer nok til å få ting på

høring som berører barn og unge. Det må bare "gå seg til". Det er penger som er problemet. Kommunen har ikke mulighet for å prioritere så mye penger til eget budsjett til ungdomsråd osv, derfor blir aktiviteten litt deretter. Men positiviteten i forhold til det som skjer, er der.

Mulig lojalitetskonflikt?

I de fleste casene er sekretæren for medvirkningsorganet ansatt i kommunen enten i rådmannens stab, i skolesektoren eller i kultur- og fritidssektoren. På sentralt nivå i Oslo er imidlertid sekretærfunksjonen lagt til en selvstendig organisasjon utenfor kommuneadministrasjonen. Både politikere i Oslo og sekretæren selv synes dette er en god ordning. Slik de ser det, står sekretæren friere til å være en politisk pådriver for ungdommenes ønsker uten å komme i noen lojalitetskonflikt overfor sin arbeidsgiver i kommunen.

I de andre casekommunene spurte vi sekretærer og politikere om de følte at det lå begrensninger på arbeidet knyttet til dette – om de kom opp i lojalitetskonflikter. Selv om mange så poenget i spørsmålet, var det ingen som opplevde at dette utgjorde et problem hos dem. Politikerne ga ofte uttrykk for at de forventet at sekretæren i den rollen skulle være en barnas og ungdommens talperson og stå på i tråd med deres syn. Sekretærene selv opplevde ikke å være i en lojalitetskonflikt, og mente at de tilrettela for ungdommene, men at det var ungdommene selv som sto for press og engasjement.

En mer reell begrensning som de beskrev var frykt for å påvirke barn og ungdom for mye når de la frem sakene som organet skulle ta stilling til. Dette var i varierende grad en bekymring blant sekretærene, men særlig i en kommune opplevde sekretæren at det var en balansegang å fremlegge sakene på en nøytral nok måte.

Et annet spørsmål som kom opp var i hvilken grad sekretærene burde initiere saker. Når barn og unge selv skal sette sin dagsorden hadde noen opplevd at det kunne være ønskelig å foreslå mulige saker, men de var tilbakeholdne med dette.

Fra utsiden ser det ut til at det er mulig at sekretærene kan bli for dominerende og førende. Samtidig må ikke sekretæren bli så redd for å dominere at han/hun ikke klarer å gjøre en god nok jobb i å hjelpe de unge til å skjønne hva essensen i en sak er eller hvordan

utfallet av en sak kan ha betydning for dem. Det ser ut som de fleste finner en grei balanse på dette.

6.4.3 Sekretæren og barnas talsperson i plansaker

I de kommunene hvor barnas talsperson i plansaker også var sekretær for medvirkningsorganet, var de veldig fornøyd med denne koblingen. De ser at plansaker som er av interesse for medvirkningsorganet blir fanget opp tidlig og at deres eget arbeid med organet gir innsikt i ungdommenes holdning til ulike spørsmål.

At disse rollene innehas av samme person er imidlertid ikke en forutsetning for at det skal fungere godt. Vi har i undersøkelsen sett at mange plansaker omhandler mer lokale og avgrensede områder enn der innflytelsesorganet er rekrutterer fra, og at medvirkningsaktiviteter for barn og unge ved regulerings- og byggesaker like gjerne knyttes opp til lokale skoler og barnehager. Det viktigste vil da være at de lokale barna eller ungdommene vet at medvirkningsorganet kan mobiliseres hvis de ikke får gehør for sine innspill i sakene. Vi har sett eksempler på gode koblinger her.

6.5 Rekruttering og representativitet - idealer og realiteter

En innvending som er blitt reist i forbindelse med medvirkningsorganer for barn og unge er at de ikke er representative. I Håndbok for ungdomsråd⁷⁷ står det at hvis målet er å styrke lokal-demokratiet er det viktig at det formelle er på plass. Direkte valg anbefales. I møtet med realitetene i kommunen ser imidlertid dette vanskelig ut.

Vi så i kapittel 3 at 44 % av ungdomsrådene og 47 % av barn og unges kommunestyre holder direkte valg, mens det i svært mange "valgkretser" (også) holdes indirekte valg ved at en fra elevrådet får vervet (i 38 % av ungdomsrådene og 66 % av barn og unges kommunestyre). I 16 % av ungdomsrådene og i 6 % av barn og unges kommunestyre blir enkeltpersoner spurt direkte.

⁷⁷ Hasle, Celine Marie (2006): Håndbok for ungdomsråd. Barne og likestillingsdepartementet.

Fra gjennomgangen i kapittel 5 så vi at de fleste ungdommene vi snakket med i casekommunene var valgt på en relativt lukket arena, og at det ikke er vanlig med direkte valg. Begrensninger i valgpraksis er ikke unikt for Norge. I en studie av ungdomsråd i Danmark, så man at kun tre av 21 ungdomsråd i studien var valgt ved direkte valg og de fleste (14) var plukket ut av en ansatt ved skolen.⁷⁸

Vi skal i det følgende se litt nærmere på representativitetsspørsmål knyttet til vår empiri. Mye er relatert til representativitet forstått som at sammensetningen i organet skal avspeile ungdomsbefolkningen i kommunen. Vi vil imidlertid understreke at et annet perspektiv på representativitet er at de valgte representantene evner å uttale seg på vegne av all ungdom i kommunen og dermed har en demokratisk legitimitet. I casekommunene opplever de at sine ungdomsrepresentanter har slik legitimitet.

I det følgende skal vi belyse i hvilken grad de skoleflinke og taleføre er overrepresentert, hvilke pragmatiske grunner som virker inn på rekrutteringen, og hvilke grupper som ikke er inkludert i dagens medvirkningsorganer.

6.5.1 Overrepresentasjon av de skoleflinke og taleføre?

Ved oppstart av prosjektet hadde vi en antakelse om at det ville være en overrepresentasjon av typisk skoleinteresserte og skoleflinke barn og unge i disse organene. Den antakelsen har vi i noen grad fått bekreftet, men bildet er ikke entydig. Våre informanter var eksplisitte på at det i organene var spredning mellom medlemmer som typer. Som det ble sagt i en kommune har ikke de ungdommene som er veldig opptatt av karakterer tid til å engasjere seg i et ungdomsråd fordi det går på bekostning av skolearbeidet. I en annen trakk man frem at det er mange ulike skoler og linjer fra videregående som er representert og at det medfører ulike typer ungdom. Også der organet har valg fra andre kretser enn skolene i tillegg vil det kunne bli mer spredning i gruppen.

⁷⁸ Villadsen, Jakob Sejrup (2007): Fra med på råd til med. Netværket af Ungdomsråd. Danmark

I en kommune er man bevisst at de som velges ikke nødvendigvis reflekterer alle sosiale lag eller etnisiteter, men de ser dette som et forbedringspotensial. Det understrekes herfra at de som er valgt er flinke til å ivareta alle typer elever i sakene de behandler og at de derfor har en politisk legitimitet.

Medvirkningsorganet som øvingsarena

Et argument vi har støtt på i kommunene er at denne type organ trenger verbale ungdommer for å fungere godt. Å kunne snakke godt for seg er en vesentlig kvalifikasjon blant representantene for at organet skal fungere godt selv om det kan sees som mindre representativt. En kommune understreket at det var helt avgjørende for å få organet til å fungere at de fikk tak i de riktige ungdommene, som både har interesse og engasjement, og som har gode nettverk. Også i surveyen ble det trukket frem som en utfordring å få inn ”de riktige” ungdommene som er aktive.

Vår empiri indikerer at passive representanter kan endre seg hvis det legges til rette for det – mange representanter utvikler seg med oppgaven. Vi har hørt om medlemmer som var stille og tilbaketrukne i de første møtene, men som utviklet seg til å bli tydelige debattanter etter hvert og påtok seg verv i organet.

To viktige faktorer som kan endre stille ungdommer til dyktige representanter er å skape trygghet i organet gjennom bli-kjent aktiviteter, og kursing i de ferdighetene som man ønsker at deltakerne skal inneha for å gi dem trygghet i rollene som debattant, taler eller lignende.

Man bør derfor ikke unngå gode valgordninger for å sikre at det er ungdommer man allerede kjenner som utadvendte som blir valgt – det er viktigere å hjelpe de valgte ungdommene til å bli taleføre.

6.5.2 Rekrutteringsproblemer og behov for kontinuitet gir pragmatisk tilpasning

Både det kvantitative og det kvalitative materialet vårt indikerer at det i mange valgkretser er vanskelig å få kandidater til valgene. Vi har eksempler på at det har vært gjort forsøk på å få i gang mer representative valgsystemer, men fordi ingen har stilt til valg har man endt med å spørre enkeltpersoner i stedet.

I mange skoler ser man det som den enkleste løsningen å la en i elevrådet ha vervet fremfor å avholde valg til et organ de færreste i elevmassen har hørt om. Dette avdekker en tydelig utfordring. Av flere grunner er det viktig å gi mer oppmerksomhet til betydningen av å styrke kjennskapen til denne demokratiordningen.

Empirien vår indikerer at det er en stor sammenheng mellom rekrutteringsproblemer og manglende kjennskap til medvirkningsorganet. En vei til en mer representativ rekruttering er derfor i første rekke å gjøre organet og de aktivitetene det har, mer kjent i ungdomsmiljøene.

Demokratiske valgordninger og representativitet er viktige idealer ved valg til disse organene, men behovet for kontinuitet kan komme i konflikt med dette. Vi har fra flere kommuner hørt om problemer i forhold til at store deler av rådet skiftes ut ved ny periode og at dette har gjort arbeidet tyngre. Dette innebærer dessuten økt arbeidsbyrde på sekretæren.

Når representantene velges av elevrådene, er de ofte valgt for ett år. Kontinuitet blir i praksis ofte sikret ved at elevrådene gjenvelger representanter. Dette er imidlertid ikke mulig ved skoleskifte hvor representantene må velges på nytt fra sin nye skole.

Vi har sett eksempler på at dette jenkes til i relasjon til reglene. For eksempel tok et medlem av et medvirkningsorgan med seg statusen som representant til neste skole da han/hun begynte der uten at det ble holdt valg. Dette ble begrunnet med at det tidligere hadde vært problemer med å få oppnevnt representant fra denne skolen. Man åpnet samtidig for at skolen kunne velge en annen i tillegg.

Ved å ha et fleksibelt antall medlemmer i medvirkningsorganet kan man sikre kontinuitet ved innimellom å gjøre pragmatiske supplement. Dette kan komme i konflikt med regler om at hver skole kun skal ha et gitt antall representanter. I forhold til hvordan medvirkningsorganene fungerer i praksis vil en slik fleksibilitet trolig ikke utgjøre et problem. De fleste medlemmene uttaler seg sjeldent som representanter for sin skole, men for (barne- og) ungdomsmassen som helhet.

Selv om det altså kan være behov for klare retningslinjer blant annet for valg av medlemmer, synes det viktig med en viss fleksibilitet og mulighet for lokale tilpasninger.

6.5.3 De som ikke omfattes av medvirkningsorganet

Vi skal knytte noen betraktninger til tre grupper som i henhold til vår empiri i liten grad omfattes av dagens medvirkningsorgan for barn og unge.

- De som ”ikke har stemme”
- Barn i alderen 8 – 12 år
- Unge voksne i alderen 18 – 21

Hvordan høre de som ikke har stemmer?

Fra våre casekommuner ser det ut til at manglende representativitet i forhold til hele ungdomspopulasjonen i noen grad erkjent, men at det i det store bildet ikke sees på som et vesentlig problem som man ønsker å gjøre noe med fra kommunenes side. Politikerne er fornøyd selv om ungdommene ikke er helt representative og selv om valgene er resultat av hva som er praktisk mulig. Det samme er representantene selv.

Det er særlig skeptikerne i forhold til medvirkningsorganene som har målbåret at grupper av ungdom ikke kommer til orde gjennom ordningen. En løsning kan være å legge til rette for medvirkning på hver av de ”lokale” arenaene som ungdom har.

En annen løsning kan være en ekstra bevissthet på at det trengs en annen og supplerende informasjon om barn og unge når politikk skal utformes. Medvirkningsorganer kan trolig ikke målbære alle stemmer.

BLDs ekspertgruppe som utredet ungdoms demokratiske deltakelse, foreslår tiltak for å sikre at mange og ulike ungdomsstemmer høres. For det første foreslår de at det i tillegg til representative organer (som ungdomsråd) etableres åpne og mer uformelle fora som for eksempel dialogkonferanser, kontaktmøter, drøftingsmøter og ungdomspanel. For det andre foreslår de at utekontakt og oppsøkende virksomhet gis spesielle posisjoner som

positive lytteposter og talerør for ungdomsgrupper med særskilte livserfaringer og behov.⁷⁹

Barn i alderen 8-12 år er i liten grad med

Vi så i surveyundersøkelsen at de aller fleste **råd** for barn eller unge i realiteten er ungdomsråd for aldersgruppen 13 – 18 år. Barn og unges kommunestyre inkluderer i noe større grad også yngre deltakere, men et helt klart bilde er at barn i alderen 8 – 12 år ikke omfattes av kommunenes representasjonsordninger. Av de seks casekommunene er det tre (Ål, Horten, Trondheim) som direkte eller indirekte inkluderer barn fra barneskolene fra og med fjerde klasse.

Så godt som alle ungdommene vi snakket med og som selv satt i ungdomsråd og lignende, hadde liten tro på å utvide konseptet til å også inkludere barn i barneskolealder. Tildels baserte de dette synet på hvordan de selv var på den alderen og tildels refererte de til egne søsken. De mente barn under 13 år ikke vil kunne forstå sakene og bidra i dem, og at de også ville synes arbeidet er kjedelig. Særlig gjaldt dette organenes rolle som høringsorgan som skulle ta stilling til ordinære politiske saker i kommunen.

Også politikere og administrasjon i kommunene hadde en lunken holdning til å utvide den representasjonsordningen de har i dag med noe for barn i alderen 8 - 12 år. Særlig ble det trukket frem at medvirkning fra denne aldersgruppen er mer meningsfull på et mer lokalt nivå knyttet til konkrete forslag om endringer i nærmiljøet. Medvirkningstiltak for barn på enkeltsaker, som for eksempel barnetråkk i tilknytning til reguleringsplanarbeid, ble sett som viktig og verdifullt.

Ungdom over 18 er ikke med i disse organene

Forskning viser at unge voksne i alderen 18 - 25 år er underrepresentert som folkevalgte⁸⁰. Vår empiri viser at ungdom fra 18 år og oppover i svært liten grad er med i medvirkningsorganene vi ser på. Det varierer hvordan dette avgrenses praktisk i hver

⁷⁹ Barne- og likestillingsdepartementet (2009): Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse, s. 116

⁸⁰ For eksempel Berglund, Frode og Marte Winsvold (2005) Unge folkevalgte. Om rekruttering og frafall blant unge folkevalgte i norsk lokalpolitikk. NIBR rapport 2005:9

kommune. I en kommune er de opptatt av å sikre at ungdom ikke blir 18 mens de sitter i organet, slik at det kun rekrutteres medlemmer på ungdomsskolen, men at noen får sitte i inntil to år etter at de har sluttet på ungdomsskolen. I andre kommuner kan man sitte ut det året man fyller 18 år, og i noen kommuner kan man sitte ut valgperioden selv om man har fylt 19 år. I en kommune begrunner man aldersgrensen med at Lokaldemokratikommisjonen fraråder å involvere ungdom over 18 år.⁸¹

Et fellestrekk i våre casekommuner er at medvirkningsorganet sees som et supplement til de ordinære politiske kanalene for en gruppe som ikke kan delta gjennom disse. Når man er stemmeberettiget forventes det at man bruker de andre kanalene som finnes for resten av befolkningen.

Slik sett skiller ungdomsråd seg fra eldreråd, innvandrerråd og råd for funksjonshemmede ved at det ikke er et supplement til grupper som alt *har* en politisk stemme, men at det er et supplement til en gruppe som *ikke* har en politisk stemme.

BLDs ekspertgruppe argumenterer for betydningen av å involvere ungdom over 18 år, men påpeker at eldre ungdom heller kan trekkes inn gjennom deltakerdemokratiske ordninger.⁸²

6.5.4 Oppsummerende om viktige faktorer og om representativitet

Forutsetninger for et fungerende medvirkningsorgan

Det er mange faktorer som skal falle på plass for å få til godt medvirkningsarbeid i kommunene. Organisering og forankring i kommunen er viktig, og det vil minimum måtte innebære ressurser i form av tid fra minst en ansatt i kommunen. Medvirkningsorganenes ”sekretærer” har en nøkkelrolle, og uten denne funksjonen ser det ikke ut til å være mulig å opprettholde et medvirkningsorgan for barn og ungdom. For å gjøre arbeidet meningsfullt og levende for ungdommen ser det også ut til at konkret opplæring og å la ungdommene selv få ansvar, er gode strategier. På informasjonssiden ser det ut som kommunene har

⁸¹ NOU 2006: 7 Det lokale folkestyret i endring? Side 129

⁸² Barne- og likestillingsdepartementet (2009): Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse. Side 108-109

langt igjen på bruk av egen internettside, og representantene har i all hovedsak dårlige informasjonskanaler tilbake til resten av ungdomsgruppa. Lite kjennskap til organet og arbeidet i det, kan være en medvirkende årsak til at det jevnt over ser ut til å være liten rift om å være med i innflytelsesorganene.

Representativitet

Idealet for medvirkningsorganer i Norge er representative valg, gjerne direkte. Realiteten er at praksis varierer mellom kommunene og innad i kommunene. Direkte valg på skolene skjer i litt under halvparten av organene, mens indirekte valg gjennom elevråd er vel så vanlig. Utpeking eller personlig forespørsel skjer også i en del tilfeller. I casekommunene så vi også stor variasjon på dette feltet.

Hvordan valgene holdes kan medføre mangler i forhold til representativitet. I første rekke kan dette handle om at enkelte grupper systematiske faller utenfor medvirkningsorganet. I andre rekke er dette et spørsmål om de som er valgt gjør en god jobb i forhold til å representere hele barne- og ungdomspopulasjonen og ikke bare seg selv eller sin gruppe ungdom.

I casekommunene var ungdommene i hovedsak ikke helt representative i forhold til ungdomsgruppen som helhet. Dette ble imidlertid ikke sett på som et problem fra de voksne informantene, for man anså at ungdommene gjorde en god jobb i å representere en bred ungdomsgruppe. Heller ikke ungdommene selv var bekymret i særlig grad for dette. De opplevde at de hadde alle typer ungdom i tankene når de uttalte seg i saker.

Studien viser at det er pragmatiske grunner til at valgene ikke gjøres på de demokratisk sett beste måtene – ofte er det vanskelig å få kandidater til å stille til valg og da ender man med å spørre aktuelle kandidater direkte. Bedre informasjon om aktivitetene i medvirkningsorganet antas å på sikt kunne styrke rekrutteringen.

I surveyen mener kommunene i all hovedsak at de representantene de har valgt inn ”godt gjenspeiler ulike grupper barn og unge i kommunen”.

Vårt materiale viser at barn i alderen 8 – 12 år og unge voksne i alderen 18 – 25 i all hovedsak ikke har en innflytelseskanal

gjennom barne- og ungdomsråd eller barn og unges
kommunestyre.

7 Innflytelse og demokrati

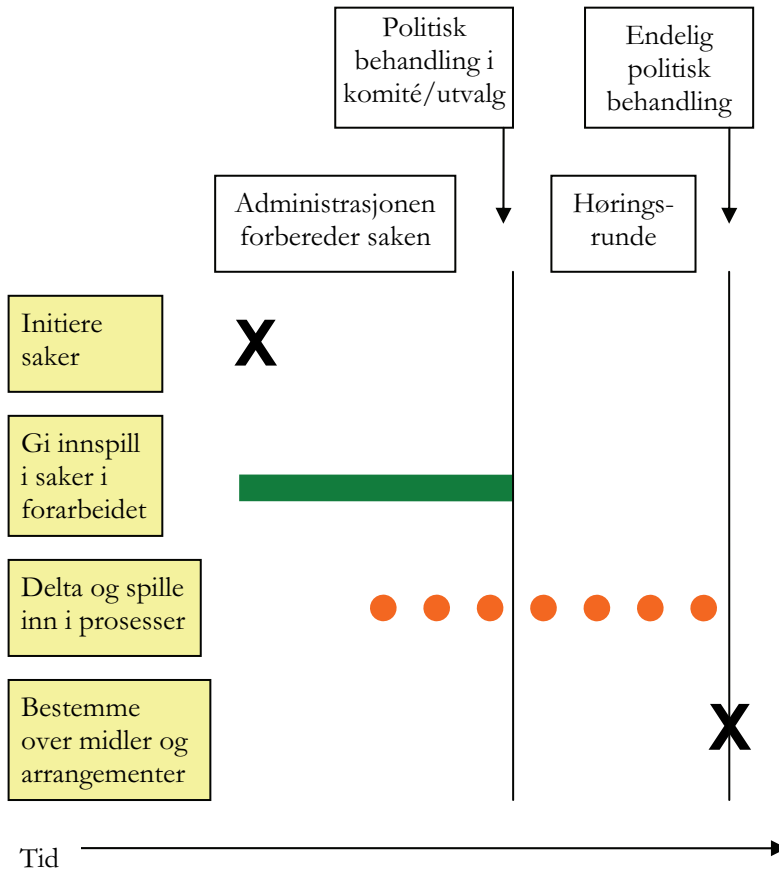
Vi har gjennom rapporten vist hvordan det arbeides med medvirkningsorganer i Norges kommuner. Så mange som 82 % av kommunene har medvirkningsorganer – store i større grad enn små. Det er imidlertid bare 19 % som mener innflytelsesorganet medfører at ungdommen har stor grad av innflytelse.

I dette siste kapitlet skal vi diskutere dette og andre aspekter ved resultatene fra undersøkelsene våre i forhold til innflytelse og demokratiforståelse. Vi tar utgangspunkt i vår modell for innflytelse fra kapittel 1 og ser våre funn i forhold til den, og til slutt diskuterer vi medvirkningsorganers plassering i forhold til demokratiteori.

7.1 Varierende innflytelse gjennom medvirkningsorgan

I modellen identifiseres fire måter barn og unge kan gi innspill og ha innflytelse i kommunen på ulike tidspunkter eller faser i saksgangen og overfor ulike aktører; initiere saker, gi innspill til administrasjonen, delta i høringsrunder og bestemme over egne midler eller arrangementer.

Figur 7.1 *Fire måter barn og unge kan ha innflytelse i kommunale beslutningsprosesser.*

I forhold til fire ulike måtene barn og unge kan ha innflytelse på knyttet til kommunal saksgang, har vi i denne undersøkelsen funnet at medvirkningsorganene samlet sett har:

1. en del innflytelse ved å initiere saker som sikres politisk behandling,
2. lite innflytelse ved å involveres av administrasjonen tidlig i saksprosessen slik at de kan gi innspill i utformingen av sakene og premissene i dem,

3. varierende innflytelse ved å arbeide med sakene i høringsrunder og gi innspill til politikerne som behandler sakene (innebefattet at de selv deltar på møter),
4. en større grad av innflytelse ved kontroll på midler (som de fordeler selv) eller kontroll på egne arrangementer.

Alle disse fire kan være reelle veier til innflytelse, og vi mener det har liten hensikt å rangere dem i forhold til hverandre (for eksempel i forhold til en medvirkningsstige⁸³). Eksempelvis kan det å få endret politikernes syn på en sak gjennom et høringsinnspill, innebære en vel så stor innflytelse på et felt som er viktig for gruppen som at de fordeler egne midler i delegert myndighet.

Vårt materiale indikerer at det varierer sterkt hvor mye hver av innflytelsesmåtene er brukt i kommunene, og vi skal gå litt nærmere inn på det.

7.1.1 Innflytelse gjennom å initiere saker

Å initiere saker er en relativt vanlig oppgave for medvirkningsorganene – 59 % av ungdomsrådene og 55 % av barn og unges kommunestyre er i stor grad initiativtaker/ forslagstillere til kommunen for tiltak knyttet til barn og ungdom.

Initiering av saker skjer vanligvis på en av to måter; enten ved at medvirkningsorganet har spesiell fokus på det i forbindelse med en prosess for generering av ideer, eller ved at det kommer opp problemstillinger fra ”grasrota” slik som skoler eller nærmiljø.

I noen kommuner er det rutiner for å sette av god tid til at barn og/eller ungdom skal finne frem til saker som er viktige for dem å spille inn til kommunen. Dette skjer enten i lokale prosesser på skoler etter forespørsel fra medvirkningsorganene, i egne møter i medvirkningsorganet med dette som hovedformål, eller på egne arrangementer med bredere deltakelse for å nå ut til enda flere i barne- og ungdomspopulasjonen.

⁸³ Medvirkningsstige /deltakelsestrapp/ ladder of participation, er brukt til å karakterisere ulike former for deltakelse i forhold til reell makt. Opprinnelig lansert av Sherry R. Arnstein i 1969. “*A Ladder of Citizen Participation*,” JAIP, Vol. 35, No. 4, July 1969, pp. 216-224.

I kommuner hvor medvirkningsorganet ikke har rutiner for å generere innspill, skjer det også i liten grad. Vårt inntrykk er at denne typen initiativ trenger egne satsinger i medvirkningsorganet for å komme frem og være en reell innflytelse. I tillegg må kommunene som mottar den typen innspill fra medvirkningsorganet forplikte seg til at det skal gis en reell behandling med grundig tilbakemelding.

7.1.2 Innflytelse gjennom å gi innspill til administrasjonen

Å komme inn tidlig i prosessen for å være med å legge premisser i en sak, trekkes ofte frem som en viktig forutsetning for reell innflytelse⁸⁴. I vårt materiale fra kommunebesøkene ser vi at det er på dette feltet de fleste kommunene selv mener de bør bli flinkere i tiden fremover. Fra surveyen ser vi at 35 % av ungdomsrådene i stor grad er aktive dialog-/drøftningspartnere for administrasjonen og kun 26 % av barn og unges kommunestyret.

Det ser ut til at medvirkningsorganene ennå ikke har veldig mye innflytelse gjennom denne kanalen. Det er mange faktorer som kan spille inn her. Ressurser i administrasjonen i forhold til tid til å kontakte medvirkningsorganet og involvere dem er én. En annen kan være manglende vilje og interesse, noe som kanskje springer ut av at de ikke ser den potensielle verdien i det for eget arbeid. En tredje faktor som begrenser samarbeid mellom administrasjon og medvirkningsorgan er manglende rutiner som gjør at de som jobber med en sak tenker på å involvere barn og unge.

Erfaringene fra intervjuene indikerte at der administrasjonen hadde mye erfaring med samarbeid med medvirkningsorganet var de mer positive til det og sørget for å trekke dem inn mye.

En forutsetning for at dette skal fungere godt er at medvirkningsorganet har vedvarende aktivitet gjennom året og at arbeidet i organet er tilpasset en utstrakt kontakt med administrasjonen. Å la forskjellige medlemmer i organet ha ansvar for kontakt med administrasjonen på hvert sitt saksfelt eller sektorområde, ser ut til å fungere godt.

⁸⁴ Blant annet i Miljøverndepartementets rundskriv T-2/2008

Sekretæren eller koordinatoren for medvirkningsorganet kan også ha en nøkkelrolle her med fastsatte kontaktpunkter med resten av administrasjonen hvor saker som egner seg for ungdoms medvirkning diskuteres.

7.1.3 Innflytelse gjennom høringsrunder

Å være formell høringsinstans er noe 57 % av ungdomsrådene er i stor grad, mens det er mindre vanlig blant barn og unges kommunestyre – kun 36 % av dem er det i stor grad. Rollen som formell høringsinstans passer dårlig sammen med å møtes en eller to ganger i året slik barn og unges kommunestyre ofte gjør. Denne oppgaven forutsetter en mer regelmessig møtehyppighet.

Å være formell høringsinstans kan ta mange ulike former, fra utelukkende sandpåstrøing ved at medvirkningsorganet har lest sakspapirene og gitt sin tilslutning, til reell medvirkning. En forutsetning for at høringsinstansen skal bli reell er at sakene får stort nok rom til at representantene får mulighet til å danne seg en egen mening om saken.

Å gjøre sakspapirene leselige og forståelige for barn og unge er et minimum. Videre er det gunstig om saken gis en så grundig gjennomgang at barn og unge får den godt nok under huden til å kunne ta stilling. Mange saker som skal opp i kommunestyre eller bystyre er dårlig egnet for dette hvis medvirkningsorganet først får innsikt i saken i tilknytning til selve møtet der den behandles. Lengre løp ser ut til å fungere bedre, og i flere casekommuner understrekes det at ungdom må gis nok tid til prosessen for å gi grunnlag for god medvirkning. Barn og unge må ha tid til å tenke seg om, og bør gis mulighet til å følge en sak over tid slik at de får en reell mulighet til å gjøre seg opp en kvalifisert mening. Manglende engasjement blant de unge kan handle om manglende tilrettelegging for god innsikt i sakene man forventer at de unge skal ta stilling til.

Å spille inn i prosessen kan medføre formelle og uformelle møter med politikere. Noen medvirkningsorganer bruker dette aktivt som en påvirkningskanal og kurses i hvordan man kan jobbe slik.

Flere medvirkningsorganer i våre casekommuner hadde mulighet til å være representert i kommunestyre/bystyre og/eller politiske

utvalg og komiteer, og 25 % av ungdomsrådene i surveyundersøkelsen hadde det. Vi hører om positive erfaringer med å kunne legge frem saker man er opptatt av i kommunestyret, men tilbakemeldingene er mer blandet når det gjelder at en fra medvirkningsorganet er medlem i en politisk komité. Det ser ut til at dette er mest vellykket når vedkommende får diskutert saken med andre i medvirkningsorganet i forkant av møtet i komiteen. Uten denne mulighet er det en fare for at ungdomsmedlemmet opplever situasjonen mer som sandpåstrøing.

Samlet sett kan det sies at mange medvirkningsorganer i Norge har noe innflytelse gjennom rollen som høringsorgan, men at reell innflytelse gjennom denne kanalen forutsetter god tilrettelegging, og at det nok er varierende hvor godt dette fungerer i praksis i dag.

7.1.4 Innflytelse gjennom å fordele egne midler og stå for arrangementer

Materialet vårt både fra surveyen og fra besøkene i kommunene, indikerer at innflytelse knyttet til egne midler er særlig utbredt. De aller fleste kommuner lar barn og unge i innflytelsesorganene fordele egne midler – 91 % av barn og unges kommunestyre og 82 % av ungdomsrådene har egne midler de fordeler. Dette representerer reell innflytelse, og er slik sett en reell utvidelse av demokratiet. Innflytelsen gjelder imidlertid på en relativt begrenset arena, i hovedsak knyttet til fritidssektoren.

For medvirkningsorgan som møtes regelmessig gjennom året er det en ”fare” knyttet til denne oppgaven at arbeidet med å fordele midler kan ende opp som en hovedaktivitet og ta all tid. Noen medvirkningsorgan har valgt å avgrense dette til å gjøres en gang eller to i året.

Å stå for egne arrangementer er det 57 % av ungdomsrådene, men bare 25 % av barn og unges kommunestyre, som gjør. Igjen er det naturlig at medvirkningsorganer som kun møtes en gang i året ikke tar på seg en oppgave som å arrangere tilstelninger for barn og unge, og oppgaven forutsetter en større kontinuitet gjennom året.

Når barn og unge selv har kontrollen med et arrangement må de sies å ha reell demokratisk innflytelse på kommunens aktivitet. Dette er en svært konkret form for medvirkning som flere av

medvirkningsorganene i casekommunene har svært positive erfaringer med. Også denne innflytelsen forgår gjerne på en begrenset arena knyttet til kultur- og fritidssektoren.

Både det å fordele egne midler og det å stå for egne arrangement for barn og unge er av en annen karakter enn å involveres i politikkkutforming og planlegging. Disse aktivitetene er mer frikoblet fra løpende saksbehandling og politisk behandling. Men det synes som dette er viktige deler av rolleutøvelsen til medvirkningsorgan, både fordi det er konkrete tiltak direkte rettet mot barn/unge og fordi de kan realiseres relativt raskt og resultatene blir synlige. Dette igjen vil kunne bidra til at det oppleves som mer attraktivt å delta i slike organer. I tillegg ligger det et element av demokratisk sosialisering i at de lærer å fordele og prioritere midler.

7.1.5 Stort potensiale for mer innflytelse

Når vi har sett hvor godt medvirkningsorganer kan trekkes inn på alle fire nivå i noen av casekommunene, blir det også tydelig hvor stort potensiale det er i landets øvrige kommuner for å gi barn og unge enda mer innflytelse enn det de har i dag. De aller fleste kommunene i Norge har innflytelsesorganer som de bruker i svært begrenset grad i forhold til mulighetene. Dette kan for noen bunne i mandatet til organene – at organene for eksempel er begrenset til å være pengefordelere og formell høringsinstans i siste runde. I så fall kan det gjøres grep for å utvide mandatet. Ofte er det ikke liten vilje, men liten evne til å se mulighetene som hindrer ekspansjon. Nasjonale retningslinjer på området vil kunne styrke dette.

For å få et medvirkningsorgan til å spille en rolle på alle de fire feltene for innflytelse, må det tilrettelegges for det på en systematisk måte. Det vil kreve vilje og innsats fra kommunen og ikke minst kontaktpersonen/sekretæren.

Vi anbefaler at man i kommunene ser på de fire innflytelsesmåtene og diskuterer hvilket ambisjonsnivå man ønsker for sin kommune ut fra de har ressurser man har.

7.2 Våre funn sett i lys av en demokratimodell

Vi skal avslutningsvis diskutere medvirkningsorganene i tilknytning til en demokratimodell med utgangspunkt i generell demokratiforståelse.

Innen demokratiteori er det vanlig å snakke om tre hovedretninger; konkurransedemokrati, deltakerdemokrati og deliberalt demokrati⁸⁵. Konkurransedemokratiet fokuserer på forholdet mellom velgere og representanter, der representantene som stiller til valg må konkurrere om stemmer i åpne valg. Andre begreper på dette er representativt eller tradisjonelt demokrati. Påvirkningskanalene i denne demokratiformen er partikanalen og kommunestyret.

Det som betegnes som deltakerdemokratiet innebærer at deltakelse ved valg suppleres med andre former for deltakelse og påvirkning. Innarbeidede kanaler for innflytelse er organisasjonenes korporative kanal, forskjellige former for representerende råd som råd for funksjonshemmede og eldreråd, som begge er lovpålagt, og andre måter å få innspill fra borgerne eller representanter for brukerne. Dette kan betegnes som borgerkanal og brukerkanal. Å mobilisere i demonstrasjoner og underskriftskampanjer for å synliggjøre ståsted – aksjonskanalen – er også en del av deltakerdemokratiet.

I det deliberalte demokratiet⁸⁶, også betegnet som diskursdemokratiet eller samtaledemokratiet, understrekes det at offentlige diskusjonsprosesser er en del av demokratiet som en forutsetning. Målet i denne demokratiforståelsen er at det må finnes ”saksspesifikke drøftinger, for eksempel konsensuskonferanser (og) rådslagninger” skriver Martinussen⁸⁷. Debatter i tilknytning til folkeavstemninger er et godt eksempel.

⁸⁵ Midgaard, Knut og Bjørn Erik Rasch (red) (2004): Demokrati – vilkår og virkninger. 2. utg. Fagbokforlaget, s. 15

⁸⁶ ”Deliberasjon betyr drøfting eller rådslagning.” Hanssen, Gro Sandkjær, Marit Kristian Helgesen og Signy Irene Vabo (2007): Politikk og demokrati. 2. utgave. Gyldendal, Oslo, s.47

⁸⁷ Martinussen, Willy (2003): Folkestyre? Politisk medborgerskap i Norge over den siste generasjonen. Makt og demokratiutredning rapport nr, 59. Oslo s. 39

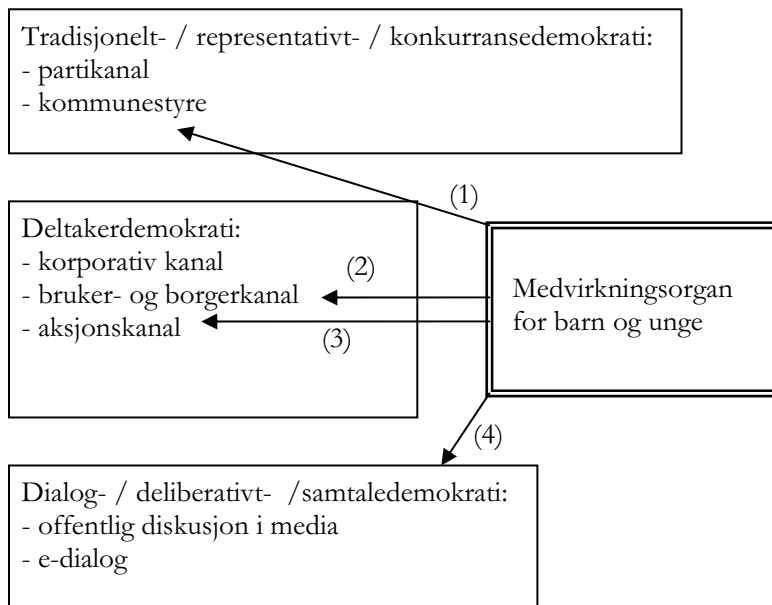
Hovedtanken er (...) at demokratiet først og fremst ivaretas av et diskuterende folk, som tar del i debattene som leder opp til politiske avgjørelser som angår dem selv, på ulike nivå og i ulike organer.⁸⁸

Selve debattene og diskusjonene er her påvirkningskanalene.

Elementer av alle tre demokratiformer finnes i vårt samfunn.

For å beskrive barn og unges medvirkningsorganers plassering i vårt demokrati har vi satt opp følgende figur:

Figur 7.2 *Medvirkningsorgan for barn og unge plassert i et felt med demokrati- og deltakelsesformer*

I figuren er de tre demokratiformene satt opp til venstre. Medvirkningsorganer for barn og unge er plassert til høyre i tegningen som en egen frittstående enhet. Piler som peker mot venstre viser hvordan medvirkningsorganet kan spille inn og ha innflytelse i de ulike kanalene i de tre demokratiformene.

⁸⁸ Ibid, s. 39

For det første har innflytelsesorganet potensielt innflytelse i det representative demokratiet ved å ha tilgang til talerstolen i kommunestyret og med å gi innspill i høringer (1), videre kan organet utøve brukermedvirkning på systemnivå hvor det representerer aldersgruppen og gi innspill som borgere med et eget blikk (2). Organet kan også mobilisere aksjonskanalen (3), og gjøre bruk av forskjellige media i dialogdemokratiet som kanal til å synliggjøre synspunkter i saker (4). I våre empiriske undersøkelser har vi sett forekomst av tilbakespill til alle disse ulike demokrati-kanalene, men mest til kanalen knyttet til det tradisjonelle representative demokrati.

Denne miksen av roller kan problematiseres, og ungdomsråd har vært betegnet som en organisatorisk hybrid med en uklar legitimitet i den lokale styringsstrukturen ut fra tilfeldig rekruttering og en sammenblanding av både en iverksettende og en bestemmende rolle.⁸⁹ Like fullt vil vi hevde at disse mulighetene til innflytelse representerer noe positivt både for politikernes mulighet for å ta gode avgjørelser og for aldersgruppens demokratiske rettigheter og sosialisering.

Ut fra vår empiri ser det ut til at det er betydelig potensiale for at medvirkningsorganene i Norge kan spille en større rolle på disse arenaene. Opplæring i forhold til de ulike demokrati- og påvirkningskanalene er svært populære aktiviteter i de medvirkningsorganene som gjennomfører kursing og veiledning på dette feltet.

Uavhengig av hvor aktivt medvirkningsorganene brukes på et gitt tidspunkt, innebærer organet en struktur som kan brukes til å nå lenger gjennom flere ulike påvirkningskanaler. Dette er muligheter som ungdommene selv kan se og gripe. Dukker det opp saker som ungdom i kommunen brenner for, har de flere påvirkningskanaler enn de ellers ville hatt og kan nå bedre ut fortere. Strukturen innebærer at barn og ungdom raskere kan gå fra å være en passiv masse av mange enkeltindivider med felles interesse til å kunne samles til en gruppe med felles fokus for en sak. Organet

⁸⁹ Lindén, Hilde og Guro Ødegård (2002): Ungt engasjement. Ungdoms samfunnsengasjement og lokalpolitisk deltakelse. Institutt for samfunnsforskning. Rapport nr. 6/2002, s. 66 og 71

representerer en mulighet til å gå fra serialitet til gruppe for å bruke Sartres begreper⁹⁰.

Ut fra vår empiri ser det ut til at ungdommene gjør bruk av organene på denne måten – når det kommer saker som er spesielt viktig for dem, mobiliserer de bredere og er mer aktive enn til vanlig.

For at organet skal kunne spille en slik rolle er det avgjørende med kontinuitet. Slik kontinuitet ser ikke ut til å være mulig uten ressurser og tilrettelegging fra kommunen sin side.

7.3 Konklusjoner

Vi har sett at et stort flertall av Norges kommuner har medvirkningsorganer for ungdom. De fleste av disse har egne midler som de fordeler til tiltak for barn og unge, og har slik sett noe reell innflytelse i kommunen. Mange er høringsorganer, men hvor mye det betyr i forhold til innflytelse er uvisst. Kun 19 % av kommunene i spørreundersøkelsen mener at medvirkningsorganet i deres kommune i stor grad medfører innflytelse for ungdom i kommunale beslutningsprosesser, og enda færre mener barn har stor grad av innflytelse (3 %).

Innledningsvis anga vi fem hovedbegrunnelser for barn og unges medvirkning:

- etisk imperativ – menneskerettigheter – av prinsipp
- kollektiv brukermedvirkning gir bedre tjenester
- større innsikt (fra de unges blick) gir bedre beslutninger
- demokratisk sosialisering
- sosiale og sosialpolitiske begrunnelser

Disse begrunnelsene speiler ønsker eller ambisjoner for hva medvirkningsorganene kan være. Vår empiri indikerer at det er

⁹⁰ Serialitet innebærer at menneskers samkvem arter seg som en gjensidig avmektiggjørelse hvor enhver er i *samme* situasjon som de andre men ikke i en *felles* situasjon. Gruppe er en tilstand hvor enhver er den samme som de andre, hvor gruppens virksomhet er et felles foretagende. Østerberg, Dag: Sosiologiens nøkkelbegreper. Cappelen, 1984, s. 55.

langt igjen for de fleste kommunene selv om 82 % av Norges kommuner har innfridd et prinsipielt ønske om at det skal foreligge en påvirkningskanal for også de under 18 år.

Når de aller fleste råd og styrer fordeler midler til tiltak for barn og unge, kan det sies at noe av intensjonene knyttet til kollektiv brukermedvirkning er innfridd. Dette skjer imidlertid på et relativt begrenset felt i forhold til kommunenes aktiviteter. Generelt er det i forhold til utforming av kulturtiltak og fritidstilbud at ungdom har innflytelse, mens de i liten grad involveres i forhold til felt som helse, skole/utdanning, stedsutvikling og kampanjer for ungdom. Vi vet også at organene i liten grad er trukket inn tidlig i prosessen i samarbeid med administrasjonen, noe som ville vært en styrke i reell brukermedvirkning.

Kun 12 % av kommunene i spørreundersøkelsen mener medvirkningsorganet i stor grad medfører at saker belyses bedre før en avgjørelse skal fattes. Slik disse organene fungerer i dag, møtes altså heller ikke ambisjonene om bedre innsikt og bedre beslutninger i særlig stor grad.

Hva gjelder demokratisk sosialisering indikerer vår empiri at dette er en viktig begrunnelse for å ha et slikt organ, men at det varierer hvor mye det satses på dette. I mange tilfeller sees nok det å delta i møtene i råd og styrer i seg selv som en demokratisk sosialisering, mens det å lære opp og veilede i forhold til å tale og skrive til politikere og medier ikke har en like sentral plass i arbeidet. Det ser for oss ut som den største demokratiske sosialiseringen skjer der deltakerne i organet er involvert bredt i kommunens aktivitet med regelmessig kontakt med administrasjon og politikere.

De siste avsnittenes oppsummeringer indikerer at ambisjoner for hva innflytelsesorganer for barn og unge kan være, i liten grad er møtt ennå. Undersøkelsen indikerer at det skjer mye arbeid for å trekke inn barn og unge i saks- og beslutningsprosessene i kommunene i Norge, men at det er mye som kan fungere bedre. Å få dette til å fungere godt krever både tid, arbeid og vilje. Det kan se ut som om vi er på vei, men har et stykke igjen.

Sett i en større sammenheng mht demokratiformer og påvirkningskanaler, er et representativt organ en av flere alternative kanaler for ungdoms engasjement. Ungdom kan også påvirke gjennom politiske ungdomspartier eller interesseorganisasjoner. Et

godt fungerende medvirkningsorgan innebærer imidlertid et stort potensiale for å styrke både det som betegnes som deltakerdemokratiet og samtaledemokratiet ved siden av den mer åpenbare rollen det spiller i forhold det tradisjonelle og representative demokratiets kommunestyre.

Appendiks

Representasjon og medvirkning på fylkesnivå – Eksempler og erfaringer

Hovedarenaen for medvirkning for barn og unge er på kommunenivået. Det er her de fleste representasjonsordningene finnes, og det er på dette nivået mange av de beslutningene som angår barn og unges oppvekstvilkår blir fattet. Det finnes imidlertid også representasjonsorganer på fylkesnivået, f. eks ungdommens fylketing og ungdomsråd. Flere av de beslutningsprosessene som foregår på fylkesnivået er viktige for unges oppvekstvilkår. Fylkeskommunen er tillagt ansvaret for de videregående skolene i fylket og har også viktige oppgaver innenfor samferdsel. Begge disse politikkområdene er områder hvor ivaretagelse av unges behov samt å legge til rette for praktisk medvirkning i beslutningsprosesser fra unge, er viktig. Også innenfor sosial- og barnevernstjenesten er fylkene arenaer for viktige beslutninger som angår barn og unge. Fylkene er tillagt et ansvar for blant annet drift og etablering av spesialinstitusjoner for behandling av rusmisbrukere, og etter barnevernsloven har fylkeskommunene ansvar for bestemte typer tjenester/institusjoner. Dette er imidlertid politikkområder der

medvirkning fra barn og unge i beslutningsprosessene er mindre aktuelt.

For å få en oversikt over hvilke organer som finnes i de ulike fylkene og hvordan det jobbes i disse organene har vi gjort en kartlegging og gjennomført telefonintervjuer med representanter for disse organene. I dette kapittelet gjengir vi hovedfunnene fra disse intervjuene og kommer med noen anbefalinger som kan ha en positiv effekt på unges innflytelse på politikktutforming.

Vi starter med å se nærmere på hvilke organer som finnes i de ulike fylkene. Denne oversikten er basert på flere forskjellige kilder som enkle søk på internett og på en liste fra Barne- og likestillingsdepartementet. Deretter har vi intervjuet representanter fra de ulike fylkene. I noen av tilfellene har vi snakket med sekretæren for det aktuelle organet, i andre tilfeller med lederen.

Eksempler fra fylkene

Ungdom er representert på ulike måter i de ulike fylkene. I noen fylker finnes det flere organer som representerer ungdoms interesser, mens det i andre fylker er få eller ingen slike organisasjoner. Sammensetning og valgmåter varierer også. I dette avsnittet redegjør vi for hvordan det jobbes med innflytelsesorgan for ungdom på fylkesnivå. Oversikten er antagelig ikke fullstendig, vårt inntrykk er at det finnes flere forskjellige typer organ i de forskjellige fylkene. I tillegg er dette et område der det kan se ut til at det skjer endringer forholdsvis hyppig.

Tabell A.1 *Oversikt over innflytelsesorgan for ungdom i de ulike fylkene*

Fylke	Innflytelsesorgan for ungdom
Akershus	Akershus barne- og ungdomsråd (ABUR)
Østfold	Ungdommens fylkesråd
Hedmark	Ungdommens fylkesting
Oppland	Ungdommens fylkesting
Buskerud	Elev- og lærlingombud ⁹¹
Vestfold	Fylkeselevråd
Telemark	Fylkeselevombud
Aust-Agder	Aust-Agder Barne- og ungdomsråd (AABUR)
Vest-Agder	Vest-Agder barne- og ungdomsråd (VABUR)
Rogaland	Ingen ⁹²
Hordaland	Hordaland barne- og ungdomsråd (HBUR)
Sogn og Fjordane	Ungdommens fylkesting og ungdomspolitisk utvalg
Møre og Romsdal	Ungdommens fylkesting og ungdomspanelet
Sør-Trøndelag	Ungdommens fylkesting og ungdommens fylkesutvalg
Nord – Trøndelag	Nord-Trøndelag barne- og ungdomsråd (NTBUR)
Nordland	Ungdommens fylkesting
Troms	Troms barne- og ungdomsråd (TROBUR)
Finnmark	Ungdomspolitisk utvalg

Nærmere om enkelte fylker

I *Sogn og Fjordane* samles representanter fra ungdomsrådene i kommunene samt representanter fra ulike ungdomsorganisasjoner en gang i løpet av året for å avholde ungdommens fylkesting (UFT). Hver kommune og hver fylkesdekkende ungdomsorganisasjon har muligheten til å sende to representanter til UFT.

⁹¹ Tidligere var det et elevting i Buskerud (Buskerud fylkeskommune 2008). Buskerud fylkeskommune er nå i ferd med å nedsette et ungdomspanel. Elevombud finnes i flere fylker, i de fylkene vi har satt opp dette har vi ikke funnet noen andre typer organer av typen ungdommens fylkesting eller barne- og ungdomsråd.

⁹² Er i ferd med å tilsette elev – og lærlingombud

På dette møtet velges ungdomspolitisk utvalg (UPT) og det vedtas et politisk måldokument som er retningsgivende for arbeidet i dette utvalget det følgende året. I forbindelse med UFT har man også en ”omvendt” spørretimer der politikerne får anledning til å stille ungdommene som er tilstede spørsmål. I tillegg kurses de unge, f. eks i debatt – og møteteknikk

I *Møre og Romsdal* er det et ungdommens fylkesting og et ungdomspanel som velges av ungdommens fylkesting. Ungdomspanelet møtes 8 ganger i året og følger fylkestingets møter. Dette betyr at ungdomspanelet har møter i de samme kommunene som fylkestinget har møter. I forbindelse med disse møtene har ungdomspanelet også møter med lokale barne- og ungdomsråd og bidrar med veiledning og råd av forskjellige slag. I tillegg har hvert medlem av panelet ansvaret for å følge opp arbeidet med barne- og ungdomsrådene i fire kommuner. I tillegg til at panelet gir innspill til f. eks fylkesplan har det en ordning hvor de i arbeidsutvalget følger arbeidet i de fylkeskommunale utvalgene så tett som mulig ved at to medlemmer drar på hvert møte i de forskjellige rådene/utvalgene i fylket.

I *Finnmark* har man også et ungdomspolitisk utvalg, men medlemmene i dette utvalget er hentet i fra de politiske partienes ungdomsorganisasjoner. Dette utvalget er valgt av fylkestinget, og alle partier som er representert i fylkestinget har en representant i utvalget. I 2009 består utvalget av 9 representanter med 9 vara-representanter. I dette fylket har arbeidet med representasjonsorgan for unge på fylkesnivå ligget nede i noen år, men man har nå startet opp arbeidet igjen. I september 2009 hadde det nye organet hatt 2 møter. Formålet med dette utvalget er å følge arbeidet i fylkestinget og andre relevante utvalg samt å ta opp saker på eget initiativ.

I *Østfold* hadde de tidligere ungdommens fylkesting, men valgte å endre både på formen og navnet på innflytelsesorganet til ungdommens fylkesråd. Dette er i dag den fylkeskommunale innflytelsesarenaen for ungdom i Østfold. Det finnes også et barne- og ungdomsråd på fylkesnivå, men det er ungdommens fylkesråd som er knyttet til fylkeskommunen organisatorisk. Ungdommens fylkesråd i Østfold har to hovedsamlinger i året hvor ca 80 representanter møtes. Her er både representanter for barne- og ungdomsrådene i kommunene og representanter fra

elevrådene på de videregående skolene i fylket. De sakene det jobbes mest med er knyttet til fylkeskommunale kjerneområder som samferdsel og videregående skole, og fylkesrådet blir også dratt inn i arbeid med utforming av fylkesplan og fylkesdelplan for barn og unge.

I *Sør-Trøndelag* har man både ungdommens fylkesting og ungdommens fylkesutvalg. Ungdommens fylkesutvalg velges på årsmøtet og består av sju representanter samt vararepresentanter, utvalget møtes minst åtte ganger i løpet av året. På årsmøtet stemmes det over en resolusjon som skal være retningsgivende for arbeidet i utvalget det gjeldende året. I inneværende år er det fem slike resolusjoner som det jobbes med.

1. Kultur. Videreføring av ”kulturkortet”.
2. Elevdemokrati.
3. Ungdomsdemokrati. Blant annet jobbes det med en målsetting om at alle kommunene i fylket skal ha et ungdomsråd.
4. Miljø
5. Kollektivtransport. Et eksempel på en sak det jobbes med her er billigere kollektivkort for ungdom.

Frittstående paraplyorganisasjoner – fylkesvise barne- og ungdomsråd (BUR)

Det er stor variasjon mellom de ulike fylkene både i forhold til hvilke typer innflytelsesorganer som finnes og hvordan disse er utformet. Flere fylker har ikke ungdommens fylkesting eller tilsvarende representasjonsordninger for ungdom, men har frittstående råd for de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene i fylket. Disse rådene kalles gjerne barne- og ungdomsråd (BUR) og ivaretar tilsynelatende mange av de samme funksjonene som f. eks ungdommens fylkesting. Samtidig har rådene som hovedfunksjon å jobbe for de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene, det vil si å fremme medlemsorganisasjonenes sak og interesser. Som et eksempel på hva som er hovedformålet med disse paraplyorganisasjonene, har vi gjengitt Vest-Agder barne- og ungdomsråd sin egen beskrivelse av deres oppgaver nedenfor. Teksten er hentet direkte fra www.vabur.no.

”VABURs oppgaver som paraplyorganisasjon kan sies å være tredelt.

1. Interessepolitisk organ:

VABUR taler barne- og ungdomsorganisasjonenes sak overfor offentlige myndigheter. Den viktigste oppgaven til VABUR er å bidra til gode vilkår for det demokratiske og kulturelle arbeidet i medlemsorganisasjonene. I tillegg arbeider VABUR med å bedre barn og unges oppvekst og rammevilkår i Vest-Agder.

Fylkeskommunen bruker også VABUR som høringsorgan i saker som angår barn og unge.

2. Kompetansehevingsorgan

VABUR jobber med å være et kompetansehevingsorgan for sine medlemsorganisasjoner. Vi vil forsøke å holde kurs innen søknadsskriving og tilskuddsordninger, samt en samling av organisatorisk art (f. eks opplæring i de ulike vervene i et styre).

3. Forvaltningsorgan

VABUR fordeler fylkeskommunale midler”

La oss se på noen flere eksempler.

ABUR står for Akershus barne- og ungdomsråd. Dette er en paraply-organisasjon for flere frivillige organisasjoner i fylket. Formålet med organisasjonen er å være et:

kontraktledd mellom organisasjonene, fylkespolitikere og fylkesadministrasjonen. ABUR skal fremme forståelsen for det frivillige barne- og ungdomsarbeidet, og er et talerør overfor fylkeskommunale myndigheter i barne – og ungdomspolitiske spørsmål (www.abur.no).

Dette organet er fullt ut finansiert av fylkeskommunen, og tildeler midler til de frivillige organisasjonene i fylket. Rådet har 49 medlemmer, og har tett samarbeid med fylkeskommunen. Dette rådet er et eksempel på hvordan barn og unges interesser søkes ivaretatt gjennom frivillige organisasjoner. Tilsvarende organisasjoner finnes f. eks i Troms (TROBUR), Aust-Agder (AABUR) og Vest-Agder (VABUR). Disse er tilsynelatende frittstående i forhold til fylkeskommunen, men blir tildelt midler

fra fylkeskommunen og kanalisere midler til de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene i sitt fylke. Hvor tett koblingen mellom disse organisasjonene og fylkeskommunen er, varierer antagelig. Et hovedinntrykk basert på de intervjuene vi har gjennomført er at relasjonen er god, og at det er viktig at BUR "finner sin plass" og blir satset på av fylkespolitikere.

Som et eksempel på hvilke typer organisasjoner som er medlemmer av "BUR", gjengir vi her medlemsorganisasjonene i TROBUR (Troms barne- og ungdomsråd). Oversikten er hentet fra TROBUR sin årsrapport for 2008 (Trobur 2008). Som man kan se av denne oversikten er det en rekke forskjellige typer medlemsorganisasjoner i TROBUR.

Partipolitiske organisasjoner

- AUF
- Troms Senterungdom
- Troms FPU
- Troms Unge Høyre

Religiøse organisasjoner

- ACTA Region Nord
- Det Norske Misjonsselskap Region Nord-Norge
- Nord-Norsk Baptistungdom
- Troms Søndagsskolekrets
- Norsk kristelig student – og skoleungdomslag – Region Nord
- Norsk Luthersk Misjonssamband Troms og Finnmark krets

Friluftsansjoner

- Nord-Troms krets av Norges Speiderforbund
- Troms KFUK-KFUM speidere
- Troms turlag
- Troms Røde Kors
- Troms 4h
- Norsk folkehjelp Region Nord

- Norges Jeger og Fiskeforbund – Troms
- Troms Natur og Ungdom

Interesseorganisasjoner

- RHYNN (Ryggmarksbrokk og hydrocephalusforeningen Troms og Finnmark)
- Troms og Nordland Sjakkrets ungdom
- Musikkorpsforbundet
- Norges barne – og ungdomskorforbund Nord-Nord Norge

Det er 9 slike BUR i Norge i dag. Det kan se ut som at det er bredt spekter av ulike frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner som er medlemmer. Det ser ut som at idretts – og kulturorganisasjoner i liten grad er medlemmer, kanskje fordi dette er breddeorganisasjoner som har egne organ på fylkesnivå. Disse BURene ser som sagt ut til å være viktige innflytelsesorgan for barn og unge på fylkesnivå.

Et godt eksempel på det ser ut til å være Nord Trøndelag. Nord-Trøndelag barne- og ungdomsråd (NTBUR) er en paraplyorganisasjon for 39 andre ungdomsorganisasjoner i fylket og jobber også med å bli en paraplyorganisasjon for ungdomsrådene i kommunene. Her samles 150 ungdommer i en årlig ungdomskonferanse, og ungdommene jobber da i grupper for å sette fokus på ulike saker og tema som er viktige for dem. Det jobbes med en rekke ulike saker, slik som f. eks å redusere ”drop-out” i den videregående skolen. NTBUR har også blitt tildelt en million kroner fra fylkeskommunen til å jobbe med et prosjekt kalt ”Toleranse Nord-trøndelag”.

Viktige betingelser for arbeidet

Flere av dem vi snakket med pekte på at det var enkelte betingelser som var mer viktig enn andre for at arbeidet med innflytelsesorgan for ungdom skulle virke etter intensjonen. Det var spesielt administrativ kapasitet og/eller støtte som ble pekt på som viktig.

Kapasitet

Flere pekte på hvor viktig det er at sekretærfunksjonen ivaretas på en god måte. Skal man klare å følge og påvirke de fylkeskommunale beslutningsprosessene er det viktig at satsingen på innflytelsesorgan for barn og unge på fylkesnivå følges opp med tilstrekkelig administrativ støtte. Spesielt gjelder dette kanskje for ordninger som er organisatorisk koblet til fylkeskommunen, slik f. eks ungdommens fylkesråd i Østfold. Disse innflytelsesorganene blir ofte trukket inn i flere ulike og krevende planleggings- og beslutningsprosesser. Samferdsel og videregående skole synes å være de mest vanlige temaene, men flere av disse organene blir også involvert i andre typer saker. En av dem vi snakket med svarte dette da vi spurte om hva som var de viktigste betingelsene for at barn og unge skal kunne ha en reell innflytelse på fylkeskommunale beslutningsprosesser:

”Få vite om sakene i god tid! Premisser blir lagt tidlig og for at vi skal kunne ha en reell innflytelse må vi få sakene tidlig. Det er også viktig å ha en person som kan jobbe med dette kontinuerlig. Jeg har en delt stilling som sekretær for det fylkeskommunale ungdomsrådet og som elev- og lærlingombud. Slike ordninger er viktige for at man skal kunne klare å følge de fylkeskommunale beslutningsprosessene og for å ha en mulighet til å sikre unge muligheten til å påvirke disse beslutninger

En annen sekretær svarte dette på det samme spørsmålet:

”Det er viktig at vi blir invitert og at vi får oppmerksomhet når vi kommer på møtene. I tillegg er det veldig viktig at man har en sekretær som kjenner fylkeskommunen og politikerne. Det er ikke minst viktig at man har en sekretær i 100 prosents stilling. Hvis ikke blir jobben til sekretæren stort sett å være sekretær og å bestille pizza til møtene. Det er behov for en 100 pst stilling for at man skal kunne jobbe aktivt for å gi ungdommen innflytelse.”

Det samme ble understreket av en ungdom som er leder i et slikt organ:

FK er veldig flinke til å ta kontakt. Vi blir bedt om å komme med innspill til f. eks fylkesplan, uttalelser om videregående opplæring, KRUS konferanser, veiprosjekter med mer. Det siste året har det kommet inn mange henvendelser for ungdomspanelet. Ungdomspanelet kunne drevet med upartipolitisk arbeid for ungdommen i fylket hver dag. Det er så mange som ønsker å bruke oss!!! ...Men vi trenger hjelp...”

Dette stemmer godt overens med det som blir beskrevet i en rapport som ble overlevert til Barne- og likestillingsdepartementet i 2009 (BLD, 2009). Her blir det også pekt på at erfaringene tilsier at en viktig betingelse for å få arbeidet med ungdomsråd til å fungere er god støtte fra voksenpersoner. De unge trenger en voksenperson som kjenner den lokale forvaltningen og politikken, og som kan fungere som ”oversetter” og som veileder. Denne personen kan vise ungdommene vei og bidra til at deres engasjement og meninger kan bli hørt.

Representativitet

Kontinuitet og representativitet ble også av enkelte pekt på som områder som kunne være utfordrende. Måten ungdom rekrutteres til å sitte f. eks i et ungdomspanel blir viktig. En av dem vi intervjuet pekte på nettopp dette som et viktig poeng:

...problemet var at vi rekrutterte fra de kommunale barne- og ungdomsrådene. Når disse ikke lenger fungerte, forsvant rekrutteringsmuligheten til det fylkeskommunale nivået. Det var et stort fokus på barne- og ungdomsmedvirkning og ungdomsråd/ungdommens kommunestyre osv. tidlig på 2000 – tallet, men man så snart at det var vanskelig å holde trykket oppe både i kommunene og på fylkesnivå.

Dersom man bruker de kommunale barne- og ungdomsrådene som rekrutteringsbase vil svingninger i aktivitetsnivået i kommunene forplante seg inn i arbeidet på fylkesnivået. Det denne representanten så som en mulig løsning var å benytte elevrådene på de videregående skolene som rekrutteringsgrunnlag.

Måten man rekrutterer deltakere på vil imidlertid ikke bare kunne påvirke graden av kontinuitet, det vil også ha virkninger for hvor representative de som sitter i disse organene er i forhold til den gruppen de skal representere. Dette ble også pekt på som et mulig problem av enkelte av informantene. En sekretær for et barne- og ungdomsråd (BUR) pekte for eksempel på at:

Utvelgelsesprosessene vil jo også ha mye å si for hvor representative medvirkningsorganer for barn og unge vil være. Så kan det jo også være et spørsmål om et barn og unges kommunestyre eller ungdommens fylkesting skal være representativt, eller om det er greit at det kun representerer de som er med i det. Imidlertid mener jeg det er viktig at politikerne er klar over hvordan dette er når de skal behandle saker fra disse organene. Ungdom er veldig forskjellige, kanskje mer enn voksne. Hvis vedtak bygger på feil forutsetninger blir det fort veldig feil.

Enkelte av dem vi intervjuet som representerte et barne- og ungdomsråd (BUR) pekte på at denne modellen kunne være bedre egnet til å ivareta hensyn til representativitet. Som en av informantene pekte på innebærer denne modellen at:

Vi skal representere bredden! Ungdommens fylkesting og lignende organer blir ofte dominert av politikk. BUR modellen kan være en bedre modell for å sikre bred representativitet, det vil si at ikke bare ungdommer med politisk bakgrunn kommer til ordet.

Et annet poeng som ble trukket frem var hvor viktig det er å legge godt til rette for at deltakelsen i så stor grad som mulig burde skje på de unges premisser. Dette kan være en utfordring, særlig fordi kommunestyrer og fylkesting har møteformer som er forholdsvis formaliserte med klare rammer og forventninger til form. Det å bruke denne møteformen som en ramme og ideal for de unges deltakelse vil muligens kunne oppleves som noe fremmed for en del unge. Samtidig kan det å bli kjent med denne møteformen og bli vant til å utveksle synspunkter innenfor klare og avgrensede rammer også sees på som nyttig læring for unge og engasjerte samfunnsborgere. En daglig leder i et barne- og ungdomsråd (BUR) pekte også på noe av det samme:

En annen problemstilling som jeg har stilt meg noen ganger er hvor lurt det er å ”presse” en kommunestyremodell ned på de unge. Kommunestyremodellen er jo veldig formell og stiv, og passer nok ikke alltid så godt for ungdommen. De er vant til å omgås på mer uformelle måter.

Denne daglige lederen vurderte det som at rammene og formen for deltakelsen burde tilpasses målsettingen med deltakelsen.

Hva er formålet med å etablere BUK (barn og unges kommunestyre), UFT (ungdommens fylkesting) og lignende organer? Er det for å rekruttere barn og ungdom til politisk arbeid? Er det for å få til reell medvirking, eller er det en annen måte å formidle for den oppvoksende slekt det norske demokratiske systems styrker og svakheter? Dette er det viktig å være sikker på før en setter i gang slike prosjekter.

En lignende problemstilling ble også beskrevet av en sekretær for et UFT.

Vi har jo ungdom fra videregående skoler som er med, og alle går på studiespesialisering. Allerede der er det jo en viss seleksjon til stede. Noen av de som er med sier jo også at ”Vi er jo litt nerder vi som er med på det her da”.

De unge som er med lærer jo både om forvaltning og politikk, mange av de som har vært med her blir også senere politikere. Det er mye ”learning by doing”, de unge får et mer konkret forhold til ting de bare har lest om i bøkene ellers.

Vi har jo med noen representanter fra ungdomspartier og de bidrar til å heve nivået, de har allerede en god del organisasjonstrening.

Kanskje er dette et organisatorisk dilemma. Ved å legge til rette for deltakelsen i mest mulig grad skjer på de unges premisser og innenfor rammer som i mindre grad er influert av f. eks kommunestyre og fylkestings ”modellen”, blir det kanskje lettere for de unge å delta. Samtidig kan nettopp det legge rammer for denne deltakelsen som i størst mulig grad er tilpasser andre

tilsvarende kommunale eller fylkeskommunale organ, være et godt utgangspunkt for læring. Deltakerne i disse organene vil da få et godt innblikk i, og erfaring med, hvordan lokale politiske beslutningsprosesser finner sted. Det kan også være at man ved å legge til rette for deltakelse på de ”voksnes premisser” også øker muligheten for at rådet og dets deltakere i høyere grad blir en aktør i kommunale og fylkeskommunale beslutningsprosesser. Dette kan imidlertid også lede til en enda høyere seleksjonseffekt med henhold til hvilke typer ungdom som deltar/vil delta. Det kan være at det er bestemte kjennetegn ved ungdom som både ønsker og klarer å innrette seg etter slike rammer som gjør at de ikke nødvendigvis er representative for ungdom i samme alder.

Oppsummering

Det er stor variasjon mellom de ulike fylkene på dette området. Som nevnt innledningsvis er ikke denne oversikten ment å være en fullstendig oversikt over hvordan det jobbes med dette i de forskjellige fylkene. Poenget her har vært å komme med noen eksempler og å sammenfatte noen erfaringer. Det er også viktig å understreke at det antagelig også gjøres mye for å gi ungdom innflytelse i de ulike fylkene uten at dette er formalisert inn i permanente innflytelsesorgan for barn og/eller ungdom.

Et interessant skille går mellom organ slik som Ungdommens fylkesting og fylkesutvalg og ”BUR” organisasjonene. I noen fylker kanaliseres tildeling av en del midler til ungdomsformål via sammenslutninger av frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner (BUR). Disse representerer frivillige organisasjoner og har som hovedformål å ivareta sine medlemsorganisasjoners interesser. Tilsynelatende er disse mindre ”partipolitiske” enn det organer slik som ungdommens fylkesting kan bli, samtidig er det antagelig også her en del variasjon mellom de ulike organisasjonene.⁹³

Noen av dem vi snakket med pekte også på at det var viktig at deltakelsen skjedde på ”de unges premisser”. Det er kanskje ikke alltid naturlig for ungdom at arbeidet blir formalisert inn i rammer

⁹³ F. eks fremkommer det av årsmelding til Aust-agder barne – og ungdomsråd at også KrFU og Auf er medlemmer av organisasjonen

(<http://www.aabk.no/sitepageview.aspx?articleID=10079>)

som er inspirert f. eks av fylkesting. På den annen side vil denne typen formalisering kunne gi deltakerne god ”trening” i demokratisk deltakelse og i hvordan beslutninger fattes i et (lokal)demokratisk system. Noen endelig løsning på denne avveiningen er det ikke mulig å gi, men kanskje er det lettere for ungdom i den alderen det er snakk om her, å tilpasse seg disse rammene enn det f. eks vil være for elever i barne – og ungdomstrinnet.

Litteratur

Arnstein, Sherry R. (1969): "*A Ladder of Citizen Participation*," JAIP, Vol. 35, No. 4, July 1969, pp. 216-224.

Barne- og likestillingsdepartementet (2008): Utviklingsprogram for styrking av oppvekstmiljøet. 2005-2007 De gode eksemplene. Rapport

Barne- og likestillingsdepartementet (2009): Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse. Rapport

Berglund, Frode og Marte Winsvold (2005) Unge folkevalgte. Om rekruttering og frafall blant unge folkevalgte i norsk lokalpolitikk. NIBR rapport 2005:9

Hovik, Sissel og Inger Marie Stigen (2008): Kommunal organisering 2008. NIBR-rapport 2008:20

Carlsson, Yngve (2002): Utviklingsprogram for styrking av oppvekstmiljøet. Rapport fra en følgeforsker. NIBR-notat 125, 2002.

Hasle, Celine Marie (2006): Håndbok for ungdomsråd. Barne og likestillingsdepartementet

Hanssen, Gro Sandkjær, Marit Kristine Helgesen og Signy Irene Vabo (2007): Politikk og demokrati. 2 utgave. Gyldendal. Oslo

Innst. S. nr. 163 (2008-2009), s. 16 og 18

Kristiansand kommune (2005): Arenaer for dialog med innbyggere. Rapport fra Ad hoc-utvalg for dialog – oktober 2005

- Lindén, Hilde og Guro Ødegård (2002): Ungt engasjement. Ungdoms samfunnsengasjement og lokalpolitisk deltakelse. Institutt for samfunnsforskning. Rapport nr. 6/2002
- Martens, Bodil og Egil Sandgren (1999): Vi vil prøve selv! En metodebok om barn og medvirkning. Kommuneforlaget.
- Martinussen, Willy (2003): Folkestyre? Politisk medborgerskap i Norge over den siste generasjonen. Makt og demokratiutredning rapport nr. 59. Oslo
- Midgaard, Knut og Bjørn Erik Rasch (red) (2004): Demokrati – vilkår og virkninger. 2. utg. Fagbokforlaget
- Miljøverndepartementet (2008): Om barn og planlegging nr. T-2/2008
- NOU 2006: 7 Det lokale folkestyret i endring? Om deltaking og engasjement i lokalpolitikken. Avgitt til Kommunal- og regionaldepartementet
- St. meld. nr. 39 (2001-2002): Oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge. Barne- og familiedepartementet
- St. meld. nr. 33 (2007-2008): Eit sterkt lokaldemokrati. Kommunal- og regionaldepartementet
- St.prp. nr. 1 (2008–2009) for Barne- og likestillingsdepartementet
- Teige, Kirsten Helene (2005): *Unge medborgere? En kvalitativ analyse av demokratisk opplæring, medborgerskap og politisk engasjement hos medlemmer i norske ungdomsråd*. Institutt for sosiologi og statsvitenskap, Norges Teknisk- Naturvitenskaplige Universitet. Trondheim
- Vestby, Guri Mette (2009): Ungdom, IKT og lokaldemokratiet? NIBR-notat nr. 109. Norsk institutt for by- og regionsforskning.
- Vestel, Viggo, Guro Ødegård og Tormod Øia (2003): Veien til makta og ”det gode liv”? NOVA rapport 8/2003

Villadsen, Jakob Sejrurp (2007): Fra med på råd til med. Netværket af Ungdomsråd. Danmark

Ødegård, Guro (2009): Motløs ungdom? Nytt engasjement i et gammelt demokrati. Institutt for sosiologi og samfunnsvitenskap. Universitetet i Oslo

Østerberg, Dag (1984): Sosiologiens nøkkelbegreper. Cappelen. Oslo

Vedlegg 1. KOSTRAgruppe, svarfordeling og forekomst av innflytelsesorgan

Gruppe	Navn	Antall kommuner i gruppa	Antall svar	Svarprosent	Har organ	% som har organ av de som har svart
Gr. 1	Små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, lave frie disponible inntekter	28	25	89	17	68
Gr. 2	Små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, middels frie disponible inntekter	66	54	82	43	80
Gr. 3	Små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, høye frie disponible inntekter	32	28	88	22	79
Gr. 5	Små kommuner med høye bundne kostnader per innbygger, middels frie disponible inntekter	45	33	73	26	79
Gr. 6	Små kommuner med høye bundne kostnader per innbygger, høye frie disponible inntekter	58	44	76	30	68
Gr. 7	Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader per innbygger, lave frie disponible inntekter	34	30	88	28	93
Gr.8	Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader per innbygger, middels frie disponible inntekter	30	25	83	24	96
Gr.10	Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, lave frie disponible inntekter	20	14	70	13	93

Fortsetter neste side

Gruppe	Navn	Antall kommuner i gruppa	Antall svar	Svarprosent	Har organ	% som har organ av de som har svart
Gr.11	Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, middels frie disponible inntekter	49	40	82	35	88
Gr.12	Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, høye frie disponible inntekter	14	12	86	9	75
Gr.13	Store kommuner utenom de fire største byene	40	36	90	36	100
Gr.14	Bergen, Trondheim og Stavanger	3	3	100	3	100
Gr.15	Oslo kommune	1	1	100	1	100
Gr.16	De ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger	10	8	80	4	50
	I alt	430	353			

Vedlegg 2. Aktuelle internettsider

Adresser til sider i kommunene:

www.oisan.no Sandnes kommunes sider for ungdom

www.ungdommens-bystyre.no Trondheim kommunes sider for ungdommens bystyre

www.ungdom.com Vefsn kommune sin side for ungdomsrådet

www.ungdomma.no Bodø kommunes sider for ungdommer

www.ungdomswebben.no Lindesnesregionens ungdom sin nettside

www.ungirindal.no Rindal kommunes side for ungdom

<http://ungmed.unginfo.oslo.no/> Sider for ungdommenes medvirkningsorganer i Oslo

<https://www.bergen.kommune.no/ub?sectionId=3203> Bergen kommunes sider for ungdommens bystyre

Fylkesvise organisasjoner og paraplyorganisasjoner:

<http://buro.unginfo.oslo.no/> Paraply for 54 barne- og ungdomsorganisasjoner i Oslo

<http://www.aabk.no/sitepageview.aspx?sitePageID=2166> Aust-Agder barne og ungdomsråd

<http://www.nfk.no/artikkel.aspx?AId=834&MIId=102&back=1> Ung i Nordland sin forside

Vedlegg 3. Tabeller

Deltakelse

I hvilken utstrekning kommunene som **ikke** har innflytelsesorgan for barn og unge sørger for deltakelse på en skala fra 0 til 6.

Prosent

	0	1	2	3	4	5	6	Totalt
B&U gir informasjon om sin situasjon, sine synspunkt og sine ståsted som brukes av voksne	6	19	25	19	22	9	0	100
B&U trekkes aktivt inn i utforming av saker og tilbud	10	10	20	27	23	10	0	100

N = 32 og 30

I hvilken utstrekning kommunene som **har** innflytelsesorgan for barn og unge sørger for deltakelse på en skala fra 0 til 6. Prosent

	0	1	2	3	4	5	6	Totalt
B&U gir informasjon om sin situasjon, sine synspunkt og sine ståsted som brukes av voksne	2	11	15	23	29	14	6	100
B&U trekkes aktivt inn i utforming av saker og tilbud	2	9	20	30	22	13	5	101

N= 251 og 255

Tiltak for å involvere barn og unge

Forskjell i hvordan kommuner som har og som ikke har medvirkningsorganer involverer barn og unge på andre måter

	Har organ	Har ikke organ	Totalt
Involvert barn og unge i tidsbegrensede (ad-hoc) utvalg, råd eller arbeidsgrupper	52 %	31 %	48 %
Gjennomført spørreundersøkelse til barn og/eller ungdom i kommunen knyttet til en sak eller et tema	42 %	26 %	39 %
Arrangert framtidswerksted med bl.a. barn og ungdom som deltakere	33 %	16 %	30 %
Arrangert barne- og ungdomshøring og/eller dagsseminar	29 %	11 %	26 %
Involvert barn og/eller ungdom i arealregistrering knyttet til arealbruk / ”barnetråkk”	23 %	13 %	21 %
Intervjuet barn og ungdom (også gruppeintervju)	18 %	15 %	17 %
Brukt internett på annet vis for å involvere barn og unge, vennligst spesifiser	14 %	5 %	13 %
Arrangert interaktive debatter om tema som angår barn og unge på kommunens hjemmeside	3 %	0 %	3 %
Fått barn og/eller ungdom til å loggbokføre atferdsmønster og aktivitet for å få saksinformasjon	2 %	3 %	3 %

N = 291

N=62

N = 353

Innflytelsesorganenes roller.

Alternative beskrivelser av den rollen organer kan spille og hvor godt kommunene mener disse beskriver den rollen rådet/styret har i sin kommune. Angitt på en skala fra 0 til 4 der 0 betyr at beskrivelsen ikke passer og 4 betyr at beskrivelsen passer svært godt. Alle tall i prosent.

	% andel råd hvor dette <u>ikke</u> passer	% andel styret hvor dette <u>ikke</u> passer	% andel råd hvor det passer <u>svært godt</u> (sum 3+4)	% andel styret hvor det passer <u>svært godt</u> (sum 3+4)
Er et diskusjonsforum for tema knyttet til barn og ungdom	4	15	33 (65)	28 (52)
Er initiativtaker/forslagstiller til kommunen for tiltak knyttet til barn og ungdom	2	10	31 (59)	31 (55)
Er formell høringsinstans	5	29	30 (57)	14 (36)
Er informanter eller rådgivere til kommunen i tilsendte saker som angår barn/unge	4	19	28 (54)	18 (52)
Arrangerer arrangementer, kampanjer og lignende	11	41	29 (57)	8 (25)
Arbeider med å gi informasjon videre til barn og unge i kommunen	4	31	18 (47)	14 (34)
Arbeider for å hente inn informasjon fra barn og unge i kommunen	7	23	16 (40)	9 (27)
Er aktive dialog-/drøftningapartnere for administrasjonen	9	29	16 (35)	11 (26)
Er aktive dialog-/drøftningapartnere for politikerne	10	27	13 (31)	6 (24)
Er forhandlingspartner overfor kommunen i saker som angår barn og ungdom	14		11 (29)	

Vedlegg 4. Eksempel på opplegg for kurs

Kurs for ungdomsrådet og klubbstyret 27-29 mars i Hemavan

Ungdomsrådet Vefsn kommune ønsker velkommen til kurs i Hemavan 27-29 mars.

Vi mikser ” **business** and pleasure ” journalist Eivind og teaterinstruktør Anne Lise holder kurs for oss, men vi får god tid til kjøring i bakkene.

Vi skal blant annet lære

- Hvordan få vi PR for uråd og ungdomsklubb
- Hvordan handterer vi sleipe journalister ; -)
- Hvordan ta ordet i møter
- Lage og holde innlegg i kommunestyret, ungdomsråd og på medlemsmøte.

Alt skulle ligge tilrette for å skape et bedre samarbeid og et bedre råd/styre

Kurset og alt av mat er gratis. Heiskort må du betale selv.

Legger ved foreløpig deltakerliste, info om turen.

Reiseledere vil være Harald Fåkvam Mob: 99408108 og Margareth Berentzen

Mail: harald.faakvam@vefsn.kommune.no

Harald Fåkvam
SLT-koordinator Vefsn kommune

PROGRAM 27. Mars

16.00 Vi møter på rådhuset, avreise umiddelbart

1900 Innsjekking

19.30 -21.00 Vi går gjennom egne regler og ansvarsoppgaver

2100 Middag

PROGRAM 28. Mars

8.00 Frokost

9.00-1500 Alpinbakken

16.00 PR- kurs

18.30 Tale og debatt teknikk

2100 Middag

PROGRAM 29. Mars

0800 Frokost

0900-1500 Alpinbakken

Min sønn/datter får delta på kurs i Hemavan 27-29 mars. Vi er inneforstått med at alle skiaktiviteter skjer på eget ansvar og at turen er rusfri. Hvis ungdommen ikke respekterer de regler som blir satt opp på turen vil ungdommen bli returnert heim for egen regning.

.....
Underskrift fra foresatte hvis deltaker er under 18 år

.....
Mobilnr eller annen kontakt info til foresatte

Vedlegg 5. Eksempel på reglement

REGLEMENT FOR UNGDOMMENS BYSTYRE

Vedtatt i Ungdommens bystyre 09.05.2005. § 5.2 endret i møte 09.02.06 og 17.04.08. Nytt avsnitt i § 3.5 i møte 21.01.09.

§ 1. Formålet med Ungdommens bystyre

- Formålet med Ungdommens bystyre bygger på en erkjennelse av at det er barn og unge som vet best hvordan det er å være ung og hva man trenger. Ungdommens bystyre er et organ der elever fra ungdomsskoler og videregående skoler får reell påvirkningsmulighet gjennom politisk arbeid. Dette vil også kunne bidra til en generell bevisstgjøring blant barn og unge rundt temaene medvirkning og demokrati.
- Demokrati, delaktighet og innflytelse har å gjøre med makt. Den som får delta og har innflytelse, har makt til å påvirke situasjonen.

§2. Oppgaver

- 2.1 Ungdommens bystyre har reell beslutningsmyndighet over avgrensede saksområder, basert på delegasjon fra Bystyret.
- 2.2 Ungdommens bystyre skal være høringsinstans for alle saker som berører barn og unge.
- 2.3 Ungdommens bystyre bevilger midler til tiltak for barn og unge.
- 2.4 Ungdommens bystyre representerer alle barn og unge i Trondheim. Organisasjonsstrukturen skal tilstrebe at barn og unge i Trondheim blir hørt og ivaretatt i forhold til sak.
- 2.5 Ungdommens bystyre skal tilstrebe medvirkning og aktivitet fra alle skoler og tilhørende nærmiljø.

§ 3. **Sammensetning, struktur og valg**

3.1 **Sammensetning av Ungdommens bystyre.**

Det skal tilstrebnes at hver ungdomsskole og hver videregående skole i Trondheim skal ha et medlem i Ungdommens bystyre med personlig varamedlem. I tillegg skal det tilstrebnes at lærlingene er representert med to representanter, disse også med personlig varamedlem.

3.2 **Valg av representanter på skolene.**

Skolens elevråd har ansvar for å gjennomføre et demokratisk valg av representant og vararepresentant til Ungdommens bystyre. Alle elever ved skolen kan stille til valget. Skolens representant og vararepresentant velges ved skriftlig valg.

3.3 **Funksjonstid og alder**

Representantene i Ungdommens bystyre velges for 2 år med skifte av periode pr. 1.januar. Valgt medlem representerer sin skolekrets ut det kalenderåret en er elev ved skolen

Av hensyn til overlapping av funksjonsperioder bør halvparten av representantene være på valg hvert år. Første år trekkes det, ved behov, lodd om hvilke skoler som skal foreta nyvalg.

Representantene skal være fra ungdomsskole og videregående skole.

Representantene skal være i alderen 13 – 18 år ved valg.

3.4 **Ordfører. Myndighet og oppgaver.**

Ordfører er møteleder i Ungdommens bystyre. Ordfører skal til enhver tid ha oversikt over saker og prosjekt som Ungdommens bystyre velger å arbeide med.

Ordfører delegerer oppgaver/saker til Formannskap og til komiteene.

Ordfører presenterer nye saker for Ungdommens bystyre dersom det ikke er naturlig at leder i komiteen tar dette.

Ordfører kan benytte dobbeltstemme ved stemmelikhet.

Ordfører skal representere Ungdommens bystyre utad og fremme Ungdommens bystyres saker.

Ordføreren skal sørge for å holde god orden i møtesalen. Han/hun skal se til at talerne ikke blir avbrutt eller uroet. Dersom tilhørerne kommer med meningsyttringer eller på annen måte lager uro i møtet eller setter seg ut over god orden, kan møtelederen vise dem eller alle tilhørerne ut.

Ordfører velges for ett år av gangen, men med mulighet for gjenvalg.

3.5 Varaordfører.

Varaordfører trer inn når ordfører er forhindret i å møte, med samme funksjon og myndighet. Varaordfører velges for ett år av gangen, men med mulighet for gjenvalg.

Varaordfører er Ungdommens bystyres representant i 17. mai-komiteen, med tale-, forslags- og stemmerett. Hvis mulig, skal forrige periodes varaordfører bistå i opplæring, og kan dermed delta som konsultativt medlem i 17. mai-komiteen uten forslags- og stemmerett.

3.6 Mediekonsulent.

Mediekonsulent i Ungdommens bystyre skal ha en rådgivende funksjon i forhold til media. Mediekonsulent arbeider ikke under en bestemt komite, men må holde seg orientert om hva komiteene arbeider med.

Mediekonsulenten møter på komitemøter ved behov. Mediekonsulent velges for ett år av gangen, men med mulighet for gjenvalg

3.7 Formannskap.

Formannskapet består av 6 representanter: ordfører, varaordfører, mediekonsulent og lederne for de tre komiteene (komiteen for kultur, komiteen for oppvekst og komiteen for miljø og byutvikling). Ordfører er møteleder for formannskapet.

3.8 Komiteer

Ungdommens bystyre har tre komiteer; kultur, oppvekst og miljø og byutvikling. Alle komiteene har en komiteleder. Lederen har fast plass i Formannskapet. Lederne velges for ett år av gangen, men med mulighet for gjenvalg.

3.8.1 Komitè for området kultur

Ungdommens bystyres representanter er valgt inn i komiteen ut fra interesse. Komiteen tilstreber å behandle alle saker som omhandler kultur. Komiteen arbeider prosjektbasert i forhold til Ungdommens bystyres egne satsningsområder. Komiteen kan i begge tilfeller samarbeide/benytte seg av andre medarbeidere. Komiteen har innstillingsrett i saker som skal behandles i Ungdommens bystyre.

3.8.1 Komitè for området oppvekst

Ungdommens bystyres representanter er valgt inn i komiteen ut fra interesse. Komiteen bestreber å behandle alle saker som omhandler oppvekst. Komiteen arbeider prosjektbasert i forhold til Ungdommens bystyres egne satsningsområder. Komiteen kan i begge tilfeller samarbeide/benytte seg av andre medarbeidere. Komiteen har innstillingsrett i saker som skal behandles i Ungdommens bystyre.

3.8.2 Komitè for området miljø og byutvikling

Ungdommens bystyres representanter er valgt inn i komiteen ut fra interesse. Komiteen bestreber å behandle alle saker som omhandler byutvikling. Komiteen arbeider prosjektbasert i forhold til Ungdommens bystyres egne satsningsområder. Komiteen kan i begge tilfeller samarbeide/benytte seg av andre medarbeidere. Komiteen har innstillingsrett i saker som skal behandles i Ungdommens bystyre.

3.9 Nettverksgrupper

Det er 18 nettverksgrupper i Ungdommens bystyre. Disse er dannet for å ivareta barneskolene og nettverkstanken med nærmiljøsam arbeid. Nettverksgruppene er organisert rundt de 18 kommunale ungdomsskolene. Videregående skoler kobles inn i forhold til geografisk beliggenhet og type sak. Friskolene har mulighet til å opprette egne nettverk for å ivareta deres behov. Ellers kan de kobles opp til de andre

nettverkene. Gruppene har som oppgave å følge opp tilhørende barneskoler med informasjon, og bringe saker fra dem videre i systemet.

§ 4. Organisering av Ungdommens bystyres arbeid

4.1 Møter i Ungdommens bystyre

Møtefrekvensen i Ungdommens bystyre vil være min. fem møter i året. Ungdommens bystyre følger fastsatt møteplan. Møtene er åpne for alle, dersom man ikke behandler taushetsbelagte saker. Dersom komiteene har benyttet seg av medarbeidere/vararepresentanter i utredning av sak, kan de møte når den aktuelle saken behandles, men de har ikke stemmerett. Ungdommens bystyre vil tilstrebe at barneskolenes elevråd kan være observatører ved fastlagte Ungdommens bystyremøter.

4.1.1 Forfall må meldes bystyresekretariatet i god tid slik at vararepresentant kan møte. Dersom ordfører er forhindret, trer varaordfører inn som ordfører. Dersom begge er forhindret i å møte, må Ungdommens bystyre velge en møteleder. Møteleder har da samme funksjon som ordfører.

4.1.2 Dersom en av komiteene har behov for å innkalle til et ekstraordinært Ungdommens bystyremøte, må minst to tredjedeler av komiteen ønske dette.

4.2 Møter i Formannskapet

Formannskapet skal ha fastlagte møter minimum 14 dager før planlagt møte i Ungdommens bystyre. Formannskapet vil i tillegg ha møter for tilrettelegging og oppfølging av arbeid i komiteene. Formannskapet har hovedansvar for å ivareta Ungdommens bystyres langsiktige og kortsiktige mål.

4.3 **Møter i komiteene**

Komiteene avholder minimum 5 møter i året og behandler saker og oppgaver delegert fra formannskapet og Ungdommens bystyre. Komiteene skal også arbeide med saker i henhold til egne satsningsområder. Komiteene vil innad kunne organisere seg i prosjektgrupper avhengig av arbeidsmengde.

4.4 **Møter i nettverksgruppene**

Ungdomskolens representant har ansvaret for å ivareta nettverksarbeidet. Representanten oppretter kontakt på høsten, og iverksetter samarbeidet. Det er et mål at samarbeidet skal omfatte nærmiljøet. Utviklingsagentene vil være til hjelp i nettverksarbeidet.

4.5 **Sekretærbistand**

Bystyresekretariatet har ansvar for møteinnkalling med sakliste og protokoll. Saklista skal på forhånd avklares med ordfører. Bystyresekretariatet sørger for utsending 7 dager før møtet.

4.6 **Faglig bistand**

Rådmannens fagstab stiller med en representant fra hver etat. Det tilstrebes at disse kan møte i Ungdommens bystyres fastsatte møter. Disse skal være behjelpelige i saker som Ungdommens bystyre tar opp. Ungdommens bystyre har en koordinator fra rådmannens administrasjon. Koordinator skal bistå representantene i arbeidet med saker og mål som Ungdommens bystyre setter seg. Koordinator skal tilstrebe å møte i Ungdommens bystyres møter, formannskapsmøter, komitemøter og nettverksmøter. Koordinator skal også bistå representantene i arbeidet med å informere skoler om Ungdommens bystyres arbeid.

§ 5. **Avstemming, beslutningsmyndighet og inhabilitet**

- 5.1 Ved valg til funksjoner i Ungdommens bystyre må to tredjedeler av representantene være tilstede.

Ungdommens bystyre benytter Kommunelovens § 38, simpelt flertall.

- 5.2 I Ungdommens bystyre må minst halvparten av representantene være tilstede under møtet for at det skal være beslutningsdyktig. Ved avstemming i saker følger Ungdommens bystyre kommuneloven med simpelt flertall.

5.2.1 Villkårene stilt i § 5.2 for oppmøte, gjelder også møter i formannskapet og komiteene, med mindre det strider mot § 5.5.

- 5.3 Det er kun representanter som har stemmerett i Ungdommens bystyre, dersom ikke vararepresentanten stiller for representanten. Da har vara de samme rettigheter som representanten.

- 5.4 Reglene om inhabilitet følger av forvaltningslovens § 6 og kommunelovens § 40 nr. 3 og 4:

Forvaltningslovens § 6 lyder:

”En offentlig tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak

- a. når han selv er part i saken;
- b. når han er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende linje eller sidelinje så nær som søsken;
- c. når han er eller har vært gift med eller forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part;
- d. når han er verge eller fullmektig for en part i saken eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte;
- e. når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for, et selskap som er part i saken og ikke helt ut eies av stat eller kommune, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken.”

Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal det legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.

Er den overordnede tjenestemann ugild, kan avgjørelse i saken heller ikke treffes av en direkte underordnet tjenestemann i samme forvaltningsorgan

- 5.5 Ved hastesaker i en komité har komiteen beslutningsmyndighet selv ved simpelt flertall og uten å samle hele Ungdommens bystyre. 2/3 av medlemmene i komiteen må være til stede.

§ 6. Opplæring og økonomi

- 6.1 Det skal tilstrebes at mediekonsulent får opplæring i henhold til oppgaver.
- 6.2 Bystyresekretariatet har ansvaret for å holde oversikt over økonomi, og rapportere til formannskapet om dette.

§ 7. Endring av vedtekter

- 7.1 Reglementet endres av Ungdommens bystyre ved to tredjedels flertall. Endringsforslag til reglementet må fremmes som ordinær sak på saklisten til Ungdommens bystyremøtet. Ved vedtektsendring må minst to tredjedeler av representantene være tilstede for at vedtaket skal være gyldig.

Vedlegg 6. Eksempel på møteplan for et medvirkningsorgan

Fora	Dato
Formannskap	18.aug
Ordfører, invitasjon fra Kronprinsparets humanitære fond	27.aug
Oppvekstkomité	31.aug
Miljø- og byutviklingskomité + Grønn barneby	31.aug
Kulturkomité	1.sept
Belbuan. Møte med Nidar og byplan. 1 repr	2.sept
Eberg elevråd + 1 UB-repr: Brøset	3.sept
Formannskap	15.sept
Ungdommens bystyre, arbeidsmøte	21.sept
Nordisk elevsamling, 2 repr. innlegg	22.sept
Ungdommens bystyre - Kurs for elevråd	28.sept
Ungdommens bystyre møte	1.okt
Tilskudd ungdomstiltak, kultur. 2 repr.	5.okt
Ord. Oppvekstkomite inviterer: Skolebruksplan	7.okt
Storbysamling for Ungdommens bystyre	11.-13.okt
Samling av kontaktlærere for elevråd + rektorer	19.okt
Informasjon om Dunfermline-reise, 4 repr	19.okt
Presentasjon av rådm. Budsjettforslag, de som kan	23.okt
Stolt 09, varaordfører har åpningsforedrag	23.okt
Formannskap	26.okt
Årets barne- og ungdomskonferanse, Skien. 2 repr	27.-28.okt
Dunfermline, Skottland. Samarbeid u-råd, 4 repr.	28.-31.okt
Miljø- og byutviklingskomité	2.nov
Oppvekstkomité	2.nov

Fortsetter på neste side

Fora	Dato
Kulturkomité	3.nov
Debatt om HPV-vaksine, 1 repr i panelet	5.nov
Lerkendalsseminar. Elevråd+ UB.” Mobbefri sone”	9. nov
Redd barnas politikerhøring. Innlegg/debatt. 1 repr	10.nov
Ungdommens bystyre. Arbeidsmøte: skolestruktur	10.nov
Møte om uterom Saupstad, elevr.+ 1 repr UB	11.nov
Befaring Belbuan. 1 repr + Strindheim elevråd	18.nov
Tilbud skoler: Foredrag om Barnekonvensjonen 4 repr + PRESS, Redd barna	16.-19.nov
Ordfører har åpningsinnlegg på Oppvekst 2009	23. nov
Ungdommens bystyre møte	26.nov
Pres. av læringsplattform i skolen. IT + 2 repr	1.+2.des
Natur og Ungdom, UFU, formannskap om busstilbud og billettpriser	3.des
Karmøy. Medvirkning. (Helsedirektoratet) 2 repr	3.des
Formannskap	8.des

Vedlegg 7. Saksgang ved Nidars utbygging

Desember 2009

Da det ble kjent at Nidar hadde planer om å bygge lager på et område skolen har brukt i flere tiår som arena for uteskole og lek, tok barnas talsperson kontakt med Strindheim skole. Området kalles Belbuan. Nidar og Strindheim skole hadde en avtale om bruk av Belbuan, men det blir også benyttet av barn på fritida.

Elevrådet hadde sendt brev til Ungdommens bystyre (UBY) om sine bekymringer. Elevrådet ble så invitert til møte på byplankontoret med Nidar, Vegvesenet, Ungdommens bystyre, barnas talsperson (og koordinator for UBY) og representanter for kommunen. 25.03.09. På dette møtet opplevdes det at partene stod langt fra hverandre, således også en løsning.

Det ble avholdt et nytt møte 12.06.09 i regi Nidar. Nidar viste stor forståelse for barnas behov og bruk av området, og sa da at en alternativ løsning var noe de kunne vurdere.

02.09.09 ble det på nytt avholdt møte, denne gangen uten barna. Møtet var viet til å gå gjennom alternative tomter for lager til Nidar, helst i rimelig nærhet.

09.11.09 mottok barnas representant mail fra Nidar vedrørende vurdering av alternative tomter. Alternative tomter var seriøst vurdert, men på grunn av den tekniske løsningen og transport ift lager var dette ikke noe alternativ. Nidar ville allikevel bevare deler av Belbuan, og tilrettelegge for bruk av dette. Denne opplysningen ble videresendt til bygningsråd da det dagen etter skulle behandles plansaken som omfattet nevnte større utbygging i nærheten av Belbuan. Underveis i denne plansaken hadde både UBY, elevrådet og barnas representant påpekt betydningen Belbuan har i dette

området. For barn og unge er det viktig å påpeke nærliggende lekeareal, ikke bare innenfor et område representert i en plansak.

I behandling i bygningsrådet ble følgende merknad foreslått:

Behandling:

Brev (epost) fra Nidar AS v/logistikksjef Jon Andreas Rognerud var sendt medlemmene i forkant av møtet.

Geir Waage (Ap) fremmet følgende merknad pva Ap, SV, Sp:
Merknadsstillerne mener det er positivt at Nidar AS viser forståelse for ønske om å bevare Belbuan, og at bedriften er villig til å se på alternativ lokalisering av lager i nærheten til produksjonshallen. Merknadsstillerne ber derfor Rådmannen gå i videre dialog med Nidar AS med mål om å få til et makeskifte som sikrer Belbuan som lekeareal for barn i området.

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

H, FrP, V sluttet seg til merknaden fra Ap m fl.

Merknaden i seg selv viser at barn og unges medvirkning er tydelig og synlig i det politiske systemet.

Rådmannen hadde forberedt svar til den ordinære byutviklingskomiteens møte 28.11.09. Ungdommens bystyre hadde møte tidligere denne dagen, og fikk presentert rådmannens svar på denne merknaden. Dette resulterte i et ytterligere innspill der UBY understreket behovet for å løfte Belbuan som egen politisk sak, og at rådmannen måtte starte et arbeid med erstatningsarealer. Varaordfører fikk delta på den ordinære byutviklingskomiteens møte for å legge fram innspillet, og deltok i diskusjonen. Saken er ikke behandlet i bystyret i skrivende stund. Uansett utfall i forhold til dette innspillet, er Belbuan satt opp som et konsekvensutredningskrav i forhold til Nidars kommende byggesak.

Vedlegg 8. Grønn barneby – aktuell arena for medvirkning for barn 8-12 år

Under følger **utdrag** av saksfremlegg for formannskapet i Trondheim mai 2009. Utdraget er gjort med utgangspunkt i å fremheve den delen av arbeidet som gjelder barns medvirkning og korte ned på innholdet. Der det er kuttet i teksten er dette markert med (...).

Begrepet Grønn Barneby

Begrepet Grønn Barneby ble introdusert av Blekkulfs Miljødetektiver under tusenårsskiftet. Ved inngangen til neste tusenår, skulle bevisste miljøvalg av barn og unge selv, gjøre hverdagen mer bærekraftig. Blekkulfs Miljødetektiver ønsket å utfordre i alt 8 norske byer til miljøinnsats hvor barn og unge selv er deltakere. Trondheim ble som tredje by utfordret til å legge tilrette miljøprosesser i løpet av 2002/2003 slik at statusen her også kunne oppnås. Denne statusen fikk Trondheim 5.6.2003.

Trondheim-chartret forplikter!

Den offisielle markeringen av barn og unges miljøinnsatser skjedde under Verdens Miljøverndag ved at ordføreren, miljøvernministeren, lederen for Blekkulfs Miljødetektiver og lederen for Sentralt Elevråd undertegnet et dokument hvor det står bl.a.:

”Vi, de undertegnede, bekrefter herved at vi vil bestrebe oss på videre innsats og samarbeid for at Trondheim skal forbli en Grønn Barneby, til glede for nålevende og kommende generasjoner. Vi vil likeledes

utfordre andre norske byer til å ta med barna på miljøråd og miljøaktiviteter”

Dette dokumentet (”Trondheim Charteret”) er en forpliktelse overfor barn og unge i barnehage og skole om å tilrettelegge mulighetene for fortsatt miljøengasjement. Dokumentet ble låst inn i en kopperkiste og plassert under miljøgrunnsteinen på Marinen, og innebærer at barn og unges innspill og miljøinnsats må tas på alvor når øvrige rammer for byens framtid fastlegges i planer og beslutninger under den årlige rullering av plansystemet.

Evaluering av Grønn Barneby 2003 – 2009

Grønn Barneby har som oppgave å være en inspirator og motivator for alt miljøarbeid som skjer i skoler og barnehager i Trondheim. Prosjektet har i tillegg en koordinatorrolle i forhold til de tilbud som finnes innen miljøundervisning. Grønn Barneby er forankret i en rekke politiske vedtak, og virksomheten har hatt en betydelig vekst i omfang og innhold siden 2003.

Grønt Flagg miljøsertifisering

Grønt Flagg er det viktigste pedagogiske virkemiddelet som Grønn Barneby bruker for å støtte opp om utvikling av miljøtiltak i de enkelte enhetene. Grønt Flagg er en internasjonal miljøsertifisering som nå drives i over 48 land. I Trondheim er det pr. 1.5.2009 **94 skoler og barnehager som er sertifisert med Grønt Flagg.** Denne sertifiseringen krever resertifisering hvert år. Dette sikrer en utvikling av arbeidet og at miljøarbeidet holdes i fokus i den daglige driften. De sertifiserte enhetene utgjør, sammen med enheter som nå er i ferd med å sertifisere seg, et stort nettverk på i alt **123 enheter.** Over **17 000 barn og unge i Trondheim** er gjennom sin skole eller barnehage deltaker i dette nettverket i dag. Nettverket driftes ved kontinuerlig oppfølging og faste nettverksamlinger. På grunn av stor økning i antall enheter, må skoler og barnehager deles på nettverkssamlingene. Dette gjør at det avholdes 6 nettverksmøter årlig.

(...)

Grønn Barnebys miljøpris

Formannskapet vedtok den 25. Oktober 2005 at det skulle innføres en årlig miljøpris for de enheter som er registrert eller sertifisert med Grønt Flagg. Det ble satt opp en pris til barnehage, en til barneskole og en til ungdomsskole. Alle prisene er på kr 20 000,- som kan brukes til miljøtiltak på enheten. Barn og unge skal være involvert i bruken av premien. Juryen består av styringsgruppa i Grønn Barneby. Årets miljøprisvinnere kåres i mai, med utdeling før skoleferien.

Aktiv skoleveg

Grønn Barneby arrangerer Aktiv skoleveg to ganger i året, i samarbeid med Fysak-koordinator, Trygg trafikk, Ungdommens bystyre og kommunens fysioterapitjeneste. Dette er en konkurranse hvor målet er å få flest skoleelever til å gå til og fra skolen. Tiltaket gir positive effekter både helsemessige og miljømessige. Det gir mer aktive barn, samt at trafikken til og fra skolen reduseres. I tillegg gjør dette at barna allerede fra første trinn lærer seg å gå til og fra skolen. Siden starten av Aktiv skoleveg har over 9000 barn deltatt i denne konkurransen.

Bli den reneste skole-konkurransen

Dette er en konkurranse som Grønn Barneby arrangerer hver vår. Elevene ved deltakerskolene rydder skolegården fire ganger i løpet av våren. De veier mengden søppel de finner og registrerer hva slags søppel som finnes. Innsats og reduksjon i mengde søppel er avgjørende for hvilken skole som vinner premien på kr 5 000,- som elevrådet ved skolen kan bruke til miljøtiltak som gagnar alle elevene ved skolen. Dette er en konkurranse som gir stor aktivitet ved skolene og gjør at elevene føler ansvar for eget nærområde.

Energiltak/Strømsparegrisen

Innen emnet energioptimalisering, er det en rekke tilbud til skolene. Grønn Barneby bidrar til å presentere disse tilbudene på en oversiktlig måte til brukerne. (...) Grønn Barneby har et tett samarbeid med Trondheim eiendom om prosjektet Strømsparegrisen. Her kan barn ved skoler og barnehager være med å måle strømforbruket, og sammen jobbe for å redusere dette. Dette har gjort at bygningene har blitt tatt direkte i bruk i den pedagogiske virksomheten. Prosjektet har gitt god effekt, både ved

reduisert strømforbruk og ved at riktige holdninger omkring energibruk blir dannet. I 2008 deltok 31 barnehager og 21 skoler i Strømsparegrisen. De ti mest aktive skolene hadde første halvdel av 2008 en reduksjon i strømforbruk på 574 309 kWh i forhold til året før. (...)

Avfall/kildesortering/ resirkulering

Grønn Barneby samarbeider med Trondheim Renholdsverk (TRV) når det gjelder opplæring og holdningsmessig arbeid ut imot skoler og barnehager. Grønn Barneby koordinerer og videreformidler de tilbud som finnes mot skoler og barnehager. (...) Grønn Barneby er også en viktig støttefunksjon for de skoler og barnehager som komposterer matavfallet sitt. Det bidras med informasjon og hjelp for å komme i gang med kompostering, og gis veiledning om enheten støter på problemer underveis. I dag er det ca 55 skoler og barnehager som komposterer matavfallet sitt.

(...)

Skogen, sporløs ferdsl og biologisk mangfold

Disse temaene er alle blitt brukt for å sertifisere seg med Grønt Flagg og har derfor vært tema på flere kurs. Det finnes en del materiell omkring dette, som oppfyller mål i Kunnskapsløftet i forhold til miljøundervisningen som del av naturfag og samfunnsfag.

Emnene er viktige fordi de er med å øke fokus på eget nærmiljø og øke barn og unges ansvar for dette. Dette bevisstgjør også enhetene om hvilke kvaliteter nærmiljøet har.

(...)

Kommuneplanens strategidel 2001 – 2012 og Nasjonal Agenda 21

(...)

Gjennomgangen foran viser at prosjektet ”Trondheim som Grønn Barneby” bruker barnehage og skole som arena for arbeidsmåter som bygger på at barn og unge selv kan ta ansvar i fellesskap for å skape en bærekraftig utvikling. ”Nedenfra og opp” perspektivet legges til grunn for den rolle barn og unge skal spille i utviklingen av Trondheim som bysamfunn. Oppmerksomheten rettes derfor

imot de aktivitetene som foregår på disse arenaene og legges til grunn for de fellesinnsatser kommunen gjør for å støtte utviklingen mot et bærekraftig samfunn.

Rådmannen mener at prosjektet Grønn Barneby har vært, og er, en riktig og viktig satsing i Trondheim kommune. Arbeidsformen innebærer en praktisk og direkte kommunikasjon med et stort antall barn og unge i skoler og barnehager. Saksfremstillingen viser et vidt spekter og stort antall aktiviteter, samtidig som fokuset på den enkeltes egen holdning og aktivitet er opprettholdt.

Rådmannen mener at målet om at alle skoler og barnehager skal være Grønt-flagg-sertifisert innen utgangen av 2012 fortsatt er realistisk, og derfor skal opprettholdes. Denne målsetning ligger også til grunn for vedlagte strategiplan for Grønn Barneby for resten av prosjektperioden 2009 – 2012.

Rådmannen i Trondheim, 22. Mai 2009

Jorid Midtlyng
kommunaldirektør

Thorbjørn Bratt
miljødirektør

Vedlegg 9. Forslag for styrking av ungdoms deltakelse og innflytelse i kommunene⁹⁴

1. Det bør lovfestes at kommunene er forpliktet til å utarbeide et demokratiprogram for ungdom som:
 - er tverrsektorielt og for ulike politikkområder
 - viser hvilke former for deltakelse og medvirkning som eksisterer
 - viser hva slags deltakelse og medvirkning som skal utvikles
 - speiler mangfoldet i ungdomsmiljøer og unges lokale levekår
 - er ansvarsplassert i den sentrale administrative og politiske ledelse
2. Alle kommuner bør etablere både representative og deltakerdemokratiske medvirkningsmuligheter for å sikre at mange og ulike ungdomsstemmer høres ved at:
 - ungdomsråd formaliseres og følger nasjonale retningslinjer
 - det etableres åpne og mer uformelle fora: som for eksempel dialogkonferanser, kontaktmøter, rådgivingsgrupper, drøftingsmøter og ungdomspanel
 - utekontakt og oppsøkende virksomhet gis spesielle posisjoner som positive lytteposter og talerør for ungdomsgrupper med særskilte livserfaringer og behov

⁹⁴ Barne- og likestillingsdepartementet (2009): Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse. Side 116-117

3. Det bør utarbeides nasjonale retningslinjer for lokale ungdomsråd med⁹⁵
 - representanter valgt fra ungdomsskole og videregående skole
 - mandat som innebærer rett til selvstendige innspill til den lokale ungdomspolitikken - forslagsrett og talerett i kommunale råd, utvalg og kommunestyre
 - ressurser til drifting av ungdomsrådet
4. Alle kommuner bør ha en lokal ungdomsplan for en helhetlig ungdomspolitik, ved at: det utarbeides en tverrsektoriell ungdomsplan (2-årig)
 - arbeid med ungdomsplanen starter nedenfra med innspill fra ungdom:
 - som ledd i skolens læreplan
 - som bidrag fra frivillige ungdomsorganisasjoner/interesser
 - som bidrag fra ungdom i fritidsklubb, ungdomshus og lignende
 - ved at ungdomsplanens handlingsdel integreres i kommuneplanen
 - det utvikles et standardisert opplegg for ungdomsundersøkelser (som lokal kunnskapsproduksjon som kan inngå i planen, samt utgjøre en nasjonal database)
5. Det bør settes i gang systematiske forsøk med ulike modeller for ungdoms deltakelse:
 - demokratiprogram som er tverrsektorielt
 - ungdomsråd som følger nye nasjonale retningslinjer
 - kommunale tverrfaglige ungdomsplaner

⁹⁵ Innholdet i nasjonale retningslinjer bør utformes på grunnlag av den landsomfattende studien av barns og unges innflytelsesorganer og representasjonsordninger som nå pågår, og som vil være gjennomført i løpet av 2009. NIBR/Barne- og likestillingsdepartementet

- system for positive lytteposter i utsatte ungdomsmiljøer (utekontakter og lignende)
6. Det bør etableres en statlig tilskuddsordning som stimulerer nye veier:
 - midler til utprøvingstiltak for ungdoms deltakelse
 - midler til ungdoms egne initiativ for deltakelse (Frifond kan utvides)
 7. Det bør utformes kompetansebyggende tiltak for ungdom og demokratisk deltakelse ved at:
 - Kommunenes Sentralforbund (KS) i sitt folkevalgt - program utformer et skoleringsopplegg om ungdom, demokrati og deltakelse (politikere)
 - skolenes læreplaner inneholder tema om lokaldemokrati, lokal ungdomspolitikk og ungdomsperspektiv på den lokale samfunnsutviklingen (ungdom)
 - nasjonale myndigheter har ansvar for å skolere kommunalt ansatte (kommuneadministrasjon)
 - en av bærebjelkene i nytt nasjonalt kompetansesenter for ungdom og fritid bør være ungdoms deltakelse og demokratibyggende virksomhet
 8. Det bør avholdes en ”ungdomsfolkeavstemming” om stemmerett for 16- åringer ved lokalvalg:
 - som en meningsmåling blant landets 16-19-åringer bør dette skje som del av skolevalgene som avholdes i forbindelse med Stortings- og sametingsvalg høsten 2009